

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Київський національний лінгвістичний університет

На правах рукопису

КОРОЛЬ ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

УДК 37.091.212,2(=111):028]:336

**СИСТЕМА ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ
АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЧИТАННІ
ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ МАЙБУТНІМИ ФІНАНСИСТАМИ**

13.00.02 – теорія та методика навчання: германські мови

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

Науковий керівник

Бражник Наталія Олексіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент

Київ – 2011

З М І С Т

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ЧИТАННІ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	15
1.1. Системний підхід до тестового контролю рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей іншомовної компетенції у читанні фахової літератури	15
1.2. Англomовна компетенція у читанні фінансової фахової літератури як об'єкт тестового контролю	30
1.3. Реалізація комунікативного підходу до тестового контролю іншомовної компетенції у читанні фахової літератури	46
Висновки до Розділу 1	62
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЧИТАННІ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ МАЙБУТНІМИ ФІНАНСИСТАМИ	66
2.1. Банк тестових завдань для контролю рівня сформованості у студентів англomовної компетенції у читанні.....	66
2.2. Структура та зміст тематичних, модульних і підсумкового тестів для контролю рівня сформованості у студентів англomовної компетенції у читанні фахової літератури.....	99
2.3. Модель реалізації системи тестового контролю англomовної компетенції у читанні в умовах кредитно-модульної організації навчального процесу	114

	3
Висновки до Розділу 2	122
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА РОЗРОБЛЕНОЇ СИСТЕМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ЧИТАННІ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ...	125
3.1. Організація і проведення експерименту	125
3.2. Результати експериментального дослідження та їх інтерпретація	152
3.3. Методичні рекомендації щодо впровадження системи тестового контролю англomовної компетенції в читанні фахової літератури майбутніми фінансистами в економічні вищі навчальні заклади	172
Висновки до Розділу 3	176
ВИСНОВКИ	179
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	188
ДОДАТКИ	225

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АК	– англомова компетенція;
АМ	– англійська мова;
АТ	– адаптивне тестування;
АФНТ	– англомовний фінансовий науковий текст;
ВНЗ	– вищий навчальний заклад;
ГС	– граматична структура;
ІМ	– іноземна мова;
ІК	– іншомовна компетенція;
КМСОНП	– кредитно-модульна система організації навчально-виховного процесу;
ЛО	– лексична одиниця;
НМВНЗ	– немовний вищий навчальний заклад;
ПКЗ	– професійно-комунікативне завдання;
СРС	– самостійна робота студента;
ТГ	– типологічна група;
ТЗ	– тестове завдання;
ТК	– тестовий контроль;
ТП	– типологічна підгрупа;
ТСК	– тестовий самоконтроль;
Cambridge	
ICFE	– the International Certificate in Financial English.

ВСТУП

Глобальні економічні й освітні інтеграційні процеси, а саме приєднання України до Світової Організації Торгівлі та дії уряду щодо реформування системи вищої освіти нашої держави з метою її входження до єдиного європейського освітнього простору, висувають низку вимог щодо підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Важливим складником професійної підготовки спеціаліста будь-якої галузі, у тому числі і в галузі фінансів, є його іншомовна комунікативна компетенція як здатність фахівця, випускника вищого навчального закладу (ВНЗ), до практичного застосування іноземної мови (ІМ) як засобу універсального міжнародного спілкування в межах здійснення успішної професійної діяльності [22, 23, 70, 165, 184].

Відповідно сформованість іншомовної компетенції (ІК) в читанні фахової літератури також є необхідним складником професійної підготовки кожного майбутнього спеціаліста. Навчити читати ІМ означає надати можливість майбутньому фахівцеві, особливо – фінансисту як представнику нашої держави на арені міжнародних економічних перетворень, отримувати актуальну й необхідну інформацію професійної спрямованості з різноманітних джерел. Це пояснюється тим фактом, що здебільшого всі теоретичні й практичні надбання в галузі фінансів були створені й акумульовані за кордоном та значно пізніше запозичені вітчизняними вченими. Відтак читання англійської фахової літератури майбутнім фінансистом є одним із найдоступніших шляхів удосконалення його професійної підготовки взагалі й англійської компетенції (АК) в різних видах мовленнєвої діяльності зокрема. Саме тому вміння самостійно працювати з англійською автентичною фаховою літературою з метою отримання необхідної інформації для успішного здійснення як академічної, так і професійної діяльності, виступає одним із важливих критеріїв сформованості англійської комунікативної компетенції у студентів-фінансистів [184].

Навчання ІМ, у тому числі й англійської, в сучасному вітчизняному ВНЗ

здійснюється в умовах кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу (КМСОНП), де чималий обсяг навчального матеріалу залишається на самостійне вивчення студентам [22, 23, 165, 178]. За таких обставин контроль виступає винятковим інструментом керування навчальним процесом, упорядковуючи й систематизуючи його, та засобом діагностики й оцінки рівня сформованості у студентів АК у читанні фахової літератури [1, 27, 51, 81, 96, 143, 154, 155, 171, 173, 174, 184, 215, 248, 253, 272]. Усе вищевикладене зумовлює підвищення вимог до організації й проведення контролю навчання студентів немовних ВНЗ (НМВНЗ), у тому числі й майбутніх фінансистів, читання англомовної фахової літератури.

З огляду на загальнометодичні вимоги до контролю в сучасному ВНЗ (об'єктивність, обґрунтованість і надійність одержаних результатів, масовість, економічність й оперативність, чіткість критеріїв оцінювання, необхідність враховувати наявний рівень підготовки з предмету окремого студента, здійснювати як кількісну, так і якісну інтерпретацію отриманих даних, сприяти розвитку навичок самоконтролю й самооцінювання у студентів тощо) [1, 10, 27, 51, 58, 67, 81, 96, 154, 165, 237, 254], на специфіку контролю за опануванням студентами навичками й уміннями в читанні як рецептивному виді мовленнєвої діяльності [12, 20, 26, 44, 122, 197, 227], а також на індивідуально-психологічні особливості студентського контингенту спеціальності «Фінанси», якому, на думку О. В. Клименко [87] та ін. [197, 198, 208], здебільшого притаманний словесно-логічний тип мислення, вважаємо доцільним упровадження в сучасні економічні ВНЗ тестового контролю (ТК) рівня сформованості у студентів-фінансистів АК у читанні фахової літератури.

Теоретичні й практичні аспекти організації ТК широко досліджуються в сучасній методиці викладання ІМ: О. Г. Квасовою [81], В. О. Коккотою [92], О. П. Петрашук [173, 174, 175], Л. Ф. Бахманом, А. С. Пальмером [260, 261] та ін. [10, 51, 77, 120, 149, 154, 158, 159, 191, 227, 235, 263, 267, 282, 286, 290, 320] визначено його цілі, завдання і функції; І. А. Рапопортом та співав. [191], Дж. Ч. Олдерсоном [256, 257], Ф. Девідсоном [273], Дж. Б. Хітоном [284],

Х. С. Медсеном [301] та ін. [92, 97, 173, 175, 218, 261, 262, 267, 271, 272, 279, 281, 293, 315] описано типи, види тестових завдань (ТЗ), а також процедури їх розробки й пілотування; Н. Ю. Гутаревою [55], Н. В. Лавровою [125], О. П. Петрашук [173-175] та ін. [127, 265, 318] виокремлено об'єкти ТК рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції загалом та ІК в аудіюванні [89] й говорінні [152, 225] зокрема. Роботи Т. В. Путинцевої [186] та Н. С. Саєнко [197, 198] пов'язані зі специфікою організації ТК рецептивних навичок читання. Низка праць безпосередньо присвячена проблемі ТК ІК у читанні в учнів середніх шкіл [44, 58, 82, 176, 177, 187, 236, 255, 268, 269, 308] й у студентів НМВНЗ [12, 29, 55, 122, 123, 142, 241].

Підвищення ефективності ТК АК у читанні передбачає врахування: 1) впливу зовнішнього середовища на особливості структури й змісту ТК як складного взаємозумовленого цілого, інтегрованого до оточуючих глобальних систем; 2) закономірностей використання ІМ як засобу спілкування під час створення тестів шляхом максимального наближення процесу тестування до умов реальної комунікації в іншомовному середовищі; 3) індивідуального рівня підготовки тестованих під час розробки та пред'явлення тестових матеріалів.

Перший напрямок дослідження пов'язаний із системним підходом до тестування, у межах якого О. П. Петрашук [173-175], Н. О. Ранневою [190] та ін. [122, 123, 311] визначено місце ТК у загальній системі навчання ІМ в різних типах навчальних закладів та перелік зовнішніх факторів, що детермінують його особливості, описано характер зворотного впливу результатів тестування на суспільство [302], О. П. Петрашук [173-175] та ін. [190, 261, 286, 302, 306] виокремлено підсистеми й взаємозв'язки системи ТК іншомовної комунікативної компетенції в цілому й АК у читанні фахової літератури зокрема [122, 123]. Проте не виявлено досліджень, присвячених власне проблемі організації системи ТК АК у читанні майбутніми фахівцями, яка б повністю відстежувала процес навчання ІМ у сучасному НМВНЗ та максимально враховувала б динаміку розвитку зовнішніх факторів. Крім того, досі не розглядалось питання системного застосування ТК ІК у читанні фахової

літератури, що виявляється у взаємозв'язку його: а) етапів проведення: практичне заняття – тематичний блок – навчальний модуль – завершення вивчення дисципліни «Іноземна мова» студентами; б) видів: поточного – тематичного – модульного – підсумкового; в) об'єктів контролю: окремі операції, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання, – власне рецептивні лексичні й граматичні навички читання – окремі мовленнєві вміння, що забезпечують реалізацію відповідного виду читання, – макровміння в переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні – комплекс макровміннь у відповідних видах читання; г) типів і видів ТЗ, що використовуються з цією метою; д) засобів здійснення ТК: дискретні ТЗ для поточного контролю – частини з читання комплексних тестів для тематичного, модульного й підсумкового контролю.

Другий напрямок дослідження формує комунікативний підхід до тестування. Потреба в його застосуванні до створення системи ТК ІК у читанні фахової літератури студентами немовних спеціальностей, у тому числі й майбутніми фінансистами, пов'язана з висуненням іншомовної комунікативної компетенції як мети навчання ІМ у ВНЗ та апріорною комунікативністю будь-якого ТЗ для визначення рівня володіння ІМ за професійним спрямуванням [275], а також вимогами щодо підвищення валідності тестів для вимірювання рівня сформованості у тестованих ІК, у тому числі й у читанні.

Окремі аспекти застосування комунікативного підходу до навчання й контролю іншомовної читацької діяльності достатньо розроблені в сучасній методиці викладання ІМ, а саме: створено методики комунікативно спрямованого навчання читання ІМ як учнів середніх загальноосвітніх шкіл [4, 19, 140, 141, 244], так і студентів ВНЗ [11, 37, 43, 57, 86, 93, 134, 142, 153, 188, 216, 233, 234, 247, 249, 298]; К. М. Гром [51], Н. В. Лавровою [125] та ін. [26, 55, 81, 89, 173-176, 217, 260, 264, 280, 304, 305, 317] виокремлено загальні положення реалізації комунікативного підходу до ТК іншомовної комунікативної компетенції та розроблено комунікативно спрямовані тести для визначення рівня володіння ІМ; Н. О. Бражник [26] та ін. [11, 142] уточнено

особливості реалізації основних положень комунікативного підходу до ТК ІК у читанні фахової літератури. Проте питання організації системи ТК рівня сформованості у студентів НМВНЗ ІК у читанні, у тому числі й у читанні англomовної фінансової літератури, з позицій комунікативного підходу все ще залишається недостатньо дослідженим. Зокрема, детального вивчення потребують як позатестові обставини, що спонукають майбутніх фінансистів до читання англomовної фахової літератури, так і шляхи, способи й прийоми моделювання таких ситуацій спілкування в межах окремого ТЗ. Свого уточнення також потребують і об'єкти контролю АК у читанні у майбутніх фінансистів з урахуванням особливостей мови й змісту фахових текстів та специфічних професійних потреб спеціалістів цієї галузі в цьому виді мовленнєвої діяльності. Питання ж об'єктів контролю, у свою чергу, тісно пов'язане із проблемою типології ТЗ. Найчастіше і науковці, і викладачі-практики для реалізації контролю читацької компетенції віддають перевагу вибірконим ТЗ [12, 20, 21, 44, 58, 89, 97, 122, 123, 142]. Можливість же використання з цією метою ТЗ із вільноконструйованою відповіддю, що оптимально співвідносяться з основними положеннями комунікативного підходу до тестування, залишається малодослідженою. Не знайшла свого повного вирішення і проблема адекватності типів і видів ТЗ мовленнєвим навичкам і вмінням, які вони перевіряють. Крім того, методичні дослідження проблеми комунікативного підходу до контролю та його відповідних форм і змісту, як правило, пов'язані з підсумковим контролем, що передбачає розробку лише комплексного тесту, який включає відповідну частину з читання [21, 28, 36, 44, 59, 180, 181, 183], залишаючи при цьому поза увагою організацію й проведення решти видів ТК.

Останній напрямок дослідження пов'язаний із залученням прийомів адаптивного тестування (АТ / adaptive testing / dynamic assessment), яке націлене на індивідуалізацію ТК і широко застосовується в сучасній педагогічній практиці. На разі В. С. Аванесовим [1], М. Б. Челишковою [242], М. І. Понером [309], У. Дж. ван дер Ліндеюм [316] та ін. [252, 280, 289, 302] визначено

теоретичне підґрунтя, основні принципи й положення АТ, створено моделі його реалізації та низки адаптивних тестів з різних дисциплін. Проте питання створення системи адаптивного ТК АК у читанні поки що не розглядалось. Зокрема, необхідно визначити критерії оцінки рівня складності ТЗ з читання та важелі адаптації рівня складності частин тестів з читання, а також відібрати прийнятні до застосування в умовах сучасного НМВНЗ моделі реалізації АТ.

Отже, **актуальність** обраної теми дослідження зумовлена соціальним замовленням суспільства на підготовку висококваліфікованих фінансистів, здатних читати англomовну автентичну фахову літературу з належним ступенем розуміння; підвищенням вимог до якості контролю у вітчизняному ВНЗ та недостатньою розробленістю системного комунікативно спрямованого адаптивного ТК АК у читанні фахової літератури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертацію виконано згідно з планом проведення наукових досліджень у Київському національному лінгвістичному університеті в рамках роботи над темою “Дослідження шляхів реалізації мовної полікультурної освіти як фактора інтеграції до світового освітнього простору” (номер державної реєстрації 0106U001112). Тему дисертації затверджено Вченою Радою Київського національного лінгвістичного університету (протокол № 4 від 26.11.2007 р.) та Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 2 від 26.02.2008 р.).

Мета дослідження полягає у створенні науково обґрунтованої та експериментально перевіреної системи ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні на другому році навчання ІМ в економічному ВНЗ.

Об'єктом дослідження є процес контролю рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей ІК у читанні фахової літератури.

Предмет дослідження складають організація та проведення системного комунікативно спрямованого адаптивного ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури.

Предмет і мета дослідження зумовили вирішення таких **задач**:

1. Теоретично обґрунтувати та розробити систему комунікативно спрямованого адаптивного ТК АК у читанні фахової літератури майбутніми фінансистами.

2. Укласти банк ТЗ для перевірки рівня сформованості у студентів-фінансистів АК у читанні та визначити структуру і зміст частин з читання тематичного, модульного й підсумкового тестів.

3. Експериментально перевірити розроблену систему ТК й оцінити якісні характеристики укладених ТЗ і частин з читання комплексних тестів.

4. Створити модель реалізації запропонованої системи ТК та укласти методичні рекомендації щодо організації й проведення системного комунікативно спрямованого адаптивного ТК АК у читанні фахової літератури в умовах сучасного економічного ВНЗ.

У процесі розв'язання поставлених задач використовувалися такі **методи дослідження**: теоретичні – вивчення відповідної літератури з методики, психології, педагогіки, лінгвістики й тестології та узагальнення досвіду тестування читацьких навичок й умінь з метою аналізу стану проблеми та визначення теоретичного й практичного підґрунтя дослідження; моделювання навчально-виховного процесу з метою врахування особливостей реалізації ТК в умовах КМСОНП; емпіричні – письмове опитування студентів, спрямоване на вивчення їхнього ставлення до тестової форми контролю; експериментальне навчання й тестування з метою перевірки запропонованої системи ТК та оцінки якісних показників створених тестових матеріалів; методи математичної статистики для обробки й аналізу одержаних результатів.

Наукові положення, які виносяться на захист:

1. Створення кожної нової системи ТК полягає в уточненні елементного складу й встановленні взаємозв'язків між її підсистемами етапів проведення тестування, видів ТК, його об'єктів, типів і видів ТЗ для вимірювання рівня їхньої сформованості та засобів здійснення ТК.

2. Розробка комунікативно спрямованого ТЗ з читання фахової літератури передбачає моделювання в його межах ситуацій реального опосередкованого

спілкування в читанні шляхом відбору автентичних фахових текстів, відтворення релевантних професійно-комунікативних завдань (ПКЗ) з читання, надання їм проблемності та наведення необхідної контекстуальної інформації.

3. Спонування студентів до самостійного укладання пам'яток-інструкцій щодо ефективного виконання як окремих тестових завдань, так і частин з читання комплексних тестів, в умовах систематичного тестового контролю англomовної компетенції у читанні фахової літератури сприяє формуванню у студентів виконавських тестових стратегій.

4. Включення тестових завдань, рівень складності яких відповідає та дещо перевищує прогнозований рівень посильності для певного студентського контингенту, до складу частини тесту з читання є оптимальним варіантом її адаптації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* запропоновано науково обґрунтовану та експериментально перевірену систему комунікативно спрямованого адаптивного ТК АК у читанні фахової літератури майбутніми фінансистами; *вдосконалено* модель реалізації двохкрокового адаптивного тестування в умовах НМВНЗ, структуру й зміст специфікації комунікативно спрямованого ТЗ з читання; *дістали подальший розвиток* положення про індивідуалізацію навчання читання фахової літератури ІМ, шляхи реалізації комунікативного підходу до ТК ІК у читанні, критерії оцінки рівня складності ТЗ з читання, важелі адаптації рівня складності частин тестів з читання та положення про адекватність типів і видів ТЗ об'єктам контролю.

Практичне значення одержаних результатів полягає у створенні банку комунікативно спрямованих ТЗ з читання англomовної фінансової фахової літератури та розробці частин з читання тестів для тематичного, модульного й підсумкового контролю навчальних досягнень студентів з англійської мови (АМ); укладенні методичної типології термінологічних лексичних одиниць (ЛО) реального словника майбутнього фінансиста; відборі автентичних текстів для здійснення тестування; створенні моделі реалізації запропонованої системи

ТК та укладенні методичних рекомендацій щодо здійснення систематичного адаптивного ТК в умовах сучасного НМВНЗ.

Систему ТК АК у читанні фахової літератури майбутніми фінансистами **впроваджено** в навчальний процес Національного університету харчових технологій (м. Київ) (протокол № 5 від 14.12.2010 р.), Приватного вищого навчального закладу “Міжнародний університет фінансів” (м. Київ) (протокол № 3-11/12 від 27.10.2011 р.) і Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля (протокол № 6 від 17.01.2011р.).

Апробація основних положень і результатів дослідження відбулася на таких міжнародних “Модернізація освітньої діяльності: проблеми та завдання вищих навчальних закладів на шляху входження України в Європейський освітній простір” й “Індивідуалізація навчального процесу на шляху Європейської інтеграції вищої освіти України” (Полтавський університет споживчої кооперації України, 2008, 2009), “Пріоритетні напрями підготовки вчителя іноземної мови у контексті вимог Болонського процесу” (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, 2009), “Навчання загальнонавчальної та ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?” (Дніпропетровський університет економіки та права, 2009), “Професіоналізм педагога у контексті Європейського вибору України” (Республіканський вищий навчальний заклад “Кримський гуманітарний університет” (м. Ялта), 2009), “Проблеми іншомовної освіти у полікультурному світі” й “Сучасні тенденції іншомовної освіти в полілозі культур” (Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2009, 2010), “Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів” (Тернопільський національний економічний університет, 2009), “Якість вищої освіти та проблеми підготовки фахівців у вищій школі” (Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2009), “Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов” (Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”, 2010, 2011), “Інноваційні технології у навчанні іноземних мов”

(Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов, 2010), “Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної” (ВНЗ УКООПСПЛКИ “Полтавський університет економіки і торгівлі”, 2010), “Обучение иностранному языку как средству общения” (Автономна некомерційна організація вищої професійної освіти “Белгородский университет кооперации, экономики и права”, 2011) та вітчизняних конференціях “Формування полікультурної мовної особистості в контексті нової парадигми освіти” (Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2010), “Компетентнісний підхід до підготовки випускників вищого навчального закладу” (ВНЗ Укоопспілки “Полтавський університет економіки і торгівлі”, 2011), “Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій”, “Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій-II” і “Мова, освіта, культура в контексті Євроінтеграції” (Київський національний лінгвістичний університет, 2008–2010), “Актуальні проблеми і технології філологічних досліджень і навчання іноземних мов” (Ізмаїльський інститут водного транспорту, 2009).

Публікації. Основні положення дисертації висвітлені у восьми статтях (з них сім – у фахових виданнях) та додатково відображені у 14-ти тезах доповідей на конференціях.

Особистий внесок здобувача. У публікації № 108 авторкою визначені та описані критерії оцінки процесу й результатів читання англomовної фахової літератури майбутніми фінансистами.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації – 395 сторінок. Робота ілюстрована 16 рисунками, 17 таблицями та 20 додатками, розміщеними на 172 сторінках. Список використаних джерел викладений на 37 сторінках та налічує 320 найменувань, з яких 254 – українською й російською мовами, 66 – англійською та французькою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ЧИТАННІ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Створення ефективної методики ТК АК у читанні фахової літератури студентами НМВНЗ, у тому числі й майбутніми фінансистами, потребує міцного наукового підґрунтя. Це, в свою чергу, передбачає: 1) аналіз ТК ІК у читанні фахової літератури з позицій системного підходу до навчання й тестування; 2) уточнення об'єктів ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури з урахуванням лінгвостилістичних особливостей англomовного фінансового наукового тексту (АФНТ) та специфічних потреб спеціалістів цієї галузі в читанні англomовної літератури за фахом; 3) дослідження шляхів, способів та прийомів моделювання ситуацій реального іншомовного опосередкованого спілкування фінансистів в межах комунікативно спрямованих ТЗ з читання.

1.1. Системний підхід до тестового контролю рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей іншомовної компетенції у читанні фахової літератури

Системний підхід застосовується в багатьох галузях знань для вивчення та моделювання різноманітних явищ і систем [7, 16, 98, 245]. Його основні положення дозволяють розглядати будь-який об'єкт у двох якостях: 1) як підсистему загальної системи; 2) як окрему автономну систему, що складається із взаємопов'язаних та взаємозумовлених підсистем [173-175].

Отже, для створення будь-якої системи, у тому числі й системи ТК ІК у читанні фахової літератури, необхідно: 1) виявити взаємозв'язки зовнішніх оточуючих систем з досліджуваною системою та її підсистемами; 2) чітко

визначити підсистеми даної системи; 3) встановити внутрішні зв'язки елементів підсистем досліджуваної системи [122, с.15].

Насамперед, визначаємо місце системи ТК ІК у читанні фахової літератури в загальній системі навчання студентів немовних спеціальностей ІМ. Згідно з принципом ієрархічності [7], вона є підсистемою одразу двох систем: системи навчання іншомовного читання фахової літератури та системи контролю рівня сформованості у студентів НМВНЗ іншомовної комунікативної компетенції. Як наслідок, система ТК ІК у читанні фахової літератури зазнає постійних зовнішніх впливів: соціального замовлення суспільства, державного регулювання, новітніх розробок у галузі базових наук, системи організації навчально-виховного процесу в НМВНЗ, особливостей викладання фахових дисциплін, специфіки навчання читання ІМ взагалі та іншомовного читання фахової літератури зокрема, особливостей загального й тестового контролю навчальних досягнень та рівня професійної підготовки студентів НМВНЗ тощо [51, 122, 173, 174, 175, 190, 254, 300]. При цьому, на наш погляд, найсуттєвішого впливу досліджувана система зазнає від системи організації навчально-виховного процесу, тобто КМСОНП, та системи навчання студентів немовних спеціальностей іншомовного читання літератури за фахом.

КМСОНП впроваджувалася у практику вищої освіти нашої держави з метою вирішення низки практичних завдань з її реформування, а саме: 1) забезпечення систематичної роботи студента протягом навчального семестру та здійснення регулярного й своєчасного контролю рівня засвоєння матеріалу; 2) поглиблення індивідуалізації та диференціації навчання у ВНЗ; 3) розвиток творчих здібностей студента; 4) підвищення мотивації студента до навчання за допомогою рейтингового оцінювання знань; 5) посилення значення самостійної роботи студента (СРС) у процесі навчання; 6) демократизація навчання у ВНЗ [22, 23, 155, 165]. Очевидно, що розв'язання кожного з вищеперелічених завдань тією чи іншою мірою стосувалося реорганізації системи контролю навчальних досягнень студентів ВНЗ, у тому числі й системи ТК ІК у читанні

фахової літератури, а відтак зумовило її характерні особливості. Зупинимося на них детальніше.

Систематичність роботи студентів у міжсесійний період в умовах КМСОНП досягається за рахунок регулярного здійснення заздалегідь запланованих заходів контролю, у тому числі й тестового, протягом усього вивчення ІМ у НМВНЗ [5, 67, 124, 155, 168, 237]. В умовах КМСОНП особливе місце в підсистемі функцій ТК належить оціночній, адже вона виконується кожним із видів ТК, зокрема – поточним, що суттєво підсилює його значення. Адже результати поточного контролю включаються до рейтингового балу студента. З одного боку, набуття оціночної функції поточним контролем підвищує вимоги щодо якості ТЗ, які використовуються викладачем для його здійснення, а з іншого – у такий спосіб зміцнюється навчальна мотивація студентів, зростає їхня активність на практичному занятті, формується відповідальність за результати власної навчальної діяльності, поліпшується якість самостійної роботи, вдосконалюються уміння самоконтролю та самооцінки у студентів. Проте за таких умов зростання навчальної мотивації студентів відбувається за рахунок підсилення орієнтації на отримання оцінки (мотивація престижу, досягнення успіхів чи уникнення невдач), що, в свою чергу, призводить до послаблення внутрішньої пізнавальної мотивації. З метою уникнення такої ситуації, на думку психологів [75, 136], варто значно підвищити вимоги щодо якості навчального матеріалу взагалі та матеріалу для створення ТЗ зокрема. У нашому випадку, це стосується підвищення вимог до інформаційної насиченості й професійної цінності текстів для читання та змісту ТЗ, укладених на їх основі.

Орієнтація КМСОНП на посилення індивідуалізації та диференціації навчального процесу у ВНЗ взагалі й навчання ІМ у НМВНЗ зокрема зумовлює потребу в індивідуалізації ТК ІК у читанні фахової літератури як невід'ємного складника навчально-виховного процесу, у тому числі й за рахунок застосування ТЗ з високою диференційною здатністю. У свою чергу, розвиток і вдосконалення творчих здібностей студентів немовних спеціальностей не лише

у процесі навчання, а й під час здійснення ТК, в умовах КМСОНП вбачаємо у залученні елементів проблемності при створенні ТЗ з іншомовного читання фахової літератури. Оскільки, на думку І. І. Меркулової [140, с.1], саме проблемна ситуація є потужним засобом організації творчої діяльності учнів і студентів у процесі навчання й контролю іншомовного читання.

Посилення ролі СРС у навчальному процесі в умовах КМСОНП зумовлює необхідність у створенні її якісного методичного забезпечення, у тому числі й засобів самоконтролю, що також зафіксовано Програмою з англійської мови для професійного спілкування [184, с.17]. На думку багатьох методистів [182; 195, с.111], застосування ТЗ з ключами для самоперевірки та відповідними коментарями не лише значно полегшує процес підготовки студентів до практичного заняття чи іспиту, а й сприяє належному формуванню у них умінь самоконтролю, самооцінки та самокорекції. При цьому, значні обсяги матеріалу, що виносяться на самостійне опрацювання студентами з іншомовного читання фахової літератури у вигляді текстів для позааудиторного читання, вимагають проведення ТК його виконання.

Насамкінець, демократизація навчання у ВНЗ у контексті ТК навчальних досягнень студентів, на нашу думку, пов'язана з його відкритістю. Це виявляється у завчасній поінформованості студентів не лише про мету, практичні завдання та терміни вивчення тієї чи іншої теми, а й в окресленні основних навичок і вмінь, які підлягатимуть контролю по її завершенню, наведенні критеріїв, методів їх оцінювання та прикладів орієнтовних контрольних ТЗ. Взаємозв'язки практичних завдань КМСОНП та зумовлених ними особливостей системи ТК ІК у читанні фахової літератури схематично представлені на рис. 1.1.

Систематичність ТК ІК у читанні фахової літератури у її широкому розумінні досягається за рахунок дотримання принципу наступності організації [173-175], який виявляється у встановленні чіткої відповідності, узгодженості й послідовності між основними підсистемами досліджуваної системи ТК: етапами проведення тестування, що співвідносяться з певними завершеними

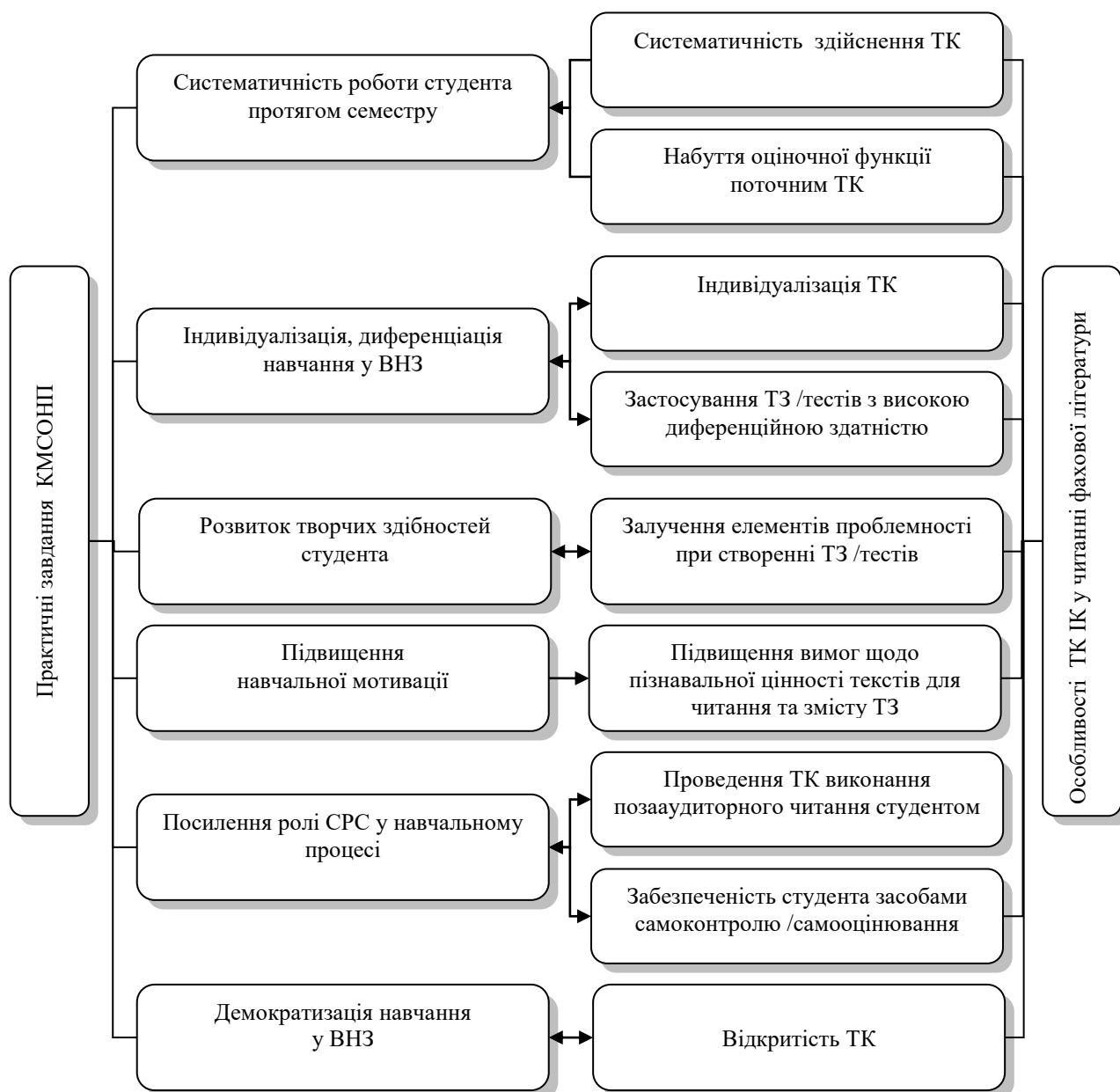

Рис. 1.1. Взаємозв'язок практичних завдань КМСОНП та особливостей організації ТК ІК у читанні фахової літератури у вітчизняних НМВНЗ

відрізками навчання, – видами ТК – цілями ТК – функціями ТК – об'єктами контролю – типами / видами ТЗ для вимірювання рівня їхньої сформованості, – засобами здійснення ТК [174, с.16].

На разі визначимося із взаємозв'язками елементів двох перших наведених підсистем. В умовах КМСОНП цілком доцільною видається послідовна реалізація заходів контролю навчання іншомовного читання фахової літератури

на двох рівнях: контроль з боку викладача та самоконтроль з боку студента [198, 290, 295, 303]. На необхідність формування механізмів самоконтролю та самооцінки у процесі навчання ІМ взагалі та іншомовного читання фахової літератури зокрема неодноразово вказували у своїх працях психологи та методисти [51; 72; 164, с.130; 171, с.13; 215; 248]. Ураховуючи вищевикладене, а також вагому роль СРС у навчальному процесі в умовах КМСОНП [184, с.17], досліджувана система ТК також має реалізовуватись на двох взаємопов'язаних рівнях: 1) рівень ТК ІК у читанні фахової літератури з боку викладача; 2) рівень тестового самоконтролю (ТСК) ІК у читанні фахової літератури з боку студента.

Види ТК ІК у читанні фахової літератури зумовлюються організацією навчального процесу з ІМ у НМВНЗ, який забезпечується практичними заняттями, що об'єднуються в тематичні блоки, які, в свою чергу, групуються в навчальні модулі. Отже, ефективність процесу формування у студентів ІК у читанні визначається за допомогою поточного, тематичного й модульного ТК з боку викладача. При цьому навчальна діяльність студентів на керованих викладачем практичних заняттях обов'язково доповнюється певними обсягами СРС, яка включає виконання домашнього завдання, підготовку й захист позааудиторного читання, перевірку з боку студента своєї готовності до тематичного й модульного ТК. Відповідно ТК з боку викладача супроводжується ТСК з боку студента, який виявляється у його здатності регулювати й оцінювати власну самостійну навчальну діяльність з опанування іншомовним читанням. Окреме місце у підсистемі видів ТК ІК у читанні фахової літератури належить діагностичному ТК, який проводиться на початку навчального року з метою оцінки наявного рівня розвитку у студентів читацьких навичок й умінь, та підсумковому ТК, що здійснюється в кінці навчального року, здебільшого співпадаючи на другому курсі із завершенням вивчення дисципліни «Іноземна мова» студентами-бакалаврами НМВНЗ, та спрямований на визначення досягнутого у результаті навчання рівня сформованості у студентів ІК у читанні фахової літератури.

Отже, увесь процес навчання іншомовного читання літератури за фахом у НМВНЗ керується за допомогою підсистеми таких видів ТК: 1) діагностичний ТК (на початку навчального року); 2) поточний ТК з боку викладача на практичному занятті, який супроводжується поточним ТСК з боку студента під час підготовки до практичного заняття; 3) ТК позааудиторного читання з боку викладача, який здебільшого проводиться по завершенню вивчення окремої теми; 4) тематичний ТК з боку викладача, якому передують тематичний ТСК з боку студента; 5) модульний ТК з боку викладача, що доповнюється модульним ТСК з боку студента; 6) підсумковий ТК з боку викладача, готовність до якого перевіряється з боку студента засобами підсумкового ТСК. Схема реалізації цих видів ТК на кожному з відповідних їм етапів проведення тестування представлена на рис. 1.2.

Цілком очевидно, що такі підсистеми досліджуваної нами системи як її цілі та функції є спільними для будь-якої системи ТК, призначеної для вимірювання рівня сформованості ІК у тому чи іншому виді мовленнєвої діяльності в одного й того ж контингенту тестованих. Так, Т. І. Кушнар'євою [122, с.29] уточнено цілі й функції ТК рівня сформованості в майбутніх ветеринарних лікарів умінь читати англomовну фахову літературу в сучасному НМВНЗ. На нашу думку, вони можуть бути екстрапольовані на досліджувану нами систему з певними доповненнями. Зокрема, необхідно підкреслити особливе значення оціночної функції у підсистемі функцій ТК даної системи, про яке йшлося вище. Крім того, варто зазначити, що паралельно із набуттям оціночної функції усіма видами ТК, у тому числі й поточним, спостерігається зміцнення навчаючої функції поточного, тематичного ТК та ТК позааудиторного читання студентів з боку викладача, а також поточного, тематичного й модульного ТСК з боку студента. Це пояснюється порівняно невеликими обсягами аудиторного часу та значними обсягами СРС з ІМ у НМВНЗ, з одного боку, та особливостями формування ІК у читанні фахової літератури – з іншого.

Потенціал паралельної реалізації навчаючої й оціночної функції ТК вбачаємо в його індивідуалізації [295]. На думку М. Ю. Яковлевої [254, с.49],

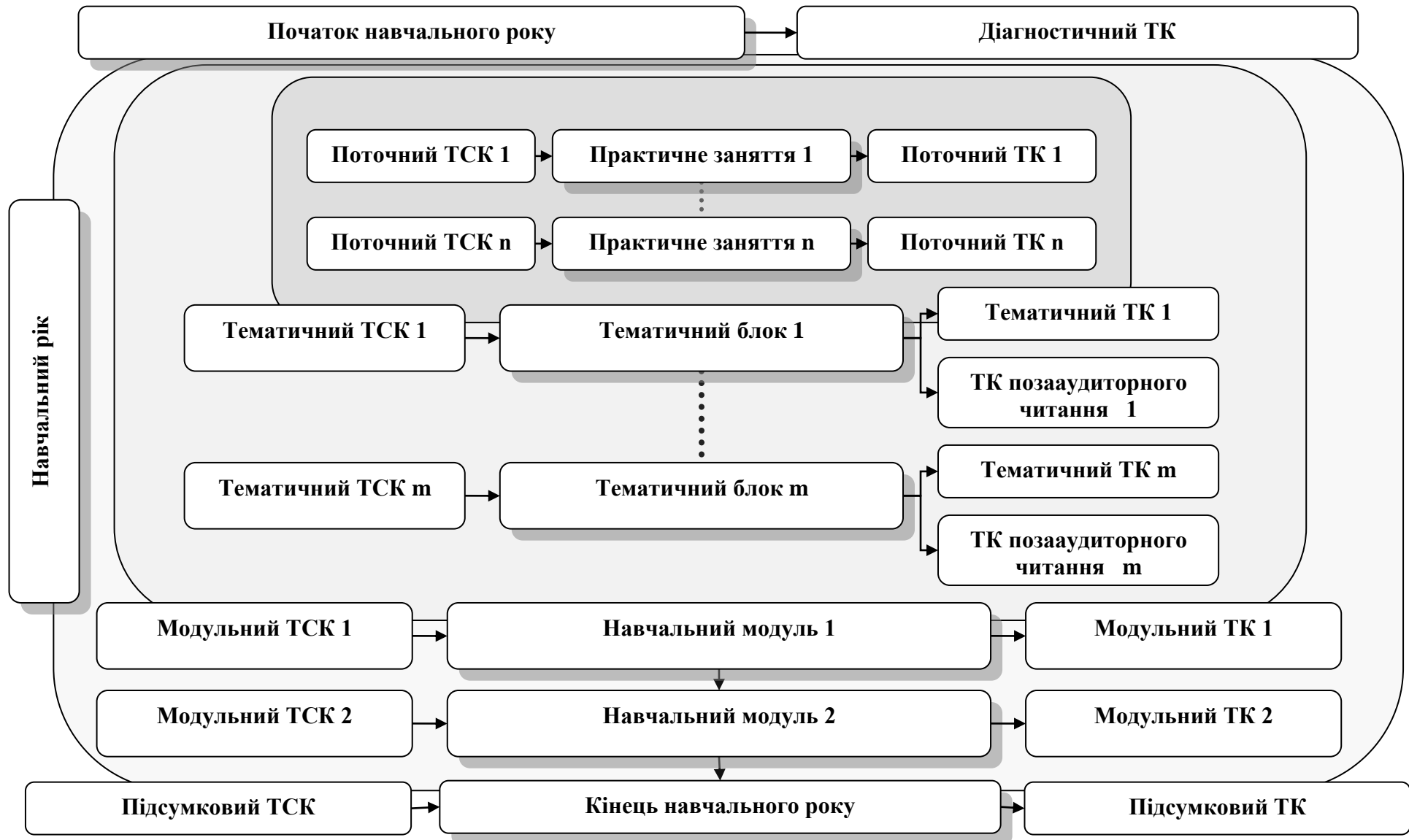

Рис 1.2. Взаємозв'язок елементів підсистем етапів проведення та видів ТК ІК у читанні фахової літератури

індивідуалізація контролю, у тому числі й тестового, є однією з умов його ефективної організації. Оскільки у такий спосіб не лише підвищуються інформативність та об'єктивність контролю навчальних досягнень студентів з різним рівнем підготовки, а й створюється можливість для їхнього поглиблення й вдосконалення безпосередньо під час проведення тестування.

До проблеми індивідуалізації навчання іншомовного читання, зокрема фахової літератури, неодноразово зверталися вітчизняні дослідники [128, 157, 188, 214, 224]. На основі трактування індивідуалізації навчання ІМ, запропонованого С. Ю. Ніколаєвою [157], під індивідуалізованим підходом до навчання іншомовного читання фахової літератури розуміємо навчання студентів читання іншомовної літератури за фахом за єдиною програмою, але з урахуванням їхніх індивідуально-психологічних особливостей.

Відповідно до такого розуміння індивідуалізації навчання іншомовного читання фахової літератури, Т. І. Трухановою [224] виокремлено такі види індивідуалізації, що мають реалізовуватися під час навчання студентів НМВНЗ: мотивуюча, регулююча та формуюча. На нашу думку, ці види індивідуалізації слід враховувати і при створенні системи ТК рівня сформованості у студентів ІК у читанні фахової літератури. Це пояснюється тим, що кожний з видів ТК досліджуваної системи є невід'ємною частиною навчального процесу та логічним завершенням його окремого відрізка. Розглянемо детальніше зміст кожного з вищевказаних видів індивідуалізації навчання іншомовного читання фахової літератури студентів немовних спеціальностей та з'ясуємо способи їх реалізації при створенні системи ТК ІК у читанні.

Мотивуюча індивідуалізація навчання іншомовного читання літератури за фахом базується на психологічній концепції локусу контролю Дж. Роттера [224, с.27]. Згідно з якою, залежно від детермінування явищ навколишньої дійсності зовнішніми чи внутрішніми чинниками, розглядаються особистості з екстернальним та інтернальним локусом контролю [238, с.410]. Екстернальна / інтернальна орієнтація особистості позначається на ставленні людини до навчальної діяльності взагалі та до контролю зокрема. Ставлення до контролю

у процесі навчання безумовно впливає на ефективність його перебігу. На відміну від інтерналів, екстерналам властивий низький рівень суб'єктивного контролю та відповідальності за результати власної діяльності, у тому числі й навчальної, що, як правило, негативно позначається на її успішності [238, с.410]. Відповідно реалізація мотивуючої індивідуалізації ТК ІК у читанні фахової літератури полягає у доборі оптимального режиму організації заходів контролю для студентів з інтернальним та екстернальним локусом контролю.

Встановлено, що зменшення частоти контролю з боку викладача та створення умов для здійснення самоконтролю для студентів з інтернальним локусом контролю активізує їхню навчальну діяльність та позитивно впливає на її результати [238, с.410]. Саме тому, варто забезпечувати студентів з інтернальним локусом контролю засобами ТСК ІК у читанні фахової літератури, особливо для контролю виконання ними СРС, та, по можливості, зменшити частоту реалізації ТК з боку викладача.

Стосовно студентів з екстернальним локусом контролю спостерігається протилежна закономірність: покращення результатів навчальної діяльності прямо пропорційно пов'язане зі збільшенням частоти здійснення заходів контролю з боку викладача [238, с.410]. У цьому випадку доречним є максимально часте застосування зовнішніх контролюючих заходів та введення обов'язкового регулярного ТК виконання ними СРС з боку викладача.

Не менш важливим чинником мотивуючої індивідуалізації ТК виступають інтереси студентів як невід'ємні складники мотиваційної сфери особистості [75; 136; 224, с.27]. У рамках мотивуючої індивідуалізації ТК урахування інтересів студентів має здійснюватися за двома напрямками. Перший полягає у відборі з метою створення ТЗ з читання текстів певної тематики, актуальної з точки зору теперішньої академічної та майбутньої професійної діяльності тестованих. Другий напрямок, у свою чергу, передбачає моделювання в межах ТЗ типових для майбутньої професійної діяльності проблемних ситуацій, які б спонукали студентів як до читання тексту, так і до перевірки результатів власної читацької діяльності у процесі безпосереднього виконання даних ТЗ.

Згідно з Т. І. Трухановою [224, с.35], реалізація регулюючої індивідуалізації у процесі навчання читання фахової літератури полягає в урахуванні індивідуального рівня сформованості читацьких навичок й умінь студентів шляхом регулювання рівня складності завдань. Серед прийомів регулювання рівня складності завдань виокремлено такі: залучення допомоги з боку викладача на кожному з етапів роботи з текстом, регулювання складності тексту для читання та регулювання комунікативної мети читання за декількома параметрами.

З-поміж вищезазначених прийомів нами відібрано та конкретизовано ті, які доцільно застосовувати з метою регулюючої індивідуалізації ТК ІК у читанні фахової літератури студентами НМВНЗ, а саме: 1) залучення опосередкованої допомоги з боку викладача у вигляді виносок / підказок з поясненнями, перекладами складних для розуміння під час читання фрагментів тексту, а також наведення прозорих прикладів виконання ТЗ у поєднанні з їхньою аргументацією / поясненням. У такий спосіб опосередковано регулюється рівень складності іншомовних фахових текстів. Недоцільність же застосування власне прийому регулювання складності тексту пояснюється програмними вимогами використовувати лише автентичні не модифіковані тексти для навчання й контролю іншомовного читання фахової літератури [184, с.9]; 2) регулювання комунікативної мети читання шляхом: а) встановлення різних часових рамок читання; б) варіювання типів і видів ТЗ; в) орієнтації на читання з різним ступенем розуміння тексту, що дозволить змінювати рівень складності ТЗ за рахунок варіювання їхнього змісту.

Формуюча індивідуалізація навчання студентів іншомовного читання фахової літератури пов'язана з урахуванням індивідуального рівня розвитку їхніх читацьких стратегій (когнітивних, компенсаторних та метакогнітивних) та полягає у їхній корекції й вдосконаленні [224, с.38]. Згідно з Т. І. Трухановою [224, с.101-103], формування й коригування читацьких стратегій у процесі навчання відбувається за рахунок коментування студентами власних читацьких дій, практики переносу стратегій з рідної мови під час читання іноземною,

пояснення важливості використання стратегій, зокрема шляхом застосування різного типу пам'яток.

На наш погляд, в рамках реалізації формуючої індивідуалізації ТК ІК у читанні фахової літератури варто враховувати не лише наявний рівень сформованості тієї чи іншої читацької стратегії в кожного окремого студента, а й рівень розвитку його тестових стратегій. Слідом за О. Й. Міхєєвим [151, с.13], під тестовими стратегіями розуміємо певні алгоритми дій, необхідні для ефективною підготовки до ТК, виконання як окремих ТЗ, так і тесту в цілому, а також аналізу власних результатів тестування. Рівень володіння тестовими стратегіями окремим студентом безпосередньо позначається на результативності виконання ним тестів. Тестові стратегії залежно від моменту їхнього застосування у процесі тестування умовно розподіляють на: 1) підготовчі (виконання пробних ТЗ, ознайомлення з критеріями оцінювання, моніторинг власних результатів виконання пробних ТЗ, порівняння власних результатів тестування з чужими тощо); 2) виконавські (розуміння завдання, ознайомлення з форматом тесту, вивчення бланку відповіді, пригадування, розмірковування, критична оцінка запропонованих варіантів відповіді, пошук та виправлення помилок, стеження за плином часу, розподіл часу на виконання окремих ТЗ, ранжування ТЗ за рівнем складності, стимулювання своєї діяльності, зосередженість на виконанні тесту, розподіл уваги, рефлексія тощо); 3) післятестові (виправлення допущених помилок, робота над уникненням допущених помилок у майбутньому, повторне виконання ТЗ, порівняння своїх результатів з результатами інших, врахування допущених помилок, аналіз власних тестових стратегій) [151, с.13-14].

Реалізацію формуючої індивідуалізації ТК ІК у читанні, що передбачає врахування рівня сформованості у студентів не лише читацьких, а й тестових стратегій, вбачаємо як в опрацюванні ними готових пам'яток-інструкцій щодо виконання окремих ТЗ й частин з читання комплексних тестів, так і в самостійному укладанні таких пам'яток. Види індивідуалізації ТК ІК у читанні та способи їх реалізації узагальнено в таблиці, наведеній у Додатку А.

Практичну реалізацію формуючої та регулюючої індивідуалізації ТК вбачаємо в залученні окремих прийомів АТ, під яким, слідом за М. Б. Челишковою [242, с.51], розуміємо сукупність процесів створення та пред'явлення адаптивних тестів, а також оцінки результатів їх виконання, що забезпечують приріст ефективності вимірювання завдяки оптимізації підбору характеристик ТЗ, їхньої кількості, послідовності й швидкості подачі з урахуванням індивідуального рівня підготовки тестованих. Прикладом стандартизованого тесту з АМ, створеного із застосуванням прийомів АТ, є Oxford Online Placement Test, розроблений Oxford University Press та представлений на сайті www.oxfordenglishtesting.com.

Теоретичним підґрунтям АТ є: 1) психологічна концепція «зони найближчого розвитку» Л. С. Виготського [40, 309], основною ідеєю якої є безперервний розвиток психічних функцій, навичок й умінь людини в безпосередній діяльності за рахунок аналізу актуальних труднощів, що заважають успішному виконанню поставленого завдання на окремому етапі навчання, та надання своєчасної допомоги з боку викладача [40]; 2) положення теорії стимулу-реакції IRT (Item Response Theory), доповнені методами математичної статистики й моделювання, що забезпечують обґрунтованість траєкторії реалізації АТ та оцінки його результатів. Застосування прийомів АТ до створення системи ТК ІК у читанні дозволяє забезпечити індивідуальний відбір як ТЗ, так і режимів тестування для кожного окремого студента [1, 242, 252, с.67; 274, 289, 309, 316]. Реалізація АТ передбачає встановлення мінімальної різниці між наявним рівнем сформованості тих чи інших навичок / умінь у конкретного тестованого та об'єктивним рівнем складності окремого ТЗ, що обґрунтовується геометричним змістом математичної залежності $(\theta_i - \beta_j)$, де θ_i – рівень підготовки i -го студента, $i=1,2,\dots,n$, який визначається успішністю виконання ним попереднього ТЗ, β_j – рівень складності j -го ТЗ, $j=1,2,\dots,m$ [1; 242, с.97; 252, с.85]. Отже, в АТ зі складу тесту виключаються надто складні й надто прості ТЗ у порівнянні з прогнозованим рівнем підготовки окремого тестованого, тим самим підтримуючи його позитивну мотивацію до виконання

тесту. За умови правильно організованої адаптації рівня складності тесту значно скорочується час тестування та зростає або залишається незмінною точність проведеного вимірювання.

Відповідно до переваг АТ належать: 1) мінімізація обсягів тесту, скорочення часу його виконання й збереження точності вимірювань; 2) можливість використання одного й того ж тесту для груп студентів з різним рівнем підготовки; 3) високий рівень таємності; 4) підвищення мотивації студентів до тестування; 5) порівнюваність результатів ТК. Серед недоліків АТ визначають такі: 1) потреба в залученні громіздких математичних розрахунків; 2) необхідність використання комп'ютерної техніки та спеціального програмного забезпечення; 3) складність та трудоємкість процесу укладання й пілотування тестів [1]. Подолання цих недоліків застосування прийомів АТ при створенні системи ТК ІК у читанні вбачаємо у розробці критеріїв оцінки рівня складності кожного окремого ТЗ з читання, паралельному уточненні процедури визначення ваги окремого ТЗ, виокремленні важелів адаптації рівня складності частин тестів з читання, відборі оптимальних варіантів адаптації рівня складності частин тестів з читання та створенні розгалуженого банку ТЗ. На наш погляд, це дозволить залучити прийоми АТ не лише для проведення комп'ютеризованого тестування, а й для здійснення ТК з використанням паперових носіїв. Крім того, частково ці недоліки можуть бути подоланими за рахунок застосування оптимальних моделей реалізації АТ.

З метою відбору моделей АТ, що відповідають висунутим вимогам, зупинимося на їх класифікації. За кількістю кроків пред'явлення ТЗ тестованим розрізняють: 1) модель двохкрокового АТ, що передбачає наявність двох етапів тестування (на першому вхідному тестуванні здійснюється максимальна диференціація тестованих за рівнем підготовки по осі вимірювання за точками або інтервалами, на другому етапі тестування вибудовуються адаптивні тести за кількістю виокремлених точок (особистісно-орієнтована адаптація) або за кількістю визначених інтервалів (групова адаптація) по осі вимірювання). Ця модель АТ дозволяє пред'явлення тестів на паперових носіях; 2) модель

багатокрокового АТ, в рамках якої кожний тестований працює над тестом за власною індивідуальною траєкторією, виконуючи відмінні за кількістю та рівнем складності ТЗ. Багатокрокове АТ базується на повністю контекстуально залежному алгоритмі. У свою чергу, на основі способу конструювання багатокрокові адаптивні тести поділяються на: а) тести з детермінованим розгалуженням; б) тести з варійованим розгалуженням [242]. Реалізація багатокрокової моделі АТ як з детермінованим, так і з варійованим розгалуженням, вимагає обов'язкового застосування комп'ютерних технологій і не може здійснюватися з використанням паперових носіїв. Тому в нашому випадку модифікуємо модель двохкрокового АТ для проведення зовнішнього ТК з боку викладача та в перспективі пропонуємо застосовувати модель АТ з детермінованим багатокроковим розгалуженням для індивідуалізації ТСК (див 2.3).

На основі виокремлених особливостей системи ТК, зумовлених специфікою організації навчально-виховного процесу в сучасному НМВНЗ, визначаємо такі вимоги до її ефективної організації: систематичність здійснення ТК, проведення поточного ТК з використанням спеціально створених якісних ТЗ, індивідуалізованість ТК, проблемність ТЗ з читання, висока пізнавальна цінність текстів для читання та змісту ТЗ, забезпеченість студентів практичними засобами самоконтролю й самооцінювання, залучення методики формування у студентів необхідних тестових стратегій, проведення ТК позааудиторного читання студентами, відкритість ТК. У дослідженому аспекті система ТК ІК у читанні представлена взаємозв'язком елементів підсистем етапів проведення тестування та видів ТК, що реалізуються одразу на двох взаємопов'язаних рівнях: ТК з боку викладача та ТСК з боку студента. Відповідно досліджувана система ТК має вигляд: 1) початок навчального року – діагностичний ТК; 2) окреме практичне заняття – поточний ТК з боку викладача та з боку студента; 3) тематичний цикл практичних занять – тематичний ТК з боку викладача й з боку студента та ТК виконання позааудиторного читання студентами з боку викладача; 4) навчальний модуль –

модульний ТК з боку викладача та з боку студента; 5) завершення вивчення дисципліни «Іноземна мова» – підсумковий ТК з боку викладача й з боку студента.

Створення ж об'єктивної системи ТК АК у читанні фінансової фахової літератури передбачає уточнення взаємозв'язків елементів підсистем видів та об'єктів контролю. Саме вирішенню цього питання і присвячено наступний підрозділ дисертації.

1.2. Англomовна компетенція у читанні фінансової фахової літератури як об'єкт тестового контролю

Планування будь-яких об'єктів контролю викладачем, зокрема об'єктів ТК АК у читанні фінансової фахової літератури, передбачає виокремлення розгалуженої системи об'єктів контролю та встановлення їхнього оптимального рівня сформованості на конкретному відрізку навчального процесу [20, с.47]. Цим пояснюється необхідність у визначенні не лише остаточних об'єктів контролю по завершенню вивчення дисципліни студентами (результативний аспект ТК), а й низки проміжних об'єктів контролю, перебіг формування яких має перевірятися безпосередньо у процесі навчання (процесуальний аспект ТК). Останні потребують особливої уваги з боку викладача в умовах сучасного НМВНЗ.

З огляду на обмеженість навчання майбутніх фінансистів англomовного читання фахової літератури, слідом за Т.І. Кушнар'овою [122], розглядаємо підсистему об'єктів ТК як сукупність прямих та опосередкованих об'єктів контролю. Серед останніх виокремлюємо такі: 1) предметні / експертні знання (предметна компетенція) [269, с.124; 275, с.198; 296]; 2) країнознавчі знання (соціокультурна компетенція) [63]; 3) дискурсивні знання (текстова компетенція) [12]; 4) читацькі стратегії (стратегічна компетенція) [122, 224].

Читання АФНТ, з одного боку, вимагає сформованості у студентів-фінансистів предметної та соціокультурної компетенцій, а з іншого – є

джерелом отримання й удосконалення їхніх предметних / експертних та країнознавчих знань. Це пояснюється характером інформації, представленої в АФНТ, та специфічністю лінгвістичного коду, що використовується для її передачі (близько 30% загального лексичного складу АФНТ припадає на термінологічні ЛО [6; 66, с.119; 78; 222]).

Належне розуміння АФНТ неможливе без оволодіння студентами певними дискурсивними знаннями щодо жанрово-стилістичних особливостей текстів їхнього майбутнього фаху взагалі та різних структурно-мовленневих типів текстів зокрема [34, 41, 71]. Слідом за Л. О. Анісімовою [6, с.33-37], розглядаємо такі найбільш розповсюджені **функціонально-сміслові типи англомовних фінансових текстів**: 1) тексти-описи; 2) тексти-інформація; 3) тексти-роздуми; 4) тексти-інструкції; 5) тексти-реклами. Тексти-описи містять розгорнуту інформацію щодо одного або декількох конкретних об'єктів, процесів чи явищ. Їм притаманні невеликі за обсягом абзаци, чітке формулювання теми та ідеї повідомлення на початку тексту, насиченість схемами [50]. *Тексти-інформація* характеризуються лексичною одноманітністю й відсутністю чіткої структури повідомлення. У них, як правило, надається перелік особливостей та функцій окремого об'єкту. До цього типу текстів належать енциклопедичні, довідникові й словникові статті, а також статті з підручників та навчальних посібників. *Текстам-роздумам* властива наявність певної проблемної ситуації та домінування причинно-наслідкових зв'язків. В АФНТ цього типу переважають рівняння, формули, графіки й діаграми, тема та ідея викладаються протягом усього тексту. У *текстах-інструкціях* наводяться вказівки щодо правильного заповнення документів, а також належної послідовності виконання фінансових операцій. Вони, як правило, містять зразки різноманітних банківських документів та формулярів. *Тексти-реклами* публіцистичного стилю мовлення, які представлені в брошурах та на інформаційних сайтах банків й інших фінансових установ, займають окреме місце серед текстів фінансово-банківської сфери. Вони характеризуються доступністю мови, низьким ступенем термінологізованості, залученням

широкого спектру різноманітних екстралінгвістичних засобів. З огляду на це використовуємо їх на початку вивчення окремої теми студентами для створення ТЗ для поточного ТК.

Слідом за Т. І. Кушнарвою [122], серед читацьких стратегій, що виступають опосередкованими об'єктами ТК АК у читанні фінансової фахової літератури, визначаємо такі: 1) когнітивні (кількаразове перечитування тексту з різною метою, використання додаткових джерел інформації, аналіз фрагментів тексту задля його розуміння в цілому, контрастивний аналіз мовних явищ тощо); 2) компенсаторні (використання лінгвістичних та нелінгвістичних ключів з метою подолання дефіциту знань з АМ) [229]; 3) метакогнітивні (пригадування засвоєного матеріалу в зв'язку з новим, постановка цілей, оцінка завдань, планування, самоуправління, самооцінка тощо)[122, с.62-63; 260, с.70].

З огляду на етапність формування у процесі навчання будь-якої навички / уміння / компетенції [18, с.194; 206, с.9] застосовуємо до нашого дослідження ідею рівневого розподілу об'єктів ТК, запропоновану О. Ю. Горчевим [47]. На цій основі розподіляємо підсистему об'єктів контролю у процесі формування АК у читанні фінансової фахової літератури на такі групи: 1) мовні лексичні й граматичні знання; 2) окремі операції, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання; 3) власне рецептивні лексичні й граматичні навички читання; 4) окремі мовленнєві вміння читання, що забезпечують реалізацію того чи іншого виду читання; 5) макровміння в окремому виді читання (переглядове / ознайомлювальне / вивчаюче); 6) комплекси макровміннь у відповідних видах читання (наприклад, переглядове → ознайомлювальне).

На основі чинних програмних вимог [184], групу мовних лексичних і граматичних знань одразу відносимо до опосередкованих об'єктів ТК. Перелік же прямих об'єктів ТК кожної з груп конкретизуємо з огляду на лінгвостилістичні особливості АФНТ і професійні потреби майбутнього фінансиста в читанні та зіставляємо їх з відповідними видами ТК.

Група окремих операцій, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання. Опанування окремими операціями є проміжною ланкою становлення відповідних рецептивних лексичних і граматичних навичок. Під час формування рецептивної лексичної навички читання відбувається автоматизація операцій, пов'язаних із технікою читання, та операцій семантизації [166, с.21]. З урахуванням етапу навчання, операції, пов'язані з технікою читання, у межах нашого дослідження розглядаємо як опосередкований об'єкт ТК. Тоді ж як прямими об'єктами контролю виступають операції: 1) сприймання форми / впізнавання ЛО; 2) розпізнавання / диференціації ЛО; 3) семантизації / встановлення значення ЛО. Успішність їх формування залежить від особливостей форми, значення та вживання ЛО, що використовуються автором англomовного тексту [192, 199].

Узагальнений аналіз лексичного складу АФНТ (див. Додаток Б) свідчить, що йому притаманний повний спектр факторів ускладнення сприйняття та розуміння ЛО реального словника у процесі читання за О. Ю. Долматовською [64], а саме: 1) багатозначні ЛО (20% однослівних фінансових термінів) [61]: однозначні для даної підмови, але багатозначні для суміжних підмов; ті, що мають вузькоспеціальне й загальноужиткове значення (*interest – фін. відсоток; заг. інтерес*); багатозначні в межах підмови «Фінанси» [32]; 2) ЛО, що мають широкий синонімічний ряд: міжваріантна (*брум. share – амер. stock*) та неабсолютна синонімії (28% дієслів, 20,3% іменників, 13,3% прикметників мають від одного до восьми синонімів) [33, 66, 80]; 3) ЛО, що виражають абстрактні поняття; 4) ЛО, схожі за формою на ЛО рідної мови, але відмінні від них за значенням; 5) складні ЛО, що мають значні розбіжності у формі в рідній та англійській мовах. Лише 19% складних англійських фінансових термінів тотожні за внутрішньої формою своїм україномовним відповідникам (*actual rate – фактичний курс*) [61, 135]. На нашу думку, до цієї групи ЛО також належать різноманітні аббревіатури й складноскорочення (*IOU – I owe you – боргова розписка*) [6, 222, 223], та однослівні англomовні терміни, що мають

багатослівні україномовні відповідники (20% загальної кількості однослівних фінансових термінів АМ [61]).

З огляду на складність лексичного матеріалу АФНТ укладаємо методичну типологію ЛО реального словника майбутнього фінансиста, визначаємо властиві їм труднощі та виокремлюємо ті операції з ЛО, які виступають прямими об'єктами ТК у процесі навчання фінансистів англomовного читання.

Спираючись на запропоновану О. Ф. Івановою [74] методичну типологію складної для засвоєння лексики, методичну типологію В. Д. Борщовецької [25] та розроблену М. О. Бурлаковим [30] типологічну класифікацію іншомовної лексики, а також враховуючи лексичні особливості АФНТ, використовуємо такі критерії розподілу ЛО на типологічні групи (ТГ) та типологічні підгрупи (ТП): 1) попередня представленість / непередставленість форми й значення ЛО у свідомості читача; 2) співпадіння / неспівпадіння форми ЛО англійською та рідною мовами; 3) співпадіння / неспівпадіння обсягів значення ЛО англійською та рідною мовами.

На основі вищезазначених критеріїв виокремлюємо такі ***ТГ методичної типології ЛО реального словника студентів фінансових спеціальностей***:

I. ЛО, форма та одне зі значень яких попередньо знайомі читачеві. До цієї ТГ належать багатозначні ЛО – так звана термінологізована лексика загального вжитку, тобто відомі студентам ЛО, що набувають вузькоспеціального значення (*to draw* – *малювати, тягти* – *фін. знімати гроші з рахунку*). До цієї ТГ також належать ЛО, багатозначні лише в межах підмови «Фінанси», одне зі значень яких може бути попередньо відомим студенту на відміну від решти. Труднощі розуміння таких ЛО у процесі читання АФНТ виникають під час виконання студентами операції семантизації, що передбачає розрізнення або загальноужиткового й вузькоспеціального, або лише вузькоспеціальних співзначень багатозначної ЛО на основі контексту. Відповідно операція семантизації багатозначних ЛО, що мають загальноужиткове й вузькоспеціальне значення або декілька вузькоспеціальних значень виступає прямим об'єктом ТК цієї групи.

II. ЛО, форма та жодне зі значень яких попередньо не засвоєні студентами. На основі зіставлення форми та обсягів значення даних ЛО з відповідниками рідної мови, вони, у свою чергу, можуть бути розподіленими на такі ТП: 1) ЛО-терміни, схожі за формою (можливою є різниця в наголосі, вимові тощо) та еквівалентні за значенням відповідникам у рідній мові, тобто слова-інтернаціоналізми, частка яких у підмові «Фінанси» АМ становить близько 25% загальної кількості термінів (*to accept a bill* – акцентувати вексель (прийняти вексель до сплати)). До цієї ТП також належать слова-неологізми, які поки що не мають україномовних еквівалентів взагалі й перекладаються рідною мовою засобами калькування чи за допомогою лексико-граматичних трансформацій (*overdraft* – овердрафт (перевищення кредитного ліміту за поточним рахунком) [61, 52, 223]. Труднощі розуміння ЛО даної ТП виникають як під час упізнавання форми ЛО, так і при переході від рівня значення до рівня смислу. Оскільки, крім встановлення відповідності між англійським терміном та україномовним еквівалентом, від читача вимагається розуміння термінологічного поняття, яке вкладається в дану ЛО, та його взаємозв'язків із контекстом. Відтак, прямими об'єктами ТК виступають операції сприймання форми та семантизації ЛО-інтернаціоналізмів і ЛО-неологізмів; 2) ЛО, схожі за формою, але відмінні за значенням або одним зі значень у порівнянні з відповідниками в рідній мові, так звані «хибні друзі перекладачів» (*holding* – власність, володіння). Труднощі розуміння подібних ЛО у процесі читання АФНТ виявляються під час їх семантизації за рахунок впливу міжмовної інтерференції. Отже, прямим об'єктом ТК є операція семантизації ЛО, відмінних за значенням або одним зі значень у порівнянні з відповідниками в рідній мові; 3) ЛО, не схожі ні за формою, ні за обсягами значень із їхніми еквівалентами в українській мові. Типовими для цієї ТП є одноцентричні номінативні комплекси або окремі слова, значення яких рідною мовою можливо передати лише за допомогою словосполучень (*blue chips* – першокласні цінні папери; *margin* – різниця між цінами, курсами, ставками). Окреме місце у цій ТП належить словам-реаліям (*lamb* – спекулянт на біржі,

який грає всліпу). Труднощі розуміння ЛО даної ТП полягають у комплексному виокремленні всіх компонентів одноцентричних номінативних словосполучень з мовного ланцюга під час упізнавання форми ЛО та у встановленні повного й точного значення ЛО під час її семантизації. До прямих об'єктів ТК у цьому випадку належать операції сприймання форми багатокомпонентних ЛО та семантизації ЛО-реалій і ЛО, відмінних за формою й обсягами значень від їхніх еквівалентів у рідній мові; 4) ЛО, які збігаються за обсягом значень, але не співпадають за формою з відповідниками рідної мови, за рахунок існуючих морфологічних відмінностей між англійською та українською мовами. Дану ТП утворюють стійкі термінологічні словосполучення, значення яких зводиться до суми значень їхніх компонентів (*rate of interest – відсоткова ставка*). Труднощі сприймання та розуміння ЛО даної ТП у процесі читання виявляються у виокремленні всіх компонентів термінологічного словосполучення як єдиного комплексу під час впізнавання форми ЛО, яке може до того ж ускладнюватися еліпсисом чи модифікацією значення ЛО за рахунок додавання до неї різноманітних означень з метою конкретизації [66], а також в його семантизації. Отже, прямими об'єктами ТК є операції сприймання форми та семантизації модифікованих багатокомпонентних ЛО.

Окреме місце серед прямих об'єктів ТК цієї групи належить операції розрізнення значень неабсолютних синонімічних ЛО.

Зважаючи на порівняну типовість граматичних структур (ГС), що використовуються для передачі інформації в будь-якому англomовному науковому тексті [8, 219, 243] (див. Додаток Б), у тому числі й фінансовому, наводимо одразу перелік операцій рецептивної граматичної навички читання, що виступають прямими об'єктами ТК у досліджуваній системі: 1) операція сприймання / впізнавання графічного образу ГС, відмінних за формою від їхніх еквівалентів рідною мовою, та складних за формою ГС, розпізнавання меж компонентів яких у процесі читання можуть викликати труднощі у студентів [9, 35, 133, 137, 212, 220]; 2) операція розпізнавання / категоризації відмінних за значенням ГС від аналогів у рідній мові, граматичних омонімів та ГС, схожих

за формою в АМ [9, 46, с.11; 133, с.70; 137; 156, с.38; 212; 220]; 3) операція прогнозування окремої ГС у процесі читання; 4) операція диференціації / розмежування граматичних омонімів чи ГС, які мають схожі компоненти або подібний порядок їх розташування [196, 212, 220]; 5) операція зіставлення ГС, відмінних за формою від відповідників рідною мовою, та омонімічних, багатозначних ГС з вираженими ними значеннями [9, 27, с.55; 35, с.32-33; 154; 156, с.26; 212].

Очевидно, що всі вищевизначені прямі об'єкти ТК цієї групи спрямовані на перевірку ефективності процесуальної сторони навчання студентів англomовного читання фінансової фахової літератури та відповідно контролюються безпосередньо на практичному занятті й в рамках підготовки до нього, а тому належать до об'єктів поточного ТК з боку викладача й поточного ТСК з боку студента у досліджуваній нами системі та вимагають створення відповідної групи ТЗ для вимірювання рівня їхньої сформованості.

Група власне рецептивних лексичних та граматичних навичок читання. Сформованість лексичної навички читання виявляється у здатності студента автоматично сприймати іншомовне повідомлення на рівні окремого слова, словосполучення та цілого контексту [56; 154, с.63; 197]. Залежно від характеру представленості лексичного матеріалу у свідомості читача виокремлюємо такі рецептивні лексичні навички читання як прямі об'єкти ТК: 1) навичка розуміння ЛО реального словника (ЛО, попередньо закріплені у пам'яті читача); 2) навички розуміння ЛО потенціального словника (ЛО, невідомі до моменту читання, але цілком зрозумілі на основі їхніх словотворчих елементів або різного роду контексту); 3) навичка розуміння абсолютно незнайомого лексичного матеріалу, що передбачає використання додаткових джерел інформації (словники / довідники).

Навичка розуміння ЛО реального словника у процесі читання передбачає симультанне впізнавання й диференціацію форми та встановлення актуального значення слів і словосполучень [197], що належать до будь-якої з виокремлених вище ТГ і ТП.

Залежно від характеру опори для встановлення значення незнайомого слова навички розуміння ЛО потенціального словника поділяємо на: 1) навичку встановлення значення невідомого слова за формальними ознаками; 2) навичку встановлення значення незнайомого слова на основі контексту. Ураховуючи переважання похідних термінів в АФНТ (за даними В.О. Варламова [32] та О.В. Довбиш [61], 83,5% іменників, 84% дієслів та 94% прикметників підмови АМ «Фінанси» є похідними), особливе значення має навичка встановлення значення незнайомого слова за формальними ознаками (знайомі словотворчі елементи, відоме значення багатозначного слова, регулярні міжмовні відповідники та ін. [193, с.13]). Отже, до прямих об'єктів ТК належать: 1) навичка встановлення значення афіксально-похідних слів (50,8% похідних іменників, 48,8 % похідних прикметників утворено за допомогою суфіксів [32]); 2) навичка встановлення значення слів-комполітів (15,2% похідних дієслів, 12,4% похідних іменників та 11,6% похідних прикметників утворені словоскладанням як власне термінів, так і термінів зі словами загального вжитку); 3) навичка встановлення значення невідомого термінологічного словосполучення, яке містить знайомі компоненти, за рахунок доосмислення їхнього сумарного значення (85% англомовних фінансових термінів є багатослівними [66, 80, 223]); 4) навичка встановлення значення конвертованих утворень, особливо дієслів, конвертованих з іменників (21,5% від загальної кількості похідних дієслів підмови); 5) навичка встановлення значення слова за спільним коренем зі словом рідної мови (інтернаціональні / міжнародні слова), що застосовується у процесі читання АФНТ нечасто. Оскільки, переважна більшість інтернаціоналізмів є ключовими термінами підмови й засвоюється студентами у вигляді реального словника (*dividend* – *дивіденд*); 6) навичка розуміння невивчених співзначень багатозначних слів з опорою на контекст чи предметні / експертні знання (*cover* – 1) *покриття*; 2) *виплата, забезпечення*; 3) *страхування*).

При цьому встановлення значення різних ЛО потенціального словника вимагає від читача різних мисленнєвих зусиль. Залежно від рівня складності

виводимості їхніх значень на основі словотворчих елементів класифікуємо ЛО потенціального словника для читання АФНТ майбутніми фінансистами [38; 179, с.47-48; 189] так: 1) ЛО простої виводимості: похідні слова, яким у рідній мові студентів відповідають регулярні еквіваленти також похідного характеру (*prepayment* – *передплата* (*pre-*)); складні слова й словосполучення, еквівалентами яких у рідній мові є регулярні словосполучення (*money-washing* – *відмивання грошей*); конвертовані слова, еквіваленти яких рідною мовою мають спільний корінь з вихідними ЛО (*pledge* – *to pledge* – *застава* – *заставляти*); 2) ЛО ускладненої виводимості: слова, для яких у рідній мові регулярні еквіваленти відсутні, їхнє значення рідною мовою пояснюється описово (*encashable* – *той, що може бути перетвореним у готівку*); конвертовані дієслова, еквіваленти яких рідною мовою виражені словами, утвореними від інших коренів, ніж вихідні ЛО, хоча їхні семантичні зв'язки є очевидними (*charge* – *to charge* – *плата* – *встановлювати плату / стягувати плату*); термінологічні словосполучення, встановлення значення яких вимагає від читача доосмислення сумарного значення їхніх компонентів на основі відповідних предметних / експертних знань (*interest expenses* – *витрати на виплату відсотків*); 3) ЛО складної виводимості: слова, встановлення значення яких є можливим лише на основі осмислення їхньої внутрішньої форми; терміни-словосполучення, яким притаманна ідіоматичність та метафоричність (*to get into the red* – *перевищити кредитний ліміт, втратити платоспроможність*; *the old lady of Threadneedle Street* – *банк Англії*).

На основі класифікації контекстуальної здогадки, запропонованої Г. О. Гаражкіною [42], а також, враховуючи концентричність подачі інформації в АФНТ [66] та їхню насиченість екстралінгвістичними засобами подачі інформації (схеми, графіки, діаграми, символи, цифри, формули, рівняння, таблиці [49, 66, 132, 209]), розглядаємо такі операції навички встановлення значення невідомої ЛО на основі контексту як прямі об'єкти ТК: 1) комплексне застосування лексико-граматичних навичок для встановлення співзначення незнайомої багатозначної ЛО за формальними ознаками й на основі контексту;

2) розкриття значення невідомої ЛО на основі попереднього / подальшого контексту; 3) встановлення значення незнайомої ЛО з опорою на незначні (речення або абзац) / значні (сукупність абзаців або цілий текст) обсяги тексту; 4) встановлення значення невідомої ЛО на основі графічної, символної, табличної інформації, предметних / експертних знань тощо; 5) ігнорування несуттєвих для мети читання незнайомих ЛО.

Сформованість навички розуміння абсолютно незнайомого лексичного матеріалу виявляється у здатності читача раціонально користуватися словником / довідником в оптимальному режимі у процесі читання [14, 15]. Навичка користування двомовним словником у процесі читання передбачає комплексне застосування мовної граматичної навички, мовної ретрансформаційної навички, технічної навички користування словником, а також окремої навички вибору контекстуально правильного значення слова [15, с.249]. З урахуванням поширеності багатозначних англійських фінансових термінів саме окрема навичка вибору контекстуально правильного значення невідомої ЛО з-поміж наведених у словниковій статті, і виступає прямим об'єктом ТК.

Сформованість рецептивної граматичної навички читання виявляється у швидкому й точному впізнаванні форми та зіставленні ГС з її значеннями у процесі читання з метою вилучення змісту висловлювання, представленого у вигляді графічного коду [8; 35, с.62; 154, с. 56, 205, с.9]. Прямими об'єктами ТК цієї групи виступають такі рецептивні граматичні навички читання: 1) навичка встановлення зв'язків між словами; 2) навичка встановлення смислових зв'язків між реченнями / абзацами, зокрема за рахунок розпізнавання дискурсивних маркерів; 3) навичка прогнозування вживання ГС на основі цілісного сприйняття тексту [134, с. 23].

Оскільки, з одного боку, процес формування виокремлених вище навичок розпочинається безпосередньо у процесі навчання читання в рамках проведення окремих практичних занять та підготовки до них, то вони, належать до об'єктів поточного ТК з боку викладача й ТСК з боку студента та контролюються за допомогою спеціально розробленої групи ТЗ. З іншого боку, процес їхнього

формування триває на матеріалі певної теми протягом окремого тематичного блоку практичних занять чи навіть протягом декількох тематичних блоків, що дозволяє віднести їх до об'єктів ТК позааудиторного читання, тематичного й модульного ТК з боку викладача та внутрішнього тематичного й модульного ТСК з боку студента та контролювати рівень їхньої сформованості за допомогою спеціально створеної групи ТЗ. В умовах ТК виконання студентами позааудиторного читання, тематичного й модульного ТК варто обмежитися лише перевіркою рівня сформованості у студентів лексичної навички розуміння і прогнозування ЛО реального й потенціального словника та рецептивної граматичної навички розуміння ГС і репродуктивної граматичної навички вибору, морфологічного оформлення й прогнозування ГС на основі цілісного сприйняття тексту на матеріалі окремої теми й декількох тем відповідно. Залучення останньої до прямих об'єктів ТК пояснюється теорією фразової стереотипії, згідно з якою репродукція граматичних форм, схем та відповідних їм ЛО, є невід'ємною складовою сприйняття тексту в процесі читання [166].

Група окремих мовленнєвих умінь читання, що забезпечують здійснення того чи іншого виду читання. Залежно від рівнів розуміння тексту, слідом за С. К. Фоломкіною [228], розглядаємо: 1) вміння, спрямовані на вилучення фактичної інформації з тексту; 2) вміння, націлені на смислове опрацювання отриманої в результаті читання інформації. До прямих об'єктів ТК у першому випадку відносимо такі вміння: 1) виділяти з тексту окремі його елементи (терміни, опорні / ключові слова, смислові віхи, основні факти / аргументи тощо) [221, 226, 228]; 2) встановлювати смислові зв'язки між окремими об'єктами, фактами, явищами та визначати їхню послідовність у тексті [3, с.20; 226; 228]; 3) узагальнювати, синтезувати здобуті у процесі читання факти, об'єднувати їх у смислові фрагменти [3, 83, 221, 228]; 4) співвідносити смислові фрагменти тексту між собою [3, 228]; 5) розуміти зв'язок між окремими реченнями та відповідними їм фрагментами тексту [83, 122]; 6) прогнозувати на смислового рівні: передбачати ймовірне продовження або завершення смислового фрагмента [3]; 7) орієнтуватися в зовнішній логіко-

смісловій структурі тексту [226]; 8) визначати початок і кінець окремої теми [226]; 9) розуміти екстралінгвістичні засоби подачі інформації [2, 78, 255, с.211].

Серед умінь, спрямованих на смислове опрацювання отриманої в результаті читання інформації, виокремлюємо такі: 1) визначати тематичний підрозділ, до якого належить даний текст; 2) встановлювати тему та головну думку / ідею тексту, висловлені як експліцитно, так й імпліцитно [2, с.80]; 3) формулювати розкрити у тексті проблему; 4) визначати комунікативний намір автора; 5) оцінювати точність заголовків / підзаголовків тексту; 6) виводити судження, робити висновки на основі вилученої інформації [228]; 7) робити висновки на основі екстралінгвістичних засобів подачі інформації, які не подані експліцитно [255, с.211]; 8) диференціювати факти, ідеї, думки, ставлення, судження й гіпотетичну інформацію [13, 226]; 9) оцінювати викладені у тексті факти з позицій наявних предметних / експертних знань і власного попереднього досвіду та оцінювати важливість здобутої інформації, її актуальність, теоретичну й практичну цінність для здійснення професійної діяльності [2, с.79; 13]; 10) інтерпретувати експліцитно й імпліцитно подану у тексті інформацію [3, с.20; 226; 228]; 11) скорочувати / компресувати текст за рахунок вилучення несуттєвих деталей та моментів [2; 15; 78, с.34]; 12) відбирати у процесі читання факти (аргументи, приклади тощо) відповідно до певної мети та систематизувати їх у певній логічній, хронологічній послідовності; 13) групувати факти за ступенем їхньої значущості й іншими показниками / критеріями; 14) складати план до тексту; 15) заповнювати смислову лакуну на рівні абзацу [226]; 16) прогнозувати ймовірне продовження тексту на основі прочитаного, передбачати наслідки явищ / подій, описаних у тексті; 17) знаходити у тексті суперечності й невідповідності; 18) класифікувати, групувати й систематизувати інформацію, здобуту з декількох англомовних джерел [2, с.82-83]; 19) представляти одержану інформацію за допомогою екстралінгвістичних засобів; 20) трактувати факти / явища / події на основі здобутої у процесі читання інформації; 21) виконувати математичні розрахунки та інші практичні дії, зокрема приймати управлінські

рішення, на основі вилученої з тексту інформації. При чому останні вміння (16-21) вважаємо специфічними для читання саме АФНТ.

Оскільки формування всіх вищевизначених як прямі об'єкти ТК мовленнєвих умінь читання відбувається в рамках окремого практичного заняття та підготовки до нього, пропонуємо визначати рівень їхньої сформованості в межах поточного ТК з боку викладача та поточного ТСК з боку студента за допомогою спеціально розробленої групи ТЗ.

Група макровмінь в окремому виді читання. Під макровмінням розуміємо сукупність мовленнєвих читацьких умінь, які забезпечують вилучення з тексту, смислове опрацювання й використання інформації, що кількісно та якісно відповідає характеру поставленого комунікативного завдання. Прямими об'єктами ТК цієї групи є макровміння в переглядовому, ознайомлювальному та вивчаючому читанні [286, с.116].

Макровміння в переглядовому читанні забезпечують пошук необхідної інформації за рахунок комплексного застосування умінь: 1) прогнозувати загальну тему / ідею тексту на основі його заголовку та екстралінгвістичних засобів подачі інформації; 2) визначати головну думку тексту; 3) встановлювати його загальний зміст [43, с.93; 163; 167; 204].

Макровміння в ознайомлювальному читанні, у свою чергу, забезпечують розуміння основного змісту тексту у процесі читання за рахунок застосування сукупності таких умінь: 1) визначати загальну тему, ідею та проблему тексту на основі заголовку, підзаголовків та екстралінгвістичних засобів подачі інформації [122, с.74]; 2) виділяти головну думку тексту [122, с.74]; 3) розуміти основний зміст тексту та визначати послідовність подій у ньому; 4) виокремлювати основні факти [122, с.74]; 5) орієнтуватися у структурі тексту; 6) інтерпретувати прочитане [143, с.200; 142; 228].

Насамкінець, *макровміння у вивчаючому читанні* забезпечують повне розуміння тексту й утворені сукупністю таких умінь: 1) розуміти основний зміст тексту та важливі деталі; 2) зіставляти здобуту у процесі читання інформацію з власними предметними / експертними знаннями та досвідом;

3) оцінювати інформацію з точки зору її цінності, новизни, актуальності тощо; 4) коментувати окремі факти з тексту; 5) використовувати вилучену з тексту інформацію для виконання певних практичних дій [48, 143, 167].

Оскільки формування цих макровмін у студентів триває протягом усього навчання у НМВНЗ, то рівень їхньої сформованості слід перевіряти за допомогою спеціально створених частин з читання комплексних тестів як на матеріалі кожної окремої вивченої теми й на матеріалі декількох тематичних блоків по завершенню навчального модуля, так і по завершенню вивчення дисципліни в цілому. Відтак, вони належать до об'єктів ТК позааудиторного читання, тематичного ТК з боку викладача й тематичного ТСК з боку студента, модульного ТК з боку викладача й модульного ТСК з боку студента, а також підсумкового ТК з боку викладача й підсумкового ТСК з боку студента.

Група комплексів макровмін у відповідних видах читання.
Сформованість АК у читанні фахової літератури полягає у здатності читача користуватися АМ як засобом опосередкованого письмового спілкування для розв'язання конкретних завдань професійної діяльності. Згідно з Програмою з англійської мови за професійним спрямуванням [184, с.2] прийнятним рівнем володіння англійською мовою читанням літератури за фахом для студентів-бакалаврів спеціальності «Фінанси» є рівень В2+, що передбачає здатність студента адаптувати власні стиль та швидкість читання в залежності від поставленого комунікативного завдання, гнучко та ефективно комбінуючи вищеперелічені макровміння у процесі читання АФНТ різноманітної тематики.

На цій основі визначаємо такі комплекси макровмін у читанні фінансової фахової літератури як об'єкти ТК цієї групи: 1) переглядове → ознайомлювальне; 2) ознайомлювальне → вивчаюче; 3) переглядове → ознайомлювальне → вивчаюче.

Оскільки здатність адекватно застосовувати ці комплекси макровмін у процесі читання є однією із кінцевих цілей навчання майбутніх фінансистів АМ, то прямі об'єкти ТК цієї групи співвідносяться з підсумковим ТСК з боку

студента й підсумковим ТК з боку викладача та вимірюються за допомогою спеціально розроблених частин з читання комплексних підсумкових тестів.

Установлені таким чином взаємозв'язки елементів підсистем видів та об'єктів ТК досліджуваної системи узагальнено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Взаємозв'язок елементів підсистем видів та об'єктів ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури

Види ТК	Об'єкти ТК
Поточний	<ul style="list-style-type: none"> • окремі операції, що складають відповідні рецептивні лексичні та граматичні навички читання; • власне рецептивні лексичні та граматичні навички читання; • окремі мовленнєві вміння читання, необхідні для здійснення відповідного виду читання.
Тематичний	<ul style="list-style-type: none"> • рецептивні лексичні та граматичні навички читання на матеріалі окремої теми; • макровміння в переглядовому, ознайомлювальному та вивчаючому читанні на матеріалі окремої теми.
ТК поза-аудиторного читання	<ul style="list-style-type: none"> • рецептивні лексичні та граматичні навички читання на матеріалі окремої теми; • макровміння в переглядовому, ознайомлювальному та вивчаючому читанні на матеріалі окремої теми.
Модульний	<ul style="list-style-type: none"> • рецептивні лексичні та граматичні навички читання на матеріалі декількох тем; • макровміння в переглядовому, ознайомлювальному та вивчаючому читанні на матеріалі декількох тем.
Підсумковий	<ul style="list-style-type: none"> • макровміння в переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні на матеріалі всіх опрацьованих тем. • комплекси макровмінь у відповідних видах читання на матеріалі всіх опрацьованих тем.

Ефективне вимірювання рівня сформованості у студентів-фінансистів усіх вищевизначених об'єктів ТК передбачає створення якісних комунікативно спрямованих ТЗ. Відповідно наступним кроком нашого дослідження є визначення оптимальних шляхів, способів та прийомів реалізації комунікативного підходу до ТК АК у читанні фінансової фахової літератури.

1.3 Реалізація комунікативного підходу до тестового контролю англomовної компетенції у читанні фахової літератури

Як уже зазначалось, комунікативний підхід до тестування полягає в урахуванні закономірностей використання ІМ як засобу комунікації в реальному житті під час розробки кожного окремого ТЗ, що дозволяє максимально наблизити створену тестову ситуацію до справжніх позатестових обставин іншомовного спілкування, забезпечуючи таким чином високу автентичність тестових матеріалів і відповідно значну вищу валідність одержаних результатів тестування [173, с.76; 174, с.7; 260, с.23; 267, с.301; 286, с.15; 297]. Урахування цих закономірностей, у свою чергу, вбачаємо в моделюванні в кожному окремому ТЗ особливостей реального професійного спілкування у процесі читання іншомовної фахової літератури [260, с.24]. При цьому моделювання будь-якого об'єкта чи явища має обов'язково керуватися чітким уявленням про його оригінал [170, с.18].

Спираючись на аналіз читання іншомовної фахової літератури студентами немовних спеціальностей як діяльності й професійної діяльності взагалі, а також як мовленнєвої та пізнавальної діяльності зокрема, визначаємо такі його характерні особливості, що мають відтворюватися у відповідних ТЗ: 1) опосередкованість спілкування текстом [43]; 2) умотивованість читацької діяльності [126, 207; 247, с.87]; 3) її професійна спрямованість [202, 275]; 4) проблемність [90, 140, 283, 285]; 5) ситуативність розгортання [275, с.46; 276].

В умовах здійснення іншомовного читання інтеракція учасників спілкування опосередковується текстом, тобто набуває вигляду: «читач-текст-автор» та спрямована насамперед на отримання необхідної інформації [43, с.58]. Результатом такої взаємодії має бути досягнення реципієнтом адекватного поставленій меті ступеня розуміння повідомлення, закладеного у текст автором. Належне розуміння іншомовного тексту в результаті читання, у свою чергу, виявляється у здатності читача застосовувати здобуту у такий спосіб інформацію в нових комунікативних умовах / мовленнєвих ситуаціях [29, с.36; 31; 43, с.58; 144; 147; 216]. Ефективність розуміння текстового повідомлення ІМ у процесі читання детермінується як об'єктивними характеристиками тексту (його інформаційна насиченість, мовна, логічна й предметна складність) [240], так і суб'єктивними характеристиками окремого читача (його життєвий і мовний досвід, рівень розвитку читацьких навичок й умінь, наявність предметних / експертних знань, індивідуальні особливості психічних процесів та функцій) [209, 232, 266, 287, 292, 294, 312].

Безумовно, будь-яка діяльність є вмотивованою, тобто спонукається й керується складною ієрархією потреб, мотивів та інтересів людини [75, 136, 169], у нашому випадку – професійних, комунікативних і пізнавальних. У межах конкретної мовленнєвої ситуації комунікативна вмотивованість реалізується за рахунок наявності у читача певного комунікативного завдання [19, 69, 95, 126, 169, 307], під яким, слідом за Л.Ф. Бахманом та А.С. Пальмером [260, с.44], розуміємо діяльність, що спонукає індивіда до використання ІМ задля досягнення конкретного результату спілкування в умовах певної ситуації комунікації. Воно виступає рушійною силою, мотивом при організації читання як мовленнєвої діяльності, створюючи необхідну комунікативну установку до читання конкретного тексту й подальшого контролю його розуміння [244, с.21]. Відтак, у комунікативному завданні закладаються потреби здійснення читацької діяльності (брак певної інформації, необхідної для виконання поставленого завдання), регламентується відповідний їм ступінь повноти, точності й глибини розуміння прочитаного, що, в свою чергу, детермінує

домінуючий вид / види читання, окреслюється бажаний результат (вилучення певних обсягів інформації з відповідними якісними характеристиками), що є необхідним підґрунтям для створення певного продукту академічної / професійної діяльності (написання анотації / звіту, здійснення розрахунків тощо). Наявність останнього забезпечує перевірку успішності виконання комунікативного завдання реципієнтом іншомовного тексту. На основі відповідних досліджень Л. О. Чернявської та І. Л. Бім [19; 244, с.20] до провідних комунікативних завдань в читанні іншомовної фахової літератури відносимо: а) інформаційно-пошукові, спрямовані на прийом або прийом і передачу інформації. Вони тісно пов'язані з актуалізацією пізнавальних та комунікативних потреб та інтересів читача; б) інформаційно-поведінкові, що передбачають вилучення інформації з метою її подальшого застосування для виконання певних практичних дій. Відповідно ці комунікативні завдання носять переважно прикладний характер, а тому стосуються забезпечення професійного аспекту мотивації опосередкованого спілкування в читанні фахової літератури.

Професійна спрямованість читання фахової літератури тісно корелює з його професійною вмотивованістю. Адже окрема ситуація іншомовного читання літератури за фахом, з одного боку, завжди підпорядковується професійній діяльності в цілому, а з іншого – співвідноситься з конкретним іншомовним фаховим текстом / текстами та передбачає не лише отримання певної інформації, а й подальше її практичне застосування у професійних цілях [43, 202]. Отже, комунікативні завдання ситуацій опосередкованого спілкування ІМ в читанні фахової літератури завжди включені у процес безпосереднього розв'язування фахівцем реальних професійних завдань, тобто, згідно з Т. Г. Клепиковою [86, с.96], виступають ПКЗ. Характер і зміст ПКЗ детермінуються специфікою професійної діяльності окремого фаху [37; 85; 86, с.104].

Проблемність розгортання іншомовного читання виявляється у наявності певного когнітивного розриву або дисонансу, зумовленого існуванням

об'єктивних протиріч між мовними, предметними / експертними знаннями, наявними у читача, та знаннями, необхідними як для успішного розуміння іншомовного тексту у процесі читання, так і для розв'язання поставленого академічного / професійного завдання [11, 285]. Навіть власне розуміння тексту є складним мисленнєвим процесом, що реалізується за рахунок розв'язання читачем конкретних мисленнєвих завдань в певних проблемних ситуаціях [3, с.18; 93, с.71], що зумовлює ототожнення властивих йому мовленнєво-мисленнєвих дій з діями та операціями, характерними пізнавальному процесу в цілому [60, 65, 72, 202, 228]. Це, в свою чергу, дозволяє розглядати проблемність читання як засобу комунікації одразу в трьох площинах: 1) наявність проблемного завдання, що передує процесу читання і є своєрідним «пусковим механізмом», засобом його управління. Усвідомлення студентом неможливості виконати поставлене завдання без додаткової інформації забезпечує його мотиваційну готовність до читання [247, с.87-88], у тому числі й під час тестування; 2) проблемні завдання, що виникають безпосередньо у процесі читання й пов'язані зі сприйняттям та розумінням власне іншомовного текстового повідомлення; 3) проблемні завдання, пов'язані з реакцією на здобуту інформацію та її подальшим застосуванням для розв'язання поставлених академічних / професійних завдань [13, с.8; 244, с.23; 313].

Усі вищеперелічені риси іншомовної опосередкованої комунікації в читанні фахової літератури реалізуються в межах окремої ситуації спілкування [170, с.18], що створює певний контекст для взаємодії читача з автором текстового повідомлення шляхом читання конкретного тексту з метою вилучення необхідної інформації за певних обставин. Саме тому відтворення основних особливостей реального читання фахової літератури ІМ в умовах ТК має здійснюватись шляхом моделювання конкретної ситуації академічної / професійної діяльності, що передбачає звернення користувача мовою до іншомовного фахового тексту [12, с.295; 81, с.16; 173, с.125; 260, с.23; 297].

На основі виокремлених особливостей іншомовного опосередкованого спілкування в читанні фахової літератури визначаємо таку *послідовність*

моделювання ситуацій реального спілкування в цьому виді мовленнєвої діяльності: 1) відбір іншомовного професійно орієнтованого текстового матеріалу; 2) відтворення інформаційно-пошукових та інформаційно-поведінкових ПКЗ у ТЗ; 3) надання проблемності змодельованим ПКЗ; 4) наведення необхідної контекстуальної інформації.

Зупинимося на кожному з визначених кроків дещо детальніше та конкретизуємо їх для створення ТЗ з читання фінансової фахової літератури АМ. **Відбір іншомовних текстів** має забезпечити вибір саме того матеріалу, який, з одного боку є носієм типових ознак іншомовної літератури окремого фаху [211], а з іншого – може застосовуватися фахівцями у процесі безпосередньої професійної діяльності [12]. Процес відбору текстів, у тому числі й з метою створення ТЗ з читання фінансової фахової літератури, має керуватися низкою критеріїв відбору для оцінки придатності текстів за кількісними та якісними показниками. У нашому випадку виникає потреба в їхньому уточненні відповідно до мети дослідження, що передбачає врахування як лінгвостилістичних особливостей АФНТ та специфіки організації ТК в умовах сучасного НМВНЗ, так і основних параметрів реальної ситуації англomовного спілкування в читанні фахової літератури майбутніми фінансистами.

Проблема відбору текстів переважно досліджується в рамках створення окремих методик навчання читання ІМ, у тому числі й студентів НМВНЗ [39, 63, 68, 73, 84, 131, 134, 150, 202, 228]. Згідно з програмними вимогами до текстового матеріалу, який має застосовуватися у процесі навчання й контролю англomовного читання фахової літератури студентів немовних спеціальностей, у тому числі й майбутніх фінансистів, джерелами відбору АФНТ для створення ТЗ з читання є: автентичні фахові підручники, посібники, довідники й енциклопедії, фахові журнали й газети, професійні сайти та сайти різноманітних фінансових установ, банківські й фінансові документи [184, с.76; 258]. Ураховуючи той факт, що ТК є невід'ємним компонентом процесу навчання англomовного читання фахової літератури та засобом моніторингу

його результативності, пропонуємо скористатися критеріями відбору англomовних текстів для навчання читання, що можуть бути адаптовані для нашого дослідження, та доповнити їх специфічними критеріями відбору, пов'язаними з функціями ТК у процесі навчання й провідними підходами до його організації.

Відтак, до *основних критеріїв відбору АФНТ* з метою створення контрольних ТЗ відносимо: 1) *автентичність*: відбір текстового матеріалу з оригінальних англomовних фахових джерел, призначених саме для спеціалістів у галузі фінансів [2, 24, 39, 78, 134, 160, 161, 241, 249]; 2) *актуальність та професійна значущість*: до переліку текстів для створення ТЗ мають включатися лише ті, що містять нову й сучасну інформацію, яка, з одного боку, здатна залишатися цікавою й актуальною для студентів протягом тривалого проміжку часу, а з іншого – може бути використаною у їхній теперішній академічній чи майбутній професійній діяльності [2, 53, 195, 241]; 3) *жанрова представленість*: залучення текстів найбільш розповсюджених жанрів та типів автентичної англomовної фінансової літератури [2, 6, 24, 241]; 4) *співвіднесеність типів текстів з об'єктами контролю*, наприклад, видами читання, макровміння в яких контролюються [24, 134, 241]; 5) *тематична відповідність*: використання текстів певної тематики в межах вивчення студентами певної теми [6, 195]; 6) *обсяг тексту*: відбір оптимально мінімальних за обсягом завершених цілісних текстів для вимірювання рівня сформованості того чи іншого об'єкту контролю, що пояснюється прагненням максимально скоротити процес тестування [6, 24, 39]. За даними Н. Ф. Воропаєвої [39], обсяги тексту, залежно від виду читання, макровміння в якому формуються, а в нашому випадку – контролюються на його основі, мають складати: від 2000-5500 друкованих знаків – для ознайомлювального читання, від 3000 до 10 000 друкованих знаків – для вивчаючого, від 6000 до 26 000 друкованих знаків – для переглядового. Ця інформація є цілком релевантною і для текстів, що використовуються у ТК, про що свідчить

проведений нами аналіз обсягів текстів, наведених у ТЗ частини з читання тесту Cambridge ICFE (див. 2.2).

На основі лінгвостилістичних особливостей АФНТ, розглянутих у 1.2, та специфіки реалізації ТК у сучасному НМВНЗ (див. 1.1) виокремлюємо такі *специфічні критерії їх відбору*: 1) *відсутність повного дублювання інформації, представленої у тексті вербальними та екстралінгвістичними засобами*, що зумовлюється насиченістю АФНТ різноманітними засобами унаочнення, які повністю або частково відтворюють основний зміст тексту; 2) *предметна доступність*: залучення текстів, предметний рівень складності яких відповідає рівню володіння студентами відповідними предметними / експертними знаннями; 3) *проблемність*: наявність або можливість створення об'єктивного протиріччя між змістом АФНТ та індивідуальними предметними / експертними знаннями й досвідом студентів, з одного боку, а також між наявними у студентів мовними й предметними / експертними знаннями та знаннями, необхідними для виконання поставленого академічного / професійного завдання – з іншого. Подібний критерій відбору текстів для навчання іншомовного читання фахової літератури подекуди зустрічається у працях вітчизняних методистів [241]. При цьому він здебільшого розглядається як наявність у тексті певної проблеми, що описується автором з різних точок зору й вимагає оцінки з боку читача [233, с.9], значно рідше – у контексті близькому до нашого дослідження – лише як наявність або можливість створення об'єктивного протиріччя між текстом та знаннями й досвідом студентів; 4) *унікальність інформації, поданої в тексті*: залучення текстів, що містять професійно значущу інформацію, не представлену в жодному з літературних джерел рідною мовою. Ця інформація може стосуватися не лише висвітлення абсолютно невідомих фактів, а й представлення нових критичних зауважень, актуальних коментарів, нетрадиційних точок зору щодо загальновідомих фактів, процесів та явищ фінансово-економічної діяльності. Виокремлення цього критерію зумовлюється однією із особливостей реального іншомовного спілкування, а саме необхідністю вдаватися до нього задля отримання

інформації, здобути яку з джерел рідною мовою неможливо [239, с.24]; 5) *тотожність текстів для ТСК з боку студента і ТК з боку викладача*: відбір двох текстів спільної тематики та однакового рівня мовної й логічної складності з метою паралельного створення ТЗ для ТК з боку викладача й ТСК з боку студента. На цій основі з автентичних джерел (їх повний перелік поданий у Додатку В) було відібрано 288 текстів (близько 432000 др. зн.) для здійснення поточного ТК, по 72 тексти (близько 524000 др.зн. загалом) для проведення ТК виконання студентами позааудиторного читання й тематичного ТК, 24 тексти (близько 140000 др.зн.) – для модульного ТК та 12 текстів (близько 80000 др.зн.) – для підсумкового ТК.

Наступний крок моделювання ситуацій реального спілкування в читанні в межах ТЗ полягає у *відтворенні реальних ПКЗ*. Для цього слід проаналізувати основні види професійної діяльності фінансистів та відповідні їм професійні ситуації [3, с.16; 299], наведені в професіограмах [194] та освітньо-кваліфікаційних характеристиках цієї професії [62], з метою визначення переліку типових інформаційно-пошукових (ПКЗ I) та інформаційно-поведінкових ПКЗ (ПКЗ II) в читанні англomовної фінансової літератури [260, с.102]. Хоча в рамках будь-якої реальної професійної діяльності, у тому числі й фінансової, їхнє розмежування носить дещо умовний характер. Загалом професійна діяльність фінансового менеджера передбачає збір та опрацювання значних обсягів інформації [194, с.403], у тому числі й представленої в англomовних джерелах, з огляду на значний ступінь інтегрованості фінансової системи нашої держави до світової економіки, з одного боку, та широкий спектр аспектів професійної діяльності фінансиста, які значно краще розроблені зарубіжними вченими у галузі фінансово-економічних дисциплін у порівнянні з вітчизняною наукою, – з іншого. Здобута в результаті читання англomовного тексту інформація детально аналізується, порівнюється, оцінюється та інтерпретується з метою її подальшого застосування для планування, прогнозування й прийняття рішень у процесі управління як окремими аспектами, так і фінансовою діяльністю в цілому.

Виконання інформаційно-пошукових ПКЗ (ПКЗ I) у межах професійної діяльності фінансиста передбачає прийом інформації, її привласнення (запам'ятовування, конспектування, реферування тощо) та, в основному, зорієнтоване на подальшу передачу цієї інформації колегам / клієнтам, що реалізується шляхом виконання комунікативних завдань в продуктивних видах мовленнєвої діяльності. У професійній діяльності фінансиста до ПКЗ цього характеру належать: 1) переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень і практичними здобутками у галузі фінансів. Це завдання пов'язане із задоволенням пізнавальних і професійних мотивів самовдосконалення й самоосвіти та зумовлює послідовне залучення переглядового, ознайомлювального й вивчаючого видів читання. Результатом виконання цього завдання є набуття читачем нових знань і досвіду; 2) відібрати зовнішні джерела інформації відповідно до мети її подальшого застосування для розв'язання професійних завдань. Це завдання виконується фінансистом у процесі формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень. Домінуючими видами читання при цьому є переглядове та ознайомлювальне. Результатом виконання цього завдання є укладення переліку зовнішніх англійських авторитетних джерел інформації, що в подальшому використовуватимуться для розв'язання конкретного професійного завдання; 3) вивчити інформацію щодо окремих аспектів фінансової діяльності власного підприємства, результатів фінансової діяльності потенційних партнерів / конкурентів, проаналізувати на цій основі причини й наслідки успішної / невдалої фінансової політики, узагальнити здобуту інформацію за певними напрямками й критеріями. Ці завдання реалізуються фінансистом у процесі аналізу різноманітних аспектів фінансової діяльності за допомогою вивчаючого читання. Результат – укладення звітів, фінансових оглядів, створення інформаційного підґрунтя для подальшого прийняття управлінських рішень.

Інформаційно-поведінкові ПКЗ (ПКЗ II) з читання англійської фахової літератури майбутніми фінансистами передбачають вилучення текстової

інформації з метою її подальшого застосування у практичній діяльності, в основному, для прийняття управлінських рішень. Серед ПКЗ II виокремлюємо такі: 1) спрогнозувати кон'юнктуру фінансового ринку під час розробки фінансової стратегії за рахунок вивчення основних тенденцій розвитку фінансового ринку, їх аналіз та оцінку. Це завдання реалізується за допомогою ознайомлювального й вивчаючого читання. Результатом його виконання є укладення звіту щодо стану фінансового ринку, створення фінансового прогнозу, прийняття управлінських рішень; 2) спланувати фінансову діяльність компанії за основними напрямками, спираючись на результати фінансового аналізу та прогнозу. Інформація для виконання цього завдання збирається за допомогою ознайомлювального й вивчаючого читання. Результатом є планування фінансової діяльності, прийняття управлінських рішень; 3) вивчити, проаналізувати, оцінити та відібрати оптимальні методи стимулювання виконання управлінських рішень, ефективні форми та джерела фінансування, найбільш прибуткові шляхи використання капіталу, перспективні напрямки інвестиційної діяльності, оптимальні інвестиційні проекти, мінімальні фінансові ризики, схеми страхування тощо. Домінуючими видами читання у цьому випадку є ознайомлювальне й вивчаюче. На основі проаналізованої інформації здійснюється прийняття різнопланових управлінських рішень. Узагальнена інформація щодо змісту інформаційно-пошукових та інформаційно-поведінкових ПКЗ з читання англomовної літератури майбутніми фінансистами, відповідних їм видів читання й орієнтовних результатів їх виконання наведена у таблиці 1.2.

Наступним кроком моделювання ситуації реального спілкування в читанні є *надання проблемності змодельованим ПКЗ*. Слідом за О. М. Матюшкіним [138], під проблемним завданням розуміємо мовленнєве оформлення проблеми у вигляді завдання, яке створює проблемну ситуацію й вимагає від індивіда відкриття або засвоєння чогось суб'єктивно нового: раніше невідомого знання або способу дії. В основу проблемних завдань, включених до ситуації спілкування ІМ в читанні фахової літератури, покладено такі

Таблиця 1.2

ПКЗ з читання англomовної фахової літератури майбутніми фінансистами

Характер ПКЗ	Зміст ПКЗ	Домінуючий вид читання	Результат виконання завдання
1	2	3	4
І. Інформаційно-пошуковий	I.1. Переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень і практичними здобутками в галузі фінансів	Переглядове → ознайомлювальне → вивчаюче	Одержання нових знань та досвіду
	I.2. Відібрати зовнішні джерела інформації відповідно до мети її подальшого застосування для розв'язання професійних завдань	Переглядове, ознайомлювальне	Укладення переліку авторитетних зовнішніх джерел інформації
	I.3. Вивчити інформацію щодо окремих аспектів фінансової діяльності власного підприємства, результатів фінансової діяльності потенційних партнерів/конкурентів, проаналізувати на цій основі причини та наслідки успішної/невдалої фінансової політики, узагальнити здобуту інформацію за певними напрямками й критеріями	Вивчаюче	<ul style="list-style-type: none"> • Укладення фінансових звітів/оглядів; • створення інформаційного підґрунтя для прийняття управлінських рішень

Продовж. табл. 1.2

1	2	3	4
II. Інформаційно-поведінковий	II.1. Спрогнозувати кон'юнктуру фінансового ринку під час розробки фінансової стратегії за рахунок вивчення основних тенденцій розвитку фінансового ринку, їх аналіз й оцінку	Ознайомлювальне → вивчаюче	<ul style="list-style-type: none"> • Укладення звіту щодо стану фінансового ринку; • створення фінансового прогнозу; • прийняття управлінських рішень
	II.2. Спланувати фінансову діяльність компанії за основними напрямками, спираючись на результати фінансового аналізу та прогнозу	Ознайомлювальне → вивчаюче	<ul style="list-style-type: none"> • Планування фінансової діяльності; • прийняття управлінських рішень
	II.3. Вивчити, проаналізувати, оцінити та відібрати оптимальні напрямки й методи фінансового управління	Ознайомлювальне → вивчаюче	Прийняття управлінських рішень

протиріччя: між змістом іншомовного тексту та індивідуальними предметними / експертними знаннями й досвідом студентів, з одного боку, а також між наявними у студентів мовними й предметними / експертними знаннями та знаннями, необхідними для виконання поставленого академічного / професійного завдання – з іншого [90, 138, 139, 140, 194, 231].

У процесі професійної діяльності фінансисту постійно доводиться узгоджувати суперечливі цілі та одночасно відбирати оптимальні варіанти розв'язання декількох проблемних завдань [194]. Його професійній діяльності властиве командне вирішення проблемного завдання, що також має враховуватися під час моделювання відповідних ситуацій в ТЗ, наприклад, шляхом залучення третього учасника комунікації, який має свою точку зору щодо даної проблеми, потребує допомоги в її розв'язанні тощо. Спираючись на основні способи створення проблемних завдань в рамках розробки вправ для навчання іншомовного читання [93, 140, 201, 246], виокремлюємо такі *способи надання проблемності змодельованим у ТЗ ПКЗ*: 1) використання текстів з мисленнєвими завданнями, створеними власне автором; 2) проблематизація тексту; 3) створення власне проблемних завдань, успішне розв'язання яких спирається на ефективне використання одержаної у процесі читання інформації [140-141]. Розглянемо їх дещо детальніше.

Використання текстів з мисленнєвими завданнями (1) пояснюється наявністю в АФНТ різноманітних імпліцитностей у вигляді: багатокomпонентних модифікованих, зокрема еліптичних, словосполучень, складноскорочень та абревіатур, відсутності експліцитно поданого зв'язку між двома контактними висловлюваннями, пропуску логічної ланки тексту, цілого судження, залишених без вирішення або вирішених частково проблем, імпліцитно поданої інформації, відсутності узагальнюючого висновку тощо.

Під *проблематизацією тексту (2)* розуміємо попереднє препарування / опрацювання тексту викладачем з метою штучного створення в ньому необхідних суперечностей та протиріч за рахунок використання відповідних прийомів: а) створення ефекту дефіциту інформації; б) створення ефекту

надлишковості інформації; в) створення ефекту суперечливості інформації. Останні визначаємо на основі праць І. Л. Андрєєвої [4] та І. І. Меркулової [140]. *Створення ефекту дефіциту інформації (2.а)* полягає у навмисному вилученні як окремих літер у слові та слів в окремому реченні, так і речень й абзаців з різних частин тексту з позначенням або без позначення тих місць у тексті, де вони мають міститися, із зазначенням ймовірних елементів для підстановки або без них [4, 93, 140]. *Створення ефекту надлишковості інформації (2.б)* передбачає залучення зайвих речень, абзаців, текстових фрагментів до проблематизованого тексту або дублювання інформації шляхом повторення змісту окремих речень, абзаців, фрагментів тексту за допомогою інших мовних чи екстралінгвістичних засобів [4, с.10; 93]. *Створення ефекту суперечливості інформації (2.в)* здійснюється за рахунок: а) залучення наочності, що повністю або частково суперечить змісту тексту [4, 140]; б) зміни порядку розташування окремих фрагментів слова, словосполучення, речення або тексту, що вимагає перегрупування з метою відновлення їхньої цілісності [140]. Для ПКЗ інформаційно-пошукового характеру – це відновити слово, речення або текст, що розпалися на частини, розшифрувати слово-анаграму, розташувати пункти плану в необхідному порядку, відновити логічну послідовність викладу інформації у тексті; в) протиставлення двох текстів, що суперечать один одному за змістом / презентують протилежні точки зору на одну й ту ж саму проблему [140]. Такі ситуації спостерігаються під час збору, вивчення й оцінки фінансистом великих обсягів інформації з різних джерел.

З огляду на характеристики проблемних ситуацій, властивих професійній діяльності фінансиста, з метою *створення власне проблемних завдань (3)* пропонуємо застосовувати такі прийоми: а) *створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій* аналізу / синтезу, конкретизації / узагальнення, групування / категоризації, індукції / дедукції, абстрагування, порівняння тощо. Прикладами створених у такий спосіб проблематизованих ПКЗ є: знайти джерела інформації, що можуть знадобитися для розв'язання певного професійного завдання, оцінити вилучену інформацію за різними критеріями,

визначити спільні й відмінні риси об'єктів / явищ, переваги / недоліки тих чи інших методів, порівняти певні об'єкти за попередньо заданими / невизначеними показниками, спрогнозувати ймовірний розвиток подій та його наслідки, проілюструвати фінансово-економічні явища власними прикладами, узагальнити інформацію з тексту на різних рівнях, створити власне вторинне текстове повідомлення шляхом компресії прочитаного або об'єднання інформації з декількох джерел, доповнити поданий текст власними оцінками, судженнями, прийняти управлінське рішення; б) *створення необхідності в залученні математичних / логічних операцій та операцій з трансформації інформації*, поданої у вербальному кодї в невербальний і навпаки. Відповідно створені з використанням цього прийому проблемні ПКЗ передбачають: заповнення розрахункових таблиць, оцінку правильності / повноти екстралінгвістично поданої інформації, укладення схем шляхом перенесення вербальної інформації в графічний код (діаграма, таблиця, асоціативна карта типу 'mind map', логічна схема тексту) тощо [146]. На наш погляд, використання текстів з мисленнєвими завданнями та проблематизацію текстів доцільно залучати при створенні проблемних інформаційно-пошукових ПКЗ, тоді ж як створення власне проблемних завдань – при моделюванні ПКЗ інформаційно-поведінкового характеру.

Останнім кроком моделювання ситуацій реального іншомовного спілкування в читанні є *наведення необхідної контекстуальної інформації* щодо: 1) ролі тестованого, яка впливає на характер його установки до сприйняття інформації та детермінує перебіг і результат читання [275, с.61-62]; 2) загальної тематики текстового повідомлення та напрямку професійної / академічної діяльності; 3) обставин, за яких здійснюється читання; 4) причин для його реалізації; 5) очікуваного результату читання або продукту використання здобутої у процесі читання інформації.

Послідовність моделювання ситуацій реального спілкування у читанні англomовної фахової літератури представлена на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Послідовність моделювання ситуацій реального спілкування ІМ в читанні фахової літератури під час створення ТЗ

Насамкінець, узагальнюємо все вищевикладене та досвід наших попередників [125, с.30; 173, с.80; 260; 275; 286], у вигляді **вимог до комунікативно спрямованих ТЗ / тестів з читання**: 1) ТЗ мають укладатися на основі автентичних фахових текстів; 2) підсумковий тест повинен бути спрямованим на вимірювання рівня сформованості у тестованих умінь застосовувати читацькі навички й уміння для розв'язання реальних ПКЗ; 3) в інструкції до ТЗ має формулюватися проблемне ПКЗ та міститись необхідна контекстуальна інформація; 4) ПКЗ, наведене в інструкції до ТЗ, має співвідноситись за своїми характеристиками з тими ПКЗ, що вирішуються фахівцями окремої галузі в реальних позатестових обставинах за допомогою читання іншомовної фахової літератури або в його процесі; 5) вибір типу та виду ТЗ має узгоджуватися не лише з об'єктом контролю, а й керуватися специфікою змодельованого проблемного ПКЗ та способами й прийомами його створення (див. 2.1); 6) ТЗ має спонукати тестованих до демонстрації саме тих поведінкових реакцій, що спостерігаються в умовах реальної комунікації під час розв'язання аналогічних ПКЗ, а відтак, вимагати застосування відповідних мовленнєвих навичок і вмінь, предметних / експертних знань та враховувати мотиваційну й емоційну сферу орієнтовного контингенту тестованих; 7) основним критерієм оцінювання виконання ТЗ є досягнення студентами прагматичного результату – ефективного розв'язання проблемного ПКЗ.

Висновки до розділу 1

Спираючись на теоретичні положення, розглянуті в першому розділі, маємо можливість визначити такі основні засади організації ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури:

1. Система ТК АК у читанні фахової літератури, що реалізується в умовах сучасного НМВНЗ, має задовольняти такі вимоги: систематичність здійснення ТК, проведення поточного ТК з використанням спеціально розроблених якісних ТЗ, індивідуалізованість ТК, проблемність ТЗ з читання, висока пізнавальна цінність текстів для читання та змісту ТЗ, забезпеченість студентів

практичними засобами самоконтролю й самооцінювання, залучення методики формування у студентів необхідних тестових стратегій, проведення ТК виконання позааудиторного читання студентами, відкритість ТК.

2. Індивідуалізація ТК АК у читанні фахової літератури має здійснюватись шляхом застосування прийомів АТ, що дозволяють забезпечити індивідуальний відбір як ТЗ, так і режимів тестування для кожного окремого студента і, як наслідок, сприяють отриманню максимально точного індивідуального вимірювання рівня сформованості у нього тієї чи іншої читацької навички / вміння та вдосконаленню його читацької компетенції в цілому.

3. Систематичність здійснення ТК виявляється у його реалізації на двох взаємопов'язаних рівнях (ТК з боку викладача й ТСК з боку студента) та забезпечується за допомогою розгалуженої підсистеми видів ТК, що повністю охоплюють навчальний процес з АМ у НМВНЗ. Це, у свою чергу, дозволяє встановити взаємозв'язки між елементами підсистем етапів проведення тестування й видів ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури з урахуванням специфіки системи організації навчально-виховного процесу у сучасному вітчизняному НМВНЗ, а саме: 1) окреме практичне заняття – поточний ТК; 2) тематичний цикл практичних занять – тематичний ТК та ТК позааудиторного читання студентами; 3) навчальний модуль – модульний ТК; 4) кінець навчального року, що співпадає із завершенням вивчення дисципліни «Іноземна мова», – підсумковий ТК.

4. Уточнення об'єктів ТК АК у читанні фахової літератури має здійснюватись з урахуванням: лінгвостилістичних особливостей АФНТ й специфічних професійних потреб спеціалістів цієї галузі в читанні та обмеженості й етапності формування у студентів немовних спеціальностей АК у цьому виді мовленнєвої діяльності. Взаємозв'язки елементів підсистем видів та об'єктів ТК, у свою чергу, реалізуються у такий спосіб: 1) поточний ТК – окремі операції, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні

навички читання, власне рецептивні лексичні й граматичні навички читання, окремі мовленнєві уміння читання, що забезпечують реалізацію відповідних видів читання; 2) ТК позааудиторного читання, тематичний ТК – рецептивні лексичні й граматичні навички читання на матеріалі окремої теми, макровміння в переглядовому, ознайомлювальному та вивчаючому читанні на матеріалі окремої теми; 3) модульний ТК – рецептивні лексичні й граматичні навички читання на матеріалі декількох тем, макровміння в переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні на матеріалі декількох тем; 5) підсумковий ТК – макровміння в переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні та комплекси макровміннь у відповідних видах читання на матеріалі всіх опрацьованих протягом року тем. Взаємопов'язаність елементів підсистеми об'єктів ТК, у свою чергу, виявляється у відповідності прямих та опосередкованих об'єктів ТК. До останніх належать: предметні / експертні, країнознавчі, дискурсивні та мовні лексичні й граматичні знання, читацькі стратегії, а також навички техніки читання.

5. Одним із напрямків підвищення валідності ТК рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей, у тому числі й у майбутніх фінансистів, АК у читанні фахової літератури є застосування комунікативного підходу до тестування. Його реалізація до ТК АК у читанні фахової літератури передбачає моделювання в ТЗ ситуацій реального англomовного опосередкованого спілкування в читанні, включених до безпосередньої професійної / академічної діяльності. Послідовність моделювання ситуацій реального спілкування в читанні фахової літератури студентами-фінансистами передбачає: 1) відбір англomовних фахових текстів, що здійснюється за основними й специфічними критеріями; 2) відтворення інформаційно-пошукових та інформаційно-поведінкових ПКЗ з читання в ТЗ; 3) надання проблемності змодельованим ПКЗ за рахунок використання текстів з мисленнєвими завданнями, створеними у них автором, проблематизації текстів та створення власне проблемних завдань, розв'язання яких передбачає ефективне використання здобутої у процесі читання інформації; 4) наведення в інструкції до ТЗ необхідної контекстуальної

інформації щодо ролі тестованого, обставин та причин здійснення читацької діяльності, очікуваного результату / продукту її виконання.

Одержані результати дослідження будуть використані під час укладання банку ТЗ з читання англомовної фінансової літератури, розробки структури й змісту частин з читання тематичного, модульного й підсумкового тестів та створення моделі реалізації досліджуваної системи ТК в умовах сучасного НМВНЗ.

Основні положення цього розділу висвітлені у низці публікацій [100, 105–111, 114–117].

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ЧИТАННІ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ МАЙБУТНІМИ ФІНАНСИСТАМИ

Визначені у попередньому розділі теоретичні передумови організації системи ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури послужили підґрунтям для її практичної розробки, а саме: 1) відбору типів та видів ТЗ, адекватних виокремленим об'єктам контролю, типовим ПКЗ в читанні фахової літератури майбутніми фінансистами та способам і прийомам надання їм проблемності, уточнення структури специфікації комунікативно спрямованого ТЗ з читання фахової літератури АМ, виокремлення критеріїв визначення рівня складності окремого ТЗ та комплектації банку ТЗ з читання англomовної фінансової літератури; 2) укладення частин з читання англomовної фінансової літератури тематичного / модульного й підсумкового тестів з урахуванням аналізу відповідних частин існуючого стандартизованого тесту з АМ фінансів, визначення важелів адаптації рівня складності частин тестів з читання, що дозволило їхнє застосування в умовах АТ; 3) створення моделі реалізації системи ТК АК у читанні фахової літератури в навчальному процесі сучасного НМВНЗ.

2.1. Банк тестових завдань для контролю рівня сформованості у студентів англomовної компетенції у читанні

Розробка будь-якої системи контролю, в тому числі й системи ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури, передбачає створення науково обґрунтованої системи контрольних завдань або вправ [152, 162], у нашому випадку – системи контрольних ТЗ. Під ТЗ розуміємо мінімальну складову одиницю тесту [260, с.171], що передбачає отримання у відповідь на запропонований вербальний / невербальний стимул

вербальної / невербальної реакції тестованого, яка свідчить про успішність виконання ним певної мовленнєвої діяльності та дозволяє кількісно оцінити рівень сформованості у нього відповідної операції / навички / вміння. Поділяючи думку переважної більшості наших попередників [122, с.87; 173, с.160], розглядаємо окреме ТЗ як елемент досліджуваної системи ТК, що виступає носієм усіх її характерних рис та особливостей.

Ці особливості, у свою чергу, фіксуються у специфікації ТЗ (*test task specification*), укладення якої є одним із перших та вирішальних кроків його розробки [257, с.11; 260, с.86-88]. Оскільки саме використання ретельно розробленої специфікації дозволяє значно полегшити процес створення якісних як стандартизованих, так і звичайних викладацьких ТЗ [256, с.298]. У сучасній методичній літературі поняття «специфікація» здебільшого стосується або лише тесту в цілому [81, 256, 257, 273], або не диференціюється для тесту й ТЗ з різних на те причин [10, 173, 272, 275] та значно рідше – чітко розмежовується для ТЗ і тесту [92, 122, 197, 260]. На наш погляд, поняття «специфікація ТЗ» і «специфікація тесту» співвідносяться як компонент і ціле, тобто специфікація окремого ТЗ є одним із багатьох компонентів специфікації комплексного тесту.

Насьогодні тестологами виокремлено й охарактеризовано основні компоненти специфікацій як окремих ТЗ [92; 122; 197; 260, с.166-173], так і комплексних тестів з ІМ [81, 173, 257, 273], визначено особливості специфікацій тесту й вимоги до них залежно від їхніх потенційних адресатів-користувачів (розробники тестів, фахівці з валідації тестів, викладачі-практики тощо) [257, с.13-21], укладено орієнтовний перелік компонентів специфікації тесту для визначення рівня володіння ІМ за професійним спрямуванням [275, с.110-112] та окреслено компоненти специфікації комунікативно спрямованого тесту з англomовного читання на рівень володіння АМ В2 [256, с.298]. Оскільки специфікація ТЗ обов'язково відображає той підхід до тестування, що застосовується його розробниками [284, с.13], *під специфікацією комунікативно спрямованого ТЗ з читання іношомовної фахової літератури* розуміємо структурований набір універсальних взаємопов'язаних

характеристик об'єкта контролю та способу здійснення його вимірювання, що служить шаблоном для адекватного відтворення релевантної ситуації реального іншомовного спілкування в читанні фахової літератури при розробці низки окремих ТЗ зі спільними вимірювальними й якісними характеристиками та інструкцією для їхнього подальшого використання під час безпосереднього проведення тестування.

На основі аналізу вищезгаданих праць та врахування вимог до комунікативно спрямованого ТЗ з читання фахової літератури (див. 1.3) уточнюємо перелік компонентів його специфікації: 1) характеристики об'єкта контролю; 2) характеристики реальної професійної / академічної ситуації опосередкованого спілкування, в якій передбачається функціонування визначеної як об'єкт контролю операції / навички / вміння; 3) характеристики способу здійснення вимірювання, що визначається з урахуванням виокремлених характеристик ситуації реального спілкування та здатний залучити тестованого до застосування операції / навички / вміння, рівень сформованості якої підлягає вимірюванню за результатами виконання даного ТЗ [275, с.128]. Взаємопов'язаність цих компонентів специфікації ТЗ з читання іншомовної фахової літератури схематично представлена на рис. 2.1.

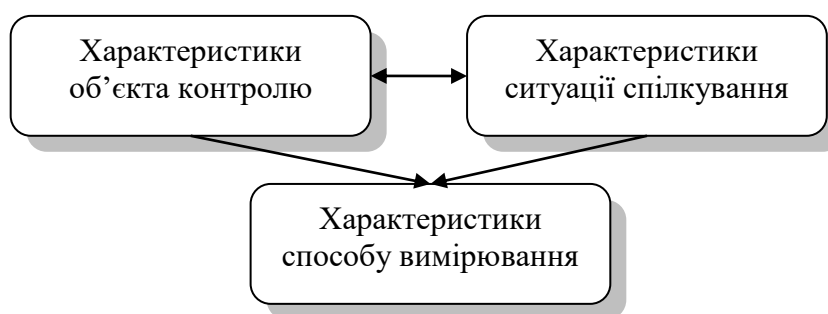

Рис. 2.1 Взаємозв'язок компонентів специфікації комунікативно спрямованого ТЗ з читання іншомовної фахової літератури

Розглянемо ці компоненти дещо детальніше. *Характеристики об'єкта контролю* включають: 1) мету ТЗ, що обов'язково співвідноситься з однією із цілей тесту; 2) об'єкт / об'єкти контролю [122; 173, 197; 260, с.166].

Характеристики ситуації спілкування, що моделюється у ТЗ, містять:

1) характеристики тексту / текстів для читання, що визначаються його обсягом, типом, тематикою, орієнтовним джерелом, рівнем мовної складності; 2) характер (інформаційно-пошуковий / інформаційно-поведінковий) та зміст ПКЗ, що моделюється; 3) спосіб надання проблемності змодельованому ПКЗ; 4) прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ; 5) характеристики сетінгу, що дозволяють перенести у ТЗ необхідну контекстуальну інформацію щодо: а) ролі тестованого в цій ситуації; б) загальної тематики тексту та напрямку професійної / академічної діяльності; в) обставин, за яких відбувається читання; г) причин для його реалізації; д) очікуваного результату читання або продукту використання здобутої у процесі читання інформації.

Характеристики способу здійснення вимірювання, що співвідносяться з визначеним об'єктом контролю та змодельованою ситуацією спілкування, включають: 1) тип ТЗ; 2) вид ТЗ; 3) характеристики основи ТЗ [260, с.166], до яких, у свою чергу, належать: а) форма подачі основи ТЗ: вербальна (текст / фраза / ізольоване слово), невербальна (цифра / літера / елемент схеми / схема тощо) й комбінована; б) мова пред'явлення основи ТЗ: англійська або українська; в) модальність її подачі: усна чи письмова [92]; 4) характеристики очікуваної реакції / відповіді [260, с.166], що визначаються за характеристиками аналогічними до попередніх [92]; 5) методика оцінювання відповіді: об'єктивна / напівоб'єктивна (для ТЗ з вільноконструйованою відповіддю) [92; 122, с.88; 173, 197; 260, с.120]; 6) технічні характеристики ТЗ, до яких відносимо: а) структуру ТЗ / кількість пунктів для опрацювання; б) часові рамки його виконання; в) місце та спосіб фіксації відповіді; г) метод нарахування балів. Іноді ці характеристики розглядаються дослідниками або як окремі компоненти специфікації [260], або як складові інструкції щодо виконання ТЗ, що, в свою чергу, включається до його специфікації як один із її компонентів [81, с.23; 275, с.54]. Подекуди до характеристик способу вимірювання дослідники [260; 275, с.166] відносять характеристики взаємодії основи ТЗ та очікуваної відповіді, а саме: а) реактивність (*reactivity*) – наявність

зворотного зв'язку між основою ТЗ й отриманою відповіддю;

б) співвідношення обсягів основи та обсягів очікуваної відповіді (*scope*), що детермінується кількістю інформації, яку має опрацювати тестований, перш ніж, зможе дати відповідь передбачених розробниками ТЗ обсягів та якості;

в) ступінь залучення предметних / експертних знань тестованих до виконання ТЗ (*directness*) [260, с.56; 275, с.64-67]. Проте, ми не включаємо ці характеристики до специфікації комунікативно спрямованого ТЗ з читання іншомовної фахової літератури, оскільки вони залишатимуться сталими для переважної більшості таких ТЗ, а саме: а) реактивність близька нулю, що властиво будь-якому ТЗ із рецептивних видів мовленнєвої діяльності взагалі;

б) співвідношення обсягів основи ТЗ та очікуваної відповіді на користь першого з них спостерігається для значної частини ТЗ із читання;

в) необхідність володіння студентами певними предметними / експертними знаннями, що властиво будь-яким ТЗ для визначення рівня володіння ІМ за професійним спрямуванням. Укладена за вказаною структурою специфікація дозволяє створити безліч ТЗ із подібними вимірювальними характеристиками, але відмінних за рівнем складності, тематичним і мовним наповненням. Структуру специфікації комунікативно спрямованого ТЗ із читання узагальнено у табл. 2.1 та проілюстровано прикладом специфікації ТЗ перехресного вибору у зіставленні заголовків з фрагментами текстів для визначення рівня сформованості у студентів уміння розуміти основну тему АФНТ. Кількість й обсяги текстів, що пропонуються для читання в наведеному прикладі, а також кількість пунктів для опрацювання відповідають вимогам мінімальної достатності й інформативності, встановленим розробниками частини з читання тесту Cambridge ICFE [258, 314]. Часові рамки виконання ТЗ визначені нами емпірично. Метод нарахування балів у створеній системі ТК пояснюється співвідношенням ваги ТЗ для визначення рівня сформованості у тестованих рецептивних навичок читання та ТЗ для контролю мовленнєвих умінь / макровмінь у читанні (див. 2.2).

**Структура специфікації комунікативно спрямованого ТЗ
із читання іншомовної фахової літератури**

Структурний компонент специфікації ТЗ		Приклад специфікації ТЗ
1		2
Характеристики об'єкта контролю	1. Мета ТЗ	<ul style="list-style-type: none"> встановити та оцінити рівень сформованості у студентів уміння розуміти основну тему АФНТ
	2. Об'єкт контролю	<ul style="list-style-type: none"> уміння визначати загальну тему даного тексту / текстів
Характеристики ситуації реального спілкування	1. Характеристика тексту / текстів для читання: а) обсяг; б) тип тексту; в) тематика; г) орієнтовне джерело	а) загальний обсяг семи текстів / фрагментів тексту від 3000 до 3500 друкованих знаків; б) тексти-описи фінансових подій та явищ; в) наприклад, <i>'Types of Bonds'</i> ; г) фінансово-економічні довідники, посібники, енциклопедії (наприклад, http://en.wikipedia.org , www.finance-glossary.com)
	2. Характер та зміст ПКЗ, що моделюється	<ul style="list-style-type: none"> інформаційно-пошукове ПКЗ: відібрати актуальні англomовні джерела інформації з певних фінансових питань

1	2
3. Спосіб надання проблемності змодельованому ПКЗ	<ul style="list-style-type: none"> • проблематизація текстів
4. Прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ	<ul style="list-style-type: none"> • створення ефекту дефіциту інформації за рахунок вилучення заголовків із текстів
<p>5. Характеристика сетінгу:</p> <p>а) роль тестованого;</p> <p>б) загальна тематика тексту для читання;</p> <p>в) обставини, за яких відбувається читання;</p> <p>г) причини для здійснення читання / використання здобутої інформації;</p> <p>д) запланований результат / продукт читання або використання здобутої у процесі читання інформації</p>	<p>а) фахівець у галузі фінансів / студент-фінансист, який гарно знається на предметі тощо;</p> <p>б) наприклад, типи облігацій / випуск облігацій як спосіб розширення капіталу;</p> <p>в) в рамках здійснення професійної / академічної діяльності</p> <p>г) необхідність відібрати тексти, що містять важливу інформацію для виконання інших професійних завдань, наприклад, для написання курсового проекту;</p> <p>д) укладення переліку бібліографічних джерел з певного питання / проблеми</p>
1. Тип ТЗ	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору

	1	2
Характеристики способу здійснення вимірювання	2. Вид ТЗ	<ul style="list-style-type: none"> ТЗ у зіставленні запропонованих заголовків із поданими фрагментами тексту / текстами
	3. Характеристики основи ТЗ: а) форма; б) мова; в) модальність	а) вербальна: набір текстів / фрагментів текстів + набір заголовків, представлених ізольованим словом чи словосполученням; б) англійська; в) письмова
	4. Характеристика очікуваної відповіді: а) форма; б) мова; в) модальність	а) невербальна – цифрово-буквена; б) ---- ; в) письмова
	5. Методика оцінювання відповіді	<ul style="list-style-type: none"> об'єктивна (за поданими ключами)
	6. Технічні характеристики ТЗ: а) кількість пунктів для опрацювання; б) часові рамки виконання ТЗ; в) місце та спосіб фіксації відповіді; г) метод нарахування балів.	а) 5 пунктів: 5 заголовків до тексту (1-5) + 7 текстів / фрагментів тексту (А-Г); б) 10-12 хв; в) бланк для відповіді; для кожного пункту (1-5) записується відповідна літера (А-Г); г) кожна правильна відповідь оцінюється в два бали.

Описані в специфікації характеристики ТЗ втілюються в його складниках [272, с.25]. Загалом, будь-яке комунікативно спрямоване ТЗ з читання складається з: 1) експозиції (*prompt*); 2) інструкції (*rubric*); 3) зразка виконання; 4) основи ТЗ (*input, stimulus*); 5) очікуваної реакції / відповіді (*expected response*) [81; 143; 272, с.24]. Текст для читання залишається поза структурою ТЗ, за винятком тих випадків, коли його розробниками використовується проблематизація тексту як спосіб надання проблемності змодельованому ПКЗ. У такому разі саме проблематизований текст виступає основою ТЗ.

Експозиція є ключовим складником комунікативно спрямованого ТЗ з читання [244; 275, с.55-56], в якому наводиться важлива контекстуальна інформація для залучення тестованого до читання взагалі й до виконання конкретного ПКЗ зокрема. Експозиція в ТЗ з читання може розташовуватись: 1) перед інструкцією; 2) після неї; 3) у комбінуванні з інструкцією / паралельно до неї [272, с.31-32; 275, с.55-56]. В експозиції реалізуються усі характеристики сетінгу, формулюється ПКЗ з читання, опосередковано відображаються спосіб та прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ, що використовуються розробниками ТЗ. Як приклад, наводимо експозицію до ТЗ для вимірювання рівня сформованості у студентів уміння визначати тему АФНТ, специфікація якого представлена в табл. 2.1: *You are preparing a term paper on loan and bond market. Unfortunately, the information on your topic in Ukrainian and Russian is very few. But you were lucky to find a lot of English sources in the Internet. Look through the texts you've found and match them with the subtopics of your term paper.*

Інструкція до ТЗ є його обов'язковою складовою, в якій описується процедура виконання ТЗ та міститься інформація щодо його структури, вказівки щодо того як виконувати дане ТЗ та, які саме навички й уміння ним контролюються; визначаються часові рамки виконання ТЗ, місце й спосіб фіксації відповіді та метод оцінювання [81, с.23; 256; 260, с.182; 275, с.54]. Наводимо приклад інструкції до вищезгаданого ТЗ: *Read the titles (1-5) below and the extracts (A-G) on the opposite page from the articles discussing different issues of bond and loan market. Which section (A, B, C, D, E, F or G) does*

each question (1-5) refer to? For each question 1-5 write one letter (A, B, C, D, E, F or G) on your answer sheet. You will not need to use one of these letters. There is an example (0) at the beginning. Time allotment: **10minutes**. Each question carries **2 points**.

У зразку виконання ТЗ наочно демонструється очікуваний результат розв'язання тестованим ПКЗ в читанні, спосіб фіксації відповіді та критерії її оцінювання, встановлюється зв'язок між основою ТЗ й очікуваною відповіддю. Наявність зразка виконання є обов'язковою для стандартизованих [81, с.24] та факультативною – для викладацьких ТЗ [143, с.276]. Як приклад, пропонуємо зразок виконання все того ж ТЗ:

Example: 0. Mortgage Amortization

0. D

Основа ТЗ має забезпечувати ситуаційну й інтеракціональну автентичність залучення тестованого до виконання проблемного ПКЗ з читання, сформульованого в експозиції [260, с.17; 275, с.18]. Її подача здійснюється структуровано, у вигляді окремих послідовно занумерованих пунктів / питань для опрацювання (*items*), що мають належати до спільного контексту та пред'являтися у вигляді, максимально наближеному до ситуації реального спілкування [301]. Цей складник ТЗ є носієм характеристик, наведених у відповідному пункті його специфікації, та відображає використані розробниками спосіб і прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ і релевантний їм вид ТЗ. Для ілюстрації наводимо приклад основи вищезгаданого ТЗ (у повному обсязі воно подане у Додатку Д):

0. Mortgage Amortization

1. Credit Rating

2. Zero Coupon Bonds

3. Junk bonds

4. Gilts

5. Convertibles

A. These bonds are issued by the governments of the United Kingdom ...

B. It's not just you and me who are checked out for our creditworthiness ...

C. Like any cheap food, these are bonds that make you feel momentarily ...

D. You pay back the interest on the loan and the loan capital over the life ...

E. This is a type of bond that the holder can exchange into shares ...

F. This is the process of determining the fair price of a bond ...

G. These are bonds that do not pay any interest. So why, you ask ...

Очікувана відповідь у ТЗ відображає наведену в специфікації методику оцінювання відповіді та повністю залежить від обраного типу ТЗ. Як приклад, пропонуємо очікувану відповідь для представленого вище ТЗ:

Answer Key

<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>D</i>	<i>B</i>	<i>G</i>	<i>C</i>	<i>A</i>	<i>E</i>

Співвідношення складників комунікативно спрямованого ТЗ із читання з відповідними компонентами його специфікації узагальнено в табл. 2.2. Наведена структура ТЗ із читання фахової літератури повністю відповідає структурі будь-якого реального позатестового ПКЗ, що також є відносно структурованим, керується певною метою, виконується у визначених часових рамках, передбачає опрацювання певного матеріалу та презентацію одержаних результатів, які оцінюються за конкретними критеріями. Проте за позатестових обставин ці механізми регулювання процесу розв'язування реального ПКЗ із читання й окремі його складники виражені здебільшого імпліцитно й базуються на попередньому досвіді користувача мовою, його предметних / експертних знаннях, а також на аналізі конкретної ситуації. Отже, основною відмінністю між реальними позатестовими й змодельованим тестовими обставинами є ступінь експліцитності складників та механізмів регулювання діяльності [275].

Укладення якісної специфікації комунікативно спрямованого ТЗ з читання фахової літератури вимагає встановлення чітких взаємозв'язків між її основними компонентами: характером і змістом ПКЗ із читання, доречним способом і прийомом надання проблемності змодельованому ПКЗ та адекватним їм типом і видом ТЗ. Оскільки детальний опис ПКЗ із читання майбутнього фінансиста та способів і прийомів надання їм проблемності вже наведений у підрозділі 1.3, представляємо перелік типів і видів ТЗ, що

використовуються у нашому дослідженні, перш, ніж зіставити вищевказані елементи.

Таблиця 2.2

Зв'язок складників комунікативно спрямованого ТЗ із читання іншомовної фахової літератури з компонентами його специфікації

Складник ТЗ	Компонент специфікації ТЗ, зміст якого враховується
Експозиція	<ul style="list-style-type: none"> • характер та зміст ПКЗ, що моделюється; • спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ; • характеристика сетінгу
Інструкція щодо виконання ТЗ	<ul style="list-style-type: none"> • технічні характеристики ТЗ; • об'єкт / об'єкти ТК
Зразок виконання ТЗ	<ul style="list-style-type: none"> • тип ТЗ; • вид ТЗ; • характеристики очікуваної відповіді
Основа ТЗ	<ul style="list-style-type: none"> • характеристика тексту / текстів для читання; • спосіб надання проблемності змодельованому ПКЗ; • прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ; • вид ТЗ; • характеристики основи ТЗ
Очікувана відповідь	<ul style="list-style-type: none"> • тип ТЗ; • характеристики очікуваної відповіді; • методика оцінювання відповіді

У сучасній науково-методичній літературі паралельно використовується декілька термінів для позначення критерію класифікації / диференціації ТЗ за способом здійснення вимірювання, а саме: «прийоми тестування» [122, 197], «типи ТЗ» [10, 81, 92], «види ТЗ», «формати ТЗ» [81, 288], «техніки тестування»

[10, 286], «методи тестування» [260] тощо. З метою чіткого розмежування та надання максимально повної характеристики ТЗ із читання англомовної фінансової літератури за способом здійснення вимірювання класифікуємо їх одразу за двома вимірами / критеріями, а саме: вид та тип ТЗ. Під *видом ТЗ* розуміємо ту його характеристику, що детермінується характером операції / дії, покладеної в основу його виконання тестованим (у відповіді на запитання, у визначенні правильності / неправильності твердження, в оцінці інформації, у заповненні пропусків / доповненні, у знаходженні / виправленні помилок, у зіставленні, у групуванні, у трансформації тощо). Тоді ж як *тип ТЗ* визначаємо способом оформлення та характером очікуваної відповіді (вибіркові: альтернативного, множинного, перехресного вибору; з вільноконструйованою відповіддю).

Спираючись на відповідні наукові дослідження в галузі тестування ІК у читанні фахової літератури [122, 123, 125, 148, 162, 186, 197, 198, 220, 255, 268, 269, 272, 275, 278, 284, 286, 301, 304, 308, 312, 319] та проведений нами аналіз частин з читання міжнародного стандартизованого тесту для визначення рівня володіння АМ фінансів the International Certificate in Financial English (Cambridge ICFE), орієнтованого на рівні B2, C1 володіння АМ претендентами [258, 314], виокремлюємо такі види ТЗ з читання англомовної фінансової літератури, що використовуються на практиці: 1) у відповіді на запитання; 2) у зіставленні / встановленні відповідності / групуванні; 3) у визначенні правильності / неправильності твердження та в оцінці інформації; 4) у впорядкуванні / перегрупуванні; 5) у знаходженні / виправленні помилок (редакторський тест); 6) у трансформації / перефразуванні; 7) у заповненні пропусків / доповненні / завершенні (клоуз-тест). До типів ТЗ із читання, що використовуються в системі ТК АК у читанні фахової літератури, відносимо: 1) ТЗ з вибірковою відповіддю, в основі яких лежить механізм упізнавання, що повною мірою відповідає характеру читання як рецептивного виду мовленнєвої діяльності. Серед ТЗ цього типу виокремлюють: а) ТЗ альтернативного вибору; б) ТЗ множинного вибору; в) ТЗ перехресного вибору; 2) ТЗ з

вільноконструйованою відповіддю, що передбачають пригадування й перетворення інформації для продукування власної відповіді різного обсягу, представлені у вербальному (слово / словосполучення / речення / сукупність речень), невербальному (наприклад, елемент схеми / схема) і комбінованому кодів з використанням опори та без. Переваги й недоліки кожного з вищезгаданих типів і видів ТЗ неодноразово аналізувалися дослідниками [81, 89, 122, 197, 173, 256, 284, 301]. Варіанти комбінування типів та видів ТЗ, що використовувалися нами при укладанні банку ТЗ із читання англомовної фінансової літератури, представлені у табл. 2.3.

Будь-яке інформаційно-пошукове ПКЗ із читання англомовної фінансової літератури, перш за все, зосереджене на належному виконанні реципієнтом власне комунікативного завдання з читання, що дозволяє моделювати ці ПКЗ у ТЗ для перевірки рівня сформованості у студентів окремих операцій, які складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання, власне рецептивних лексичних і граматичних навичок читання та окремих мовленнєвих умінь, необхідних для здійснення відповідного виду читання. Для відтворення кожного з них залучаємо такі способи та прийоми надання проблемності змодельованим ПКЗ як: 1) використання текстів з мисленнєвими завданнями, безпосередньо створеними у них автором, що для різних видів ТК передбачає створення ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності твердження / тлумачення текстової інформації; ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання, доповненні та перефразуванні; ТЗ перехресного вибору у зіставленні та ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації; 2) проблематизація тексту шляхом створення ефекту: а) дефіциту інформації шляхом видалення окремих фрагментів із тексту для читання, що реалізується у ТЗ множинного й перехресного вибору у заповненні пропусків, ТЗ перехресного вибору у зіставленні та ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у тексті; б) надлишковості інформації за рахунок залучення зайвих елементів до тексту / змішання декількох текстів в один, що відповідає ТЗ перехресного вибору у групуванні та ТЗ з

**Взаємозв'язок типів та видів ТЗ
із читання англомовної фінансової літератури**

Тип ТЗ	Вид ТЗ
(за структурою та способом оформлення відповіді)	(за характером очікуваної операції/дії)
1) ТЗ альтернативного вибору	<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді на запитання; • у визначенні правильності / неправильності твердження / в оцінці інформації; • у заповненні пропусків / доповненні.
2) ТЗ множинного вибору	<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді на запитання; • у заповненні пропусків / доповненні. • в оцінці інформації; • у трансформації / перефразуванні.
3) ТЗ перехресного вибору	<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді на запитання; • у зіставленні / встановленні відповідності / групуванні; • у впорядкуванні / перегрупуванні; • у заповненні пропусків / доповненні; • у трансформації / перефразуванні.
4) ТЗ з вільноконструйованою відповіддю	<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді на запитання; • у знаходженні / виправленні помилок (редакторський тест); • у трансформації / перефразуванні; • у заповненні пропусків / доповненні / завершенні (клоуз-тест).

вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок; в) суперечливості інформації шляхом зміни порядку розташування текстів / фрагментів тексту, що реалізується у ТЗ перехресного вибору у перегрупованні / впорядкуванні та зіставленні. Визначені вище способи й прийоми надання проблемності та відповідні їм типи й види ТЗ можуть також використовуватися й для моделювання ПКЗ інформаційно-поведінкового характеру.

Оскільки інформаційно-пошукові ПКЗ, у свою чергу, також передбачають виконання певних професійних завдань з використання здобутої у процесі читання інформації, вони теж можуть моделюватися у ТЗ, спрямованих на визначення рівня сформованості у студентів макровмінь в окремому виді читання, за рахунок створення власне проблемних завдань. Доречними прийомами надання проблемності змодельованим ПКЗ у цьому випадку є: а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій, що реалізується у ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації (з точки зору її актуальності, достовірності тощо); ТЗ множинного вибору й ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у наведених умовиводах / твердженнях / анотаціях до прочитаного тексту й таблицях, укладених на його основі, у відповіді на запитання; ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні текстів / фрагментів тексту у вигляді певної послідовності та у зіставленні причин і аслідків фінансових явищ та подій; б) створення необхідності в залученні математичних / логічних операцій та операцій з трансформації інформації, що здійснюється в ТЗ множинного й перехресного вибору, а також ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну й навпаки; ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні схем / таблиць / розрахунків на основі АФНТ.

Зосередженість реципієнта на розв'язанні саме професійного завдання з використання здобутої у процесі читання інформації під час виконання інформаційно-поведінкових ПКЗ змушує моделювати їх, перш за все, у ТЗ, спрямованих на визначення рівня сформованості у студентів макровмінь в окремому виді читання (здебільшого ознайомлювального та вивчаючого).

Адекватним способом надання проблемності ПКЗ у цьому випадку є створення власне проблемних завдань з використання інформації, що моделюються за рахунок: а) створення необхідності у залученні мисленнєвих операцій, яке реалізується у ТЗ альтернативного й множинного вибору в оцінці інформації, відповіді на запитання й заповненні пропусків; ТЗ перехресного вибору у зіставленні причин та наслідків фінансових явищ / подій, у групуванні / впорядкуванні / перегрупуванні й заповненні пропусків; ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок, заповненні пропусків у плані / анотації, тощо й у короткій відповіді на запитання; б) створення необхідності в залученні математичних / логічних операцій й операцій з трансформації інформації, що співвідноситься з ТЗ множинного й перехресного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну й навпаки, ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у схемах, розрахунках, таблицях та трансформації вербальної інформації у невербальну. Узагальнення взаємозв'язків ПКЗ з читання англійської фінансової літератури, способів та прийомів надання їм проблемності й типів і видів ТЗ подано у табл. 2.4 на прикладі інформаційно-пошукового ПКЗ І.3. Тоді ж як інформація щодо решти ПКЗ представлена в Додатку Е.

Зіставлення виокремлених об'єктів ТК із наведеними типами й видами ТЗ дозволило укомплектувати банк ТЗ з читання англійської фінансової літератури. Найчастіше, ТЗ упорядковуються у банк саме за об'єктами контролю, що ними вимірюються [89, 122, 152, 173, 197], тоді ж як контрольні вправи для визначення рівня сформованості ІК у тому чи іншому виді мовленнєвої діяльності структуруються не лише за об'єктами контролю, а й за його видами [20, 27, 45, 51, 74, 96, 154, 164]. З огляду на розгалуженість системи ТК, що створювалася нами, також класифікуємо ТЗ банку на підбірки за видами ТК, для проведення якого вони використовуються, та на групи й підгрупи за об'єктами контролю. Структура банку ТЗ для визначення рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури схематично представлена на рис. 2.2.

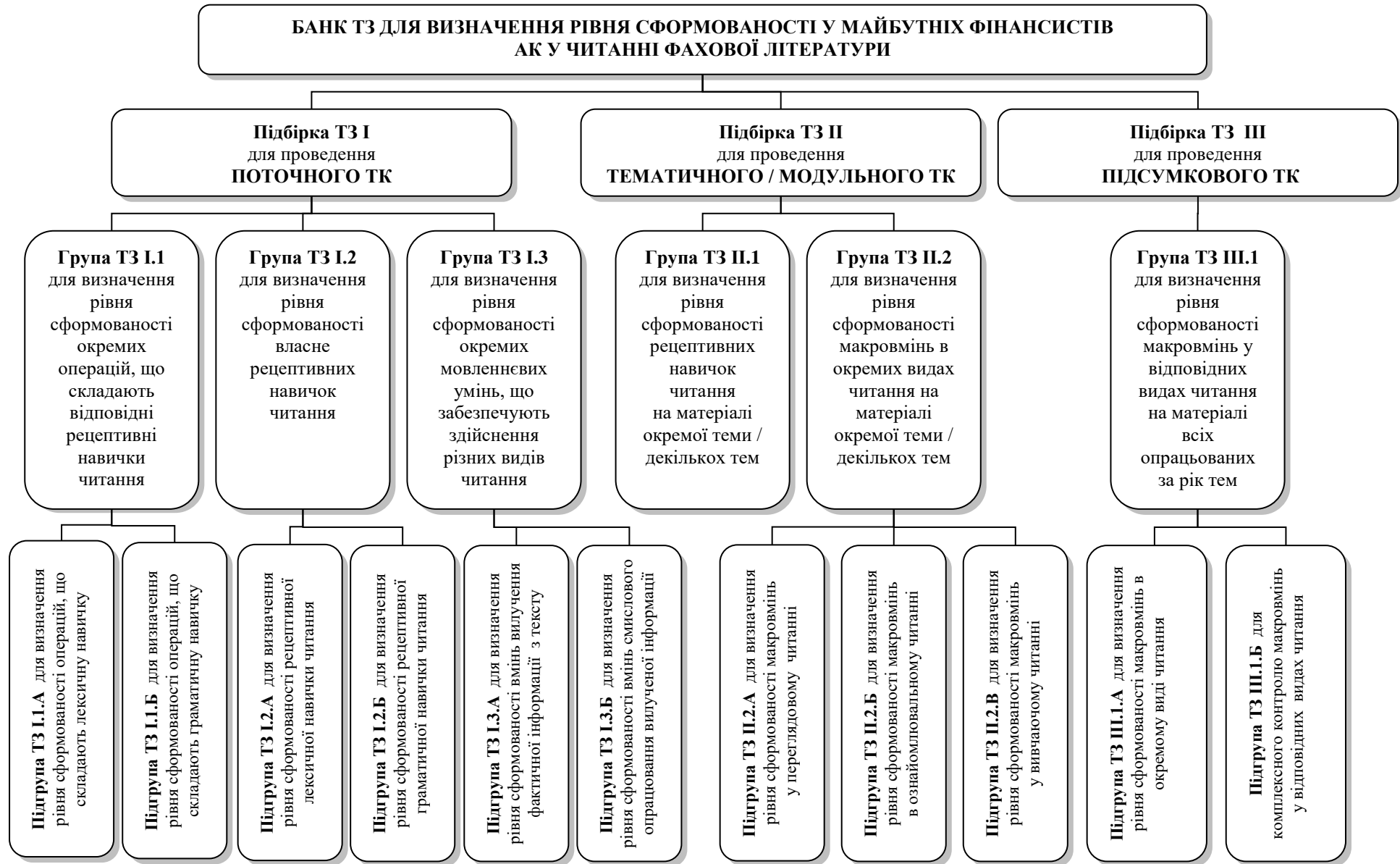

Рис. 2.2 Структура банку ТЗ для визначення рівня сформованості у студентів АК у читанні фахової літератури

Таблиця 2.4

**Взаємозв'язок ПКЗ із читання англомовної фінансової літератури,
способів і прийомів надання їм проблемності та типів і видів ТЗ**

Характер, зміст ПКЗ з читання	Спосіб надання проблемності змодельованому ПКЗ	Прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ	Тип та вид ТЗ
1	2	3	4
І.3. Вивчити інформацію щодо окремих аспектів фінансової діяльності потенційних партнерів / конкурентів, проаналізувати на цій основі причини й	1. використання текстів з мисленнєвими завданнями, створеними автором		<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності запропонованого значення слова / словосполучення / речення; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо ймовірного значення слова / словосполучення / речення або щодо релевантного змісту тексту висновку; • ТЗ множинного вибору у доповненні тексту з метою заповнення «сміслових шпарин» у ньому, його коментування тощо;

Продовж. табл. 2.4

1	2	3	4
наслідки успішної / невдалої фінансової політики, узагальнити інформацію за певними критеріями			<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у перефразуванні слова / словосполучення / речення; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні ЛО, вжитих у тексті, з відповідними їм тлумаченнями / поясненнями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації еліптичних словосполучень – у повні, повних словосполучень – в аббревіатури і навпаки тощо.
	2. проблематизація тексту	а) створення ефекту дефіциту інформації шляхом вилучення окремих слів / речень з тексту для читання	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків у тексті окремими словами / реченнями тощо; • ТЗ перехресного вибору у заповненні пропусків у тексті окремими словами / реченнями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у тексті

Продовж. табл. 2.4

1	2	3	4
		б) створення ефекту надлишковості інформації шляхом залучення зайвих слів речень, абзаців, фрагментів тексту	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у тексті
		в) створення ефекту суперечливості інформації шляхом зміни порядку розташування елементів тексту	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у перегрупованні фрагментів тексту; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні термінів із означеннями, початку речення з його завершенням, вербальної інформації з невербальною тощо
	3. створення власне проблемних завдань, розв'язання яких передбачає ефективне	а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій аналізу /синтезу / абстрагування	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків в анотації до тексту; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні причин та

Продовж. табл. 2.4

1	2	3	4
	використання вилученої з тексту інформації	/ узагальнення / порівняння / індукції / дедукції	наслідків фінансових подій та явищ
		б) створення необхідності в залученні математичних операцій та операцій з трансформації інформації	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні схем, таблиць, розрахунків анотацій до текстів тощо на основі прочитаного; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну

Варто зазначити, що ТЗ підбірки II банку також використовуються для здійснення ТК виконання студентами позааудиторного читання. Саме в межах кожної з груп / підгруп ТЗ реалізується взаємозв'язок елементів підсистем об'єктів ТК та типів і видів ТЗ. На основі аналізу відповідної науково-методичної літератури [10, 44, 51, 55, 74, 81, 92, 97, 121, 122, 125, 127, 142, 158, 162, 175, 183, 186, 187, 191, 197, 198, 217, 227, 236, 255, 256, 258, 268, 269, 276, 304, 308] для кожного об'єкту ТК визначено характер та зміст релевантного йому ПКЗ, відповідні їм способи й прийоми надання проблемності та адекватні їм типи й види ТЗ. Цю інформацію для кожної з груп ТЗ узагальнено у вигляді таблиць. Як приклад, пропонуємо табл. 2.5 для групи ТЗ II.1 для визначення рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання. Тоді ж як таблиці для кожної з решти груп ТЗ подані в Додатках Ж-Л.

Використання широкого спектру типів та видів ТЗ для вимірювання рівня сформованості одного й того ж об'єкту ТК пояснюється потребою у створенні низки ТЗ різного рівня складності й ваги. Під останньою слідом за В.О. Коккотою [92] розуміємо кількість балів, що нараховується за правильне виконання окремого ТЗ у порівнянні з іншими ТЗ тесту. Це, в свою чергу, дозволяє індивідуалізувати здійснення поточного ТК та паралельно укомплектувати декілька тестів різного рівня складності, спрямованих на вимірювання рівня сформованості одних і тих же об'єктів контролю, в межах тематичного ТК та ТК позааудиторного читання. Слід зазначити, що *під рівнем складності ТЗ* розуміємо його абсолютну якісну характеристику, що визначається певною сукупністю об'єктивних властивостей даного ТЗ і є незалежною від характеристик інших ТЗ окремого тесту. За даними Дж. Норріс, Д. Джеймс, Б. Хадсон та ін. [277], складність окремого ТЗ визначається такими критеріями: 1) складність основи ТЗ та власне тексту для читання; 2) ступінь інтелектуального навантаження на тестованого; 3) труднощі досягнення комунікативної цілі.

Таблиця 2.5

Підбірка ТЗ II для проведення тематичного / модульного ТК. Група ТЗ II.1 для визначення рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання англомовної фінансової літератури

Прямий об'єкт ТК	Характер, зміст ПКЗ	Спосіб, прийом надання проблемності	Тип, вид ТЗ
1	2	3	4
<p>1. Лексичні навички розуміння та прогнозування у процесі читання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ЛО реального словника; • ЛО потенціального словника 	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>1 2.a 2.б 2.в</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у тексті; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у тексті; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні термінологічних ЛО, поданих у тексті, з відповідними їм визначеннями / тлумаченнями / темами; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні початку й кінця словосполучення / речення / абзацу; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні фрагментів речень / окремих речень / абзаців;

Продовж. табл. 2.5

1	2	3	4
			<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у тексті; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у тексті
<p>2. Рецептвна граматична навичка розуміння ГС;</p> <p>Репродуктивна граматична навичка:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вибору ГС; • морфологічного оформлення ГС; • прогнозування ГС на основі цілісного сприйняття тексту 	<p>I.1</p> <p>I.2</p> <p>I.3</p> <p>II.1</p> <p>II.2</p> <p>II.3</p>	<p>2.a</p> <p>2.б</p> <p>2.в</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у тексті; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні початку й кінця словосполучення / речення / абзацу; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні фрагментів речень / окремих речень / абзаців; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у тексті

Як уже зазначалось (див. 1.1), тексти, що пропонуються для читання під час тестування, мають бути однаковими за своїм рівнем складності для всіх тестованих. Тоді ж як основа ТЗ може оформлюватись за допомогою різних ЛО та ГС, що дозволяє розробникові варіювати її рівень мовної, предметної та логічної складності.

Ступінь інтелектуального навантаження на тестованого фіксуємо в двох аспектах: 1) операційному: від впізнавання / розрізнення мовного явища, факту (вибір / підбір інформації) та репродукції прочитаного (відновлення послідовності текстових елементів, заповнення пропусків у тексті тощо) до оперативного застосування здобутої у процесі читання інформації (зміна способу або умови викладу текстового матеріалу, доповнення тексту тощо) та перенесення / перетворення отриманої у процесі читання інформації відповідно до нових умов для розв'язання нового класу завдань (створення вторинного продукту на основі прочитаного з певною метою); 2) ступінь проблемності ТЗ з читання. Його, в свою чергу, з урахуванням градування рівня складності проблемних завдань з читання за І. І. Меркуловою [140, с.11-12], визначаємо за такими параметрами: а) ступінь експліцитності постановки проблемного ПКЗ; б) характер ПКЗ, змодельованого у ТЗ (інформаційно-пошукове – інформаційно-поведінкове); б) кількісні характеристики проблемності ТЗ: від однотекстових однотемних й однотекстових багатотемних до багатотекстових однотемних й багатотекстових багатотемних ТЗ; г) якісні характеристики умови та невідомого у ТЗ: завдання з невідомим способом розташування композиційних частин тексту (абзаців – речень); завдання з невідомим предметом (змістовою інформацією): від ТЗ з достатньою інформацією та ТЗ з недостатньою інформацією до ТЗ з надлишковою інформацією та ТЗ з суперечливою інформацією; д) кількість можливих рішень: відкриті – закриті.

Труднощі досягнення комунікативної цілі, в свою чергу, детермінуються: 1) предметною складністю або дефіцитом спеціальних знань за Р. П. Мільрудом та ін. [145, с.38-39]: потреба у володінні студентами загальнонауковими – спеціальними – вузькоспеціальними знаннями для успішного виконання ТЗ;

2) умовами виконання завдання: без обмежень та особливих вимог – з обмеженнями або особливими вимогами як то: а) дефіцит часу (часові обмеження на читання тексту, часові обмеження на виконання власне ТЗ або тесту / прискорення) [260]; б) наявність опор: вербальних (підказки, виноски, пояснення й переклади) та невербальних (таблиці, схеми, графіки, підкреслення, виділення шрифтом тощо); в) ступінь розгорнутості й мова подачі інструкції; г) наявність зразка виконання та пояснень до нього; д) мова очікуваної відповіді (українська – англійська); 3) тип та вид ТЗ [288, 291].

Насамкінець, пропонуємо приклади ТЗ, що увійшли до складу банку ТЗ для визначення рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури. Кожне ТЗ банку розроблялось з урахуванням існуючих рекомендацій щодо укладення інструкції [81, 143, 260, 301], написання пунктів для опрацювання [81, 143, 191, 260, 301] та оформлювалось згідно існуючих стандартів [81]. За браком можливості подати у повному обсязі специфікацію кожного ТЗ у тексті дисертації наводимо лише основні її компоненти: об'єкт ТК, характер і зміст ПКЗ, спосіб і прийом надання проблемності, тип та вид ТЗ.

Підбірка ТЗ I (для проведення поточного ТК)

Група ТЗ I.1. (для визначення рівня сформованості окремих операцій, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання)

Підгрупа ТЗ I.1.A (для визначення рівня сформованості окремих операцій, що складають рецептивну лексичну навичку читання)

ТЗ 1

Об'єкт ТК: операція сприймання / впізнавання форми повних та модифікованих / еліптичних багатокомпонентних ЛО;

Характер, зміст ПКЗ: I.2 (інформаційно-пошукове ПКЗ: відібрати зовнішні джерела інформації відповідно до мети її подальшого застосування);

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 1 (використання текстів з мисленнєвими завданнями, безпосередньо створеними автором);

Тип, вид ТЗ: ТЗ перехресного вибору у зіставленні заголовків статей, що містять аббревіатури й складноскорочення, з їхніми повними відповідниками.

Інструкція. Your chief was interested in fresh articles on investment issues. The names of the articles you have already found contain some financial acronyms he fails to understand.

Match the names of the articles (**A-H**) with the topics (**1-5**) they cover. There are two extra names of the articles that you do not need to use. There is one example at the beginning (**0**). Write your answer on the answer sheet.

Names of the articles	Topics
A. Is It the Wrong Time for REITs?	0. Individual Retirement Accounts
B. T-bills: Buy and hold is risky? You Bet	1. Exchange-traded funds
C. Munis: not so simple anymore!	2. Treasury bills
...	...

Підбірка ТЗ I (для проведення поточного ТК)

Група ТЗ I.2 (для визначення рівня сформованості власне рецептивних й лексичних навичок читання)

Підгрупа ТЗ I.2.A (для визначення рівня сформованості власне рецептивної лексичної навички читання)

ТЗ 2

Об'єкт ТК: навичка розуміння ЛО реального словника;

Характер, зміст ПКЗ: I.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ: переглянути та ознайомитись з новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів);

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.a (створення власне проблемного завдання з використання інформації; створення необхідності у залученні мисленнєвих операцій аналізу / синтезу / абстрагування тощо);

Тип, вид ТЗ: ТЗ перехресного вибору у зіставленні ЛО реального словника з відповідними їм визначеннями / тлумаченнями.

Інструкція. You are a manager of personal banking department in Barclays. You had a task to prepare some new information for your customer's bank website on

CDs. Everything is almost ready except hyperlinks commenting on the key financial terms. So now you need to:

Match the financial terms (1-5) used in the text with their explanations (A-H). There are two extra explanations that you do not need to use. Write your answer on the answer sheet. There is one example at the beginning (0).

Banking products and services for personal customers include: Certificates of Deposit (CDs). They are time deposits: You give your money to a bank and promise not to touch it for a specific amount of time. A CD is basically a *loan* (0) ...

A. A type of account at a bank that pays interest on money that is left in it...

ТЗ 3

Об'єкт ТК: навичка розуміння ЛО потенціального словника;

Характер, зміст ПКЗ: І.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ: переглянути та ознайомитись новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів);

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 1 (використання текстів з мисленнєвими завданнями, безпосередньо створеними автором).

Тип, вид ТЗ: ТЗ перехресного вибору у групуванні ЛО потенціального словника за можливими способами їх розуміння.

Інструкція. Your friend studies financial English. Could you explain to him how to understand the meanings of the unknown words while reading effectively?

Read the text on recent trends in banking. Group the words (1-17) from the text into categories describing the best way (A-G) of understanding their meanings. Several words can be put at the same category. Write your answers on the answer sheet. There is an example at the beginning (0).

Big Banks and Small

Since the 1980s, bank **mergers** (0) have been taking place at a rapid rate...

A. Affixation: *you know the word with the same root and understand the affix meaning...*

Підсистема ТЗ І (для проведення поточного ТК)

Група ТЗ І.2 (для визначення рівня сформованості власне рецептивних лексичних й граматичних навичок читання)

Підгрупа ТЗ І.2.Б (для визначення рівня сформованості власне рецептивної граматичної навички)

ТЗ 4

Об'єкт ТК: рецептивна граматична навичка встановлення смислових зв'язків між реченнями й абзацами за рахунок розпізнавання дискурсивних маркерів;

Характер, зміст ПКЗ: І.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ: переглянути та ознайомитись з новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів);

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 2.в (проблематизація тексту; створення ефекту суперечливості інформації за рахунок зміни порядку розташування елементів тексту);

Тип, вид ТЗ: ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні речень тексту.

Інструкція. You are a manager of personal investment department in Barclays. You have prepared some information for your bank website on the nature of bull & bear market. Something has gone wrong with its loading, everything had been mixed up. To settle the problem:

Put the sentences (A-G) into the correct order. Write your answers on the answer sheet. There is an example at the beginning (0).

- A. A bull market occurs when investors feel confident about the market.
- B. A crash is different from a bear market because prices plummet in a matter of days or weeks.
- C. As a result the value of shares keeps dropping even further...

ТЗ 5

Об'єкт ТК: рецептивна граматична навичка встановлення смислових зв'язків між словами;

Характер, зміст ПКЗ: І.1(інформаційно-пошукове ПКЗ: переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів);

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 1
(використання текстів з мисленнєвими завданнями, безпосередньо створеними автором);

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в синонімічному перефразуванні.

Інструкція. Your friend is preparing a report for his seminar in Finance and studies the principles of taxation in the USA. He can't understand some information in the article.

Select the best word or words from the text relating the pronouns (**A-F**) in it. Write them on the answer sheet. Use only three words for each question the most. There is an example at the beginning (**0**).

Principles of Taxation

One of two major principles the government uses to justify taxes is the benefits-received principle. *It* (**0**) states that the people who use a particular government service should support it by paying taxes in proportion to the benefit *they* (**1**) receive...

Підсистема ТЗ I (для проведення поточного ТК)

Група ТЗ I.3 (для визначення рівня сформованості окремих мовленнєвих умінь, що забезпечують здійснення відповідного виду читання)

Підгрупа ТЗ I.3.A (для визначення рівня сформованості умінь вилучення фактичної інформації з тексту)

ТЗ 6

Об'єкт ТК: уміння виділяти у тексті ключові слова;

Характер, зміст ПКЗ: I.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ: переглянути й ознайомитися з основними напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів)

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 2.a (проблематизація тексту; створення ефекту дефіциту інформації);

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у тексті.

Інструкція. You are a freelance financial advisor. You have prepared some information for your customers' website on the types of depository institutions. To be loaded into the WWW this information should be divided into small structured portions and labeled with its key words.

Read the text about different types of depository institutions. Complete the gaps (1-4) in the text with the best names for these portions of information. Use only four words for each question the most. Write your answers on the answer sheet. There is an example at the beginning (0).

Types of Depository Institutions

(0) _____. Depository institutions are the financial institutions that accept people's deposits and grant loans...

ТЗ 7

Об'єкт ТК: уміння встановлювати смислові зв'язки між окремими об'єктами, предметами і явищами.

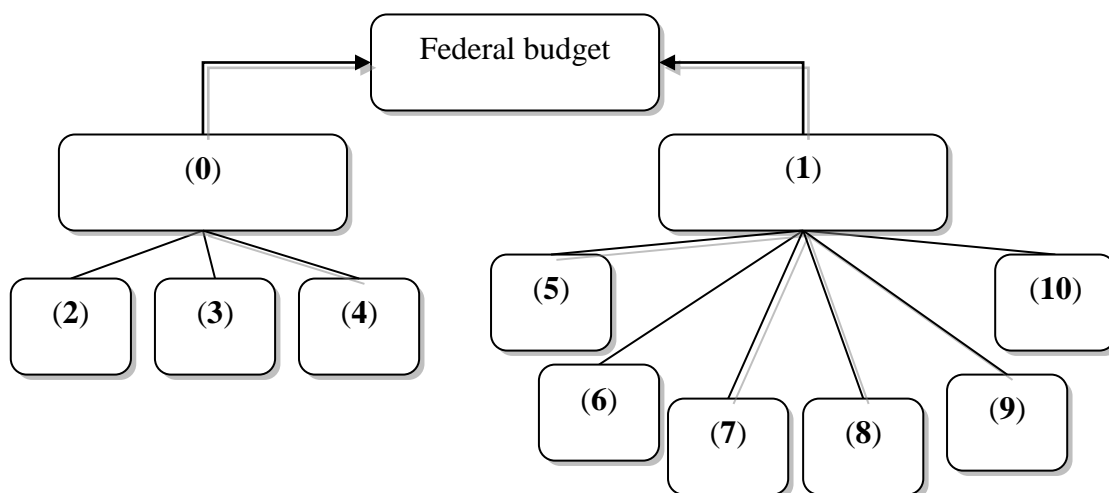
Характер, зміст ПКЗ: І.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ: переглянути та ознайомитися з основними напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів);

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.6 (створення проблемного завдання з використання інформації; створення необхідності у залученні операцій трансформації інформації);

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у схемі.

Інструкція. You are preparing a report for your seminar in Finance. To be highly evaluated your presentation should contain graphic organizers for your group-mates.

Read the text about budget-making processes in the USA and complete the gaps (1-10) in the graphical organizer of the federal budget after the text with the best words or word combinations. Use three words at a time the most. Write your answers on the answer sheet. There is an example at the beginning (0).

ТЗ 8

Об’єкт ТК: уміння узагальнювати здобуті у процесі читання факти.

Характер, зміст ПКЗ: I.3 (інформаційно-пошукове ПКЗ: вивчити інформацію щодо окремих аспектів фінансової діяльності ...);

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 2.a (проблематизація тексту; створення ефекту дефіциту інформації шляхом вилучення окремих фрагментів тексту);

Тип, вид ТЗ: ТЗ множинного вибору у зіставленні фрагментів тексту з відповідними їм твердженнями-узагальненнями.

Інструкція. You’ve failed to buy the stocks you were interested in greatly. To understand the reasons for this read the text analyzing stock trading process. What steps does it contain?

Choose the best universal name for each part (1-4) of the text from **A, B, C, or D** below to sum up the process in general. Write your answers on the answer sheet. There is an example at the beginning (0).

Trading Stocks

Most of the steps in a stock trade are invisible to the seller (Jared) and the buyer (Wanda).

(0) • **Step 1.** Jared calls his broker in Memphis and instructs his broker to sell 100 shares of Apple “at the market”—the current market price...

0. **A.** Ordering your broker to buy or sell. **B.** Employing a stock broker.

C. Consulting with your stock broker.   **D. Contacting your stock broker.**

У повному обсязі наведені як приклад ТЗ представлені в Додатку М.

З одного боку, банк створених ТЗ відображає адекватність об'єктів контролю змісту й характеру ПКЗ, способам і прийомам надання їм проблемності та типам і видам ТЗ, а з іншого – співвіднесеність об'єктів ТК з його видами й етапами проведення. Найчисельнішою є підбірка ТЗ І банку для здійснення поточного ТК, що пояснюється значною кількістю об'єктів контролю, які відповідають цьому виду контролю, та вимогами до його максимальної індивідуалізованості. Це, в свою чергу, передбачає використання великої кількості дискретних ТЗ різного рівня складності для проведення поточного тестування. Останній оцінюється за такими критеріями як рівень складності основи ТЗ, ступінь інтелектуального навантаження на тестованого та труднощі досягнення комунікативної цілі.

У наступному підрозділі дисертації розглядаються процедури комплектації частин з читання тематичних, модульних та підсумкового тестів ТЗ з відповідних підбірок банку.

2.2 Структура та зміст тематичних, модульних і підсумкового тестів для контролю рівня сформованості у студентів англомовної компетенції у читанні фахової літератури

На відміну від поточного ТК АК у читанні фінансової фахової літератури, для реалізації якого достатньо дискретних ТЗ (див 2.1), здійснення тематичного, модульного й підсумкового ТК передбачає укладення частин з читання комплексних тестів навчальних досягнень студентів з АМ, що здійснюється за рахунок відбору й належного впорядкування оптимальної кількості ТЗ з відповідних підбірок банку ТЗ.

Розробка окремої частини тесту з читання з позицій системного підходу передбачає врахування низки чинників зовнішнього середовища, серед яких найвагомим, на наш погляд, є структура та зміст існуючого

стандартизованого тесту для визначення рівня володіння АМ фінансів Cambridge ICFE [258, 314]. Можливість урахування особливостей частини з читання тесту для визначення рівня володіння мовою під час створення тесту навчальних досягнень студентів пояснюється співпадінням мовних потреб майбутніх фінансистів у читанні в умовах реальної комунікації та цілей їхнього навчання англomовного читання у НМВНЗ [286, с.12].

Проведений же нами огляд науково-методичної літератури, присвяченої проблемі ТК англomовної комунікативної компетенції взагалі та окремих її компонентів у НМВНЗ, засвідчив, що більшість відомих нам дослідників [55, 89, 122, 162, 197] не спирається на сучасні тести для визначення рівня володіння мовою при розробці структури та змісту рубіжних і підсумкових тестів. Таке ігнорування існуючими стандартизованими тестами призводить до того, що створені системи ТК є відірваними від екзаменаційних тестів для визначення рівня володіння АМ, визнаних європейською спільнотою [51]. Як наслідок, виявляється, що випускники вітчизняних НМВНЗ не тільки не готові скласти тести такого рівня складності, а й подекуди не мають елементарного досвіду роботи з деякими ТЗ. Це створює певний психологічний бар'єр при написанні ними подібних іспитів і не дозволяє продемонструвати реальний рівень сформованості навичок та вмінь англomовної комунікації під час іспиту. Попри це, на нашу думку, не доречно обмежувати зміст та цілі навчання АМ у вітчизняному НМВНЗ лише підготовкою до складання екзамену для визначення рівня володіння мовою. З іншого боку, неможливо не скористатися практичними здобутками розробників стандартизованих тестів, не врахувати визначені ними остаточні об'єкти ТК рівня сформованості АК у читанні фінансової фахової літератури, відібрані з цією метою типи й види ТЗ, типи й обсяги текстів для читання тощо.

З метою аналізу частини з читання стандартизованого тесту Cambridge ICFE розглянемо: 1) її структуру та зміст; 2) типи й види ТЗ, що використовуються розробниками для вимірювання рівня сформованості у кандидатів відповідних об'єктів контролю; 3) типи, тематику й обсяги текстів,

що пропонуються для читання у ТЗ для вимірювання рівня сформованості тих чи інших об'єктів ТК; 4) час, відведений на виконання частини тесту з читання тестованими; 5) співвідношення ваги ТЗ, представлених у частинах тестів з читання; 6) послідовність подачі ТЗ у частинах тестів з читання. Загалом структура частини з читання тесту Cambridge ICFE схематично представлена на рис. 2.3, тоді ж як характеристики кожного окремого ТЗ узагальнені в табл. 2.6.

Рис. 2.3 Структура і зміст частини з читання тесту Cambridge ICFE

Отже, субтест 1 для контролю рецептивних навичок читання у тесті Cambridge ICFE [258] містить 36 пунктів для опрацювання й оцінюється максимально у 36 балів, тоді ж як кількість пунктів для опрацювання у субтесті 2 для контролю макровмінь в окремих видах читання – 16 й максимально оцінюється в 32 бали. У проаналізованій частині з читання переважають вибіркові ТЗ (4 з 6) [258]. Їхнє використання дозволяє полегшити процес обробки результатів тестування та досягти максимальної об'єктивності.

Таблиця 2.6

Характеристика ТЗ частини тесту Cambridge ICFE з читання

№ ТЗ	Об'єкт контролю	Тип ТЗ	Вид ТЗ	К-сть пунктів	К-сть балів за пункт/ТЗ	Характеристики тексту	
						Тип	Обсяг, др.зн.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	<ul style="list-style-type: none"> Знання усталених виразів, слів-зв'язок, термінологічних ЛО; навичка розуміння та прогнозування ЛО реального словника; навичка розрізнення значення синонімічних ЛО 	ТЗ множинного вибору	Завершення /заповнення пропусків у тексті	12	1 /12	<ul style="list-style-type: none"> тексти-описи; тексти-повідомлення 	близько 1500
2	<ul style="list-style-type: none"> Знання ГС; репродуктивна навичка вибору, морфологічного оформлення та прогнозування ГС на основі цілісного сприйняття тексту 	ТЗ з вільноконструйованою відповіддю	Завершення /заповнення пропусків у тексті	12	1/12	<ul style="list-style-type: none"> тексти-роздуми; тексти-інструкції 	близько 2000

Продовж. табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
3	<ul style="list-style-type: none"> • Знання словотворчих моделей; • репродуктивна навичка словотворення й прогнозування вживання ЛО у тексті 	ТЗ з вільноконструйованою відповіддю	Трансформація	12	1/12	<ul style="list-style-type: none"> • тексти-описи 	близько 1500
4	Макровміння у переглядовому читанні: <ul style="list-style-type: none"> • визначати загальний зміст тексту; 	ТЗ перехресного вибору	Зіставлення	4	2/8	<ul style="list-style-type: none"> • тексти-описи; • тести-повідомлення 	близько 2000
5	Макровміння в ознайомлювальному читанні: <ul style="list-style-type: none"> • вилучати основні факти; • орієнтуватися у структурі тексту 	ТЗ перехресного вибору	Заповнення пропусків у тексті	6	2/12	<ul style="list-style-type: none"> • тексти-роздуми 	близько 3000
6	Макровміння у вивчаючому читанні: <ul style="list-style-type: none"> • вилучати основні факти й деталі; • інтерпретувати зміст прочитаного 	ТЗ множинного вибору	Відповідь на запитання	6	2/12	<ul style="list-style-type: none"> • тексти-роздуми 	близько 4000

При цьому всі ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у тесті Cambridge ICFE [258] спрямовані на контроль рівня сформованості у кандидатів рецептивних навичок читання, тоді ж як рівень сформованості макровмінь в окремому виді читання вимірюється за допомогою ТЗ з вибірковою відповіддю. Тематика текстів для читання, представлених у цьому тесті, відповідає основним сферам професійного спілкування майбутніх фахівців у галузі фінансів. На основі аналізу текстів для читання, наведених у відповідній частині тесту Cambridge ICFE [258], визначаємо такі типи й обсяги текстів для читання, що відповідають тому чи іншому об'єкту ТК: 1) рецептивна лексична навичка розуміння у процесі читання ЛО реального словника та їх антиципації – тексти-описи окремих фінансових понять і явищ обсягом близько 1500 др. зн.; 2) репродуктивна граматична навичка – тексти-роздуми й тексти-інструкції з чіткою композиційною структурою обсягом від 2000 до 2200 др. зн.; 3) рецептивна лексична навичка розуміння ЛО потенціального словника та навичка прогнозування їхнього вживання – тексти-описи окремих фінансових понять та явищ обсягом близько 1500 др. зн.; 4) макровміння в переглядовому читанні – науково-публіцистичні тексти-описи й тексти-повідомлення щодо певного фінансово-економічного процесу чи явища обсягом близько 2000 др. зн.; 5) макровміння в ознайомлювальному читанні – тексти-роздуми обсягом близько 3000 др. зн.; 6) макровміння у вивчаючому читанні – тексти-роздуми, що містять різні точки зору на ті чи інші фінансово-економічні процеси та явища обсягом близько 4000 др. зн.

Загалом на виконання частини тесту Cambridge ICFE з читання [258] відводиться 1 год. 15 хв., тоді ж як в умовах тематичного чи модульного ТК на виконання всього комплексного тесту навчальних досягнень студентів з АМ відводиться 1 год. 20 хв.

Отже, проведений нами аналіз частини з читання стандартизованого тесту Cambridge ICFE дозволив: 1) представити структуру частини з читання тематичного / модульного тестів, що комплектувалися нами, у вигляді двох субтестів: для визначення рівня сформованості у студентів рецептивних

навичок читання та для контролю рівня сформованості макровмін в окремих видах читання; 2) обмежити частину з читання підсумкового тесту лише ТЗ для контролю рівня сформованості у студентів макровмін у переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні, що пояснюється, з одного боку, послідовним включенням субтесту для контролю рецептивних навичок читання до складу частин з читання як тематичного, так і модульного тестів, а з іншого – домінуванням в проаналізованому тесті серед об'єктів контролю цього субтесту саме репродуктивних операцій та навичок, які хоча й перевіряються в межах читання, все ж, на наш погляд, націлені на оцінку рівня сформованості у кандидатів мовної компетенції взагалі; 3) залучити до складу частини з читання підсумкового тесту ТЗ, спрямовані на комплексну оцінку рівня сформованості у тестованих макровмін у відповідних видах читання; 4) урізноманітнити спектр типів і видів ТЗ, якими комплектуються частини тестів з читання, взагалі та максимально залучати ТЗ з вільноконструйованою відповіддю для контролю макровмін в окремих видах читання; 5) використовувати тексти визначених типів та обсягів, що поступово нарощуються, для контролю рівня сформованості відповідних їм об'єктів ТК; 6) встановити співвідношення ваги ТЗ для контролю рецептивних навичок читання та для оцінки рівня сформованості макровмін у відповідних видах читання 1:2, що, з одного боку, корелює з ідеєю групового розподілу об'єктів контролю (див. 1.2), а з іншого – узгоджується з даними тесту Cambridge ICFE [258].

На основі цих положень, укладаємо структуру та зміст частин з читання тематичного, модульного й підсумкового тестів, що забезпечують реалізацію системи ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури. Метою частини з читання тематичного тесту є вимірювання рівня навчальних досягнень студентів в оволодінні англomовним читанням фахової літератури в межах окремого тематичного блоку (наприклад, *The Structure and Functions of a Bank*). При цьому прямими об'єктами ТК виступають: 1) рецептивні лексичні й граматичні навички читання на матеріалі окремої теми; 2) макровміння в окремих видах читання на матеріалі цієї ж теми. Саме

виокремлені об'єкти контролю дозволяють визначити структуру частини з читання тематичного тесту таким чином: 1) субтест 1 для контролю рецептивних лексичних й граматичних навичок читання, що комплектується ТЗ з групи П.1 укладеного банку ТЗ; 2) субтест 2 для контролю макровмінь в окремих видах читання, що містить ТЗ з групи П.2 банку ТЗ (див. 2.1).

Загалом субтест 1 для контролю рецептивних лексичних й граматичних навичок читання відповідної частини тематичного тесту містить: 1) ТЗ 1 для визначення рівня сформованості навичок розуміння й прогнозування ЛО реального словника у процесі читання; 2) ТЗ 2 для визначення рівня сформованості рецептивної граматичної навички читання; 3) ТЗ 3 для визначення рівня сформованості лексичної навички розуміння ЛО потенціального словника у процесі читання.

Кількість пунктів для опрацювання в кожному з ТЗ субтесту для визначення рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання становить 10 як оптимально інформативна [256, с.300]. Ураховуючи дані відповідних літературних джерел [92, 256] та результати проведеного нами пілотування ТЗ цієї групи належне опрацювання студентом кожного з пунктів подібних ТЗ в середньому займає 30с – 45с залежно від його типу. Відтак загальний час, виконання цього субтесту складає близько 15-20 хв. Оскільки всі ТЗ субтесту 1 незалежно від їхнього типу й виду спрямовані на вимірювання рівня сформованості одного й того ж об'єкта за правильне виконання кожного з пунктів ТЗ нараховуємо 0,5 бала. Відтак загальна вага субтесту 1 частини з читання тематичного тесту складає 15 балів.

Субтест 2 для контролю рівня сформованості у студентів макровмінь в окремих видах читання цієї частини тематичного тесту складається з: 1) ТЗ 4 для визначення рівня сформованості у студентів макровмінь у переглядовому читанні, що добираються з групи ТЗ П.2.А; 2) ТЗ 5 для визначення рівня сформованості у тестованих макровмінь в ознайомлювальному читанні, що представлене ТЗ необхідного рівня складності з групи П.2.Б банку; 3) ТЗ 6 для

визначення рівня сформованості макровмінь у вивчаючому читанні, що відбирається з групи ТЗ П.2.В розробленого банку (див.2.1).

На основі аналізу відповідної частини стандартизованого тесту Cambridge ICFE [258], мінімально достатньою кількістю пунктів для опрацювання у кожному ТЗ даного субтесту вважаємо 5–6 з нарахуванням 2 балів за кожне правильне виконання. Відповідно сумарна вага даного субтесту частини з читання тематичного тесту складає 30–36 балів. З розрахунку по 1–3 хв на виконання кожного з пунктів для опрацювання з урахуванням часу витраченого на читання тексту (дані були одержані емпірично) отримуємо середній час виконання цього субтесту частини з читання близько 30–35 хв. Структура й зміст тестів для контролю позааудиторного читання аналогічна структурі й змісту частини з читання тематичного тесту.

З огляду на обмеженість академічного часу, відведеного на навчання АМ в сучасному НМВЗ, та розгалуженість системи контролю в умовах КМСОНП індивідуалізуємо ТК виконання студентами позааудиторного читання й тематичний ТК за рахунок застосування окремих прийомів АТ. Це, в свою чергу, передбачає створення низки адаптивних різнорівневих за складністю частин тестів з читання, які пропонуються групам студентів з відповідним прогнозованим рівнем підготовки з англомовного читання.

Спираючись на відібрані нами прийоми реалізації регулюючої індивідуалізації навчання читання фахової літератури (див. 1.1), специфіку формування АК у читанні, а також фактори, що впливають на успішність здійснення читацької діяльності [209, 232, 240, 259, 266, 271, 277, 294, 310], виділяємо такі *важелі адаптації рівня складності частини тематичного тесту з читання* та тесту для контролю позааудиторного читання студентами: 1) варіювання змісту частини з читання; 2) варіювання її структури; 3) регулювання рівня складності окремих ТЗ, що увійшли до її складу.

Варіювання змісту частини тесту з читання полягає у комплектації декількох варіантів частин тематичного тесту, які мають як спільні, так і відмінні об'єкти контролю, зберігаючи при цьому ідентичну структуру. У

цьому випадку до складу частини тесту з читання середнього рівня складності включаються ТЗ для контролю всіх тих навичок й умінь, які вже мають бути належно сформованими на даному відрізку навчання. Відповідно в частинах тесту з читання нижчого / вищого рівнів складності деякі ТЗ з частини тесту середнього рівня складності замінюються ТЗ для оцінки об'єктів ТК дещо нижчого / вищого рівня. Це дозволяє значно підвищити інформативність тесту в цілому за рахунок точнішого оцінювання рівня сформованості саме наявних на момент тестування у студентів навичок та умінь.

Наведемо приклад застосування цього важеля адаптації рівня складності частини з читання тематичного тесту. Залежно від місця, яке займає окремий тематичний тест у процесі навчання англomовного читання, пропонуємо варіювати зміст його субтесту 2, у такий спосіб: 1) початок навчального модуля, низький рівень складності тесту → ТЗ 4, 5 субтесту 2 різного типу й виду націлені на контроль макровмінь в ознайомлювальному читанні (уміння розуміти основний зміст тексту та виокремлювати в ньому основні факти), ТЗ 6 – для вимірювання рівня сформованості у кандидатів макровмінь у вивчаючому читанні (уміння точно розуміти основний зміст тексту та важливі деталі в ньому); 2) середина навчального модуля, середній рівень складності тесту → ТЗ 4, спрямоване на визначення рівня сформованості у тестованих макровмінь в ознайомлювальному читанні (уміння орієнтуватися у структурі тексту та інтерпретувати прочитане), ТЗ 5, 6 різного типу й виду, призначені для визначення рівня сформованості у студентів макровмінь у вивчаючому читанні (уміння зіставляти здобуту у процесі читання інформацію з власними предметними / експертними знаннями, оцінювати її за різними критеріями, коментувати окремі факти та використовувати вилучену з тексту інформацію для виконання певних практичних дій); 3) завершення навчального модуля, високий рівень складності тесту → ТЗ 4 націлене на контроль макровмінь у переглядовому читанні, ТЗ 5 спрямоване на встановлення рівня сформованості у кандидатів макровмінь в ознайомлювальному читанні, ТЗ 6 – для оцінки рівня сформованості у тестованих макровмінь у вивчаючому читанні. Адаптація

рівня складності частини тематичного тесту з читання за рахунок варіювання її змісту схематично представлена на рис. 2.4.

Варіювання структури частини тесту з читання передбачає навмисне зменшення / збільшення як кількості пунктів для опрацювання, так і власне ТЗ, що пропонуються для виконання, а також зміну послідовності подачі ТЗ у тесті. У першому випадку за рахунок стабільності часових рамок, відведених на виконання частини тесту в цілому, відбувається «уповільнення» або навпаки «прискорення» виконання тестованими окремих ТЗ [260, с.53], що, безумовно, впливає на його перебіг та результат. Що стосується послідовності подачі ТЗ у тесті, то дослідниками цієї проблеми [43; 91, с.15] пропонуються такі можливі варіанти розташування ТЗ у тесті з читання: а) від найскладніших ТЗ, що вимагають максимальної зосередженості й мисленнєвої активності, – до найпростіших, тобто від ТЗ для контролю макровмінь у вивчаючому читанні – до ТЗ для встановлення рівня сформованості у кандидатів макровмінь у переглядовому читанні. Цей варіант імпонує частинам тестів з читання нижчих рівнів складності; б) у відповідності до послідовності виконання подібного набору комунікативних завдань в умовах реального спілкування, а саме: ТЗ для контролю макровмінь у переглядовому читанні – ТЗ для оцінки рівня сформованості макровмінь в ознайомлювальному читанні – ТЗ для оцінки рівня сформованості макровмінь у вивчаючому читанні, що, на наш погляд, відповідає частинам тестів з читання вищого рівня складності. Зрештою, регулювання рівня складності окремих ТЗ, що увійшли до складу частини тематичного тесту з читання, полягає у спрощенні / ускладненні конкретного ТЗ за рахунок варіювання: а) його типу та виду; б) основи ТЗ, а саме її мовної й предметної складності, мови та форми подачі; в) формату очікуваної відповіді, що видозмінюється за аналогічними параметрами; г) рівня проблемності ТЗ; д) його технічних характеристик, а саме: мови подачі й ступеня розгорнутості інструкції, наявності зразка виконання й пояснень до нього, виноска і підказок у самому тексті для читання тощо (див. 2.1). Цей важіль адаптації рівня складності частини тематичного тесту з читання

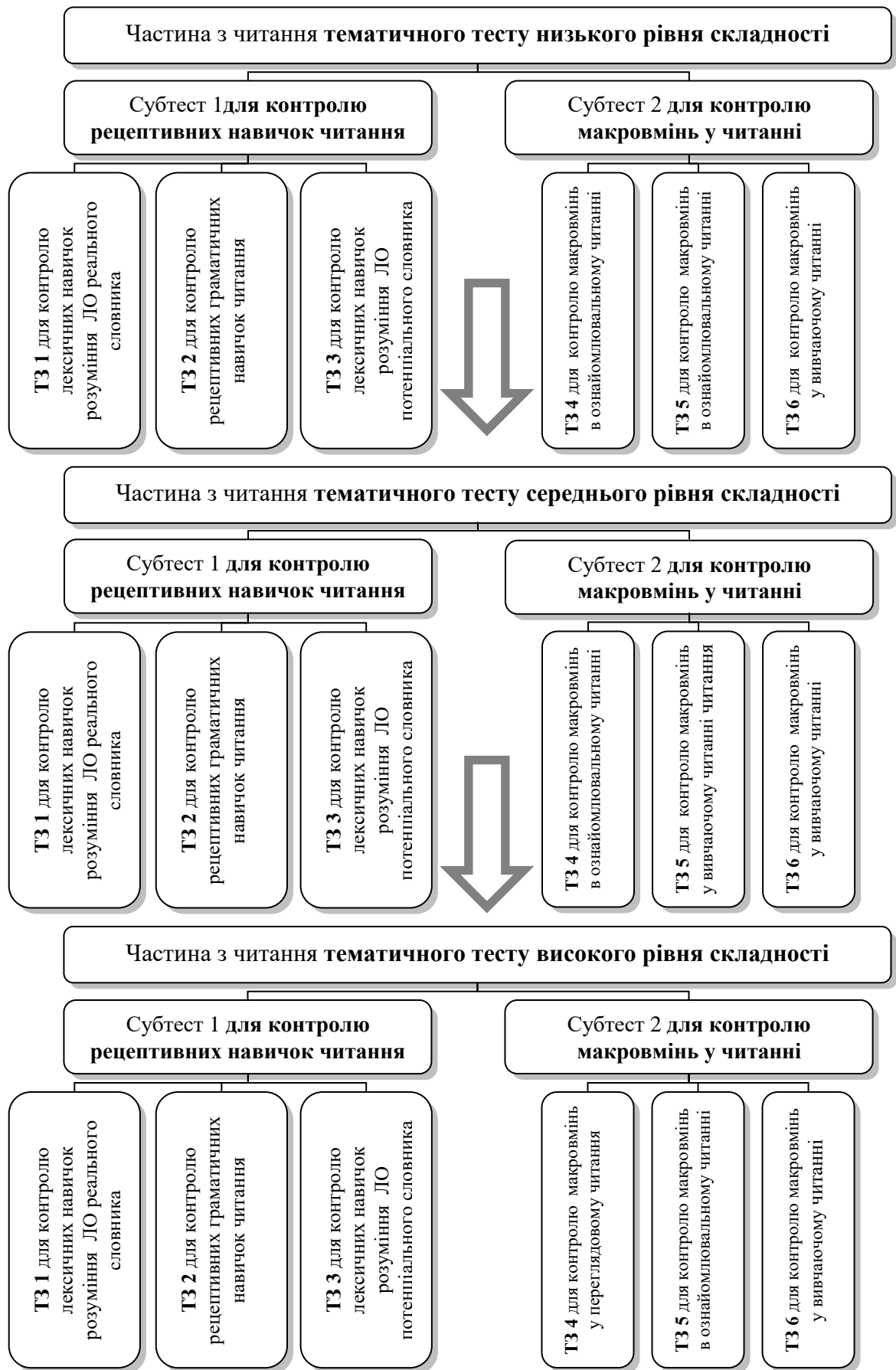

Рис. 2.4 Адаптація рівня складності частин з читання тематичних тестів за рахунок варіювання їхнього змісту

дозволяє регулювати ступінь опосередкованості визначення рівня сформованості одного й того ж об'єкта контролю та нівелювати низку труднощів тестованих, пов'язаних з недостатнім володінням ними як окремими тестовими стратегіями, так і вміннями в інших видах мовленнєвої діяльності, забезпечуючи у такий спосіб точнішу оцінку рівня сформованості того чи іншого об'єкта ТК.

Застосування кожного окремого важеля адаптації рівня складності частини тематичного тесту з читання має здійснюватись з урахуванням конкретної навчальної ситуації та індивідуально-психологічних особливостей контингенту тестованих. Як окремий комбінований випадок усіх вищерозглянутих важелів адаптації рівня складності частини з читання тематичного тесту розглядаємо доповнення її структури й змісту додатковими ТЗ, рівень складності яких дещо перевищує прогнозований / попередньо встановлений рівень сформованості в окремої групи студентів АК у читанні. На наш погляд, використання такого варіанту адаптації рівня складності частини з читання тематичного тесту, що базується на концепції «зони найближчого розвитку» Л. С. Виготського [40], дозволяє забезпечити посилення розвиваючого й навчаючого впливу ТК, підвищити точність та надійність вимірювання, а також оптимізувати перерозподіл студентів на підгрупи за рівнем володіння англомовним читанням у процесі здійснення АТ.

Метою частини з читання модульного тесту є визначення рівня навчальних досягнень студентів в оволодінні англомовним читанням протягом завершеного відрізка навчання – навчального модуля, що охоплює декілька тематичних блоків (наприклад, *The Structure and Functions of a Bank, Depositing money with a bank and the way of borrowing it, Bank Investments. Types of financial institutions*). Провідними функціями модульного ТК як різновиду рубіжного є оціночна та констатуюча [96; 154; 173, с.166]. Цим пояснюється мінімальний ступінь його індивідуалізованості, що забезпечує сталість структури й змісту та рівня складності його частини з читання. Основною відмінністю структури й змісту частин з читання модульного та тематичного тестів є обсяг навчального

матеріалу, на якому здійснюється контроль рівня сформованості аналогічних об'єктів ТК. Структура і зміст частини з читання модульного тесту навчальних досягнень студентів схематично представлені на рис. 2.5.

Рис. 2.5 Структура та зміст частини з читання модульного тесту навчальних досягнень студентів

Часові рамки виконання, кількість пунктів для опрацювання в кожному з ТЗ та спосіб нарахування балів частини з читання модульного тесту навчальних досягнень, створеного нами, повністю співпадають з аналогічними характеристиками частини з читання тематичного тесту. Частина підсумкового тесту з читання призначена для отримання об'єктивної інформації про рівень навчальних досягнень студентів-фінансистів в опануванні англомовним читанням фахової літератури як засобом спілкування у сфері професійної та академічної діяльності по завершенню вивчення дисципліни «Іноземна мова» в НМВНЗ. Саме тому об'єктом підсумкового ТК виступають макровміння в окремих видах читання, для вимірювання рівня сформованості яких використовуємо: 1) субтест 1 для контролю макровмін в окремому виді

читання, що комплектується ТЗ з підгрупи III.1.A розробленого нами банку; 2) субтест 2 для комплексного контролю макровмінь у відповідних видах читання, утворений ТЗ з підгрупи III.1.B. Субтест 1 для контролю макровмінь в окремому виді читання, у свою чергу, містить: 1) ТЗ 1 для оцінки рівня сформованості у студентів макровмінь у переглядовому читанні; 2) ТЗ 2 для визначення рівня сформованості у тестованих макровмінь в ознайомлювальному читанні; 3) ТЗ 3 для визначення рівня сформованості у кандидатів макровмінь у вивчаючому читанні. Субтест 2 для комплексного контролю макровмінь у різних видах читання, успішне виконання якого вимагає гнучкого послідовного застосування тестованими макровмінь у відповідних конкретному ПКЗ видах читання, у свою чергу, складається з: 1) ТЗ 4 для комплексного контролю макровмінь у переглядовому й ознайомлювальному читанні; 2) ТЗ 5 для комплексного контролю макровмінь в ознайомлювальному й вивчаючому читанні; 3) ТЗ 6 для комплексного контролю макровмінь у переглядовому, ознайомлювальному та вивчаючому читанні. Кожне ТЗ субтесту 1 містить 5 пунктів для опрацювання, за правильне виконання кожного з яких нараховується 0,2 бали. Таким чином, вага субтесту 1 становить 3 бали. У свою чергу, ТЗ 4–5 субтесту 2 складаються з 8 пунктів для опрацювання кожний, правильне виконання кожного з яких оцінюється в 0,25 бала. Зрештою, ТЗ 6 субтесту 2 включає 10 пунктів для опрацювання, правильне виконання кожного з яких приносить тестованому 0,3 бали. Відповідно вага субтесту 2 частини з читання підсумкового тесту становить 7 балів, тоді ж як загальна вага частини тесту з читання складає – 10 балів, які одразу ж фіксуються за 100-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень студентів ВНЗ. В умовах іспиту, яким власне і є підсумковий тест навчальних досягнень студентів-фінансистів, на виконання частини з читання в цілому відводимо 60 хв. з урахуванням часу, відведеного на читання запропонованих текстів.

Структуру й зміст частини з читання підсумкового тесту схематично представлено на рис. 2.6.

Рис. 2.6 Структура та зміст частини з читання підсумкового тесту навчальних досягнень студентів

На нашу думку, саме частини з читання тематичного, модульного й підсумкового тестів запропонованих структури та змісту, з одного боку, дозволяють забезпечити систематичність реалізації ТК АК у читанні фінансової літератури у процесі навчання, а з іншого – його індивідуалізованість.

Наступним кроком є побудова моделі реалізації цілісної системи ТК АК у читанні фахової літератури майбутніми фінансистами в умовах сучасного НМВНЗ.

2.3 Модель реалізації системи тестового контролю англomовної компетенції у читанні в умовах кредитно-модульної організації навчального процесу

Створення будь-якої методики навчання або контролю, у тому числі й системи ТК АК у читанні фахової літератури, передбачає її безпосереднє впровадження у навчально-виховний процес. Це, в свою чергу, вимагає

розробки схеми практичної реалізації запропонованої системи ТК, що здійснюється шляхом застосування одного із загальнонаукових методів дослідження, а саме – моделювання. Цей метод полягає у заміні предмета дослідження його аналогом або моделлю [185, с.216]. На основі загальноприйнятого тлумачення поняття «модель» [185, с.216], під моделлю організації системи ТК АК у читанні фінансової фахової літератури розуміємо сукупність взаємопов'язаних підсистем, що адекватно відтворюють основні риси створеної системи-оригіналу з урахуванням специфіки функціонування зовнішніх оточуючих її систем.

Оскільки ТК АК у читанні розроблявся нами з позицій системного підходу до навчання й тестування, створення моделі його реалізації вимагало обов'язкового врахування впливу зовнішніх оточуючих систем (див. 1.1) та співвіднесеність досліджуваної системи з ними. Це, в свою чергу, й мало забезпечити максимально ефективну інтеграцію створеної системи ТК до загальної системи навчання майбутніх фінансистів англomовного читання.

Цілком зрозуміло, що в умовах сучасного НМВЗ процес навчання студентів-фінансистів англomовного читання і власне схема реалізації в ньому ТК АК у читанні фахової літератури мають циклічний характер. Циклічність реалізації тестування виявляється в його планомірному та регулярному здійсненні на кожному з відрізків навчально-виховного процесу (практичне заняття, тематичний блок практичних занять, навчальний модуль, завершення вивчення дисципліни студентами) у вигляді відповідного йому виду ТК (поточний, тематичний, ТК виконання студентами позааудиторного читання, модульний та підсумковий) (див 1.1). З цією метою використовуються спеціально розроблені згідно з відповідними вимогами та експериментально перевірені різнорівневі за складністю дискретні ТЗ (поточний ТК) та тести з позааудиторного читання й частини з читання тематичних, модульних й підсумкового тестів.

Традиційно, слідом за М. В. Ляховицьким [130, с.111] під методичним циклом розуміємо систематично й періодично повторювані операції, що

здійснюються у чітко встановленій послідовності в межах попередньо визначених і обмежених відрізків часу задля досягнення певної конкретної навчальної мети. Відповідно для навчання читання англомовної фахової літератури методичним циклом є періодично повторювані блоки типових практичних занять, що здійснюються систематично за заздалегідь укладеним планом і забезпечують формування визначеного програмними вимогами рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні.

Згідно з виокремленими нами у підрозділі 1.1 особливостями реалізації ТК в умовах КМСОНП кожен з циклів навчання англомовного читання передбачає доповнення ТК АК у читанні з боку викладача ТСК з боку студента. Тобто, ТСК з боку студента дозволяє йому оцінити свою готовність до практичного заняття, тематичного, модульного й підсумкового ТК, тоді ж як ТК з боку викладача відстежує процес формування й вдосконалення читацької компетенції у навчанні студента АМ та фіксує рівень його навчальних досягнень. ТСК здійснюється студентами в межах годин, відведених на СРС з дисципліни.

Згідно зі змістом мотивуючої індивідуалізації ТК АК у читанні фахової літератури результати ТСК підлягають дублюючому контролю з боку викладача лише для студентів з екстернальним локусом контролю в межах індивідуально-консультативної роботи. При цьому ТСК завжди передує ТК з боку викладача та забезпечується спеціально відібраними з цією метою різними за рівнем складності дискретними ТЗ з відповідної підбірки I розробленого банку в межах поточного ТСК, комплексними частинами з читання тематичних й модульних тестів, що містять ТЗ з підбірки II банку ТЗ, в межах тематичного й модульного ТСК та комплексною частиною з читання підсумкового тесту, укомплектованою ТЗ з підбірки III банку ТЗ.

Виконання ТЗ й частин з читання комплексних тестів у рамках ТСК, з одного боку, забезпечує відкритість системи ТК в цілому, а з іншого – виконує навчаючу функцію й сприяє формуванню у студентів умінь самоконтролю й самооцінки. У зв'язку з посиленням навчаючої функції будь-якого виду ТСК

він підлягає формуючій та регулюючій індивідуалізації, у тому числі й за рахунок застосування багатокрокового АТ з детермінованим розгалуженням.

Перший цикл навчання англomовного читання фахової літератури студентів-фінансистів співвідноситься із здійсненням поточного ТК, що відстежує основні етапи (ознайомлення, тренування, практика) [130, 228] формування окремих операцій, які складають відповідні рецептивні навички читання, власне рецептивних лексичних й граматичних навичок читання та окремих мовленнєвих умінь, що забезпечують функціонування відповідних видів читання. Оскільки в умовах сучасного НМВНЗ цей вид ТК паралельно виконує навчаючу й оціночну функції, на нашу думку, він має бути максимально індивідуалізованим. Тому з метою його проведення використовуємо низку дискретних ТЗ різного рівня складності з підбірки І банку. За своїми характеристиками ці ТЗ максимально наближені до звичайних вправ для формування відповідних операцій, навичок й умінь та виконуються студентами протягом 15-25 хв. на кожному практичному занятті. Рівень складності ТЗ поступово нарощується для кожного окремого студента в індивідуальному режимі. Схема реалізації поточного ТК АК у читанні фахової літератури з боку викладача подана на рис. 2.7.

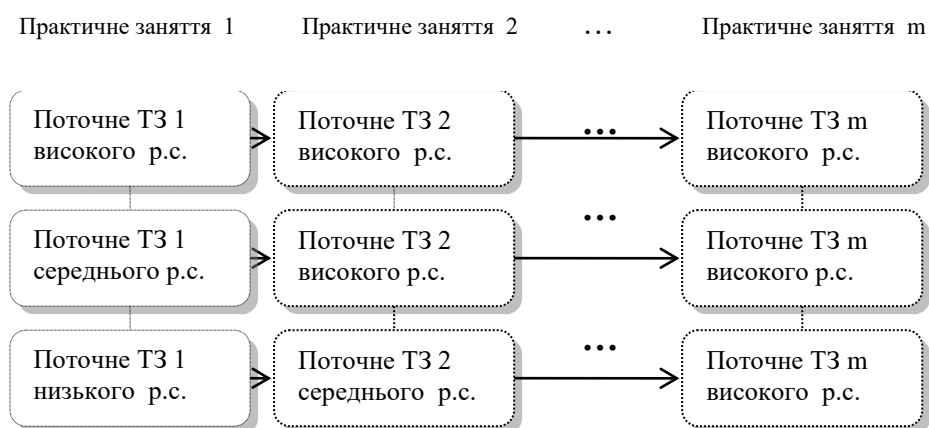

Рис. 2.7 Схема реалізації поточного ТК АК у читанні фахової літератури

Примітка: р.с. – рівень складності;

m – кількість практичних занять, поточних ТЗ в тематичному блоці;

... – діапазон практичних занять й поточних ТЗ від 3 до m-1

Другий цикл навчання англomовного читання фахової літератури пов'язаний із реалізацією тематичного ТК та ТК виконання позааудиторного читання, що співпадають із завершенням роботи студентів над певним тематичним блоком практичних занять й передбачають вимірювання їхніх навчальних досягнень в опануванні рецептивними навичками в читанні та макровміннями в окремих видах читання на матеріалі окремої теми. Цей цикл включає в себе попередній. ТК виконання позааудиторного читання студентами здійснюється на передостанньому практичному занятті тематичного блоку й триває 45-55 хв. Тематичний ТК проводиться на останньому практичному занятті тематичного блоку протягом 45-55 хв. Оскільки тематичний ТК належить до рубіжного контролю та характеризується домінуванням оціночної й констатуючої функцій зі збереженням навчаючої, вважаємо, що він також підлягає формуючій та регулюючій індивідуалізації. З метою її реалізації модифікуємо двохкрокову модель АТ. Її вибір для здійснення ТК з боку викладача, насамперед, зумовлюється її технологічністю, а саме придатністю до пред'явлення на паперових носіях, що уможливило застосування прийомів АТ в умовах звичайного практичного заняття з АМ в НМВНЗ. Наша модифікація двохкрокової моделі АТ для проведення ТК АК у читанні фахової літератури з боку викладача полягає у схемі її реалізації. Перший крок цієї моделі передбачає виконання студентами дискретних ТЗ зовнішнього поточного ТК, на основі сумарних результатів якого проводиться умовний розподіл студентів на підгрупи за рівнем їхнього володіння англomовним читанням й адаптація рівня складності тесту для контролю позааудиторного читання. Він укладається щонайменше трьох рівнів складності для відповідних підгруп студентів. У цьому випадку сумарні результати зовнішнього поточного ТК розглядаються як результати вхідного тесту, на основі якого відбираються ТЗ, комплектуються та пропонуються студентам адаптивні тести різних рівнів складності для проведення ТК позааудиторного читання. На основі результатів виконання

тесту з позааудиторного читання, у свою чергу, укладаються різнорівневі за складністю адаптивні частини з читання тематичного тесту. Таким чином, двохкрокова модель АТ набуває циклічності, де результати кожного попереднього тестування розглядаються як результати вхідного по відношенню до наступного. За рахунок послідовного застосування адаптивних частин з читання тематичних тестів протягом всього навчального модуля досягається принаймні мінімально необхідна готовність студентів до успішного написання неадаптивної, тобто однакової за рівнем складності для всіх студентів, частини з читання модульного тесту. Схема реалізації модифікованої нами моделі двохкрокового АТ представлена на рис. 2.8.

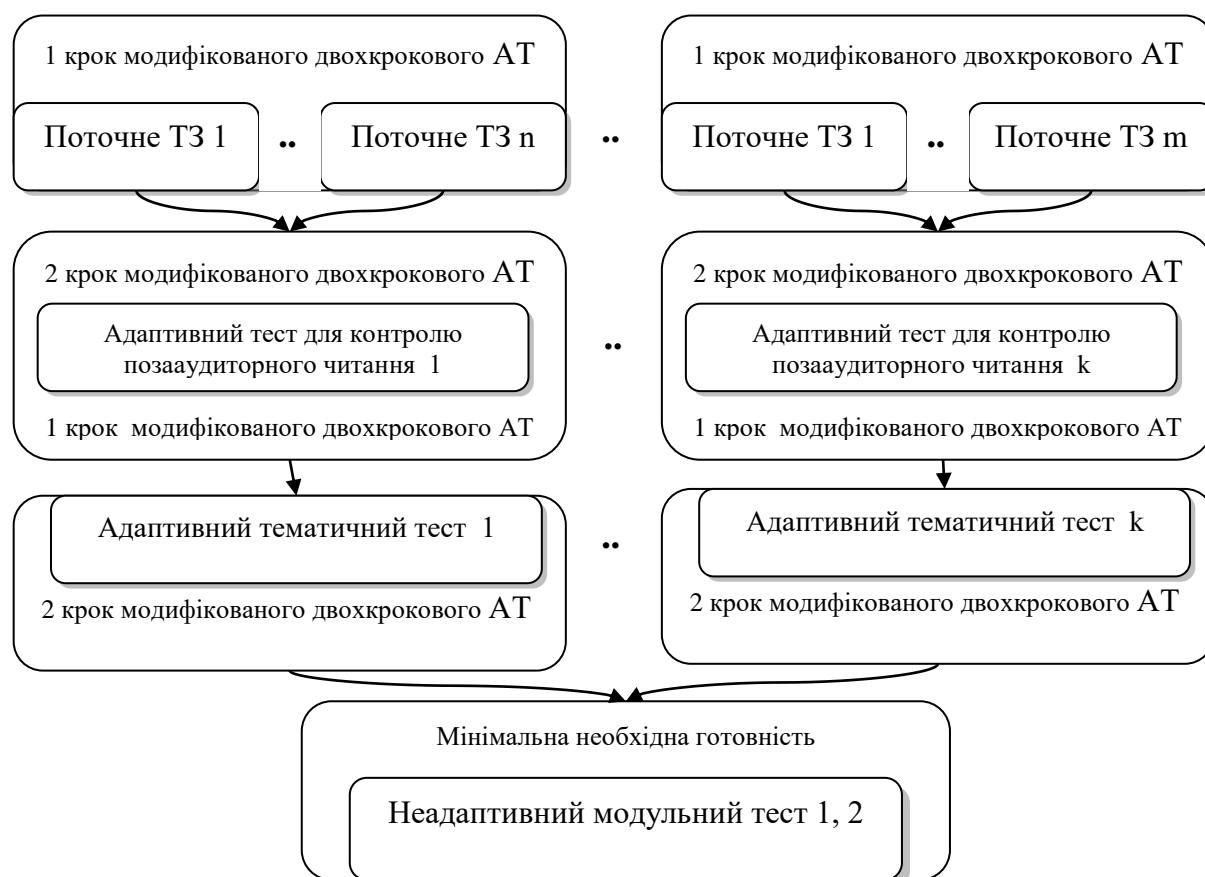

Рис. 2.8 Реалізація модифікованої двохкрокової моделі АТ у системі ТК АК у читанні фахової літератури

Примітка: n – кількість практичних занять в тематичному блоці 1;

m – кількість практичних занять в тематичному блоці k ;

k – кількість тематичних блоків у навчальному модулі;

.. – діапазон практичних занять від 2 до $n-1$ й, від 2 до $m-1$ та масив тематичних блоків від 2 до $k-1$ відповідно

Третій цикл навчання майбутніх фінансистів англomовного читання фахової літератури стосується реалізації модульного ТК АК у читанні, що здійснюється в межах проведення модульного контролю з дисципліни «Іноземна мова». Цей цикл включає два попередніх. Його метою є визначення рівня навчальних досягнень студентів з опанування рецептивними навичками читання та макровміннями в окремих видах читання протягом навчального модуля на матеріалі декількох тематичних блоків. Для проведення модульного ТК пропонуємо застосовувати неадаптивну, тобто однакового рівня складності для всіх тестованих, частину модульного тесту з читання, що пояснюється констатуючою та оціночною функцією цього виду тестування.

Останній четвертий цикл навчання студентів читання англomовної фінансової літератури співвідноситься з підсумковим ТК, саме в його складі функціонують три описані вище цикли. Метою підсумкового ТК є визначення рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури по завершенню вивчення ними дисципліни «Іноземна мова». Результати цього виду ТК мають вагомий вплив на результати підсумкового контролю з дисципліни «Іноземна мова» взагалі, які фіксуються не лише в індивідуальному плані студента, а й виносяться в додаток до диплому. Саме тому він реалізується за допомогою лише неадаптивної частини з читання підсумкового тесту з АМ, що виконується студентами протягом 60 хвилин під час іспиту. Циклічність реалізації ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури узагальнена на рис. 2.9.

Отже, розроблена нами з урахуванням особливостей організації навчання й контролю англomовного читання фахової літератури у вітчизняному НМВНЗ циклічна модель реалізації ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні передбачає виконання таких послідовних дій:

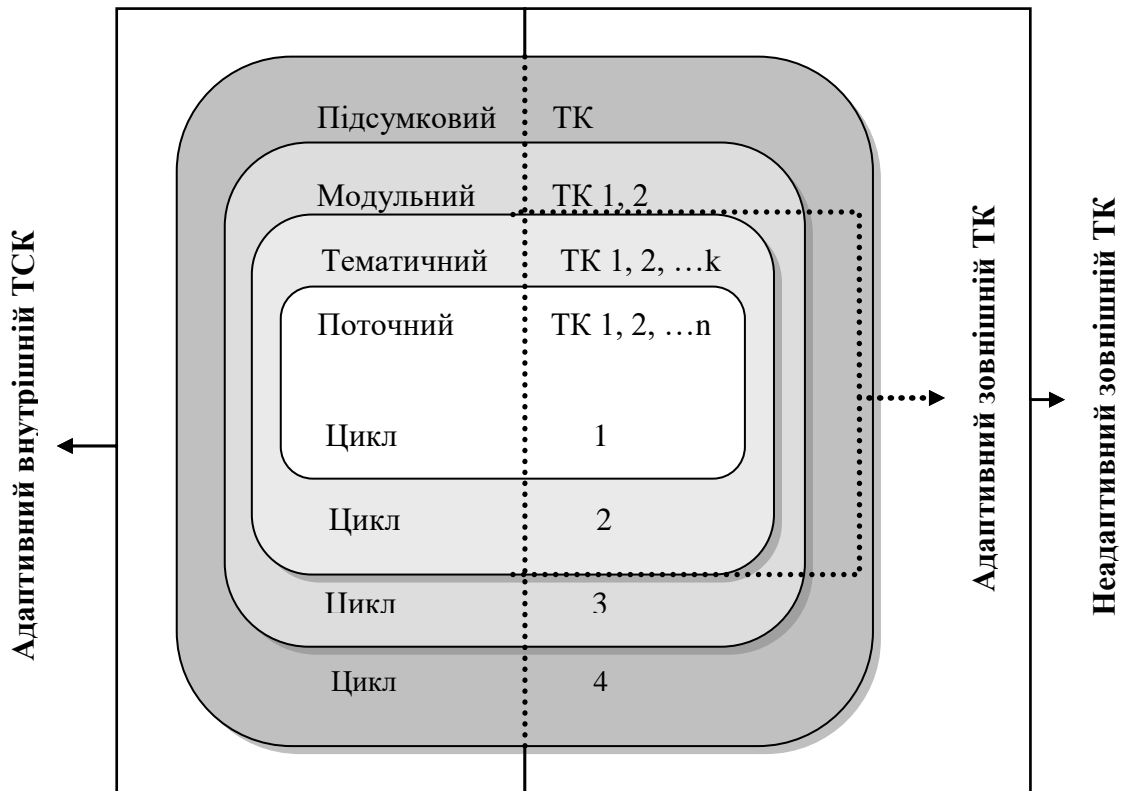

Рис. 2.9 Циклічність організації ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури

Примітка: n – кількість практичних занять в тематичному блоці;

k – кількість тематичних блоків у навчальному модулі;

1) здійснення адаптивного поточного ТК з боку викладача й ТСК з боку студента в межах першого циклу навчання читання за рахунок використання дискретних ТЗ різного рівня складності; 2) застосування модифікованої нами моделі двохкрокового АТ для проведення адаптивного тематичного ТК й ТК виконання студентами позааудиторного читання з боку викладача, що обов'язково супроводжуються відповідним адаптивним ТСК з боку студента в межах другого циклу навчання читання фахової літератури АМ. Модифікація двохкрокової моделі АТ полягає в її циклічності, де результати кожного попереднього тестування розглядаються як результати вхідного по відношенню до наступного, на їхній основі перекомплектовуються підгрупи студентів за рівнем підготовки з читання й укладаються адаптивні частини тестів з читання;

- 3) проведення по завершенню кожного з навчальних модулів неадаптивного модульного ТК з боку викладача, якому передує адаптивний модульний ТСК;
- 4) реалізація підсумкового адаптивного ТСК з боку студента та неадаптивного ТК з боку викладача по завершенню вивчення дисципліни студентами другого курсу спеціальності «Фінанси».

Висновки до розділу 2

Положення, розглянуті у другому розділі дисертації, дозволяють сформулювати такі висновки щодо процедури розробки практичного інструменту для реалізації ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури та безпосередньої організації й проведення тестування:

1. Створення якісного ТЗ з читання як мінімальної складової одиниці тесту має базуватись на ретельно розробленій специфікації. Специфікація комунікативно спрямованого ТЗ з читання фахової літератури, крім опису об'єкта ТК і способу здійснення його вимірювання, містить характеристики відповідної ситуації реального опосередкованого спілкування в читанні, що моделюється в даному ТЗ. Вони, у свою чергу, детермінуються характеристиками тексту для читання, характером і змістом ПКЗ, що моделюється, способом і прийомом надання йому проблемності та характеристиками сетінгу. Усі характеристики ТЗ, наведені в його специфікації, знаходять своє відображення у відповідній складовій ТЗ під час його розробки.

2. Створені ТЗ структуруються у вигляді банку ТЗ на підбірки за видом ТК, для здійснення якого вони використовуються, та на групи й підгрупи за об'єктом їхнього контролю. У межах окремої групи / підгрупи ТЗ визначаються взаємозв'язки елементів підсистеми об'єктів ТК та типів й видів ТЗ, що використовуються з метою вимірювання рівня їхньої сформованості, з урахуванням характеру й змісту релевантних їм ПКЗ та способів і прийомів надання проблемності. Кожна група й підгрупа ТЗ банку комплектується ТЗ різного рівня складності, що визначається рівнем складності основи ТЗ,

характером операції, передбаченої його виконанням, ступенем проблемності ТЗ та умовами його виконання.

3. Для здійснення поточного ТК, спрямованого на відстеження успішності формування окремих операцій, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання, власне рецептивних лексичних та граматичних навичок читання й окремих мовленнєвих умінь, що забезпечують функціонування відповідного виду читання, застосовуються різні за рівнем складності дискретні ТЗ підбірки І банку. Частина з читання тематичного тесту мінімум трьох рівнів складності укладаються ТЗ з підбірки ІІ банку з використанням релевантних важелів адаптації рівня складності частини тесту з читання (варіювання змісту, структури частини тесту з читання та регулювання рівня складності окремих ТЗ, що увійшли до її складу). З урахуванням аналізу частини з читання стандартизованого тесту Cambridge ICFE комплектуємо частину тематичного тесту з читання двома субтестами: 1) для визначення рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання в межах однієї конкретної теми; 2) для вимірювання рівня сформованості у тестованих макровмінь в окремих видах читання в межах цієї ж теми. Кожний з субтестів складається з 3 ТЗ відповідно. Частина з читання модульного тесту має подібну структуру, але лише один рівень складності й призначена для вимірювання вищезгаданих об'єктів контролю на матеріалі одразу декількох тем. Частина з читання підсумкового тесту також містить два субтести, спрямованих на визначення рівня сформованості у тестованих макровмінь в окремих видах читання та на комплексний контроль макровмінь у відповідних видах читання, що дозволяє оцінити гнучкість сформованих у студентів читацьких умінь під час іспиту з ІМ.

4. Модель реалізації створеної системи ТК передбачає здійснення адаптивного ТСК з боку студента протягом усього процесу навчання студентів англomовного читання, проведення адаптивного поточного тестування з боку викладача за рахунок залучення дискретних ТЗ різного рівня складності – на першому циклі навчання, який відповідає окремому практичному заняттю;

організацію адаптивного індивідуалізованого тематичного ТК й ТК виконання позааудиторного читання студентами з боку викладача на основі модифікованої нами двохкрокової моделі АТ – на другому циклі навчання, що співвідноситься з окремим тематичним блоком; проведення неадаптивного модульного ТК з боку викладача – в межах третього циклу, яким є окремий навчальний модуль, та здійснення неадаптивного підсумкового ТК з боку викладача по завершенню вивчення дисципліни студентами.

5. Модифікація двохкрокової моделі АТ передбачає набуття нею циклічності, що полягає в урахуванні результатів кожного попереднього тестування як результатів вхідного (крок 1) по відношенню до наступного (крок 2), а, отже, здійснення на їх основі умовного перерозподілу студентів на підгрупи за рівнем володіння англомовним читання та адаптації рівня складності частин тестів з читання, що пропонуватимуться кожній з підгруп на наступному етапі проведення тестування.

Створені тестові матеріали та запропонована модель реалізації системи ТК АК у читанні підлягають емпіричній перевірці.

Основні положення цього розділу висвітлено у низці публікацій [99, 101, 102, 112, 118 – 120].

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА

РОЗРОБЛЕНОЇ СИСТЕМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ЧИТАННІ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У розділі описуються процедури організації і проведення експериментальної перевірки запропонованої системи ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури та наводиться інтерпретація її результатів. Насамкінець, подаються методичні рекомендації щодо організації та проведення систематичного адаптивного комунікативно спрямованого ТК АК у читанні протягом навчання АМ у НМВНЗ і по його завершенню.

3.1. Організація і проведення експерименту

Традиційно експериментальна перевірка ТК ІК у тому чи іншому виді мовленнєвої діяльності передбачає пілотування створених для її реалізації окремих ТЗ та комплексних тестів з метою визначення їхніх якісних показників (валідність, надійність, автентичність, практичність тощо). Саме тому у сучасній методиці викладання ІМ детально описані основні етапи пілотування ТЗ та тестів [81, 92, 173, 174, 175, 191, 256, 257, 260, 271, 272], визначені критерії оцінки їхньої якості [92, 191, 260, 284, 286, 301], розроблена процедура статистичної обробки результатів тестування та їх інтерпретації з метою удосконалення розроблених тестових матеріалів [262, 315, 317]. На цій основі здійснено низку експериментальних випробувань та пілотувань створених ТЗ і тестів для визначення рівня сформованості ІК у різних видах мовленнєвої діяльності [89, 152, 173, 225], у тому числі й АК у читанні в учнів початкової школи [177] та у читанні фахової літератури у майбутніх ветеринарних лікарів [122]. Під пілотуванням розуміють реалізацію конкретних етапів апробації розроблених ТЗ або комплексних тестів з метою встановлення ступеня їх

відповідності мінімально прийнятним показникам якості тесту та внесення на цій основі необхідних змін і коректив у створені тестові матеріали [175]. Під час проведених пілотних тестувань фіксувався час виконання окремого ТЗ, встановлювались відповідність обраного типу й виду ТЗ об'єкту ТК та оптимальна послідовність ТЗ у тесті, уточнювались критерії оцінювання результатів, визначались показники валідності й надійності створених ТЗ і тестів тощо. Отже, проведені пілотування переважно мали характер констатуючого зрізу. Проте, у такий спосіб можливо оцінити лише один із необхідних, але не достатніх аспектів системи ТК, а саме: об'єктивність отриманих за її допомогою даних щодо наявного рівня сформованості у тестованих визначених як об'єкт контролю операцій / навичок / умінь. Тоді ж як експериментальна перевірка ефективності будь-якої методики навчання або контролю, з одного боку, передбачає визначення її загального впливу на успішність формування тієї чи іншої операції / навички / уміння (вертикальний характер методичного експерименту), а з іншого – порівняння декількох варіацій запропонованої методики з метою вибору найбільш придатної до застосування (горизонтальний характер методичного експерименту) [54].

Саме тому, на наш погляд, експериментальна перевірка розробленої системи ТК не має зводитися лише до пілотування створених для її здійснення тестових матеріалів із читання. Адже системний підхід до тестування, перш за все, передбачає успішну інтеграцію створеної системи ТК до загальної системи навчання АМ студентів-фінансистів з метою підвищення її ефективності в цілому. Особливої актуальності це питання набуває для організації й проведення ТК АК у читанні фахової літератури в умовах сучасного НМВНЗ. Крім того, неможливо цілком адекватно оцінити якість тесту навчальних досягнень поза межами самого навчального процесу. Відтак, запланований нами експеримент передбачав проведення експериментального навчання й тестування з метою визначення впливу запропонованої системи ТК на успішність навчання студентів-фінансистів англomовного читання фахової

літератури та паралельне пілотування розроблених тестових матеріалів, спрямоване на оцінку їхніх якісних показників.

Загальновідомо, що тестування є специфічною формою контролю, успішне проходження якої кандидатами неможливе без попереднього досвіду виконання подібних типів і видів ТЗ та належного рівня сформованості у них відповідних тестових стратегій: підготовчих, виконавських та післятестових [151, с.13-14; 310]. Саме володіння студентами виконавськими тестовими стратегіями забезпечує ефективне виконання ними як окремого ТЗ, так і тесту в цілому, під час тестування. З огляду на застосування у створеній нами системі ТК різноманітних видів ТЗ як з вибірковою, так і з вільноконструйованою відповіддю, ми вважали за необхідне враховувати наявний рівень сформованості у студентів виконавських тестових стратегій.

Проведене нами у вересні 2009 р. попереднє опитування 48 студентів другого курсу факультету фінансів і обліку ВНЗ УКООПСІЛКИ «Полтавський університет економіки і торгівлі», участь яких планувалася в подальшому експерименті, виявило, що більшості студентів практично не знайомі ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків (64,6% опитаних (31 студент)) та зіставленні фрагментів тексту з ключовими словами / твердженнями (79% респондентів (38 осіб)), ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у знаходженні помилок (96% опитаних (46 студентів)), ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у запропонованому тексті (63% респондентів (36 осіб)), ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні таблиць, схем (98% опитаних (47 студентів)). Крім того, з'ясувалося, що 95,8% респондентів (45 осіб) не користуються й не володіють жодними відпрацьованими прийомами та стратегіями ефективного виконання ТЗ і тестів. Все це зумовило необхідність у застосуванні під час проведення експериментального тестування ефективної методики формування / вдосконалення у студентів виконавських тестових стратегій.

Відтак, однією із цілей експериментального навчання й тестування було визначення оптимального варіанту методики формування у студентів

виконавських тестових стратегій. Традиційно з цієї метою пропонують різноманітні прийоми з вивчення та використання студентами готових пам'яток-інструкцій щодо виконання як окремого ТЗ, так і тесту в цілому [122, 152, 173]. На наш погляд, в умовах систематичного проведення ТК у процесі навчання англомовного читання фахової літератури, з одного боку, та індивідуально-психологічним особливостям студентського контингенту спеціальності «Фінанси», – з іншого, значно краще імпонують методичні прийоми, що залучають їхні аналітичні здібності та підвищують самостійність й індивідуалізованість процесу опанування ними виконавськими тестовими стратегіями, наприклад, спонукання студентів до самостійного укладання пам'яток-інструкцій щодо виконання того чи іншого ТЗ і тесту в цілому.

Крім того, ще одна мета експериментального навчання й тестування зумовлена громіздкістю й складністю здійснення АТ та комплектації адаптивних різноманітних частин тестів з читання [1, 175, 242, 252, 274, 276, 289, 309, 316]. Вона полягала у визначенні оптимального варіанту адаптації рівня складності частини тесту з читання, який би, з одного боку, забезпечував максимальний розвиваючий та навчаючий вплив АТ, а з іншого – сприяв оптимізації процедури його реалізації на практиці. На основі аналізу відповідної наукової літератури [1, 242, 252, 289, 309, 316] серед перспективних варіантів адаптації рівня складності частин тестів з читання виокремлюємо:

- 1) забезпечення рівня складності частини тесту, який максимально точно відповідає прогнозованому / попередньо встановленому рівню посильності для окремої підгрупи тестованих, що пояснюється математичним змістом АТ;
- 2) комплектацію частин з читання ТЗ відповідного рівня складності, а також кількома ТЗ, рівень складності яких явно дещо перевищує прогнозований / попередньо встановлений рівень посильності для відповідного контингенту тестованих, що обґрунтовується концепцією «зони найближчого розвитку» Л. С. Виготського [40].

Отже, експериментальна перевірка створеної нами системи ТК передбачала проведення: 1) першої серії експерименту, спрямованої на

визначення ефективного варіанту методики формування / вдосконалення у студентів виконавських тестових стратегій; 2) другої серії експерименту, націленої на визначення оптимального варіанту адаптації рівня складності частин тематичного тесту з читання та тесту для контролю позааудиторного читання; 3) паралельне пілотування розроблених тестових матеріалів з метою оцінки їхніх показників валідності, надійності, автентичності та практичності. Структура експериментальної перевірки запропонованої системи ТК схематично представлена на рис. 3.1.

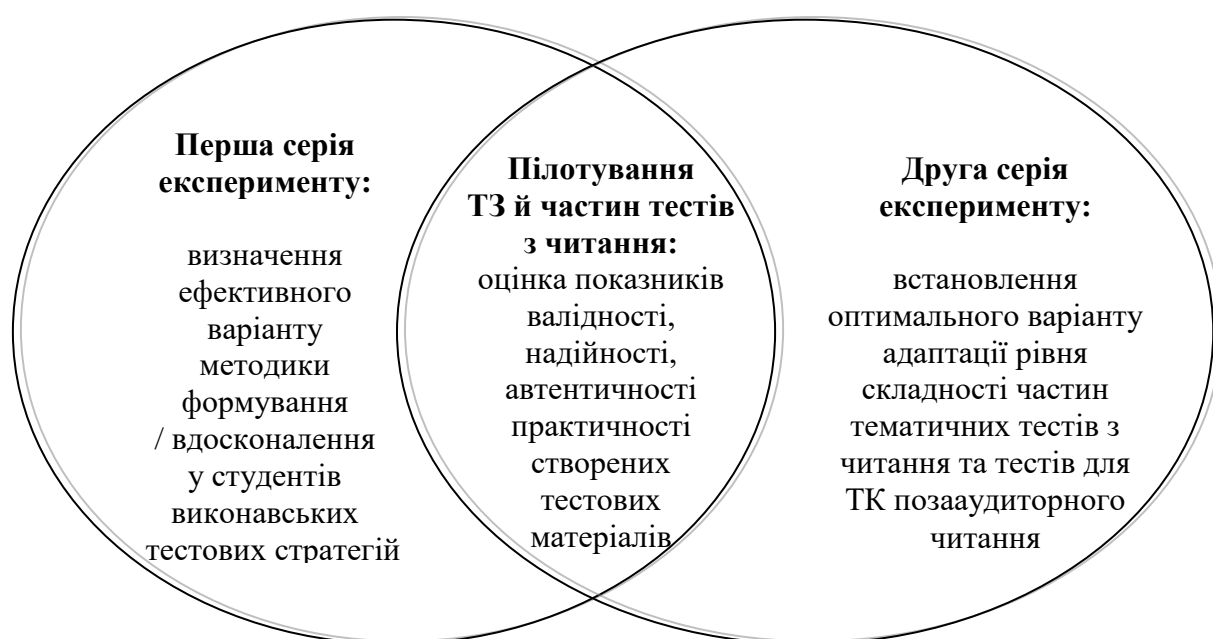

Рис. 3.1 Структура експериментальної перевірки запропонованої системи ТК АК у читанні фінансової фахової літератури

Зупинимося на кожній серії експерименту детальніше. З урахуванням основних теоретичних положень системного підходу до організації та проведення ТК АК у читанні фахової літератури й необхідності залучення релевантної методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій студентів, маємо можливість сформулювати гіпотезу першої серії експерименту таким чином: навчання майбутніх фінансистів англомовного читання фахової літератури буде ефективнішим за умов: 1) систематичного

проведення поточного, тематичного ТК і ТК позааудиторного читання з використанням створених комунікативно спрямованих ТЗ і частин тестів з читання; 2) застосування оптимального варіанту методики формування у студентів виконавських тестових стратегій.

Перевірка сформульованої гіпотези здійснювалась в межах першої серії експерименту, що проводилася в природних умовах з 7 вересня по 29 грудня 2009 року у ВНЗ УКООПСІЛКИ «Полтавський університет економіки і торгівлі». У першій серії експерименту взяли участь 48 студентів другого курсу факультету обліку та фінансів, які здобувають фах 6.050104 „Фінанси”. Вони склали дві експериментальні групи: ЕГ-1 (Ф-23 – 24 особи) та ЕГ-2 (Ф-24 – 24 особи). За класифікацією П. Б. Гурвича [54, с.26-36], таке експериментальне дослідження є базовим, природним, відкритим, вертикально-горизонтальним експериментом. Вертикальний характер експерименту дозволяє зробити висновок щодо доцільності застосування розробленої нами системи ТК як засобу управління й підвищення ефективності навчання англomовного читання фахової літератури шляхом порівняння рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання та макровмінь у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури до та після експериментального навчання, що передбачало систематичне проведення поточного, тематичного тестування та ТК виконання позааудиторного читання студентами. Горизонтальний характер першої серії експерименту полягає в порівнянні ефективності двох варіантів методик формування / вдосконалення у студентів виконавських тестових стратегій.

Відповідно варійованою умовою були два різних варіанти методики формування / вдосконалення у студентів виконавських тестових стратегій під час проведення поточного тестування та ТК виконання студентами позааудиторного читання: 1) варіант А (ЕГ-1): формування виконавських тестових стратегій здійснювалось за рахунок вивчення та використання студентами під час проведення поточного тестування й ТК позааудиторного читання попередньо розроблених експериментатором пам'яток-інструкцій

щодо ефективного виконання поточних ТЗ та тестів для контролю позааудиторного читання студентами; 2) варіант Б (ЕГ-2): формування виконавських тестових стратегій відбувалось на основі коментування, обговорення, аналізу й вибору у студентській групі під керівництвом викладача оптимальних шляхів виконання окремого ТЗ та тесту для контролю позааудиторного читання під час відповідного поточного тестування та ТК виконання позааудиторного читання з подальшим укладанням студентами на цій основі власної пам'ятки-інструкції.

Отже, неварійованими умовами першої серії експерименту були: 1) використання однакових навчальних та тестових матеріалів; 2) реалізація експериментального навчання й тестування в обох експериментальних групах одним викладачем-експериментатором, в ролі якого виступав автор цього дослідження; 3) тривалість експериментального навчання та кількість проведених тестувань; 4) склад учасників експерименту; 5) типи, види ТЗ і послідовність їх подачі в перед- та післяекспериментальному, а також проміжних, зрізах; 6) обсяги, тематика й рівень складності текстів, що пропонувались для читання у перед-, післяекспериментальному та проміжних зрізах.

Експериментальне навчання й тестування здійснювалось відповідно до встановлених вимог [54, 250, 251] та складалось з: передекспериментального зрізу; трьох ітерацій експериментального навчання, поточного тестування та ТК позааудиторного читання; трьох проміжних тематичних тестувань у складі експериментального навчання та післяекспериментального зрізу. Детальніше структура першої серії експерименту подана в Додатку Н.

Проведення першої серії експерименту розпочалось письмовим передекспериментальним зрізом у тестовій формі, що мав на меті визначити вхідний рівень сформованості у студентів експериментальних груп рецептивних навичок читання та макровмінь у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури. Передекспериментальне тестування тривало 55 хвилин на першому

практичному занятті та передбачало виконання студентами ТЗ двох субтестів. Структуру тесту, що використовувався для проведення передекспериментального зрізу, наведено в табл. 3.1. Пропонуємо приклади комунікативно спрямованих ТЗ, що використовувались нами для проведення передекспериментального зрізу.

ТЗ 1

Мета: визначити рівень сформованості у студентів навичок прогнозування та розуміння ЛО реального словника у процесі читання.

Характер, зміст ПКЗ: І.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянути та ознайомитися з новими напрямками досліджень у галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 2.а (проблематизація тексту; створення ефекту дефіциту інформації).

Тип, вид ТЗ: ТЗ перехресного вибору у заповненні пропусків у наведеному тексті.

Інструкція. Your teacher of Finance has sent to your e-mail an interesting article about capital in English. You have to study it for your seminar next week. But some words were replaced by mail engine.

Fill in each gap (1-10) with the words from the box (A-M). Do not use any letter more than once. There are two extra letters which you do not need to use. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example at the beginning (0). Each question carries 0,5 point.

Example: 0 A

A. capital	B. bonds	C. loan	D. shares
E. overdraft	F. interest	G. income	H. liabilities
I. shareholders	J. a debt	K. goods	L. bondholders
M. dividends			

Capital

When people want to set up or start a company, they need money, called ___ (0). It is used to generate ___ (1). Companies can borrow this money, called ___ (2), from banks. It must be paid back with ___ (3): the amount paid to borrow the money.

**Структура та зміст передекспериментального тесту
з читання англомовної фінансової літератури**

Суб-тести	ТЗ	Мета	Тип, вид ТЗ
Субтест 1 для визначення рівня сформованості рецептивних навичок читання	1	визначити рівень сформованості у студентів навичок прогнозування та розуміння ЛО реального словника у процесі читання	ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у наведеному тексті
	2	визначити рівень сформованості у тестованих власне рецептивної граматичної навички читання	ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у знаходженні помилок у тексті
	3	визначити рівень сформованості у студентів навички розуміння ЛО потенціального словника у процесі читання	ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у тексті
Субтест 2 для визначення рівня сформованості макровмінь в окремих видах читання	4	визначити рівень сформованості у студентів макровмінь у переглядовому читанні	ТЗ перехресного вибору в зіставленні заголовків статей із відповідними їм темами
	5	визначити рівень сформованості у тестованих макровмінь в ознайомлювальному читанні	ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схеми, укладеної на основі тексту
	6	визначити рівень сформованості у тестованих макровмінь у вивчаючому читанні	ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні розрахункової таблиці

Capital can also come from issuing equities or ___ (4) – certificates representing units of ownership of a company. The people who invest money in equities are called ___ (5) and they own the part of the company. The money they provide is known as share capital. Companies may pay part of their earnings as ___ (6) to their shareholders as the return on their investment.

Individuals and financial institutions can also lend money to companies by buying ___ (7) – loans that pay interest and are repaid at a fixed future date. These individuals and institutions are known as investors or bondholders.

Money that is owed – that will have to be paid – to other people or businesses is ___ (8). In accounting, it is usually called ___ (9). Long-term liabilities include loans and bonds; short-term liabilities include debts to suppliers, who provide ___ (10) or services on credit – that will be paid for later.

S&P's Dictionary of Financial Terms

Answer Key:

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	G	C	F	D	I	M	B	J	H	K

TЗ 2

Мета: визначити рівень сформованості у студентів власне рецептивної граматичної навички читання.

Характер, зміст ПКЗ: I.1(інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянути та ознайомитися з новими напрямками досліджень в галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 2.6 (проблематизація тексту; створення ефекту надлишковості інформації).

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у знаходженні помилок.

Інструкція. Your colleague has translated the information on automatic bill payment services for your bank website with the use of Pragma 5.0. Unfortunately, in most lines of the translation there are mistakes.

Write the unnecessary word in the space provided after each line (1-10) on your answer sheet. Some lines are correct. Indicate these lines with a tick (✓).

The task begins with two examples (0). Each question carries 0,5 point.

Pay Your Bills Automatically!

People who are financially disorganized often are late paying bills. Late payments, √ 0
 particularly, when it comes to paying their taxes, are a problem that can lead to
 substantial late their 0
 fees, interest, and penalties. Even if the fees and additional interest far from individual late
 payments – \$5 here and \$30 there – don't seem all that significant on their own, they _____ 1
 can be add
 up to a great total if you make paying bills are late a habit. _____ 2
 One of the most best things that a money avoider can do with his bills is to set up each
 of _____ 3
 them for out automatic payment. Whether it's be your phone, utility, or monthly _____ 4
 mortgage bill,
 you should can be able to establish an automatic payment plan that doesn't require _____ 5
 you to
 initiate payment. With just a little upfront work with our manager – often not too _____ 6
 much more
 effort than paying a monthly bill – you can rid yourself of unnecessary fees and _____ 7
 interest and save
 a little time per each month. Many companies accept payment through an electronic _____ 8
 transfer
 order from bank account. Some loan holders may even make lessen your interest rate _____ 9
 slightly in
 return for what amounts to a guarantee of an on-time payment every month! _____ 10

Let's get real about money!

Answer Key:

0	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
√	their	far	be	are	most	be	can	too	√	per	make

ТЗ 3

Мета: визначити рівень сформованості у студентів навички розуміння ЛО потенціального словника у процесі читання.

Характер, зміст ПКЗ: I.1(інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень в галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 2.a (проблематизація тексту; створення ефекту дефіциту інформації).

Тип, вид ТЗ: ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у тексті.

Інструкція. Your friend has made some notes on central banks and their history and functions you had to prepare for your seminar. He didn't understand some words from the article and wrote all the words similar to them he knew. Help him to arrange his notes.

Choose the best word to fill each gap from **A, B, C** or **D** below. For each question (1-10) write one letter (**A, B, C** or **D**) in the boxes on your answer sheet. There is an example at the beginning (0). Each question carries **0,5** point.

Example: 0 **C**

Comparing central banks

Today, more than 160 nations have (0)___ banks. These banks function as the main (1)___ authority for their respective nations. They also serve the same purpose – maintaining economic (2)___ . Further, they use similar tools to fulfill this purpose. Even so, these central banks do have several (3)___ . One difference is (4)___ . The Federal Reserve, for example, was established by an act of Congress in 1913. It is made up by 12 regional banks. This multibank (5)___ was developed to ensure that no single region of the country could control economic decision-making. The Bank of England, Great Britain's central bank, claims a royal pedigree, having been established in 1694 during the reign of William and Mary. In China, the Peoples Bank of China (PBC) began as a (6)___ bank until 1983, when it was (7)___) solely as a central bank. Another difference lies in the (8)___) of money. The central banks of Great Britain and China both produce and distribute (9)___ . In the United States, the (10)___ produces and the Federal Reserve distributes it.

0	A centre	B centred	C central	D decentralize
1	A money	B monetize	C moneyage	D monetary
2	A stability	B stabilization	C stabilizer	D stable
3	A different	B differences	C differ	D differencing
4	A history	B historically	C historical	D historicity
5	A structure	B structural	C structurally	B structureless
6	A commerce	B commercialized	C commercial	B commercialism
7	A organized	B disorganized	C semi-organized	D reorganized
8	A production	B producer	C product	D producibility
9	A current	B currency	C currentless	A currently
10	A treasurer	B treasures	C treasury	D treasure

Answer Key:

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	D	A	B	C	A	C	D	A	B	C

T3 4

Мета: визначити рівень сформованості у студентів макровмінь у переглядовому читанні фахової літератури.

Характер, зміст ПКЗ: I.2 (інформаційно-пошукове ПКЗ; відібрати зовнішні джерела інформації відповідно до мети її подальшого застосування в професійній діяльності).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.a (створення проблемного завдання з використання вилученої інформації; створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій).

Тип, вид ТЗ: ТЗ перехресного вибору в зіставленні заголовків статей із відповідними їм тематичними блоками.

Інструкція. Your friends and you are looking for information for your course papers. Study the list of the topics you have got and select the names of the relevant articles from the fresh issue of Smart Money The Wall Street Journal Magazine.

Match the names of the articles (**A-H**) with the topics (**1-5**) they cover. Do not use any letter more than once. There are two extra letters that you do not need to use. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is one example at the beginning (**0**). Each question carries **2** points.

Example: 0 **B**

- 0. Financial opportunities for getting bachelor’s degree.
- 1. Life and healthcare insurance in Ukraine and the USA.
- 2. Making profit during the financial crisis.
- 3. Information technologies in finance.
- 4. Taxation policy in Ukraine and the USA
- 5. Choosing the best bonds to invest in

Contents October 200X

A How to Invest in Toxic Assets. Someone is getting rich from the financial mess. Why shouldn’t it be you?, Janet Paskin **24**

B Paying for College: 529 Savings Plans, Tapping IRAs, Grants, by Smart Money staff.....**32**

C Stock Screen. Is a stock cheap? In terms of how it does in the future, it may not matter, by Jack Hough.....**40**

D Wanted: Good Bond Research. Some funds let others do the bond analysis for them. How that could cost you, by Smart Money staff **43**

E Ten Ways to Make Your Boss Love You. In today’s choppy economy, keeping your job is job One. And that means keeping your boss happy. How workers can do it – without sacrificing their dignity, by Anne Kadet..... **48**

F Paging Dr. No. Every year, private insurers reject tens of millions of medical claims, leaving patients scrambling for alternatives. We shadow an insurance-company medical director to see how the toughest decisions get made, by Angie C. Marek..... **60**

G Audit and Laud It? Choosing a financial-Planning site, by Anne Kadet **81**

H Roth Plans: Taxes now or Taxes Later? Thanks to recent changes in the tax code, millions of upper-income taxpayers can now move their retirement savings into Roth

accounts. Why the opportunity good for some people – and too good to be true for others, by Lauren Young.....84

Answer Key:

0	1	2	3	4	5
B	F	A	G	H	D

T3 5

Мета: визначити рівень сформованості у студентів макровмінь в ознайомлювальному читанні фахової літератури.

Характер, зміст ПКЗ: I.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень в галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.6 (створення проблемного завдання з використання вилученої інформації; створення необхідності в залученні операцій трансформації вербально поданої інформації у невербальну).

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схеми, укладеної на основі тексту.

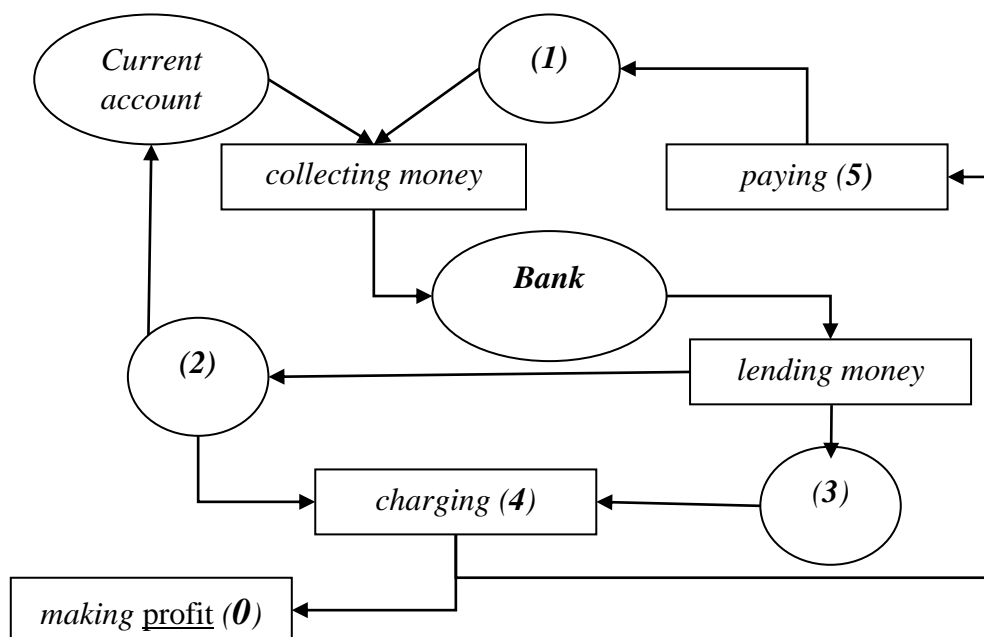
Інструкція. Your groupmate and you have to prepare a report for the international students' conference in Banking. The topic of your report is the Functioning of a Commercial Bank. You have found a lot of interesting information but it is necessary to present it with the help of a chart for the audience. Your groupmate has started making it but asked you to finish.

Read the text Commercial Banking quickly one more time and fill in the gaps (1-5) in the chart below with the best word or word combination. Use two words at a time the most. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example (0). Each question carries 2 points.

Example: 0 **profit**

Commercial banks trade in money

Текст для читання представлено у Додатку П.

Answer Key:

0	1	2	3	4	5
profit	deposit account	overdraft	loan	interest	dividend

T3 6

Мета: визначити рівень сформованості у студентів макровмінь у вивчаючому читанні фахової літератури.

Характер, зміст ПКЗ: I.3 (інформаційно-пошукове ПКЗ; вивчити інформацію щодо окремих аспектів фінансової діяльності, проаналізувати вилучену інформацію).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.6 (створення проблемного завдання з використання вилученої інформації; створення необхідності в залученні математичних операцій).

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні розрахункової таблиці.

Інструкція. You are a loan officer of OTP bank. Your assistant Kim consulted the customer of your bank Pat, who applied for a business loan. You've received the script of their conversation. Read it and help Kim to fill in the projected balance sheet. It will help you to make decision on granting a loan.

Fill in the gaps (1-5) in Nutrivite's projected balance sheet with relevant

figures. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example at the beginning (0). Each question carries 2 points.

Example: 0 \$24,000

Nutrivite

Projected Balance Sheet as of January 1, 2010

Assets		Liabilities and equity	
Cash	\$ 24, 000 (0)	Bank loan	_____ (4)
Inventory	\$ 80,000		
Current assets	_____ (1)	Current liabilities	40,000
Fixed assets:		Equity:	
Equipment	_____ (2)	Owner capital	_____ (5)
Total assets	_____ (3)	Liabilities and equity	\$ 140,000

Текст для читання поданий у Додатку П.

Answer Key:

0	1	2	3	4	5
24,000	104,000	36,000	140,000	40,000	100,000

Загалом за правильне виконання усіх шести ТЗ передекспериментального зрізу студенти мали можливість отримати 45 балів (15 балів за виконання ТЗ першого субтесту та 30 балів – за виконання другого).

Кожен цикл експериментального навчання й тестування передбачав виконання студентами: 1) комунікативно спрямованих ТЗ для поточного ТК; 2) тестів для ТК позааудиторного читання; 3) частин з читання тематичного тесту, результати виконання яких студентами розглядалися нами як результати проміжних зрізів. Комунікативно спрямовані ТЗ для поточного ТК виконувались студентами обох експериментальних груп на кожному практичному занятті протягом 15-25 хв. При цьому ТЗ для поточного ТК в ЕГ-1 виконувались студентами на основі запропонованої викладачем пам'ятки-інструкції. Передбачалося, що такий варіант методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій дозволить оперативно

нівелювати труднощі студентів, пов'язані зі специфікою виконання ТЗ певного типу й виду. Наведемо приклад пам'ятки для виконання ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у запропонованому тексті (ТЗ 1 із поданого прикладу), створеної на основі аналізу відповідних матеріалів, розроблених нашими попередниками [122, 173].

Пам'ятка-інструкція щодо виконання

ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у наведеному тексті

- 1. Уважно прочитайте експозицію до тексту, наведену у ТЗ, спробуйте передбачити завдання, яке Вам потрібно буде виконати.*
- 2. Прочитайте інструкцію до ТЗ, переконайтеся, що Ви повністю зрозуміли поставлене завдання. Зверніть увагу на час, відведений на його виконання, й кількість балів, що нараховується за кожну правильну відповідь.*
- 3. З'ясуйте спосіб фіксації відповіді, ознайомтесь із бланком відповіді.*
- 4. Розгляньте наведений зразок виконання ТЗ, спробуйте обтунтувати й пояснити його.*
- 5. Прочитайте запропоновані у рамці слова для заповнення пропусків, переконайтеся, що Ви повністю зрозуміли значення кожного з них.*
- 6. Уважно прочитайте текст з пропусками, спробуйте зрозуміти його основний зміст.*
- 7. Читаючи текст вдруге, намагайтесь паралельно заповнювати пропуски в ньому.*
- 8. Вставивши слово у речення, перевірте чи узгоджується воно із загальним змістом речення, попереднім та наступним контекстом. За потреби перечитайте речення знову.*
- 9. Закреслюйте олівцем у рамці літери, які Ви вже використали. Пам'ятайте, що літери не можуть повторюватися, а дві з них є зайвими.*
- 10. Стежте за плином часу.*
- 11. Закінчивши ТЗ, перечитайте заповнений Вами текст ще раз.*

12. Визначте ті пункти для виконання, у правильності яких Ви не зовсім впевнені.

13. Спробуйте підрахувати кількість балів, яку Ви отримаєте за виконання цього ТЗ.

Будьте уважними! Бажаємо успіху!

На відміну від ЕГ-1 студенти ЕГ-2 не мали можливості користуватися готовими пам'ятками-інструкціями у процесі виконання ТЗ для поточного ТК. Натомість, їм пропонувалося швидко ознайомитися з ТЗ та сформулювати власний алгоритм його виконання. Пропозиції щодо послідовності дій для успішного виконання ТЗ спершу обговорювалися у студентській групі під керівництвом викладача, конкретизувались й уточнювалися, а згодом перевірялися на практиці під час безпосереднього виконання ТЗ студентами. Після цього кожним із студентів укладалася власна пам'ятка-інструкція щодо виконання даного ТЗ із урахуванням результатів емпіричної перевірки попередньо створеного алгоритму. Варто зазначити, що розроблені студентами пам'ятки відрізнялися від створених викладачем для ЕГ-1, ступенем розгорнутості й деталізованості, формалізованості, універсальності, аргументованості, а подекуди – й кількості та послідовності дій. Як приклад цього, пропонуємо пам'ятку-інструкцію для виконання ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у наведеному тексті (ТЗ 1), створену студенткою ЕГ-2, результати виконання подібних ТЗ якою протягом проведених тестувань були стабільно високими:

1. Ознайомлююся з експозицією й інструкцією до ТЗ, а також його структурою. Це дозволяє чітко сформулювати для себе поставлене завдання, частково передбачити його рівень складності.

2. Вивчаю бланк відповіді.

3. Розглядаю 0 пункт для опрацювання, намагаюся виконати його самостійно, зіставляю власну відповідь із наведеною. Це допомагає оцінити наскільки правильно я зрозуміла інструкцію й спосіб виконання ТЗ.

4. *Уважно читаю слова для заповнення пропусків у тексті, перекладаю кожне з них, намагаюся передбачити, у якому контексті вони можуть вживатися у тексті, з якими словами поєднуватися.*

5. *Читаю повністю текст, намагаючись одразу заповнити найпростіші пропуски.*

6. *Повторно перечитую речення із заповненим пропуском, перевіряю чи має воно зміст за умови такого заповнення. Найскладніші речення – перекладаю.*

7. *Стежу за часом.*

8. *Під час виконання ТЗ вже використані літери викреслюю олівцем з переліку.*

9. *Для найскладніших пунктів, у заповненні яких я невпевнена, «приміряю» кожне зі слів, що лишилися не використаними. Відкидаю абсолютно неприйнятні варіанти заповнення та відбираю максимально оптимальні.*

10. *В кінці перечитую заповнений текст ще раз, визначаю ті пункти, у правильності виконання яких упевнена повністю, та ті, які обговорю з одногрупниками й викладачем після тестування.*

Передбачалось, що такий варіант методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій вимагатиме більших зусиль як з боку викладача, так і з боку студентів, та потребуватиме більших часових витрат. Проте, він стимулює мисленнєву активність студентів, а тому має не лише забезпечити формування й удосконалення гнучких виконавських тестових стратегій, здатних модифікуватися залежно від ситуації тестування, а й сприяти вдосконаленню читацьких стратегій та підвищенню ефективності навчання студентів читання англійської фахової літератури в цілому. ТК позааудиторного читання студентами здійснювався на передостанньому практичному занятті з окремої теми й тривав 45-55 хв. У його межах студентам ЕГ-1 пропонувалися комплексні пам'ятки-інструкції щодо оптимальної послідовності виконання наведених ТЗ та виконання кожного окремого ТЗ. Тоді ж як студенти ЕГ-2 пригадували й застосовували сформульовані ними

раніше пам'ятки для виконання ТЗ відповідного типу й виду, а також визначали оптимальну послідовність їх виконання. Варто зазначити, що пам'ятки, які укладалися студентами ЕГ-2 поступово ставали більш згорнутими й лаконічними, що свідчило про інтеріоризацію окремих дій, які спершу виконувалися ними як задані зовні. Для проміжного тематичного тестування, що відбувалось протягом 45-55 хв. останнього практичного заняття кожного тематичного блоку, жодна з експериментальних груп не отримувала пам'яток.

Проведені нами проміжні зрізи 1-3 дозволили відстежити динаміку формування АК у читанні фахової літератури та виконавських тестових стратегій у студентів обох експериментальних груп.

Зміст та структура післяекспериментального зрізу першої серії експерименту були подібними до структури та змісту передекспериментального зрізу.

У свою чергу, спираючись на основні положення системного підходу до тестування та специфіку здійснення АТ, формуємо гіпотезу другої серії експерименту таким чином: навчання майбутніх фінансистів англомовного читання фахової літератури буде ефективнішим за умов: 1) систематичного проведення адаптивного поточного, тематичного ТК та ТК позааудиторного читання з використанням створених комунікативно спрямованих ТЗ та частин тестів з читання; 2) застосування оптимального варіанта адаптації рівня складності тестових матеріалів.

Перевірка цієї гіпотези здійснювалась у межах другої серії експерименту, що проводився у природних умовах з 1 лютого по 28 травня 2010 року на базі ВНЗ УКООПСПЛКИ «Полтавський університет економіки і торгівлі». У ній взяли участь 48 студентів другого курсу факультету обліку та фінансів, які навчаються за фахом 6.050104 „Фінанси”. Вони склали дві експериментальні групи: ЕГ-1 (Ф-23 – 24 особи) та ЕГ-2 (Ф-24 – 24 особи). За класифікацією П.Б. Гурвича [54, с.26-36], таке експериментальне дослідження також є базовим, природним, відкритим, вертикально-горизонтальним експериментом. Вертикальний характер цього експерименту дозволяє зробити висновок щодо

доцільності застосування розробленої нами системи адаптивного ТК як засобу управління й підвищення ефективності навчання англomовного читання фахової літератури шляхом порівняння рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання та макровмінь в різних видах читання до та після експериментального навчання, що передбачало систематичне проведення поточного, тематичного контролю та контролю виконання позааудиторного читання студентами із застосуванням модифікованої нами двохкрокової моделі АТ (див. 2.3). Горизонтальний характер другої серії експерименту полягає в порівнянні ефективності двох варіантів адаптації тестових матеріалів, що здійснювалась на основі попередньо виокремлених нами важелів адаптації рівня складності частини тесту з читання (див. 2.2) та критеріїв оцінки рівня складності окремого ТЗ із читання фахової літератури (див. 2.1). Відтак, варійованою умовою були два різних варіанти адаптації рівня складності тестових матеріалів: 1) варіант А (ЕГ-1): набір ТЗ для поточного ТК й частин тематичних тестів з читання комплектувався ТЗ, рівень складності яких максимально відповідав прогнозованому / попередньо встановленому рівню посильності для студентів окремої підгрупи; 2) варіант Б (ЕГ-2): набір ТЗ для поточного ТК й частин тематичних тестів з читання містив ТЗ, рівень складності яких відповідав та дещо перевищував прогнозований / попередньо встановлений рівень посильності для студентів окремої підгрупи. При цьому неварійованими умовами другої серії експерименту були: 1) використання однакових навчальних матеріалів; 2) реалізація експериментального навчання й тестування в обох експериментальних групах одним викладачем-експериментатором; 3) тривалість експериментального навчання та кількість проведених тестувань; 4) склад учасників експерименту; 5) типи, види ТЗ і послідовність їх подачі в перед- та післяекспериментальному зрізах; 6) обсяги, тематика та рівень складності текстів, що пропонувались для читання у процесі експериментального навчання й тестування, у перед-, та післяекспериментальному зрізах.

Експериментальне навчання й тестування складалось з передекспериментального зрізу, експериментального навчання й тестування, що включало три ітерації адаптивного поточного й тематичного тестування та ТК позааудиторного читання, а також післяекспериментального зрізу. Детальніше структуру другої серії експерименту наведено у Додатку Р.

Передекспериментальне тестування тривало 45-55 хвилин на першому практичному занятті та передбачало виконання студентами шести ТЗ двох субтестів тесту, аналогічного за структурою й змістом до передекспериментального тесту з першої серії експерименту (див. табл. 3.1). Загалом за правильне виконання усіх шести ТЗ передекспериментального зрізу студенти мали можливість отримати 45 балів (15 балів за виконання ТЗ першого субтесту та 30 балів – за виконання другого).

Під час експериментального навчання було заплановано проведення адаптивного поточного ТК із застосуванням дещо модифікованої нами моделі двохкрокового АТ: адаптація рівня складності ТЗ кожного наступного поточного тестування має циклічний характер і базується на результатах виконання студентами попереднього поточного ТЗ / тесту. Проте, практичність такої моделі реалізації АТ виявилась надзвичайно низькою, оскільки передбачала не лише проведення громіздких математичних розрахунків з боку викладача, постійної перекомплектації підгруп студентів за продемонстрованим ними рівнем володіння англомовним читанням фахової літератури, створення й застосування широкого спектру різноманітних ТЗ, а й займала організаційно чимало часу власне на практичному занятті. Саме тому від адаптивного поточного ТК у такому вигляді довелося відмовитися вже після перших двох тижнів експериментального навчання. Безумовно, студентам і надалі, залежно від ситуації, пропонувалися різноманітні ТЗ. Для прикладу наводимо у Додатку С діапазон ТЗ чотирьох рівнів складності (0-3) з групи І.2 створеного банку ТЗ, що пропонувався студентам обох експериментальних груп на одному з практичних занять тематичного блоку «Services for Cheque Account Customers. Interbank Relations» для визначення рівня сформованості у

них лексичної навички розуміння й прогнозування ЛО реального словника у процесі читання.

Адаптація рівня складності кожного з наведених ТЗ здійснювалась на основі попередньо виокремлених нами критеріїв оцінки рівня складності ТЗ (див. 2.1), а саме: 1) складність тексту для читання залишалася сталою, тоді ж як складність мовного матеріалу основи варіювалася від основи поданої дискретними словосполученнями рідною мовою до окремих тверджень / тлумачень термінів АМ та зв'язного англomовного проблематизованого за допомогою прийому створення ефекту дефіциту інформації тексту; 2) інтелектуальне навантаження на тестованого: а) на операційному рівні коливалось від підбору мовного явища з тексту, що задовольняє висунутим вимогам, і зіставлення двох фрагментів до репродукції з використанням опори та без неї; б) на рівні проблемності залишалася сталим за показниками експліцитності постановки проблемного завдання й характером ПКЗ, покладеного в його основу, та коливалось від однотекстового однотемного до багатотекстового однотемного й ТЗ з достатньою інформацією до ТЗ із дефіцитом інформації, залучаючи як відкриті, так і закриті розв'язки поставленого завдання; 3) труднощі досягнення комунікативної цілі передбачали певне зростання часових обмежень виконання ТЗ, наявність вербальних опор рідною та англійською мовою й зрештою їх повну відсутність за рахунок залучення ТЗ різних типів і видів. Правомірність подібного градування ТЗ за рівнем складності було доведено емпірично на основі одержаних показників індексу складності за В.О. Коккотою [92]. Крім того, усі студенти, які успішно виконали ТЗ свого рівня складності, швидко й безпомилково впоралися із усіма ТЗ нижчих рівнів складності.

На основі виконання ТЗ поточного ТК студенти умовно розподілялися на три підгрупи, для кожної з яких комплектувалися тести відповідного рівня складності для ТК позааудиторного читання, що проводився протягом 45-55 хв. на передостанньому практичному занятті окремого тематичного блоку. На основі виконання студентами цього тесту вони знову перерозподілялись на

підгрупи, кожній з яких пропонувалися адаптивні частини з читання тематичного тесту відповідного рівня складності (див. 2.2). У такий спосіб протягом другої серії експерименту студенти кожної з експериментальних груп виконали три серії адаптивних тестів для контролю позааудиторного читання й тричі були перерозподілені на цій основі на підгрупи за рівнем підготовки, а також виконали три частини з читання тематичних тестів також трьох різних рівнів складності. При цьому на відміну від ЕГ-1 тести, створені для студентів ЕГ-2, завжди містили 1-2 ТЗ, рівень складності яких β_{j+1} , тобто дещо перевищує загальний рівень складності ТЗ частини тесту з читання цього рівня. Згідно з концепцією «зони найближчого розвитку» Л. С. Виготського [40], це мало сприяти вдосконаленню читацьких навичок / умінь окремого студента. За потреби викладач консультував студентів з приводу виконання складніших ТЗ. Передбачалось, що це, з одного боку, оптимізує процедуру перерозподілу студентів на підгрупи після кожного з тестувань, а саме забезпечить достатньо підстав для переведення окремого студента до групи з вищим рівнем підготовки, а з іншого – сприятиме формуванню АК у читанні у студентів.

У Додатку Т наведено схеми оцінювання результатів виконання студентами адаптивних частин з читання тематичного тесту й тесту для контролю позааудиторного читання та неадаптивних частин з читання модульного й підсумкового тестів.

Зміст та структура післяекспериментального зрізу в другій серії експерименту були подібними до структури й змісту передекспериментального зрізу. Отже, кожному студенту на післяекспериментальному зрізі пропонувався тест однакового рівня складності.

Пілотування створених тестових матеріалів відбувалося паралельно з експериментальним навчанням та тестуванням за спеціально розробленою процедурою й розкладом та керувалося власними цілями й завданнями [272, с.14]. У межах нашого дослідження метою пілотного тестування стало визначення якісних показників розроблених ТЗ і частин з читання комплексних тематичних, модульних й підсумкового тестів та їхнє вдосконалення й

коригування на цій основі. Зважаючи на значну кількість і різноманіття ТЗ, що використовувалися для проведення поточного ТК протягом експерименту, а також їхню наближеність до навчальних вправ, об'єкт нашого дослідження склали лише комплексні частини з читання тематичного, модульного й підсумкового тестів, укомплектовані ТЗ з підбірок II та III укладеного банку. Відповідно, у межах нашого дослідження пілотуванню підлягали шість частин з читання тематичних тестів з АМ, дві частини з читання модульних тестів та одна частина з читання підсумкового тесту. Предметом дослідження виступали основні показники якості вищевказаних ТЗ / частин тестів, а саме: валідність, надійність, автентичність та практичність [260, с.18]. Оскільки всі ТЗ, без винятку, що підлягали пілотуванню, створювалися на основі специфікацій комунікативно спрямованих ТЗ з читання іншомовної фахової літератури, то вважалося, що рівень їхньої автентичності є принаймні задовільним. Що стосується практичності створених тестових матеріалів, то низькі показники за цим критерієм отримали не стільки адаптивні ТЗ для поточного ТК, скільки прешопочаткова модель їхньої реалізації. Цей негативний результат було враховано ще в межах проведення другої серії експерименту за рахунок спрощення процедури їх застосування у студентській аудиторії.

Організація пілотного тестування передбачала підготовку до його проведення. У межах нашого дослідження до етапу організації пілотування увійшла експертна оцінка розроблених частин з читання тематичних, модульних й підсумкового тестів з боку трьох викладачів, які викладають АМ для студентів другого курсу за фахами «Фінанси» та «Банківська справа». Проведення експертної оцінки мало на меті виявити та виправити як суттєві недоліки, так і технічні помилки в розроблених тестових матеріалах ще до початку безпосереднього пілотного тестування [256]. Задля досягнення цієї мети викладачам-експертам пропонувалося оцінити розроблені ТЗ за такими критеріями: 1) відповідність текстів, на яких проводитиметься тестування, програмним вимогам; 2) чіткість і зрозумілість формулювання інструкцій до ТЗ; 3) функціональність запропонованих бланків відповідей: а) з точки зору

їхнього використання студентами під час фіксації відповіді; б) з точки зору їхньої подальшої обробки викладачами під час перевірки; 4) зрозумілість наведеного зразка виконання; 5) відповідність розроблених пунктів для опрацювання встановленим у тестуванні вимогам; б) автентичність змодельованих у ТЗ ситуацій реального англомовного професійного спілкування майбутнього фінансиста; 7) доступність запропонованих завдань для студентів; 8) правильність та однозначність ключів до ТЗ. За результатами експертної оцінки до розроблених ТЗ з читання ще на етапі підготовки до проведення пілотного тестування було внесено суттєві корективи. Наприклад, основними напрямками доопрацювання інструкцій до ТЗ стали спрощення й уточнення формулювання завдання тестованого.

Досягнення поставленої мети пілотування передбачало розв'язання таких завдань: 1) вивчити ставлення студентів до запропонованих для читання текстів з точки зору їхньої цікавості, актуальності, новизни, доступності та до запропонованих типів і видів ТЗ з точки зору їхньої цікавості й посиленості для виконання; 2) уточнити часові рамки для виконання як окремого ТЗ, так і частини тесту в цілому; 3) оцінити точність та зрозумілість інструкції для тестованих; 4) перевірити якісні показники (валідність, надійність) розроблених частин з читання тематичних, модульних і підсумкового тестів; 5) внести необхідні зміни в розроблені частини з читання відповідних тестів.

З урахуванням мети пілотного тестування та існуючих вимог щодо обсягів представницьких вибірок тестованих для кожного з видів тестів (стандартизований, локально стандартизований та викладацький) [81, 92, 191, 306], слідом за О. В. Кміть [89], вважаємо достатнім контингент тестованих у кількості 30-50 осіб (1-2 повних академічних групи). Отже, в пілотному тестуванні взяли участь 48 студентів другого курсу факультету фінансів та обліку ВНЗ УКООПСПЛКИ «Полтавський університет економіки і торгівлі», які навчаються за спеціальністю 6.050104 „Фінанси”: 24 студенти групи Ф-23 та 24 студенти групи Ф-24.

Пілотування розроблених частин з читання тематичних тестів здійснювалося протягом 45-55 хв на окремому практичному занятті у 2009-2010 н.р. по завершенню вивчення кожного змістового модуля студентами. Пілотування частин з читання модульних й підсумкового тестів проводилося на останньому практичному занятті навчального модуля та безпосередньо під час іспиту з дисципліни по завершенню навчального року. Отримані у такий спосіб дані підлягали ретельному аналізу та статистичній обробці, що дозволило оцінити такі показники якості частин з читання як валідність та надійність.

Отже, з метою експериментальної перевірки створеної системи ТК рівня сформованості в майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури були підготовані та проведені дві серії вертикально-горизонтального експерименту, що дозволив оцінити загальний вплив розробленої системи ТК на успішність навчання майбутніх фінансистів англomовного читання фахової літератури, а також визначити оптимальні варіанти методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій студентів і спосіб адаптації тестових матеріалів за рівнем складності. Крім того, паралельно було здійснено пілотування створених частин з читання шести тематичних, двох модульних та одного підсумкового тестів з метою визначення їхніх показників валідності, надійності, автентичності й практичності, а також коригування даних частин тестів з читання на цій основі. Узагальнення, аналіз та інтерпретація одержаних у такий спосіб результатів наводяться в наступному підрозділі дисертації.

3.2. Результати експериментального дослідження та їх інтерпретація

Після проведення двох серій експерименту й пілотних тематичних, модульних і підсумкового тестувань було здійснено статистичну обробку та інтерпретацію отриманих результатів, що дозволило перевірити сформульовані гіпотези дослідження та проаналізувати якісні показники створених тестових матеріалів.

Для початку розглянемо результати першої серії проведеного експерименту та прокоментуємо їх. Одержані результати передекспериментального зрізу свідчать про приблизно однаково недостатній рівень сформованості у студентів обох експериментальних груп як рецептивних навичок читання, так і макровмінь в окремому виді читання (ЕГ-1 – 0,56 та ЕГ-2 – 0,53). Найнижчим серед усіх об'єктів ТК передекспериментального зрізу виявився рівень сформованості рецептивної граматичної навички читання (середній коефіцієнт навченості 0,38 в обох експериментальних групах) та макровмінь в переглядовому читанні (середній коефіцієнт навченості в ЕГ-1 – 0,48 та в ЕГ-2 – 0,42). Результати передекспериментального зрізу дозволили визначити ті труднощі, які виникали у студентів під час тестування. Як засвідчило проведене нами опитування студентів, вони були пов'язані не лише зі складністю мовного матеріалу й недостатнім рівнем володіння читацькими мовленнєвими вміннями, а й зі специфікою типів та видів ТЗ, що пропонувалися. Близько 44% опитаних (21 особа) вказали на труднощі в розумінні схем. Тоді ж як потреба у виконанні, хоча й примітивних математичних операцій, отримала позитивну оцінку 85% тестованих (41 студент). Це, в свою чергу, підтвердило спрогнозовану нами необхідність використання не лише спеціально створеної системи вправ для формування відповідних мовленнєвих навичок й умінь студентів, а й залучення певної методики формування у них виконавських тестових стратегій.

Отримані середні бали за кожним ТЗ у передекспериментальному зрізі студентами ЕГ-1 та ЕГ-2 наведені в табл. 3.2 разом з результатами післяекспериментального та проміжних тематичних зрізів. Останні, у свою чергу, дозволили відстежити загальну динаміку формування АК у читанні фахової літератури та виконавських тестових стратегій у студентів обох експериментальних груп. Вони вказали на стрімке зростання показників у ЕГ-1 по завершенню першого циклу навчання й тестування (приріст 4,1 у порівнянні з середніми показниками загальної кількості балів за результатами передекспериментального зрізу) та падіння темпів приросту показників по

завершенню другого й третього циклів, а також за результатами післяекспериментального зрізу (прирости склали лише 3,3, 1,5 та 1,0 відповідно). Нагадаємо, що студенти цієї групи виконували ТЗ поточного ТК й ТК позааудиторного читання із використанням заздалегідь розроблених викладачем пам'яток-інструкцій.

Таблиця 3.2

Середні показники перед-, післяекспериментального та проміжних зрізів першої серії експерименту в ЕГ-1 і ЕГ-2

Індекс групи	Отримані бали за окреме ТЗ						Загальна сума балів	Середній коефіцієнт навченості
	1	2	3	4	5	6		
Передекспериментальний зріз								
ЕГ-1	3,3	1,9	3,0	4,8	5,3	6,9	25,2	0,56
ЕГ-2	3,1	1,9	2,8	4,2	5,6	6,2	23,8	0,53
Проміжний тематичний зріз 1								
ЕГ-1	3,7	2,9	3,4	5,8	6,0	7,5	29,3	0,65
ЕГ-2	3,4	2,6	3,1	4,8	6,1	6,9	26,9	0,60
Проміжний тематичний зріз 2								
ЕГ-1	3,8	3,4	3,6	6,8	7,2	7,8	32,6	0,72
ЕГ-2	3,7	3,1	3,4	6,6	7,3	7,7	31,8	0,71
Проміжний тематичний зріз 3								
ЕГ-1	3,9	3,6	3,8	7,1	7,7	8,0	34,1	0,76
ЕГ-2	4,0	3,7	3,8	7,5	7,8	8,1	34,9	0,78
Післяекспериментальний зріз								
ЕГ-1	4,0	3,8	3,9	7,4	7,9	8,1	35,1	0,78
ЕГ-2	4,2	3,9	4,1	7,9	8,2	8,6	36,9	0,82
Максимальна кількість балів								
	5	5	5	10	10	10	45	1,00

При цьому вже наприкінці другого циклу навчання й тестування показники ЕГ-2, які були на 1,4 нижчими за показники ЕГ-1 ще за результатами передекспериментального зрізу, майже повністю вирівнялися з показниками ЕГ-1 (за рахунок приросту в 4,9) та суттєво перевищили їх майже за всіма показниками третього проміжного й післяекспериментального зрізів (прирости становили 3,1 та 2,0 відповідно). Студенти цієї групи самостійно укладали пам'ятки-інструкції для виконання ТЗ. Динаміку приросту середніх показників проміжних зрізів в ЕГ-1 та ЕГ-2 представлено графічно на рис. 3.2.

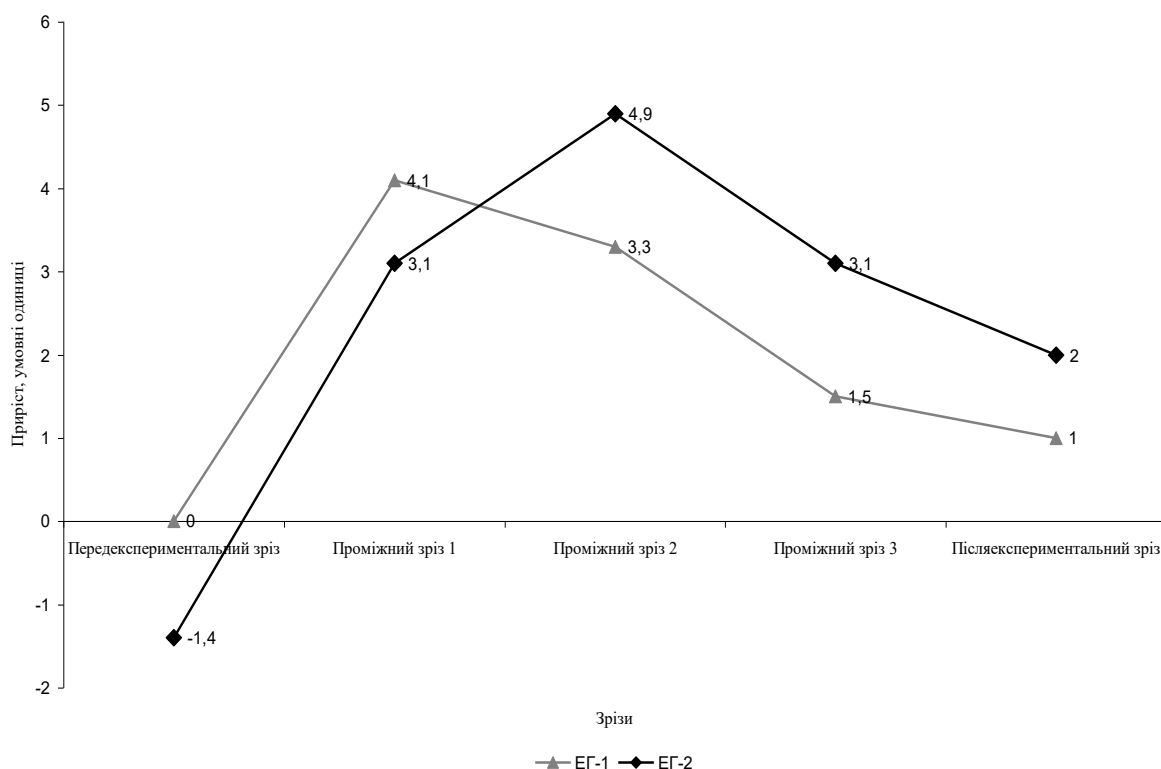

Рис. 3.2. Динаміка приросту середніх показників в ЕГ-1 та ЕГ-2 за результатами перед-, післяекспериментального та проміжних зрізів першої серії експерименту

Таким чином, отримані результати підтвердили доцільність забезпечення студентів пам'ятками-інструкціями при проведенні разового тестування, зокрема пілотного, у студентській групі, що не має належного досвіду виконання подібних контрольних ТЗ. Адже його застосування, дійсно, дозволяє

з мінімальними зусиллями й часовими затратами досягти нетривалого задовільного результату. Задана зовні інструкція зумовлює пасивну позицію студента й націлена на досить короткострокове формування лише типових виконавських тестових стратегій. На відміну від першого варіанту, самостійне укладання студентами пам'яток-інструкцій передбачає внутрішню активність студента, що виявляється у залученні ним низки мисленнєвих операцій у процесі як створення алгоритму, так і власне під час його застосування для виконання ТЗ. У такий спосіб студенти опановують не прийом виконання ТЗ конкретного типу й виду, а прийом його розробки й вибору. Крім того, у такому випадку студент отримує індивідуальну інструкцію виконання ТЗ, що враховує його власні особливості та індивідуальний рівень сформованості читацьких умінь. Це, в свою чергу, сприяє вдосконаленню як відповідних читацьких стратегій, так і мовленнєвих умінь читання, які перетинаються з тестовими. Як і передбачалось, сформовані у такий спосіб виконавські тестові стратегії характеризуються стійкістю й гнучкістю, але їхнє формування вимагає більших часових затрат та посиленої мисленнєвої активності з боку студентів.

Аналіз результатів післяекспериментального зрізу засвідчив, що застосування систематичного поточного й тематичного ТК, а також ТК позааудиторного читання сприяє підвищенню рівня сформованості у студентів АК у читанні фахової літератури. Адже середній показник навченості в обох експериментальних групах значно зріс (в 1,4 рази в ЕГ-1 та в 1,6 – в ЕГ-2) (див. табл. 3.2). Як наслідок, студенти обох експериментальних груп досягли достатнього рівня навченості 0,7 за В. П. Безпальком [17, с.52-69], що доводить позитивний вплив запропонованої системи ТК на навчання читання АМ та доцільність її впровадження у навчально-виховний процес. Показники приросту результатів виконання кожного ТЗ післяекспериментального зрізу у порівнянні з відповідними показниками передекспериментального зрізу наведені у табл. 3.3.

Розглянемо результати першої серії експериментального навчання й тестування по горизонталі. Для цього порівняємо ефективність двох варіантів

методики формування / вдосконалення у студентів виконавських тестових стратегій. Різниця між середніми коефіцієнтами навченості в обох групах незначна й складає 0,04 на користь ЕГ-2 (див. табл.3.2), студенти якої самостійно формулювали пам'ятки-інструкції щодо виконання ТЗ та частин тестів з читання. Відповідно студенти ЕГ-1, які користувалися готовими пам'ятками, продемонстрували дещо нижчий коефіцієнт навченості – 0,78 проти 0,82 у ЕГ-2. Такі незначні розбіжності вимагають застосування методів статистичної обробки даних з метою визначення ефективнішого варіанту методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій, що, у свою чергу, сприяє підвищенню успішності навчання англomовного читання фахової літератури.

Таблиця 3.3

**Порівняння середніх показників приросту в ЕГ-1 та ЕГ-2
за результатами першої серії експерименту**

ТЗ	ЕГ-1			ЕГ-2		
	Після	До	Приріст	Після	До	Приріст
1	4,0	3,3	0,7	4,2	3,1	1,1
2	3,8	1,9	1,9	3,9	1,9	2,0
3	3,9	3,0	0,9	4,1	2,8	1,3
4	7,4	4,8	2,6	7,9	4,2	3,7
5	7,9	5,3	2,6	8,2	5,6	2,6
6	8,1	6,9	1,2	8,6	6,2	2,4
Всього	35,1	25,2	9,9	36,9	23,8	13,1

Достовірність отриманих даних визначаємо за допомогою критерію ϕ^* – кутове перетворення Фішера, що дозволяє зіставити дві вибірки за частотою появи події або ефекту, в якому зацікавлений дослідник [203, с.157-162]. «Ефектом» у методичних дослідженнях прийнято вважати досягнення у процесі експериментального навчання коефіцієнта навченості 0,7, відповідно «відсутністю ефекту» вважається досягнення нижчих показників. Проте,

оскільки в нашому дослідженні досягнуті коефіцієнти навченості в обох експериментальних групах перевищують мінімально достатній (ЕГ-1 – 0,78 та ЕГ-2 – 0,82), то за «ефект» приймаємо коефіцієнт 0,82, тоді ж як його відсутністю є діапазон усіх нижчих за значенням коефіцієнтів. Наступний крок полягає у визначенні процентної частки студентів, які досягли коефіцієнту навченості 0,82 в обох експериментальних групах.

Для цього формулюємо дві статистичні гіпотези: H_0 – процентна частка студентів, які досягли коефіцієнта навченості 0,82 у ЕГ-1 перевищує відповідну процентну частку студентів ЕГ-2; H_1 – процентна частка студентів, які досягли коефіцієнта навченості 0,82 у ЕГ-2 більша, за цю ж процентну частку в ЕГ-1. Усі обрахунки фіксуємо у табл. 3.4, що репрезентує емпіричні частоти за двома значеннями ознаки: «є ефект» – «немає ефекту». Значення критерію ϕ^* визначається за спеціальною таблицею [203, с.330-332].

Таблиця 3.4

Таблиця для розрахунку критерію ϕ^* при зіставленні ЕГ-1 та ЕГ-2 за процентною часткою студентів, які досягли коефіцієнту навченості 0,82 за результатами першої серії експерименту

Групи	«є ефект»			«немає ефекту»			Загальна кількість осіб
	Кількість студентів	процентна частка	ϕ^*	Кількість студентів	процентна частка	ϕ^*	
ЕГ-1	7	29,2%	1,142	17	70,8%	2,000	24
ЕГ-2	16	66,7%	1,911	8	33,3%	1,230	24
Кількість студентів	26			22			48

Наступним кроком є встановлення емпіричного значення $\phi^*_{\text{емп}}$ за формулою [203, с.162]:

$$\phi^*_{\text{емп}} = (\phi_1 - \phi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}} \quad (3.1)$$

де φ_1 - кут, що відповідає більшій процентній частці, – 66,7 % («ефект» в ЕГ-2);

φ_2 – кут, що відповідає меншій процентній частці, – 29,2% («ефект» в ЕГ-1);

n_1 – кількість спостережень у вибірці 1 – 24 (кількість студентів в ЕГ-2);

n_2 – кількість спостережень у вибірці 2 – 24 (кількість студентів в ЕГ-1);

$$\text{Отже, } \varphi^*_{\text{емп}} = (1,911-1,142) \cdot \sqrt{\frac{24 \cdot 24}{24+24}} = 0,769 \cdot \sqrt{12} = 0,769 \cdot 3,464 = 2,66.$$

Порівняємо отримане значення $\varphi^*_{\text{емп}}$ з критичними значеннями $\varphi^*_{\text{кр}}$, що відповідають рівням статистичної значущості, прийнятим у психології та інших суспільних науках [203, с.162-163]:

$$\varphi^*_{\text{кр}} = \begin{cases} 1,64 (p \leq 0,05) \\ 2,31 (p \leq 0,01) \end{cases}$$

Одержане нами $\varphi^*_{\text{емп}}$ (2,66) перевищує $\varphi^*_{\text{кр}}$ ($p \leq 0,01$). Для унаочнення побудуємо «вісь значущості» (див. рис.3.3).

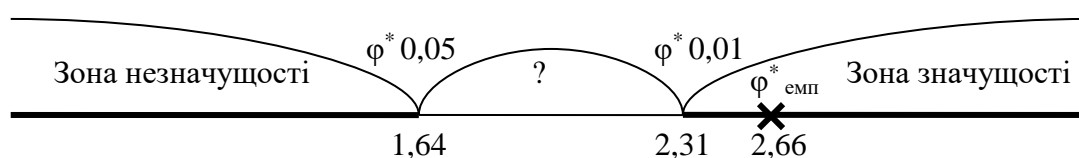

Рис. 3.3. «Вісь значущості» для статистичних даних першої серії експерименту

Отримане значення $\varphi^*_{\text{емп}}$ знаходиться у зоні значущості. Отже, статистична гіпотеза H_0 відкидається й приймається статистична гіпотеза H_1 : процентна частка осіб, які досягли коефіцієнта навченості 0,82 у ЕГ-2 більша за відповідну процентну частку в ЕГ-1. Таким чином, одержані нами статистичні дані дають підстави визнати загалом вищу ефективність варіанта Б методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій (самостійне укладання студентами пам'яток-інструкцій щодо виконання окремих ТЗ та частин тесту з читання) у порівнянні з варіантом А цієї методики

(забезпеченість студентів пам'ятками-інструкціями попередньо створеними викладачем).

На основі отриманих даних маємо можливість зафіксувати підтвердження сформульованої нами гіпотези першої серії експерименту. Це свідчить на користь застосування створених комунікативно спрямованих ТЗ для поточного ТК та частин тестів з читання для тематичного ТК та ТК позааудиторного читання як засобу управління процесом формування АК у читанні фахової літератури студентами-фінансистами, а отже й підвищення успішності навчання й опанування ними читацькими навичками й уміннями. В умовах систематичного ТК з метою формування виконавських тестових стратегій студентів доцільнішим є спонукання їх до укладання власних пам'яток-інструкцій щодо успішного виконання окремих ТЗ й частин тестів з читання на противагу застосуванню готових пам'яток.

Проаналізуємо результати, одержані в другій серії експерименту. Отримані середні бали за кожним ТЗ у передекспериментальному зрізі другої серії експерименту студентами ЕГ-1 та ЕГ-2 наведені у табл. 3.5 разом з результатами післяекспериментального зрізу, які проінтерпретовано нижче.

Одержані досить високі бали за кожним з ТЗ передекспериментального зрізу цілком узгоджуються з високими коефіцієнтами навченості, зафіксованими за результатами післяекспериментального зрізу першої серії експерименту. Проте, такі результати передекспериментального зрізу все ж свідчать про майже однаково недостатній рівень сформованості у студентів обох експериментальних груп рецептивних навичок читання й макровмінь в окремому виді читання (ЕГ-1 – 0,68 та ЕГ-2 – 0,69) (див. табл. 3.5). Найнижчим серед усіх об'єктів ТК передекспериментального зрізу другої серії експерименту виявився рівень сформованості рецептивних навичок читання (середні коефіцієнти навченості за трьома ТЗ варіюються від 0,56 до 0,68 й від 0,58 до 0,66 в ЕГ-1 та ЕГ-2 відповідно). Виняток становить лише рівень сформованості навички розуміння й прогнозування ЛО реального словника в ЕГ-2, коефіцієнт навченості у цьому випадку складає 0,70.

**Середні показники перед- і післяекспериментального зрізів
другої серії експерименту в ЕГ-1 та ЕГ-2**

Індекс групи	Отримані бали за окреме ТЗ						Загальна сума балів	Середній коефіцієнт навченості
	1	2	3	4	5	6		
Передекспериментальний зріз								
ЕГ-1	3,4	3,2	2,8	6,8	7,0	7,2	30,4	0,68
ЕГ-2	3,5	3,3	2,9	6,9	7,2	7,4	31,2	0,69
Післяекспериментальний зріз								
ЕГ-1	4,2	3,8	3,9	7,6	8	8,3	35,8	0,80
ЕГ-2	4,4	4,0	4,1	8,2	8,4	8,8	37,9	0,84
Максимальна кількість балів								
	5	5	5	10	10	10	45	1,00

З-поміж макровмінь в різних видах читання традиційно найнижчі бали зафіксовано в макровміннях у переглядовому читанні (середній коефіцієнт навченості в ЕГ-1 – 0,68 та в ЕГ-2 – 0,69). Це, у першу чергу, пояснюємо насиченістю запропонованих для читання текстів недостатньо знайомим для студентів мовним та предметним матеріалом.

За результатами виконання ТЗ передекспериментального тесту студенти обох експериментальних груп були розподілені на підгрупи 1-3 за рівнем підготовки з англomовного читання. Аналіз результатів виконання студентами трьох тестів з позааудиторного читання й трьох частин з читання тематичних тестів дозволили перевірити ефективність описаних вище варіантів адаптації рівня їхньої складності. Так, варто зазначити, що під час перерозподілу студентів ЕГ-1 на підгрупи за рівнями підготовки з англomовного читання фахової літератури було зафіксовано значну кількість міграцій студентів у кожному з перерозподілів, починаючи вже з першого. При цьому в основному спостерігалися послідовні прогресивно-регресивні переходи, тобто студент

успішно виконував тест запропонованого рівня складності й перерозподілявся до підгрупи з вищим рівнем підготовки, знову повертаючись до попередньої підгрупи вже за результатами наступного тесту. Тоді ж як при перерозподілах студентів ЕГ-2 на підгрупи жодного регресивного переходу протягом експериментального навчання зафіксовано не було. Пояснення цього факту вбачаємо у наявності додаткових, дещо складніших одного-двох ТЗ у тестах, що пропонувалися студентам ЕГ-2 згідно з варіантом Б адаптації рівня складності тестових матеріалів. Оскільки необхідною умовою для перерозподілу студента до підгрупи з вищим рівнем підготовки вважалося успішне виконання ним усіх ТЗ тесту, у тому числі й складніших, наближених до ТЗ, що пропонувалися підгрупі з вищим рівнем підготовки. Динаміка перерозподілу студентів ЕГ-1 та ЕГ-2 на підгрупи за рівнем володіння англійською мовою читання фахової літератури протягом експериментального АТ представлена таблично у Додатку У. Одержані дані свідчать на користь залучення до адаптивного тесту одного-двох ТЗ вищого рівня складності, ніж орієнтовний рівень складності тесту в цілому, що дозволить не лише оптимізувати процес перерозподілу студентів на підгрупи за рівнем підготовки й підвищити надійність одержаних у такий спосіб результатів, а й стимулювати пізнавальну й навчальну мотивацію тестованих та посилити навчаючий вплив контрольних тестових матеріалів.

Аналіз результатів післяекспериментального зрізу другої серії експерименту засвідчив, що застосування систематичного поточного й адаптивного тематичного ТК, а також адаптивного ТК позааудиторного читання сприяє підвищенню рівня сформованості у студентів-фінансистів АК у читанні фахової літератури. Адже середній показник навченості в обох експериментальних групах помітно зріс на 0,12 та 0,15 в ЕГ-1 та ЕГ-2 відповідно, іншими словами у 1,18 рази в ЕГ-1 та в 1,2 – в ЕГ-2 (див. табл. 3.5). Як наслідок, студенти обох експериментальних груп досягли достатнього рівня навченості 0,7 за В. П. Безпальком [17, с.52-69] та навіть перевищили його: коефіцієнт навченості в ЕГ-1 склав 0,80 та 0,84 в ЕГ-2. Це доводить загальну

ефективність запропонованої нами системи адаптивного ТК та доцільність її впровадження у навчально-виховний процес. Середні показники приросту результатів виконання кожного ТЗ післяекспериментального зрізу у порівнянні з відповідними показниками передекспериментального зрізу другої серії експерименту наведені у табл. 3.6.

Оскільки застосування адаптивного ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури мало на меті максимально його індивідуалізувати, проаналізуємо спершу прирости індивідуальних показників навченості студентів обох експериментальних груп. Одержані нами результати засвідчили, що застосування тестів з читання, адаптованих за рівнем складності згідно з варіантом Б (комплектація частин тестів з читання декількома додатковими ТЗ дещо вищого рівня складності, ніж прогнозований рівень володіння тестованими англомовним читанням), дозволяють досягти якісно вищих показників навченості в окремих тестованих та групи в цілому.

Таблиця 3.6

**Порівняння середніх показників приросту в ЕГ-1 та ЕГ-2
за результатами другої серії експерименту**

ТЗ	ЕГ-1			ЕГ-2		
	Після	До	Приріст	Після	До	Приріст
1	4,2	3,4	0,8	4,4	3,3	1,1
2	3,8	3,2	0,6	4,0	3,3	0,7
3	3,9	2,8	1,1	4,1	2,9	1,2
4	7,6	6,8	0,8	8,2	6,9	1,3
5	8,0	7,0	1,0	8,4	7,2	1,2
6	8,3	7,2	1,1	8,8	7,4	1,4
Всього	35,8	30,4	5,4	37,9	31,2	6,7

Розглянемо показники навченості кожної з підгруп ЕГ-1 та ЕГ-2, наведені у табл. 3.7, детальніше. Так, середні показники приросту коефіцієнту навченості в підгрупах 2 та 3 ЕГ-2 є суттєво вищими за відповідні показники у

підгрупах 2 й 3 ЕГ-1 (0,19 та 0,17 проти 0,12 та 0,13). При цьому лише студенти ЕГ-2 у кількості 5 осіб, розподілені за результатами передекспериментального зрізу у підгрупу 1 (коефіцієнт навченості від 0,46 до 0,70), по завершенню експериментального навчання й тестування продемонстрували коефіцієнти навченості від 0,84 до 0,88, що відповідає підгрупі 3 за рівнем підготовки. Крім того, всі студенти ЕГ-2 у кількості 6 осіб, які розпочинали експериментальне навчання у підгрупі 2 (коефіцієнт навченості від 0,71 до 0,83), досягли рубіжного коефіцієнту навченості 0,84 й перевищили його. Відповідно по завершенню навчання підгрупу 2 в ЕГ-2 склали лише ті студенти, які першопочатково належали до підгрупи 1. При цьому в ЕГ-1 5 студентів, розподілені у підгрупу 2 за результатами передекспериментального зрізу, так і залишилися у підгрупі 2 по завершенню експериментального навчання. Крім того, до складу цієї підгрупи увійшли 5 осіб, які за результатами передекспериментального зрізу продемонстрували коефіцієнти навченості 0,46-0,70, що відповідають підгрупі 1. Лише 3 студенти з ЕГ-1 прогресували від підгрупи 2 до підгрупи 3 за результатами експериментального навчання й тестування. Таке зростання коефіцієнтів навченості саме у студентів ЕГ-2, перш за все, пояснюємо включенням до складу адаптивних частин тестів з читання декількох складніших ТЗ у порівнянні з загальним рівнем складності частини тесту. Саме наявність у частині тесту з читання ТЗ вищого рівня складності, ніж частина тесту в цілому, з одного боку, забезпечувала стійку мотивацію студентів до вдосконалення власних читацьких навичок й умінь та спонукала їх до випробування себе у виконанні складніших ТЗ, а з іншого – підвищувала прогностичність одержаних результатів стосовно того, якою буде успішність виконання цими ж студентами частин тесту з читання вищого рівня складності. У такий спосіб оптимізувалися організація й проведення АТ: зменшувалася кількість випадкових перерозподілів студентів у підгрупи за рівнем підготовки (звідси абсолютна відсутність прогресивно-регресивних переходів в ЕГ-2, на відміну від ЕГ-1), досягалася готовність студентів, перерозподілених до підгруп з вищим рівнем підготовки, до виконання складніших частин тестів з

читання, створювалися сприятливі умови для послідовного вдосконалення читацьких навичок й умінь студентів безпосередньо у процесі АТ.

Таблиця 3.7

Розподіл студентів ЕГ-1 та ЕГ-2 на підгрупи за рівнем володіння англомовним читанням фінансової фахової літератури за результатами післяекспериментального зрізу другої серії експерименту

Індекс групи / її характеристики	ЕГ-1	ЕГ-2
Підгрупа 1 (коефіцієнт навченості від 0,46 до 0,70)		
Загальна кількість студентів	7	5
Середній коефіцієнт навченості	0,62	0,62
Середній показник приросту	0,13	0,06
Підгрупа 2 (коефіцієнт навченості від 0,71 до 0,83)		
Загальна кількість студентів	10	3
Кількість студентів, які першопочатково належали до підгрупи 2	5	0
Кількість студентів, які першопочатково належали до підгрупи 1	5	3
Середній коефіцієнт навченості	0,78	0,79
Середній показник приросту	0,12	0,19
Підгрупа 3 (коефіцієнт навченості від 0,84 до 1,0)		
Загальна кількість студентів	7	16
Кількість студентів, які першопочатково належали до підгрупи 3	4	5
Кількість студентів, які першопочатково належали до підгрупи 2	3	6
Кількість студентів, які першопочатково належали до підгрупи 1	0	5
Середній коефіцієнт навченості	0,99	0,93
Середній показник приросту	0,13	0,17

Розглянемо результати другої серії експериментального навчання й тестування по горизонталі. Для цього порівнюємо ефективність двох варіантів адаптації рівня складності тестових матеріалів. Різниця між середніми коефіцієнтами навченості в обох групах незначна й складає 0,04 на користь ЕГ-2 (див. табл. 3.5), студенти якої отримували не лише ТЗ, прогнозовано посильного для них рівня складності, а й дещо складніші. Відповідно студенти ЕГ-1, які виконували лише ТЗ посильного для них рівня складності, продемонстрували дещо нижчий коефіцієнт навченості – 0,80 проти 0,84 у ЕГ-2. Такі незначні розбіжності також вимагають застосування методів статистичної обробки даних, а саме визначення кутового перетворення Фішера – критерію φ^* [203, с.157-162]. Оскільки в нашому дослідженні досягнуті коефіцієнти навченості в обох експериментальних групах перевищують мінімально достатній 0,70, то за «ефект» приймаємо коефіцієнт 0,84, тоді ж як його відсутністю є діапазон усіх нижчих за значенням коефіцієнтів. Наступний крок полягає у визначенні процентної частки студентів, які досягли коефіцієнту навченості 0,84 в ЕГ-1 та ЕГ-2. Для цього формуємо дві статистичні гіпотези: H_0 – процентна частка студентів, які досягли коефіцієнта навченості 0,84 у ЕГ-1 перевищує відповідну процентну частку студентів у ЕГ-2; H_1 – процентна частка студентів, які досягли коефіцієнта навченості 0,84 у ЕГ-2 більша, за цю ж процентну частку в ЕГ-1. Усі обрахунки фіксуємо у табл. 3.8, що репрезентує емпіричні частоти за двома значеннями ознаки: «є ефект» – «немає ефекту». Розраховане нами на цій основі за формулою (3.1), наведеною вище, $\varphi^*_{\text{емп}}$ також дорівнює 2,66 й перевищує $\varphi^*_{\text{кр}}$ ($P \leq 0,01$), а отже, знаходиться у зоні значущості (див. Рис. 3.4). Відтак статистична гіпотеза H_0 відкидається й приймається статистична гіпотеза H_1 . Таким чином, одержані нами статистичні дані дають підстави визнати загалом вищу ефективність варіанта Б адаптації рівня складності тестових матеріалів, що передбачав включення до тесту 1-2 ТЗ ТЗ, складніших за решту.

Таблиця для розрахунку критерію ϕ^* при зіставленні ЕГ-1 та ЕГ-2 за процентною часткою студентів, які досягли коефіцієнту навченості 0,84 за результатами другої серії експерименту

Групи	«є ефект»			«немає ефекту»			Загальна кількість осіб
	Кількість студентів	процентна частка	ϕ^*	Кількість студентів	процентна частка	ϕ^*	
ЕГ-1	7	29,2%	1,142	17	70,8%	2,000	24
ЕГ-2	16	66,7%	1,911	8	33,3%	1,230	24
К-ість ст-тів	26			22			48

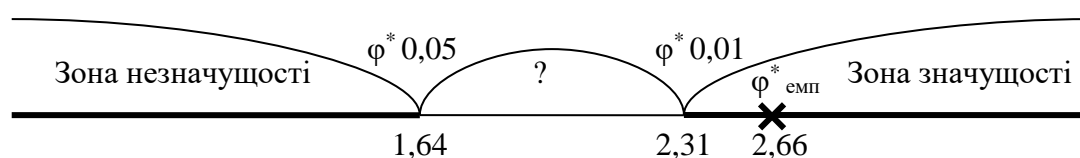

Рис. 3.4. «Вісь значущості» для статистичних даних другої серії експерименту

На основі отриманих даних фіксуємо підтвердження сформульованої гіпотези другої серії експерименту, а саме систематичне проведення адаптивного поточного, тематичного ТК й адаптивного ТК виконання студентами позааудиторного читання з використанням адаптивних частин тестів з читання, укомплектованих не лише ТЗ відповідного рівня складності, а й додатковими ТЗ дещо вищого рівня складності, дозволяє значно підвищити ефективність навчання майбутніх фінансистів англomовного читання фахової літератури. Це свідчить на користь застосування системи адаптивного ТК як засобу управління процесом формування АК у читанні фахової літератури в межах студентської групи з неоднорідним рівнем володіння англomовним читанням, що сприяє підвищенню успішності опанування й вдосконалення ними необхідних читацьких навичок й умінь.

Насамкінець, зупинимось на результатах пілотного тестування створених тестових матеріалів. Переважна більшість текстів (96%), що пропонувалася для читання у ході експериментального тестування, отримала позитивну оцінку з боку студентів за критеріями новизни, актуальності й пізнавальної цінності. Проведене нами після завершення першої серії експерименту опитування студентів обох експериментальних груп стосовно їхнього ставлення до тестової форми контролю АК у читанні фахової літератури зафіксувало її позитивну оцінку в 73% учасників експерименту (35 студентів), з них 42% (20 респондентів) припадає на ЕГ-2 і лише 31% (15 опитаних) на ЕГ-1. Основними аргументами на її користь при цьому називалися: цікавість та різноманітність пропонуваніх ТЗ, наявність в опитаних належних умінь для їх успішного виконання, а також позитивний вплив тестової форми контролю на перебіг навчання читання англомовної фахової літератури.

Попередньо визначені нами на основі літературних даних орієнтовні часові рамки виконання ТЗ й частин тестів з читання отримали своє повне емпіричне підтвердження в ході пілотного тестування. Орієнтовний час виконання кожного окремого ТЗ й частин відповідних тестів з читання представлено у табл. 3.9.

Одержані результати пілотного тестування засвідчили достатність використання трьох ТЗ з десятьма пунктами для опрацювання кожний для визначення рівня сформованості у студентів-фінансистів рецептивних навичок читання та трьох ТЗ з п'ятьма пунктами для опрацювання кожний для визначення рівня сформованості макровмінь в окремому виді читання в межах тематичного й модульного ТК. Стосовно частини з читання підсумкового тесту, то цілком інформативними виявилися три ТЗ для кожного з двох субтестів, серед яких кожне ТЗ субтесту 1 містить п'ять пунктів для опрацювання, тоді ж як ТЗ 4–5 субтесту 2 включають по вісім пунктів для опрацювання кожний, а ТЗ 6 цього ж субтесту – десять пунктів для опрацювання.

Обробка результатів пілотування традиційно передбачає проведення низки складних математично-статистичних розрахунків, що дозволяють

Розподіл часу на виконання ТЗ частин з читання тематичного й модульного та підсумкового тестів

№ ТЗ	Час, відведений на виконання ТЗ
Частина з читання тематичного й модульного тестів	
Субтест 1 для контролю мовної компетенції у читанні	
ТЗ №1 10 пунктів для опрацювання	5 хвилин
ТЗ №2 10 пунктів для опрацювання	5 хвилин
ТЗ №3 10 пунктів для опрацювання	5 хвилин
Всі ТЗ субтесту 1	15 хвилин
Субтест 2 для контролю мовленнєвої компетенції у читанні	
ТЗ №4 5 пунктів для опрацювання	5 хвилин
ТЗ №5 5 пунктів для опрацювання	10 хвилин
ТЗ №6 5 пунктів для опрацювання	15 хвилин
Всі ТЗ субтесту 2	30 хвилин
Всі ТЗ частини тесту з читання	45 хвилин
Частина з читання підсумкового тесту	
Субтест 1 для контролю макровмінь в окремому виді читання	
ТЗ №1 5 пунктів для опрацювання	4 хвилин
ТЗ №2 5 пунктів для опрацювання	6 хвилин
ТЗ №3 5 пунктів для опрацювання	10 хвилин
Всі ТЗ субтесту 1	20 хвилин
Субтест 2 для комплексного контролю макровмінь у відповідних видах читання	
ТЗ №4 8 пунктів для опрацювання	8 хвилин
ТЗ №5 8 пунктів для опрацювання	12 хвилин
ТЗ №6 10 пунктів для опрацювання	20 хвилин
Всі ТЗ субтесту 2	40 хвилин
Всі ТЗ частини тесту з читання	60 хвилин

зробити певні висновки щодо валідності та надійності тестових матеріалів [89, 122, 152]. При цьому в сучасній тестології та у методиці викладання ІМ існує й протилежна думка щодо необхідності математичної оцінки якісних показників тестів навчальних досягнень, до яких власне й належать створені нами тестові матеріали. Так, низка дослідників [225, 306] переконана в тому, що, з одного боку, визначення показників валідності й надійності таких ТЗ і тестів не є доцільною з огляду на можливість залучити до такого дослідження досить обмежену кількість тестованих, що обов'язково призводить до викривлення одержаних статистичних даних, з одного боку [92, с.39], та низьку практичність такої діяльності в умовах сучасного вітчизняного ВНЗ [225; 262, с.154] – з іншого. З урахуванням обох точок зору, а також необхідності озброїти викладача-практика такими засобами ТК, які здатні, з одного боку, своєчасно постачати досить валідну й надійну інформацію щодо досягнутого в результаті певного відрізка навчання рівня сформованості у студентів АК у читанні фахової літератури та оперативно адаптуватися до змін, що відбуваються у процесі навчання й реагувати на його актуальні потреби – з іншого, в межах нашого дослідження було вирішено зупинитися лише на визначенні показників валідності за процедурою, що використовувалась О. В. Кміть [89] у відповідному дослідженні, та уникнути складних статистичних розрахунків (мода, медіана тощо). Одним із найрозповсюдженіших способів визначення надійності тестових матеріалів є обчислення коефіцієнту внутрішньої сталості тесту, який має знаходитись в діапазоні 0,6–0,8 та дорівнює співвідношенню суми балів одержаних всіма тестованими за виконання ТЗ з парними номерами до суми балів за виконання ними ТЗ з непарними номерами цього ж тесту. У нашому випадку розрахувати у такий спосіб надійність пропілотованих тестів не видається можливим з огляду на невелику кількість ТЗ у частині тесту з читання [225] та її укомплектованість різноваговими ТЗ. Саме тому надійність створених нами тестових матеріалів забезпечувалася шляхом логічного аналізу потенційних чинників вимірювальної помилки у конкретній тестовій ситуації, що дозволило уникнути їхнього впливу на результати тестування [262, с.154].

Визначення валідності частин тестів з читання проводилося шляхом зіставлення коефіцієнтів навченості тестованих в опануванні англомовним читанням фахової літератури, одержаними за результатами написання ними тестів й зафіксованими за їхніми нетестовими оцінками, одержаними за відповідний відрізок навчання. Коефіцієнт навченості розраховувався в обох експериментальних групах у двох напрямках: за результатами виконання всієї частини тесту одним тестованим (по горизонталі) та за результатами виконання окремого ТЗ частини тесту усіма учасниками пілотування (по вертикалі) за формулою:

$$K_n = \frac{P}{N}, \quad (3.2)$$

де K_n – коефіцієнт навченості,

P – кількість нарахованих балів за виконання тесту / кількість балів одержаних за нетестовими оцінками,

N – максимально можлива кількість балів за виконання тесту / максимально можлива кількість балів за нетестовими оцінками.

Необхідна кореляція коефіцієнтів навченості за кожною з пропілотованих частин з читання та нетестовими оцінками студентів протягом відповідного відрізка навчання простежується за табличними даними, поданими в Додатку Ф та дозволяє стверджувати, що створені тестові матеріали характеризуються необхідними показниками валідності. Приклади пропілотованих частин тестів з читання представлені в Додатку Х.

Отже, створена нами система ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури має позитивний вплив на успішність перебігу й результативність навчання студентів англомовного читання та характеризується достатньою валідністю й надійністю одержаних вимірювань. Спираючись на результати двох серій експериментального навчання й тестування, вважаємо за доцільне супроводжувати використання створеної системи ТК у навчальному процесі методикою формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій, що передбачає самостійне

укладання студентами пам'яток-інструкцій щодо виконання ТЗ окремого типу й виду та частин з читання відповідних тестів. Посилення навчаючого потенціалу створених тестових матеріалів, у свою чергу, вбачаємо в застосуванні варіанту адаптації рівня складності тестів, що полягає в залученні до їхнього складу одного-двох ТЗ дещо вищого рівня складності у порівнянні з рештою.

3.3. Методичні рекомендації щодо впровадження системи тестового контролю англomовної компетенції в читанні фахової літератури майбутніми фінансистами в економічні вищі навчальні заклади

Для ефективної організації ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури в умовах сучасного економічного ВНЗ необхідно спланувати й забезпечити його систематичну реалізацію протягом усього процесу навчання студентів англomовного читання шляхом проведення поточного ТК з боку викладач та студента на кожному практичному занятті, ТК виконання студентами позааудиторного читання – на передостанньому занятті кожного тематичного блоку, тематичного ТК – на кожному останньому занятті тематичного блоку, модульного ТК – на останньому занятті кожного навчального модуля та підсумкового ТК – в кінці навчального року, що співпадає із завершенням вивчення дисципліни студентами й складанням іспиту.

Слід завчасно інформувати студентів про заплановані заходи ТК з читання, орієнтовну структуру й зміст тестів для позааудиторного читання, частин з читання тематичних, модульних й підсумкового тестів, методику оцінювання результатів виконання вищезгаданих тестів; забезпечувати студентів прикладами відповідних тестових матеріалів й можливістю тренувального виконання подібних ТЗ під час підготовки до проведення тестування.

Варто послідовно формувати й вдосконалювати необхідні виконавські тестові стратегії студентів під час проведення поточного ТК та ТК позааудиторного читання, спонукаючи їх до самостійного укладання власних пам'яток-інструкцій щодо ефективного виконання як окремих ТЗ певного типу й виду, так і комплексних частин тестів з читання.

Для здійснення ТК АК у читанні фахової літератури необхідно використовувати комунікативно спрямовані ТЗ, укладені на основі автентичних фахових текстів, в яких моделюються характерні для професійної діяльності фінансиста проблемні ПКЗ з читання, а в експозиції наводиться необхідна контекстуальна інформація.

Під час проведення тестування слід забезпечити студентам належні фізичні умови.

Для проведення будь-якого виду ТК належить застосовувати бланки із завданнями, що містять чітку інструкцію щодо виконання даного ТЗ / частини тесту з читання, інформацію щодо часу, відведеного на тестування, та максимальної кількості балів, яка нараховується за успішне виконання даного ТЗ / частини тесту з читання. До складу кожного окремого ТЗ доцільно включати зразок виконання та, за потреби, супроводжувати його розгорнутими поясненнями й коментарями. Тексти для читання можуть наводитися як безпосередньо у бланку із завданнями, так і в окремому збірнику.

З метою економії часу доречно забезпечити студентів окремими бланками для фіксації відповіді. В умовах АТ доцільно одразу вказувати на бланку для відповіді ім'я, прізвище студента та рівень складності запропонованої йому частини тесту з читання. Крім того, з метою спрощення процесу роздачі завдань студентам в аудиторії слід попередньо відсортувати бланки із завданнями та для фіксації відповіді за рівнем складності.

Заповнені студентами бланки перевіряються викладачем шляхом зіставлення їх із заданими ключами. Правильною вважається лише та відповідь, яка співпадає із запропонованим ключем. При цьому у ТЗ із

вільноконструйованою відповіддю не враховуються орфографічні й граматичні помилки, які не заважають розумінню висловленого.

Кількість балів за виконання частини тесту з читання нараховується у відповідності до встановленої ваги окремого ТЗ, наведеної у бланку із завданнями, та переводиться в академічні оцінки за шкалою ECTS, 5-бальною та 100-бальною шкалами оцінювання на основі запропонованої схеми (див. Додаток Т).

Для проведення зовнішнього й внутрішнього поточного ТК використовують ТЗ, націлені на визначення рівня сформованості у студентів окремих операцій, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання, власне рецептивних лексичних й граматичних навичок читання та окремих мовленнєвих умінь, що забезпечують реалізацію відповідного виду читання.

Слід обмежити реалізацію поточного ТК 15-25 хв. на кожному практичному занятті. Доцільно максимально індивідуалізувати здійснення поточного ТК за рахунок підбору дискретних ТЗ відповідного рівня складності для студентів із різним рівнем підготовки з англomовного читання для кожного практичного заняття.

Варто регулювати рівень складності дискретних ТЗ для поточного ТК за такими критеріями як рівень складності основи ТЗ (мовний, предметний, логічний), операційний рівень виконання ТЗ (від звичайного впізнавання до створення вторинного продукту на основі прочитаного), рівень його проблемності, наявність часових обмежень на виконання ТЗ (уповільнення / прискорення), наявність вербальних і невербальних опор, тип і вид ТЗ.

Для здійснення ТК виконання студентами позааудиторного читання й тематичного ТК слід використовувати відповідний тест та частини з читання комплексних тематичних тестів, спрямованих на визначення рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання та контроль макровмінь у переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні.

Проведення ТК позааудиторного читання й тематичного ТК належить обмежити 45-55 хв. передостаннього й останнього практичного заняття кожного тематичного блоку.

Необхідно індивідуалізувати здійснення першого ТК позааудиторного читання шляхом розподілу студентів мінімум на три підгрупи за рівнем володіння англомовним читанням, зафіксованим за узагальненими результатами поточного тестування.

З цією ж метою доведеться паралельно укомплектувати адаптивні тести для контролю позааудиторного читання мінімум трьох рівнів складності шляхом варіювання їхньої структури й змісту та регулювання рівня складності окремих ТЗ, включених до їхнього складу. Відібрані ТЗ мають бути максимально наближеними за рівнем складності до прогнозованого рівня посильності для студентів окремої підгрупи. Доцільно доповнити склад адаптивних тестів одним-двома ТЗ, рівень складності яких дещо перевищує прогнозовано посильний й співвідноситься з наступним вищим рівнем складності. Далі слід перерозподілити студентів на підгрупи за результатами ТК позааудиторного читання: перевести студентів, які стовідсотково правильно виконали усі ТЗ запропонованого адаптивного тесту, до підгрупи з вищим рівнем володіння англомовним читанням; залишити студентів, які одержали оцінку «добре» за наведеною шкалою оцінювання (див. Додаток Т) у тій самій підгрупі; перевести студентів, які одержали задовільні й незадовільні оцінки за результатами ТК позааудиторного читання, до підгрупи з нижчим рівнем володіння англомовним читанням.

Необхідно забезпечити студентів кожної з визначених підгруп адаптивними частинами з читання тематичного тесту відповідного рівня складності. За одержаними результатами адаптивного тематичного ТК слід знову перерозподілити студентів на підгрупи за рівнем володіння англомовним читанням й укласти адаптивні тести для проведення наступного ТК позааудиторного читання.

Неадаптивний модульний ТК проводиться з використанням частини з читання, націленої на визначення рівня сформованості у студентів рецептивних навичок читання й макровмінь у переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні на матеріалі декількох тем.

Варто обмежити час виконання частини з читання модульного тесту 45-55 хв.

Насамкінець, слід проводити неадаптивний підсумковий ТК у межах іспиту з ІМ із використанням частини з читання підсумкового тесту, спрямованої на оцінку рівня сформованості у студентів макровмінь в окремому виді читання й комплексний контроль макровмінь у відповідному виді читання.

Необхідно відвести 60 хв. іспиту з ІМ на виконання студентами частини підсумкового тесту з читання.

Висновки до розділу 3

З урахуванням основних положень, висвітлених у третьому розділі дисертації, маємо можливість сформулювати такі висновки щодо ефективної реалізації системи ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури в умовах сучасного економічного ВНЗ:

1. Експериментальна перевірка створеної системи ТК передбачає не лише пілотування розроблених тестових матеріалів з метою оцінки їхньої придатності до застосування, уточнення умов використання та визначення якісних показників валідності, надійності, автентичності й практичності, а й проведення експериментального навчання і тестування, що дозволяють визначити загальний вплив цієї системи ТК на успішність навчання майбутніх фінансистів англомовного читання літератури за фахом. З огляду на особливості тестування як специфічної форми контролю метою першої серії експерименту, крім встановлення загального впливу систематичного комунікативно спрямованого ТК АК у читанні фахової літератури на успішність перебігу навчання майбутніх фінансистів англомовного читання (вертикальний характер експерименту), було визначення оптимального

варіанту методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій студентів, який має застосовуватися паралельно із проведенням тестування (горизонтальний характер експерименту). Відповідно мета другої серії експерименту полягала у визначенні впливу систематичного адаптивного ТК на результативність навчання майбутніх фінансистів англомовного читання літератури за фахом (вертикальний характер експерименту) та встановленні ефективного варіанту адаптації рівня складності частин з читання тематичних тестів та тестів для ТК позааудиторного читання (горизонтальний характер експерименту) як засобу оптимізації організації й проведення АТ та посилення навчаючого, розвиваючого й мотивуючого впливу ТК у НМВНЗ.

2. За результатами першої серії експериментального навчання й тестування маємо підстави стверджувати, що систематичний поточний ТК, ТК позааудиторного читання й тематичний ТК з використанням створених комунікативно спрямованих ТЗ й частин тестів з читання у поєднанні з залученням певної методики формування / вдосконалення виконавських тестових стратегій є ефективним засобом управління та підвищення успішності процесу навчання студентів англомовного читання фінансової літератури. В умовах систематичного здійснення заходів ТК доцільним є спонукування студентів до самостійного укладання пам'яток-інструкцій щодо виконання як окремих ТЗ, так і комплексних частин тестів з читання. Це дозволяє не лише сформувати позитивне ставлення студентського контингенту до тестової форми контролю та гнучкі й стійкі виконавські тестові стратегії, а й сприяє вдосконаленню власне читацьких навичок й умінь. Тоді ж як разовому, зокрема пілотному тестуванню, якнайкраще відповідає використання готових пам'яток-інструкцій щодо роботи з тестовими матеріалами як засіб оперативного нівелювання труднощів студентів, пов'язаних зі специфікою цієї форми контролю.

3. Посилення навчаючого й розвиваючого впливу ТК на навчання студентів англомовного читання літератури за фахом передбачає його індивідуалізацію за рахунок залучення модифікованої нами двохкрокової

моделі АТ. При цьому згідно з результатами другої серії експерименту доцільно адаптувати рівень складності частин з читання тематичного тесту та тесту для контролю позааудиторного читання не лише за рахунок їхньої комплектації ТЗ прогнозовано посилюного для студентів певної підгрупи рівня складності, а й одним-двома складнішими ТЗ. Це стимулює пізнавальну й навчальну діяльність студентів у процесі виконання частини тесту з читання, а також оптимізує процес перерозподілу студентів на підгрупи на наступному кроці реалізації АТ.

4. Проведене паралельно з експериментальним навчанням пілотне тестування створених тестових матеріалів дозволило уточнити часові рамки виконання частин з читання тематичного, модульного й підсумкового тестів та оптимальну кількість ТЗ у кожній з них. Необхідні автентичність й надійність кожного з пропілотованих ТЗ забезпечувалися за рахунок його розробки на основі спеціально створеної специфікації. Встановлена кореляція між коефіцієнтами навченості студентів обох експериментальних груп за результатами тестового та нетестового контролю засвідчила достатню валідність створених тестових матеріалів. Вимога щодо практичності здійснення тестування зумовила необхідність у коригуванні процедури реалізації адаптивного поточного ТК.

5. Сформульовані нами методичні рекомендації щодо реалізації системи ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури містять вказівки щодо її належної організації в умовах сучасного вітчизняного НМВНЗ та окреслюють шляхи підвищення ефективності застосування ТК в навчанні студентів немовних спеціальностей іншомовного читання фахової літератури.

Основні результати цього етапу дослідження висвітлені у трьох публікаціях [103, 104, 113].

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішена актуальна науково-практична задача – підвищення ефективності контролю рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей, у тому числі й майбутніх фінансистів, ІК у читанні фахової літератури. Відповідно до завдань дослідження його результати дозволяють дійти таких висновків.

Спираючись на проведений нами аналіз відповідних науково-методичних джерел, вважаємо тестову форму контролю найбільш придатною для визначення рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури як безпосередньо у процесі навчання, так і по його завершенню. Оскільки саме ТК дозволяє максимально врахувати як загальнометодичні вимоги до реалізації контролю в умовах сучасного ВНЗ й специфіку контролю за опануванням іншомовними навичками й уміннями в читанні фахової літератури як рецептивному виді мовленнєвої діяльності, так й індивідуально-психологічні особливості студентського контингенту спеціальності «Фінанси».

1. Дослідження будь-якого об'єкта з позицій системного підходу передбачає його вивчення у двох якостях: як підсистеми зовнішньої оточуючої системи та як окремої системи, представленої сукупністю взаємопов'язаних підсистем. Саме тому, нами було визначено місце системи ТК рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей ІК у читанні фахової літератури у загальній системі навчання ІМ в НМВНЗ. Це, у свою чергу, дозволило виокремити ті чинники зовнішнього середовища, що завдають найсуттєвішого впливу на характер її функціонування, а отже, й детермінують її специфічні особливості. Такими чинниками для досліджуваної системи є: система організації навчально-виховного процесу у вітчизняному ВНЗ – КМСОНП та система навчання студентів немовних спеціальностей іншомовного читання літератури за фахом. Вплив першого з визначених чинників зовнішнього середовища пов'язаний із вирішенням практичних завдань КМСОНП, що, у свою чергу, викликали певні особливості у системі

ТК, яка досліджувалася нами. Проведений аналіз цих особливостей дозволив визначити перелік основних вимог щодо ефективної організації системи ТК в умовах сучасного вітчизняного НМВНЗ, а саме: 1) систематичність здійснення ТК, що забезпечує систематичність роботи студента протягом семестру; 2) проведення поточного ТК із використанням спеціально розроблених якісних дискретних ТЗ, що пояснюється посиленням значення й статусу поточного контролю за рахунок набуття ним оціночної функції; 3) індивідуалізованість ТК, що зумовлюється орієнтиром на індивідуалізацію й диференціацію навчання у ВНЗ, з одного боку, та неоднорідністю підготовки з ІМ студентів НМВНЗ – з іншого; 4) проблемність ТЗ / тестів з читання, що дозволяє розвивати творчі здібності студента у процесі контролю; 5) висока пізнавальна цінність текстів для читання та змісту ТЗ, що посилює внутрішню пізнавальну мотивацію студента до навчання й проходження ТК; 6) паралельне застосування відповідної методики формування / вдосконалення у студентів необхідних тестових стратегій; 7) забезпеченість студентів практичними засобами самоконтролю й самооцінювання, що покращує організацію СРС взагалі; 8) проведення ТК виконання студентами позааудиторного читання, що сприяє посиленню ролі СРС у навчальному процесі; 8) відкритість ТК як одна із ознак демократизації навчання у ВНЗ.

На наш погляд, створення кожної нової системи ТК має полягати в уточненні елементного складу та взаємозв'язків тих її підсистем, що детермінують її характерні відмінності у порівнянні з уже існуючими, попередньо створеними системами тестування. У межах нашого дослідження до таких підсистем належать: підсистема етапів проведення ТК – підсистема видів ТК – підсистема об'єктів ТК – підсистема типів і видів ТЗ, що використовуються з метою вимірювання рівня їхньої сформованості, – підсистема засобів ТК. Вимога щодо систематичності здійснення ТК в умовах сучасного ВНЗ дозволила уточнити елементний склад та встановити взаємозв'язки перших двох визначених підсистем у такий спосіб: 1) початок навчального року – діагностичний ТК; 2) окреме практичне заняття – поточний

ТК; 3) тематичний цикл практичних занять – ТК виконання студентами позааудиторного читання й тематичний ТК; 4) навчальний модуль – модульний ТК; 5) завершення вивчення дисципліни студентами – підсумковий ТК. При цьому кожний з цих видів ТК має здійснюватись на двох взаємопов'язаних рівнях: ТК з боку викладача та ТСК з боку студента, що йому передусє.

Вплив другого визначеного нами чинника зовнішнього середовища (система навчання студентів немовних спеціальностей іншомовного читання фахової літератури) на досліджувану систему, у свою чергу, виявляється у: 1) відповідності об'єктів ТК провідним об'єктам навчання студентів іншомовного читання фахової літератури на відповідних відрізках навчального процесу у НМВНЗ; 2) виокремленні прямих та опосередкованих об'єктів ТК, що пояснюється обмеженістю навчання студентів немовних спеціальностей іншомовного читання фахової літератури; 3) розподілі об'єктів ТК на групи відповідно до етапності формування аналогічних об'єктів навчання; 4) уточненні елементів підсистеми об'єктів ТК на основі аналізу лінгвостилістичних особливостей іншомовних текстів окремого фаху, у нашому випадку – АФНТ, та специфічних потреб, що мають спеціалісти кожної окремої галузі в читанні іншомовної літератури за фахом. Це дозволило нам впорядкувати підсистему об'єктів ТК у вигляді прямих та опосередкованих об'єктів ТК, а до складу останніх віднести: предметні / експертні знання, країнознавчі знання, дискурсивні знання, когнітивні, метакогнітивні та компенсаторні стратегії читання, мовні знання студентів, а також навички техніки читання. Крім цього, всі об'єкти ТК розподіляються на такі групи: 1) окремі операції, що складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання; 2) власне рецептивні лексичні та граматичні навички читання; 3) окремі мовленнєві вміння, що забезпечують здійснення окремого виду читання; 4) макровміння в переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні; 5) комплекси макровмінь у відповідних видах читання. Прямі об'єкти ТК кожної з груп конкретизуються з огляду на виокремлені лінгвостилістичні особливості АФНТ та професійні потреби майбутнього

фінансиста. Так, на цій основі створено методичну типологію ЛО реального словника майбутнього фінансиста та конкретизовано операції відповідної рецептивної лексичної навички читання англomовної фінансової літератури, й власне рецептивні лексичні навички читання, що мають контролюватися безпосередньо у процесі навчання студентів цього виду мовленнєвої діяльності, а також визначені специфічні вміння, пов'язані з вилученням, смисловим опрацюванням та використанням інформації, представленої саме в АФНТ. Насамкінець, уточнені у такий спосіб елементи підсистеми об'єктів ТК зіставлено з відповідними їм елементами підсистеми видів ТК: 1) поточний ТК – окремі операції, що складають відповідні рецептивні навички читання, власне рецептивні лексичні та граматичні навички читання, окремі мовленнєві уміння, що забезпечують реалізацію того чи іншого виду читання; 2) тематичний ТК, ТК виконання студентами позааудиторного читання – рецептивні навички читання на матеріалі окремої теми, макровміння в окремих видах читання на матеріалі окремої теми; 3) модульний ТК – рецептивні навички читання на матеріалі декількох тем, макровміння в окремих видах читання на матеріалі декількох тем; 4) підсумковий ТК – макровміння в переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні англomовної фінансової літератури та комплекси макровміннь у відповідних видах читання.

Ефективне вимірювання рівня сформованості вищевказаних об'єктів ТК передбачає створення комунікативно спрямованих ТЗ / тестів. Реалізацію комунікативного підходу до ТК АК у читанні фахової літератури вбачаємо в моделюванні в ТЗ ситуацій реального опосередкованого спілкування в читанні, включених до безпосередньої професійної діяльності. Воно, у свою чергу, передбачає: 1) відбір автентичних англomовних текстових матеріалів, що здійснюється на основі низки критеріїв; 2) відтворення інформаційно-пошукових та інформаційно-поведінкових ПКЗ з читання, які передбачають читання відібраних текстів в реальних умовах; 3) надання проблемності змодельованим ПКЗ за рахунок використання текстів з мисленнєвими завданнями, створеними автором, проблематизації текстів та створення власне

проблемних завдань, розв'язання яких передбачає ефективне застосування вилученої з тексту інформації; 4) надання в експозиції до ТЗ необхідної контекстуальної інформації щодо ролі тестованого, обставин і причин здійснення читацької діяльності, очікуваного продукту / результату її виконання.

2. Створення кожного окремого ТЗ для визначення рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури має керуватися його специфікацією. Під якою розуміємо структурований набір універсальних взаємопов'язаних характеристик об'єкта контролю та способу здійснення його вимірювання, який служить шаблоном для адекватного відтворення релевантної ситуації реального іншомовного спілкування в читанні фахової літератури при розробці низки окремих ТЗ зі спільними вимірювальними й якісними характеристиками та інструкцією для їхнього подальшого використання під час безпосереднього проведення тестування. Створені у такий спосіб ТЗ класифікуються у банк ТЗ на підбірки за видами ТК, для проведення якого вони можуть використовуватися, а також на групи й підгрупи за об'єктами їхнього контролю. У межах створеного нами банку ТЗ для ТК АК у читанні фінансової фахової літератури виокремлюємо: 1) підбірку ТЗ I для проведення поточного ТК, що містить групу ТЗ I.1 для контролю окремих операцій, які складають відповідні рецептивні лексичні й граматичні навички читання, групу ТЗ I.2 для визначення рівня сформованості власне рецептивних лексичних та граматичних навичок читання та групу ТЗ I.3 для визначення рівня сформованості окремих мовленнєвих умінь читання, що забезпечують здійснення того чи іншого виду читання; 2) підбірку ТЗ II для проведення тематичного / модульного ТК, що складається з групи ТЗ II.1 для контролю рецептивних навичок читання на матеріалі окремої / декількох тем та групи ТЗ II.2 для оцінки рівня сформованості макровмінь у переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні на матеріалі окремої або декількох тем; 3) підбірку ТЗ III для проведення підсумкового ТК. Для об'єкту ТК кожної з виокремлених груп та підгруп банку визначено характер і зміст релевантного

йому ПКЗ, відповідний спосіб і прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ та адекватні типи й види ТЗ, що можуть використовуватися для вимірювання його рівня сформованості. При цьому для оцінки рівня сформованості одного й того ж об'єкту ТК пропонується використовувати широкий спектр типів та видів ТЗ, що дозволяє забезпечити індивідуалізованість ТК в цілому. З цією метою визначено перелік критеріїв оцінки рівня складності окремого ТЗ з читання іншомовної фахової літератури, а саме: 1) рівень складності основи ТЗ; 2) ступінь інтелектуального навантаження на тестованого, що детермінується операційним рівнем ТЗ та рівнем його проблемності; 3) труднощі досягнення комунікативної мети, поставленої у ТЗ.

Засобами здійснення поточного ТК є дискретні комунікативно спрямовані ТЗ, тоді ж як засобом реалізації тематичного, модульного й підсумкового ТК є комплексний тест, а точніше – частина відповідного тесту з читання. На наш погляд, структура та зміст частини з читання тематичного / модульного / підсумкового тестів мають укладатися з урахуванням структури та змісту існуючих стандартизованих тестів, у нашому випадку – у галузі фінансів АМ. Проведений нами аналіз частин з читання стандартизованого тесту Cambridge ICFE стосовно їхньої структури та змісту, типів і видів ТЗ, включених до їхнього складу, характеристик текстів для читання, часових рамок виконання окремих ТЗ і частин тестів в цілому, а також співвідношення ваги ТЗ дозволив: 1) укомплектувати частину з читання тематичного / модульного тесту двома субтестами (для контролю рецептивних навичок читання та макровмінь у переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні), до складу кожного з яких увійшли по три ТЗ, що містять по десять та по п'ять пунктів для опрацювання відповідно; 2) визначити типи й оптимальні обсяги текстів, що відповідають тим чи іншим об'єктам ТК; 3) встановити співвідношення ваги ТЗ субтесту 1 (для контролю рецептивних навичок читання) та субтесту 2 (для контролю макровмінь в окремих видах читання) 1:2; 4) обмежити орієнтовний час виконання цієї частини тесту 45-55 хв. Серед

основних важелів адаптації рівня складності частини з читання тематичного тесту та тесту для контролю виконання студентами позааудиторного читання розглядаємо: варіювання змісту й структури частини з читання та регулювання рівня складності окремих ТЗ, що увійшли до її складу. Частину підсумкового тесту з читання також комплектуємо двома субтестами (для контролю макровмінь в окремих видах читання та для комплексного контролю макровмінь у відповідних видах читання). Кожний з цих субтестів містить по три ТЗ, серед яких ТЗ 1-3 (субтест 1) включають по п'ять пунктів для опрацювання, ТЗ 4-5 (субтест 2) – вісім пунктів для опрацювання та ТЗ 6 (субтест 2) – десять пунктів для опрацювання. На виконання частини підсумкового тесту з читання відводимо 60 хв. та оцінюємо його у 10 балів одразу за 100-бальною шкалою оцінювання.

3. Модель реалізації розробленої системи ТК передбачає здійснення адаптивного ТСК з боку студента протягом всього процесу навчання англomовного читання фахової літератури, а також проведення адаптивного поточного зовнішнього тестування за рахунок залучення ТЗ різного рівня складності – на першому циклі навчання; організацію адаптивного індивідуалізованого тематичного ТК й ТК виконання позааудиторного читання студентами з боку викладача за рахунок залучення модифікованої нами двохкрокової моделі АТ – на другому циклі навчання; проведення неадаптивного модульного ТК з боку викладача – в межах третього циклу та здійснення неадаптивного підсумкового ТК з боку викладача по завершенню вивчення дисципліни. Модифікація двохкрокової моделі АТ полягає в тому, що результати попереднього тестування для кожного наступного виступають результатами вхідного тестування, на основі яких здійснюється перерозподіл студентів на підгрупи за рівнем підготовки з англomовного читання фахової літератури та адаптація рівня складності тестів для контролю виконання студентами позааудиторного читання й частин з читання тематичних тестів.

4. З урахуванням основних положень системного підходу до навчання й тестування експериментальна перевірка створеної нами системи ТК включала

дві серії експериментального навчання й тестування та паралельне пілотування створених тестових матеріалів. Основною метою експериментального навчання й тестування було дослідження впливу створеної нами системи на ефективність процесу навчання майбутніх фінансистів англomовного читання літератури за фахом. Крім цього, з огляду на специфіку тестової форми контролю та ставлення до неї студентського контингенту сучасного НМВНЗ додатковою метою першої серії експерименту було визначення оптимального варіанту методики формування / вдосконалення у студентів виконавських тестових стратегій. У той час як додаткова мета другої серії експерименту полягала у встановленні ефективного варіанту адаптації рівня складності частин з читання тематичних тестів та тестів для контролю позааудиторного читання студентів. Метою пілотування створених тестових матеріалів було уточнення часових рамок виконання як окремих ТЗ, так і частин тестів з читання в цілому, конкретизація методики нарахування балів, оцінка цікавості й доступності як тестів для читання, так і створених на їх основі ТЗ, а також визначення якісних показників досліджуваних тестових матеріалів.

Результати першої серії експерименту повністю підтвердили сформульовану нами гіпотезу дослідження щодо позитивного впливу систематичного поточного ТК, ТК виконання студентами позааудиторного читання та тематичного ТК із застосуванням комунікативно спрямованих тестових матеріалів на ефективність навчання майбутніх фінансистів англomовного читання фахової літератури, а також дозволили визначити оптимальний для застосування за таких умов варіант методики формування у студентів виконавських тестових стратегій. В умовах систематичного ТК доречно спонукати студентів до самостійного укладання пам'яток-інструкцій щодо виконання як окремих ТЗ, так і частин тестів з читання. Оскільки такий варіант методики формування виконавських тестових стратегій забезпечує не лише опанування необхідними прийомами роботи з ТЗ й комплексними тестами, а й сприяє вдосконаленню читацьких умінь та стратегій студентів. В умовах одноразового проведення тестування безумовно ефективним вважається

використання студентами готових пам'яток-інструкцій. Результати другої серії експерименту, в свою чергу, підтвердили сформульовану нами гіпотезу щодо підвищення ефективності навчання студентів-фінансистів англomовного читання фахової літератури за рахунок проведення адаптивного поточного ТК, ТК виконання студентами позааудиторного читання й тематичного ТК із використанням певного варіанту адаптації рівня складності відповідних частин тестів з читання. При цьому оптимальним варіантом адаптації рівня складності тестових матеріалів виявилася комплектація частин тестів з читання не лише ТЗ, рівень складності яких відповідає прогнозованому рівню володіння тестованими англomовним читанням літератури за фахом, а й декількома ТЗ, що дещо перевищують його. Оскільки у такий спосіб посилюється розвиваючий й навчаючий вплив АТ та оптимізується процедура перерозподілу студентів на підгрупи за рівнем підготовки у процесі здійснення АТ. За результатами пілотування було зафіксовано достатній рівень автентичності, практичності, валідності й надійності створених тестових матеріалів. Це все свідчить на користь упровадження запропонованої нами системи ТК у навчально-виховний процес з ІМ в НМВНЗ.

На основі проведених теоретичних і практичних досліджень було укладено методичні рекомендації щодо реалізації системи адаптивного комунікативно спрямованого ТК рівня сформованості у майбутніх фінансистів АК у читанні фахової літератури. Перспективу подальших пошуків вбачаємо у створенні програмного забезпечення для здійснення адаптивного ТСК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесов В. С. Методологические и теоретические основы тестового педагогического контроля: дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Аванесов Вадим Сергеевич. – М., 1994. – 339 с.
2. Агапитова Т. Г. Обучение иноязычному информативному чтению в условиях формирования профессиональной культуры будущего учителя иностранного языка: Начальный этап обучения немецкому языку как специальности в классическом университете : дисс. ... канд. пед наук : 13.00.02 / Агапитова Татьяна Григорьевна. – Пермь, 2000. – 260 с.
3. Агасиева И. Р. Обучение информативному чтению специальных текстов в многонациональной аудитории технического вуза : На материале английского языка : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Агасиева Ира Рамазановна. – Махачкала, 2005. – 140 с.
4. Андреева И. Л. Обучение чтению на основе проблемно-индивидуализированного подхода (7-е классы с углубленным изучением французского языка) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / И. Л. Андреева. – Л., 1991. – 16 с.
5. Андриенко А. С. Развитие иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности студентов технического вуза: на основе кредитно-модульной технологии обучения : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального обучения» / А. С. Андриенко. – Ростов-на-Дону, 2007. – 26 с.
6. Анисимова Л. А. Обучение работе с текстом по специальности «Полиязыковое реферирование» : На материале обучения студентов Международной академии бизнеса и банковского дела, работе с текстами по банковской тематике : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Анисимова Любовь Александровна. – М., 1999. – 277 с.

7. Анохин П. К. Философские аспекты теории функциональной системы / П. К. Анохин // Вопросы философии. – 1971. – № 3. – С. 56
8. Бакарева А. П. Структура предложения как средство связи между самостоятельными предложениями в научном тексте / А. П. Бакарева // Лингвостилистические особенности научного текста : Собр. науч. трудов. – М. : Наука, 1981. – С. 74–80.
9. Банкевич В. В. Учебные грамматические алгоритмы для чтения научной литературы на английском языке : [учебное пособие] / Виктор Валентинович Банкевич. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб., 2007. – 70 с.
10. Банкевич Л. В. Тестирование лексики иностранного языка / Леонид Валентинович Банкевич. – М. : Высшая школа, 1981. – 112 с.
11. Барабанова Г. В. Когнітивно-комунікативна модель навчання професійно орієнтованого читання іноземною мовою в немовному вузі / Г. В. Барабанова // Іноземні мови. – 2004. – №1. – С. 29–30.
12. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному вчз / Барабанова Г. В. – К. : фірма «ІНКООС», 2005. – 315 с.
13. Барбакова Е. В. Методика использования опор для чтения текстов различных функциональных стилей : Языковой вуз, 1 курс : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / Е. В. Барбакова. – Улан-Удэ, 2005. – 24 с.
14. Барышников Н. В. Обучение чтению с использованием французско-русского словаря : [книга для учителя] / Николай Васильевич Барышников. – М. : Просвещение, 1985. – 111 с.
15. Барышников Н. В. Теоретические основы обучения чтению аутентичных текстов при несовершенном владении иностранным языком: Французский как второй иностранный, средняя школа : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Барышников Николай Васильевич. – Пятигорск, 1999. – 530 с.
16. Бердичевский А. Л. Оптимизация системы обучения иностранному языку / А. Л. Бердичевский. – М. : Высшая школа, 1989. – 102 с.

17. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В. П. Беспалько // Советская педагогика. – 1968. – № 4 – С. 52–69.

18. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника / Инесса Львовна Бим. – М., 1977. – 237 с.

19. Бим И. Л. Подход к проблеме упражнений с позиции целей и задач / И. Л. Бим // Иностранные языки в школе. – 1985. – №5. – С. 30–37.

20. Битешева Г. И. Формирование и контроль иноязычных речевых умений посредством компьютерных обучающих программ: Начальный этап неязыкового вуза : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / Г. И. Битешева. – СПб., 2005. – 22 с.

21. Бобро Т. А. Итоговый тест по английскому языку / Т. А. Бобро // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 56–58.

22. Болонський процес: нормативно-правові документи / Тимошенко З. І., Оніщенко І. Г., Грехов А. М. та ін. – К.: Вид-во Європейського університету, 2004. – 102 с.

23. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна – Болонья – Саламанка – Прага – Берлін) / Упорядники Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкрук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І., – Київ – Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. Гнатюка, 2003. – 52 с.

24. Бориско Н. Ф. Концепция учебно-методического комплекса для практической языковой подготовки учителей немецкого языка (на материале интенсивного обучения) : [монография] / Наталья Федоровна Бориско. – К. : Изд. центр КГЛУ, 1999. – 268 с.

25. Борщовецька В. Д. Навчання студентів-економістів англійської фахової лексики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / В. Д. Борщовецька. – К., 2004. – 20 с.

26. Бражник Н. О. Тестовий контроль іншомовної компетенції у читанні студентів вищих мовних закладів освіти / Н. О. Бражник // Міжнародний форум : «Мовна освіта : шлях до Євроінтеграції». – К. : Ленвіт, 2005. – С. 139–140.

27. Брейгина М. Е. Контроль в обучении иностранным языкам у учащихся средних профтехучилищ : [методическое пособие] / М. Е. Брейгина, А. Д. Климентенко. – М. : Высшая школа, 1979. – 63 с.

28. Брейгина М. Е. О контроле базового уровня обученности / М. Е. Брейгина // Иностранные языки в школе. – 1991. – № 2. – С. 22–32.

29. Буран А. Л. Обучение студентов неязыкового вуза профессионально-ориентированному чтению с использованием средств информационных и коммуникационных технологий : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Буран Анна Леонидовна. – Томск, 2006. – 177 с.

30. Бурлаков М. А. Методика обучения лексике иностранного языка (на материале французского языка) / Михаил Александрович Бурлаков. – К. : Вища школа, 1983. – 94 с.

31. Вайсбурд М. Л. Обучение пониманию иноязычного текста при чтении как поисковой деятельности / М. Л. Вайсбурд, С. А. Блохина // Иностранные языки в школе. – 1997. – № 1–2. – С. 19–25, 33–39.

32. Варламов В. А. Структурно-семантические особенности подязыка Business English : на материале тематической группы «Финансы» : дисс. ... канд. пед. наук: 10.02.04 / Варламов Вячеслав Александрович. – СПб., 2004. – 244 с.

33. Вдовина О. А. Языковые особенности научного текста по международным отношениям : на материале английского языка : дисс. ...канд. филол. наук : 10.02.04 / Вдовина Ольга Александровна. – М., 2007. – 231 с.

34. Вейзе А. А. Чтение, реферирование и аннотирование иностранного текста : [учебное пособие] / Аполлон Анатольевич Вейзе. – М. : Высшая школа, 1985. – 127 с.

35. Виноградова Е. В. Использование компьютерных программ в обучении грамматической стороне чтения в средней общеобразовательной школе : Англ. яз., сред. этап : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Виноградова Елена Владимировна. – СПб, 1995. – 252 с.

36. Витлин Ж. Л. Общие проблемы установления уровней подготовки и способов итогового контроля при аттестации обучающихся / Ж. Л. Витлин // Иностранные языки в школе. – 1997. – № 2. – С. 15–20.

37. Войнова А. В. Обучение информативно-динамическому чтению в высшей технической школе : На материале английского языка : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Войнова Анна Вячеславовна. – Пятигорск, 2003. – 182 с.

38. Волкова Г. К. До проблеми подолання мовних труднощів під час читання / Г. К. Волкова // Методика викладання іноземних мов : Республ. наук.-метод. збірник Мін. Освіти УРСР КПІ іноз. мов. – К. : Радянська Школа. – 1989. – Вип. 18. – С. 97–101.

39. Воропаева Н. Ф. Отбор и организация текстов для чтения (английский язык, неязыковой ВУЗ) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Воропаева Нина Федоровна. – Хабаровск, 1981. – 240 с.

40. Выготский Л. С. Собр. соч. : В 6 т. Т. 2. / Лев Семенович Выготский. – М. : Педагогика, 1982-1984. – С. 247.

41. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. – Изд. 5-е стереотипное / Илья Романович Гальперин. – М. : КомКнига, 2007. – 144 с.

42. Гаражкина Г. А. Обучение чтению оригинальных иноязычных текстов на первом курсе неязыкового ВУЗа на основе использования догадки (на материале немецкого языка) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гаражкина Галина Алексеевна. – Владимир, 1984. – 215 с.

43. Гизерская Е. К. Коммуникативный подход при обучении чтению взрослых (базовый курс немецкого языка, курсовая система) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гизерская Елена Константиновна. – М, 2000. – 162 с.

44. Гнаповська Л. В. Оцінювання вмій читання: з досвіду пілотування тестових завдань в межах Проекту незалежного тестування з іноземних мов / Л. В. Гнаповська, О. Г. Квасова // Іноземні мови. – 2007. – № 2. – С. 3–10.

45. Головач Ю. В. Контроль уровня сформированности профессионально-фонетической компетенции студентов первого курса языкового педагогического вуза (на материале английского языка) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Головач Юлия Валерьевна. – К., 1997. – 272 с.

46. Гомза С. Х. Методика обучения пониманию форм с суффиксом –ed при чтении английских текстов по специальности в неязыковом вузе : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / С. Х. Гомза. – К., 1973. – 23 с.

47. Горчев А. Ю. Объекты, уровни и приемы контроля / А. Ю. Горчев // Иностранные языки в школе. – 1984. – № 6. – С. 68–72.

48. Григоренко И. Н. Методика работы над иноязычным текстом по специальности с использованием разных видов чтения (на материале текстов на английском языке для студентов факультета художественной и технической графики) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Григоренко Ирина Николаевна. – М., 1984. – 200 с.

49. Григоров В. Б. Как работать с научной статьей: [пособие по английскому языку] / Владимир Борисович Григоров. – М. : Высшая школа, 1991. – 201 с.

50. Гринюк Г. А. Обучение чтению специальной немецкой литературы на основе разграничения уровней сложности текстов (III этап неязыковой вуз) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гринюк Галина Аркадьевна. – К., 1978. – 326 с.

51. Гром Е. Н. Содержание и формы контроля уровня сформированности иноязычной коммуникативной компетенции у учащихся 10–11 классов школ с углубленным изучением иностранного языка : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гром Екатерина Николаевна. – М., 1999. – 204 с.

52. Грызулина А. П. Обучение чтению научно-популярной литературы на английском языке : [учебное пособие для пед. ин-тов по спец. «Иностр. яз.»] / Антонина Петровна Грызулина. – М. : Высшая школа, 1978. – 110 с.

53. Гуль Н. В. Методика подготовки студентов второго курса языкового вуза к чтению неадаптированной литературы : На немецком языке : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гуль Наталия Владимировна. – СПб., 1998. – 239 с.

54. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков / Гурвич П. Б. – Владимир : Изд-ство Владимирского гос. пед. ин-та им. П.И. Лебедева-Полянского, 1980. – 104 с.

55. Гутарева Н. Ю. Тестирование при определении уровня сформированности иноязычной коммуникативной компетенции : на примере обучения специальности «Экологический менеджмент» в неязыковом вузе : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гутарева Надежда Юрьевна. – Томск, 2005. – 177 с.

56. Давыдова Ю. Г. Совершенствование лексических навыков студентов третьего курса языкового вуза на основе семантических полей : На материале английского языка : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностраные языки)» / Ю. Г. Давыдова. – СПб., 2003. – 24 с.

57. Дегтярьова Ю. В. Методика навчання студентів вищих немовних навчальних закладів читання англійською мовою для ділового спілкування : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Дегтярьова Юлія Володимирівна. – К., 2006. – 171 с.

58. Денисенко М. В. Тестовий контроль рівня сформованості навичок і вмінь читання англійською мовою в учнів початкової школи / М. В. Денисенко // Иноземні мови. – 2003. – № 1. – С. 33–39.

59. Денисова Л. Г. Об итоговом контроле обученности иностранным языкам / Л. Г. Денисова, В. Н. Симкин // Иностранные языки в школе. – 1995. – № 2. – С. 18–22.

60. Добраев Л. П. Смысловая структура ученого текста и проблемы его понимания / Лев Петрович Добраев. – М., 1982. – 170 с.

61. Довбыш О. В. Английская финансовая терминология и проблемы ее перевода на русский язык : на материале годовых финансовых отчетов зарубежных компаний : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Довбыш Ольга Владимировна. – М., 2003. – 186 с.

62. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених Міністерством праці та соціальної політики України від 28.12.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу.: <http://sova.biz.ua/dovidnik.htm>.

63. Дождикова Е. В. Методика отбора и организации культуроведческого материала с целью развития индивидуальной иноязычной культуры (На примере серии учебно-методических комплектов по немецкому языку «В мире немецкого языка») : дисс. ...канд. пед. наук : 13.00.02 / Дождикова Елена Владимировна. – Липецк, 2006. – 185 с.

64. Долматовская Е. Ю. Методика обучения терминологии по специальности в неязыковом вузе (английский язык) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / Е. Ю. Долматовская. – М., 1976. – 20 с.

65. Дридзе Т. М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации / Тамара Моисеевна Дридзе. – М. : Наука, 1984. – 227 с.

66. Дроздова Т. В. Научный текст и проблемы его понимания : на материале англоязычных экономических текстов : дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.19, 10.02.04 / Дроздова Татьяна Васильевна. – М., 2003. – 390 с.

67. Егорова В. М. Проектирование системы контроля знаний студентов среднего профессионального образования с использованием блочно-модульной технологии : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Егорова Вера Михайловна. – Воронеж, 2005. – 200 с.

68. Елухина Н. В. Какими должны быть тексты для чтения и аудирования / Н. В. Елухина, Е. В. Мусницкая // Иностранные языки в школе. – 1978. – № 3. – С. 28–39.

69. Жилкина Н. Д. Решение коммуникативных задач в процессе обучения иностранному языку // Иностранные языки в школе. – 1992. – №1. – С. 59–61.

70. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

71. Зверева Е. А. Грамматические и лексико-грамматические конструкции, выражающие прямонаправленную связность текста (на материале английской научной прозы) / Е. А. Зверева // Лингвостилистические особенности научного текста : [собр. науч. трудов]. – М. : Наука, 1981. – С. 60–66.

72. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / Ирина Алексеевна Зимняя. – М. : Просвещение, 1991. – 222 с.

73. Змеева Н. Б. Методы оптимизации отбора учебных текстов на французском языке (на основе критерия читабельности) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / Н. Б. Змеева. – СПб., 2008. – 20 с.

74. Иванова Е. Ф. Организация следящего контроля трудноусваиваемой лексики на I курсе языкового факультета педвуза с помощью тестовой методики (на материале английского языка) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / Е. Ф. Иванова. – М., 1975. – 27 с.

75. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Евгений Павлович Ильин. – СПб. : Питер, 2006. – 512 с. – (Мастера психологии).

76. Іваницька Н. Б. Специфіка модульного структурування змісту навчання іноземної мови в економічному вищому навчальному закладі /

Н. Б. Іваницька // Мовна освіта : шлях до євроінтеграції : М-ли Міжнародного форуму. – К. : Ленвіт, 2005. – С. 127–128.

77. Івашнюва С. В. Використання комп'ютерного тестування в навчальному процесі / С. В. Івашнюва, О. І. Мірошніченко // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія Психолого-педагогічні науки. – 2007. – № 5. – С. 60–63.

78. Карпова И. В. Коммуникативно-когнитивный подход к обучению реферированию студентов на продвинутом уровне в неязыковом вузе : Экономический профиль, немецкий язык : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Карпова Ирина Вячеславовна. – М., 2005. – 151 с.

79. Карпова Л. И. Формирование коммуникативной грамматической компетенции в неязыковом вузе : На материале английского языка : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / Л. И. Карпова. – Пятигорск, 2005. – 18 с.

80. Касьянов В. В. Сопоставительный анализ современной терминологии финансовой деятельности в английском и русском языках : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Касьянов Вячеслав Витальевич. – М., 2001. – 292 с.

81. Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь : [навчальний посібник] / Ольга Геннадіївна Квасова. – К. : Ленвіт, 2009. – 119 с.

82. Квасова О. Г. Як готувати учнів до тестування вмінь рецептивних видів мовлення / О. Г. Квасова, Л. В. Гнаповська // Іноземні мови. – 2008. – № 1. – С. 10–19.

83. Кейша Д. А. Оптимизация обучения чтению научно-технической литературы на немецком языке (неязыковой ВУЗ) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кейша Дзинтра Антониевна. – М., 1984. – 220 с.

84. Китаева С. О. Отбор оригинальных специальных текстов для обучения чтению на английском языке и методика их использования на III

этапе неязыкового педагогического вуза : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Китаева Сусанна Олеговна. – К, 1989. – 264 с.

85. Клепикова Т. Г. Анализ коммуникативных потребностей специалистов и определение целей курса обучения чтению иноязычных патентных документов / Т. Г. Клепикова // Іноземні мови. – 2003. – № 3. – С. 33–36.

86. Клепикова Т. Г. Методика построения специализированного курса обучения чтению патентных документов (английский язык, неязыковой вуз) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Клепикова Татьяна Георгиевна. – М., 1998. – 160 с.

87. Клименко Е. В. Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих финансистов : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального обучения» / Е. В. Клименко. – Калуга, 2004. – 22 с.

88. Клычникова З. И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке : [пособие для учителя] / Зинаида Ивановна Клычникова. – 2-е изд., испр. – М. : Просвещение, 1983. – 207 с.

89. Кміть О. В. Тестовий контроль аудитивних умінь студентів немовних ф-тів вищ. пед. навч. закладу (II к., англ. мова) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / О. В. Кміть. – К., 2000. – 22 с.

90. Ковалевская Е. В. Проблемное обучение : подход, метод, тип, система (на материале обучения иностранным языкам) : Книга 2 / Ковалевская Е. В. – М. : Изд-ство МНПИ, 2000. – 256 с.

91. Кожевникова Л. А. Основные параметры тестового задания для измерения уровня сформированности умений (на примере чтения) / Л. А. Кожевникова / Иностранные языки в школе. – 2008. – № 6. – С. 14–20.

92. Коккота В. А. лингводидактическое тестирование / Вальмар Александрович Коккота. – М. : Высшая школа, 1989. – 123 с.

93. Колесник Л. И. Проблематизация учебного текста и заданий к нему (на материале обучения чтению на иностранном языке) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01, 13.00.02 / Колесник Людмила Ивановна. – Нижневартовск, 2004. – 187 с.

94. Колесникова И. Л. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков / И. Л. Колесникова, О. А. Долгина. – СПб. : Изд-ство Русско-Балтийский информационный центр «Блиц», «Cambridge University Press», 2001. – 224 с.

95. Колшанский Г. В. Лингвокоммуникативные аспекты речевого общения / Г. В. Колшанский // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 1. – С. 10–14.

96. Конышева А. В. Контроль результатов обучения иностранному языку / Ангелина Викторовна Конышева. – СПб. : КАРО, Минск : Издательство «Четыре четверти», 2004. – 135 с.

97. Копылова С. С. Тестирование лексической компетенции курсантов при обучении военному переводу : Немецкий и английский языки : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / С. С. Копылова. – Тамбов, 2004. – 21 с.

98. Королев Ф. Ф. Системный подход и возможности его применения в педагогических исследованиях / Ф. Ф. Королев // Советская педагогика. – 1970. – № 9. – С. 103–115.

99. Король Т. Г. Адаптація рівня складності частин тестів з читання іншомовної фахової літератури / Т. Г. Король : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. [“Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов”], (Київ, 25–26 лют. 2011 р.) / Мін-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України “КПІ”, фак-т лінгв. – К. : НТУУ “КПІ” ВПІ ВПК “Політехніка”, 2011. – С. 90 – 92.

100. Король Т. Г. Відбір текстів для тестового контролю рівня сформованості англомовної компетенції у читанні майбутніми фінансистами /

Т. Г. Король : матеріали наук.-практ. конф. [Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій – II], (Київ, 1-3 квіт. 2009 р.) / М-во освіти і науки України, Київ. нац. лінгв. ун-т. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2009. – С. 209–211.

101. Король Т. Г. Врахування особливостей тесту Cambridge ICFE при створенні системи тестового контролю англomовної компетенції у читанні / Т. Г. Король // Вісник КНЛУ. Серія : педагогіка та психологія. – Вип. 16. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2009. – С. 41–50.

102. Король Т. Г. До проблеми визначення рівня складності тестових завдань з читання іншомовної фахової літератури / Т. Г. Король : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. [“Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України”], (Ялта, 22-23 верес. 2009 р.) / М-во освіти і науки України, М-во освіти і науки АРК, Республіканський вищий навчальний заклад “Кримський гуманітарний університет”. – Ялта : РВВ КГУ, 2009. – Ч.1. – С. 146–149.

103. Король Т. Г. Експериментальна перевірка ефективності системи адаптивного тестового контролю англomовної компетенції у читанні фахової літератури / Т. Г. Король // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. – Чернігів : ЧДПУ, 2011. – Вип. 85. – С. 122–125.

104. Король Т. Г. Експериментальна перевірка ефективності системи тестового контролю рівня сформованості у майбутніх фінансистів англomовної компетенції у читанні фахової літератури / Т. Г. Король // Вісник КНЛУ. Серія : педагогіка та психологія. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2010 – Вип. 18. – С. 149–165.

105. Король Т. Г. Застосування стратегій адаптивного тестування для створення системи тестового контролю рівня сформованості англomовної компетенції у читанні фінансової фахової літератури / Т. Г. Король : тези доповідей III Міжнар. наук. конф. [“Навчання загальнонавчальної та ділової англійської мови у Східній Європі : для чого та як?”], (Дніпропетровськ, 15–16 трав. 2009 р.) / Дніпропетровський університет економіки та права. – Дніпропетровськ : Вид. ДУЕП “Нова ідеологія”, 2009. – С. 101.

106. Король Т. Г. Індивідуалізація контролю рівня сформованості іншомовної мовленнєвої компетенції у читанні фахової літератури майбутніми фінансистами / Т. Г. Король : матеріали міжнар. наук.-методич. конф. [“Індивідуалізація навчального процесу на шляху європейської інтеграції вищої освіти України”], (Полтава, 26–27 берез. 2009 р.) / Полтавський університет споживчої кооперації України – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. – С. 248–249.

107. Король Т. Г. Індивідуалізація тестового контролю англomовної компетенції у читанні студентів немовних спеціальностей / Т. Г. Король // Наукові записки. Серія “Психолого-педагогічні науки” (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / [за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко]. – Ніжин : Вид. НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – № 3. – С. 204–207.

108. Король Т. Г. Критерії оцінки рівня сформованості у майбутніх фінансистів англomовної компетенції у читанні фахової літератури / Король Т. Г., Гунченко Ю. В. : матеріали XXXVI міжвуз. наук.-метод. конф. [“Компетентнісний підхід до підготовки випускників вищого навчального закладу”], (Полтава, 22–23 берез. 2011 р.) / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Центральна спілка споживчих товариств України, ВНЗ УКООПСПЛКИ “Полтавський університет економіки і торгівлі”, Полтавський навчальний комплекс УКООПСПЛКИ “Освіта”. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – Ч. 1. – С. 55–57.

109. Король Т. Г. Лексична мовна компетенція студентів у читанні англomовної літератури як об’єкт тестового контролю / Т. Г. Король // Вісник КНЛУ. Серія : педагогіка та психологія. – Вип. 15. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2009. – С. 21–31.

110. Король Т. Г. Лінгвістичний аспект тестового контролю англomовної компетенції у читанні майбутніми фінансистами / Т. Г. Король // Збірник наукових праць Ізмаїльського інституту водного транспорту “Філологія, переклад”. – Вип. 43. – Ізмаїл : “СМИЛ” ПВТ, 2009. – С. 115–126.

111. Король Т. Г. Моделювання ситуацій реального спілкування у контрольних тестових завданнях з читання іншомовної фахової літератури /

Т. Г. Король : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. [“Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов”], (Київ, 26–27 лют. 2010 р.) / Мін-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України “КПІ”, фак-т лінгв. – К. : “Політехніка”, 2010. – С. 100–103.

112. Король Т. Г. Особенности разработки коммуникативно-ориентированных тестовых заданий по чтению англоязычной финансовой литературы / Т.Г. Король : Материалы междунар. научн.-практ. конф. [“Обучение иностранному языку как средству общения”], (Белгород, 17 мая 2011 г.) / Автономная некоммерческая организация высшего профессионального образования “Белгородский университет кооперации, экономики и права”. – Белгород : Издательство БУКЭП, 2011. – С. 123–124.

113. Король Т. Г. Пілотування тематичних тестів з читання англомовної фінансової літератури / Т. Г. Король : матеріали наук.-практ. конф. [Мова, освіта, культура в контексті Євроінтеграції], (Київ, 21–23 квіт. 2010 р.) / Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. лінгв. ун-т. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2010. – С. 255–257.

114. Король Т. Г. Про організацію контролю англомовної компетенції у читанні фахової літератури як складової професійної підготовки студентів за галуззю знань “Економіка і підприємництво” / Т. Г. Король : матеріали XXXIII міжнар. наук.-метод. конф. [“Модернізація освітньої діяльності: проблеми та завдання вищих навчальних закладів на шляху входження України в європейський освітній простір”], (Полтава, 27–28 берез. 2008 р.) / Полтавський університет споживчої кооперації України. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – С. 333–334.

115. Король Т. Г. Професійно-комунікативні завдання з читання іншомовної фахової літератури майбутніми фінансистами / Т. Г. Король : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. [“Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів”], (Тернопіль, 15-16 жовт. 2009 р.) / М-во освіти і науки України, Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – С. 194–196.

116. Король Т. Г. Реалізація комунікативного підходу до тестового контролю іншомовної компетенції у читанні студентів немовних спеціальностей / Т. Г. Король // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : педагогічні науки : Збірник. – Вип. 70. – Чернігів : ЧДПУ, 2009. — С. 112–115.

117. Король Т. Г. Система тестового контролю англomовної компетенції в читанні студентами немовних спеціальностей / Т. Г. Король // Наука і освіта. Спецвипуск : проект : “Якість вищої освіти та проблеми підготовки фахівців у вищій школі”. – Одеса, 2009. – № 7. – С. 107–111.

118. Король Т. Г. Структура специфікацій тестових завдань із читання англomовної фінансової літератури / Т. Г. Король : Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. [“Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної”], (Полтава, 14–15 трав. 2010 р.) / Мін-во освіти і науки України, ВНЗ УКООПСПЛКИ “Полтавський університет економіки і торгівлі”. – Полтава : Вид. “Полтавський літератор”, 2010. – С. 255–257.

119. Король Т. Г. Типи та види тестових завдань з читання іншомовної фахової літератури / Т. Г. Король : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців і студентів [“Формування полікультурної мовної особистості в контексті нової парадигми освіти”], (Чернігів, 13 квіт. 2010 р.) / Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченка, філол. фак-т, Спілка молодих науковців. – Чернігів : РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2010. – С. 55–57.

120. Король Т. Г. The Structure of the Test Task in Reading for Specific Purposes / Т. Г. Король : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Інноваційні технології у навчанні іноземних мов”], (Горлівка, 18–19 берез. 2010 р.) / Мін-во освіти і науки України, Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов. – Горлівка : Вид. ГДПІМ, 2010. – С. 100–102.

121. Красюк Н. И. Методика тестового контролю навиків лексико-грамматического оформлення усного иноязычного высказывания (на материале обучения английскому языку на 1 курсе языкового вуза) : автореф.

дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / Н.И. Красюк. – М., 1981. – 15 с.

122. Кушнарѡва Т. І. Тестовий контроль рiвня володiння майбутнiми ветеринарними лiкарями вмiннями читати англiйські тексти за фахом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кушнарѡва Тетяна Іванiвна. – К, 2006. – 181 с.

123. Кушнарѡва Т. І. Тестовий контроль рiвня володiння майбутнiми ветеринарними лiкарями вмiннями читати англiйські тексти за фахом : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорiя та методика навчання: германські мови» / Т. І. Кушнарѡва. – К, 2006. – 21 с.

124. Лаврентьева Н. Б. Педагогические основы разработки и внедрения модульной технологии обучения в высшей школе : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / Лаврентьева Наталья Борисовна. – Барнаул, 1999 – 393 с.

125. Лаврова Н. В. Тестирование как средство измерения сформированности коммуникативной компетенции в русском языке как иностранном в сфере профессионального общения : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Лаврова Нина Викторовна. – М., 1999. – 206 с.

126. Леонтьев А. А. Принцип коммуникативности сегодня / А. А. Леонтьев // Иностранные языки в школе. – 1986. – № 2. – С. 27–32.

127. Ли Пэн. Терминологическое тестирование в системе обучения профессиональной речи студентов экономических специальностей : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / Ли Пэн. – М., 2004. – 22 с.

128. Лисийчук Т. П. Индивидуализация процесса обучения чтению на первом этапе неязыкового педагогического вуза : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения : германские языки» / Т. П. Лисийчук. – К., 1992. – 16 с.

129. Ляховицкий М. В. Структура речевой ситуации и ее реализация в учебно-воспитательном процессе / М. В. Ляховицкий, Е. И. Вишневицкий // Иностранные языки в школе. – 1984. – № 2. – С. 18–23.

130. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков. – М. : Высш. шк., 1981. – 138 с.

131. Магазова Н. З. Обучение студентов неязыкового вуза самостоятельному профессионально ориентированному чтению научно-технических текстов (на материале английского языка) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / Н. З. Магазова. – Минск, 1995. – 17 с.

132. Максимова И. В. Взаимокорреляция лингвистических и паралингвистических компонентов научного текста : на материале научных текстов по товароведению продовольственных товаров на русском и английском языках : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Максимова Ирина Васильевна. – Краснодар, 2007. – 176 с.

133. Малышева С. И. Пути преодоления грамматических трудностей при обучении чтению литературы по специальности на немецком языке (неязыковой ВУЗ) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Малышева Светлана Ивановна. – М., 1984. – 258 с.

134. Малюга О. С. Навчання професійно орієнтованого читання наукових англомовних текстів студентів-магістрів аграрних спеціальностей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Малюга Олександр Сергійович. – К., 2007. – 217 с.

135. Маркарян А. М. Особенности идентификации лексических единиц в процессе восприятия научного текста : пресуппозиционная составляющая : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Маркарян Андрей Мардиросович. – Пермь, 2007. – 218 с.

136. Маркова А. К. Мотивация учения и ее воспитание у школьников / Аэлиита Капитоновна Маркова – М. : Педагогика, 1985. – 146 с.

137. Мартинес С. А. Методическое обоснование системы упражнений для формирования грамматических навыков изучающего чтения (начальный этап обучения студентов-нефилологов технического профиля) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Мартинес Сальгадо Анхель. – М., 1985. – 231 с.

138. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / Алексей Михайлович Матюшкин. – М. : Педагогика, 1972. – 298 с.
139. Махмутов М. И. Теория и практика проблемного обучения / Мирза Исмаилович Махмутов. – Казань, 1972. – 365 с.
140. Меркулова И. И. Проблемные задачи в обучении иноязычной речевой деятельности (английский язык, неязыковой вуз) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / И. И. Меркулова. – М., 1991. – 19 с.
141. Меркулова И. И. Система проблемных заданий в обучении чтению / И. И. Меркулова // Иностранные языки в школе. – 1991. – № 6. – С. 8–13.
142. Мерцалова С. Л. Методика обучения чтению аутентичных текстов по специальности «Технология продуктов общественного питания» : На материале английского языка : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Мерцалова Светлана Леонидовна. – Орел, 2000. – 203 с.
143. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / [Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
144. Мильман Р. Г. Контроль уровня сформированности у обучаемых коммуникативных навыков / Р. Г. Мильман // Иностранные языки в школе. – № 5. – С. 61–66.
145. Мильруд Р. П. Зарубежный опыт языкового тестирования и оценки качества обучения иностранным языкам / Р. П. Мильруд, А. В. Матиенко, И. Р. Максимова // Иностранные языки в школе. – 2005. – №7. – С. 32–41.
146. Мильруд Р. П. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам / Р. П. Мильруд, И. Р. Максимова // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 4,5. – С. 9–16, 17–22.
147. Мильруд Р. П. Теоретические и практические проблемы обучения пониманию коммуникативного смысла иноязычного текста / Р. П. Мильруд, А. А. Гончаров // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 1. – С. 12–18.

148. Мильруд Р. П. Языковой тест: проблемы педагогических измерений / Р. П. Мильруд, А. В. Матиенко // Иностранные языки в школе. – 2006. – № 5. – С. 7–12.

149. Миньяр-Белоручев Р. К. Вопросы теории контроля в обучении иностранным языкам / Р. К. Миньяр-Белоручев // Иностранные языки в школе. – 1984. – № 6. – С. 64–67.

150. Михайлюкова Т. Т. Отбор и организация учебного текстового материала для обучения чтению на I курсе пед. ВУЗА (на материале английского языка) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Михайлюкова Т.Т. – К., 1986. – 232 с.

151. Михеев А. И. Тестирование результатов обучения иностранному языку курсантов и студентов вузов : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А. И. Михеев. – СПб., 2007. – 25 с.

152. Молокович О. О. Тестовий контроль рівня володіння говорінням англійською мовою як другою іноземною у студентів II курсу мовного факультету : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / О.О. Молокович. – К., 2001. – 20 с.

153. Мосина М. А. Обучение профессионально-ориентированному информативному чтению-диалогу англоязычных научно-методических текстов : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Мосина Маргарита Александровна. – Пермь, 2001. – 229 с.

154. Мусницкая Е. В. Сто вопросов к себе и к ученику : [книга для учителя] / Мусницкая Е. В. – М. : Дом педагогики, 1996. – 189 с.

155. Нагаев В. М. Методика викладання у вищій школі : [навч. посібник для студентів вузів] / Володимир Михайлович Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

156. Нефедова Н. А. Формирование рецептивных грамматических навыков чтения на немецком языке в средней школе : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Нефедова Наталья Алексеевна. – М., 1985. – 208 с.
157. Николаева С. Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам: [монография] / София Юрьевна Николаева. – К. : Вища школа, 1987. – 140 с.
158. Ніколаєва С. Ю. Тестовий контроль лексичних навичок читання (англійська мова) / С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Метьолкіна. – К. : Ленвіт, 1997. – 88 с. (Бібліотека журналу «Іноземні мови»; вип. 4(6)).
159. Ніколаєва С. Ю. Тестові завдання з англійської мови / Tasks for Language Testing / С. Ю. Ніколаєва, Г. С. Бадаянц. – К. : Освіта, 1998. – 216 с.
160. Носонович Е. В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е. В. Носонович, Р. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 6–13.
161. Носонович Е. В. Параметры аутентичного учебного текста / Е. В. Носонович, Р. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 1. – С. 11–18.
162. Овчаренко В. П. Компьютерное тестирование как метод оценивания уровня сформированности лингвистической компетенции : английский язык, неязыковой вуз : дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Овчаренко Виктория Павловна. – Таганрог, 2007. – 195 с.
163. Оперенко А. К. Методика обучения просмотровому чтению на английском языке по специальности (неязыковой вуз) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / А. К. Оперенко. – Минск, 1993. – 23 с.
164. Осідак В. В. Комплексний контроль рівня сформованості англомовної граматичної компетенції майбутніх філологів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Осідак Вікторія Василівна. – К., 2004. – 175 с.
165. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали травень-грудень 2004 р.). / За ред.

Кременя В. Г. Упорядники: Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. – Ч. 2. – Київ-Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 202 с.

166. Очерки методики обучения чтению на иностранных языках / Под ред. И. М. Бермана и В. А. Бухбиндера – К. : Вища школа, 1977. – 175 с.

167. Ощепкова Т. В. Приемы обучения различным видам чтения / Т. В. Ощепкова, М. М. Пролыгина, Д. А. Старкова // Иностранные языки в школе. – 2005. – № 3. – С. 14–21.

168. Павлова И. Р. Рейтинговая система контроля и оценки качества естественнонаучной подготовки учащихся профильных школ и студентов ССУЗ : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теория и история» / И.Р. Павлова. – Казань, 2007. – 20 с.

169. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Ефим Израилевич Пассов. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.

170. Пассов Е. И. Ситуация речевого общения как методическая категория / Пассов Е. И., , Стояновский А. М. // Иностранные языки в школе. – 1989. – № 2. – С. 21–22

171. Пассов Е. И. Контроль как методический феномен : генезис, сущность, функции при коммуникативном обучении / Е. И. Пассов // Контроль в обучении иностранным языкам в средней школе. – М., 1986. – С.13–18.

172. Петрашук О. П. Автентичність як ознака комунікативного тестування / О. П. Петрашук // Іноземні мови. – 1997. – № 4. – С. 3–5.

173. Петрашук О. П. Теоретичні основи контролю іншомовної комунікативної компетенції учнів середньої загальноосвітньої школи : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / Петрашук Олена Петрівна. – К., 2000. – 553 с.

174. Петрашук О. П. Теоретичні основи контролю іншомовної комунікативної компетенції учнів середньої загальноосвітньої школи (на матеріалі англ. мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед.

наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / О. П. Петрашук. – К., 2000. – 38 с.

175. Петрашук О. П. Тестовий контроль у навчанні іноземної мови в середній загальноосвітній школі : [монографія] / Олена Петрівна Петрашук. – К. : Вид. центр КДЛУ, 1999. – 261с.

176. Петрашук О. П. Тестові завдання з читання для рубіжного / підсумкового контролю у навчанні англійської мови в середній загальноосвітній школі / О. П. Петрашук // Іноземні мови. – 2000. – № 1. – С. 20–23.

177. Петренко О. П. Тестовий контроль умінь читання англійською мовою в початковій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Петренко Олена Петрівна. – К., 1996. – 237 с.

178. Пишна Л.М. Інструктивні та конструктивні підходи до завдань модульного контролю знань з іноземної мови професійного спрямування / Л.М. Пишна // Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: М-ли Міжнародного форуму. – К.: Ленвіт, 2005. – С.129–130.

179. Побединская С. Е. Формирование потенциального словаря у учащихся IV-VII классов для повышения эффективности овладения чтением на английском языке : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Побединская Светлана Евгеньевна. – М., 1984. – 240 с.

180. Поляков О. Г. О некоторых проблемах использования тестов как одного из средств контроля обученности школьников по иностранному языку / О. Г. Поляков // Иностранные языки в школе. – 1994. – № 2. – С. 15–22.

181. Поляков О. Г. Рекомендации по подготовке и использованию итогового теста за базовый курс обучения иностранному языку / О. Г. Поляков, И. Л. Бим // Иностранные языки в школе. – 1996. – №3. – С. 2–5.

182. Поляков О. Г. Самоконтроль в обучении английскому языку / О. Г. Поляков // Иностранные языки в школе. – 2005. – №7. – С. 48–53.

183. Поляков О. Г. Тест по английскому языку за базовый курс обучения / О. Г. Поляков // Иностранные языки в школе. – 1996. – № 3. – С. 13–19.

184. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін.] – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
185. Психология: Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1990. – 494с.
186. Путинцева Т. В. Контроль сформированности грамматических навыков чтения. (английский язык, неязыковой вуз) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / Т. В. Путинцева. – М., 1993. – 22 с.
187. Рабинович Ф. М. О составлении тестов для контроля понимания в процессе чтения / Ф. М. Рабинович, М. В. Розенкранц // Иностранные языки в школе. – 1977. – № 3. – С. 34–39.
188. Радецька С. В. Методика навчання майбутніх економістів професійно спрямованого читання англійською мовою з використанням комп'ютера : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Радецька Світлана Валеріївна. – К., 2004. – 157 с.
189. Развитие навыков беспереводного понимания текстов : [пособие для учителей] / Шапкина А. Н., Семиряк В. Д., Маликова Т. А. и др. – К. : Радянська школа, 1987. – 104 с.
190. Раннева Н. А. Дидактические основы построения тестовой системы контроля (на примере начального этапа обучения русскому языку как иностранному) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Раннева Нина Александровна. – Ростов-на-Дону, 2002. – 192 с.
191. Рапопорт И. А. Тесты в обучении иностранным языкам в средней школе: [пособие для учителей] / Рапопорт И. А., Сельг Р., Соттер И. – Таллин : Валгус, 1987. – 360 с.
192. Рахман С. Е. Система работы по формированию лексических навыков чтения (на материале спецтекстов по химии, немецкий язык) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Рахман Сарра Ефимовна. – 173 с.
193. Родионова И. Ю. Методика формирования пассивного словаря студентов старших курсов испанского отделения при чтении художественных

текстов на английском языке : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Родионова Ирина Юрьевна. – СПб, 1998. – 193 с.

194. Романова Е. С. 99 популярных профессий. Психологический анализ и профессиограммы / Романова Е. С. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 464 с.

195. Романова Н. Ю. Совершенствование коммуникативной компетенции иностранных студентов в процессе внеаудиторного чтения литературы по специальности «Дизайн» (основной этап) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Романова Наталья Юрьевна. – СПб, 2006. – 311 с.

196. Рублева Е. А. Совершенствование иноязычной грамматической компетенции с использованием тестовой композиции : На материале испанского языка : дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Рублева Елена Анатольевна. – Пятигорск, 2006. – 242 с.

197. Саенко Н. С. Тестовый контроль уровня сформированности лексического навыка чтения у студентов I этапа неязыкового вуза (на материале английского языка) : дисс. ...канд. пед. наук : 13.00.02 / Саенко Наталья Семеновна. – К., 1998. – 195 с.

198. Саенко Н. С. Тестовий контроль рівня сформованості лексичної навички читання у студентів I етапу немовного вузу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / Н.С. Саєнко. – К., 1998. – 20 с.

199. Санкова Е. И. Методика преемственного развития лексического навыка чтения на I этапе обучения английскому языку (неязыковой ВУЗ) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Санкова Елена Ивановна. – Л., 1984. – 222 с.

200. Сафонова В. В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций / Виктория Викторовна Сафонова. – Воронеж : ИСТОКИ, 1996. – 237 с.

201. Сафонова В. В. Проблемные задания на уроках английского языка в школе / Виктория Викторовна Сафонова. – М. : Еврошкола, 2001. – 270 с.

202. Серова Т. С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессионально-ориентированному иноязычному чтению в вузе /

Тамара Сергеевна Серова. – Свердловск : Изд-ство Уральского университета, 1988. – 228 с.

203. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Сидоренко Е. В. – СПб. : ООО «Речь», 2003. – 350 с.

204. Силкович Л. А. Обучение студентов агротехнического вуза целевому поиску информации чтения англоязычной литературы по специальности : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностраные языки)» / Л. А. Силкович. – Минск, 2001. – 18 с.

205. Склярєнко Н. К. Навчання граматичних структур англійської мови у середній школі : [посібник для вчителів]. – К. : Радянська школа, 1982. – 104 с.

206. Склярєнко Н. К. Контроль степени сформированности грамматических навыков устной речи / Н. К. Склярєнко // Практические вопросы контроля при обучении иностранным языкам в средней школе : [сб. науч. тр.] – М. : Изд. НИИ школ МП РСФСР, 1985. – С. 69–75.

207. Склярєнко Н. К. Принципи формування іншомовної комунікативної компетенції / Н. К. Склярєнко // Мова культура й освіта у сучасному світі : [збірник наукових праць до 90-річчя доктора філологічних наук, професора Романовського О.К.] / Відп. ред. Стишов О. А. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – С. 237–242.

208. Скуратівська Г. С. Навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / Г. С. Скуратівська. – К., 2002. – 20 с.

209. Славина Г. И. Исследование факторов, влияющих на понимание иноязычной литературы по специальности и определяющих эффективности методики обучения чтению (на материале английского языка) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.731 «Методика преподавания английского языка» / Г. И. Славина. – М., 1972. – 21 с.

210. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам : базовый курс: [пособие для студентов пед. вузов и учителей] / Елена Николаевна Соловова. – М. : АСТ: Астрель, 2008. – 238 с.

211. Соловова Е. Н. Методика отбора и работы с текстами для чтения на старшем этапе обучения школьников / Е. Н. Соловова // Иностранные языки в школе. – 2007. – № 2. – С. 2–10.

212. Сорокин Н. М. Отбор трудных для понимания синтаксических конструкций и некоторые вопросы методики работы с ними при обучении чтению (на материале английской литературы, относящейся к негуманитарным наукам) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.731 «Методика преподавания иностранных языков» / Н. М. Сорокин. – М., 1972. – 29 с.

213. Сысоев П. В. Всероссийская научно-практическая конференция «Современные подходы к контролю иноязычных умений» / П. В. Сысоев // Вестник МГУ. Серия : Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2006. – № 2. – С. 130–133.

214. Тазапчиян Р. М. Методика обучения гибкому чтению иностранных студентов-нефилологов : Средний этап обучения : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Тазапчиян Рафаил Мушетович. – М., 2004. – 161 с.

215. Талызина Н. Ф. Теоретические основы контроля в учебном процессе / Талызина Нина Федоровна – М. : МГУ, 1983. – 96 с.

216. Тарнопольський О. Б. Методика навчання англійської мови на II курсі технічного вузу : [посібник] / Олег Борисович Тарнопольський. – К. : Вища школа, 1993. – 167 с.

217. Тести для всіх, хто вивчає іноземні мови : [укладачі : Г. І. Артемчук, С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 168 с.

218. Товма Е. Л. Тест в функции упражнения при обучении лексике иностранного языка / Е. Л. Товма // Иностранные языки в школе. – 1996. – № 1. – С. 17–23.

219. Толстова Т. В. Онтология основных грамматических противопоставлений в деловом общении на современном английском языке : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Толстова Татьяна Витальевна. – М., 2007. – 169 с.

220. Толстоухова В. Ф. Совершенствование лексико-грамматических навыков чтения с использованием компьютерных технологий (на материале английского языка, неязыковой вуз) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / В. Ф. Толстоухова. – Минск, 2000. – 18 с.

221. Третьякова Т. А. Методика формування комунікативної компетенції в читанні за фахом в інтенсивному курсі вивчення англійської мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / Т. А. Третьякова. – К., 1992. – 17 с.

222. Троянская Е. С. Обучение чтению научного текста на иностранном языке. В помощь преподавателю иностранных языков / Троянская Е. С. – М. : Наука, 1989. – 272 с.

223. Труфанова Н. О. Проблема номинации лиц в финансово-экономической терминологии : на материале русского и английского языков : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Труфанова Наталия Олеговна. – М., 2006. – 213 с.

224. Труханова Т. И. Индивидуализация обучения профессионально ориентированному чтению на английском языке студентов техникумов и колледжей экономического профиля : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Труханова Татьяна Ивановна. – К., 2001. – 242 с.

225. Українська О. О. Методика тестування рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів у говорінні французькою мовою : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. – К., 2009. – 300 с.

226. Филимонова Л. Н. Формирование навыков и умений работы с английскими оригинальными текстами по специальности (на материале

исторических текстов) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Филимонова Любовь Николаевна. – М., 1984. – 222 с.

227. Фоломкина С. К. Тестирование в обучении иностранному языку / С.К. Фоломкина // Иностранные языки в школе. – 1986. – № 2. – С. 16–20.

228. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе : [учебно-методическое пособие] / Софья Кирилловна Фоломкина. – М. : Высшая школа, 2005. – 255 с.

229. Фоменко Т. М. Компенсаторные умения при обучении информативному чтению на французском языке как втором иностранном / Т. М. Фоменко, А. Л. Тихонова // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 1. – С. 27–31.

230. Фомин С. А. Обучение студентов инженерно-экономического профиля ознакомительному чтению на материале английских профессиональных текстов с использованием обучающих программ для РС : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Фомин Сергей Анатольевич. – Томск, 2000. – 176 с.

231. Фурман А. В. Проблемні ситуації в навчанні : [книга для вчителя] / Анатолій Васильович Фурман. – К. : Рад. шк., 1991. – 191 с.

232. Халеева И. И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи / Халеева И.И. – М. : Высшая школа, 1989. – 238с.

233. Ханина Е. М. Методика проведения внеаудиторного чтения с использованием деловой игры (II этап, технический вуз, английский язык) : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / Е. М. Ханина. – К., 1990. – 18 с.

234. Ханіна О. М. Комунікативність у навчанні читання в технічному вузі / О. М. Ханіна // Методика викладання іноземних мов : Республ. наук.-метод. збірник Мін. Освіти УРСР, КПІ іноз. мов. –1989. – Вип. 18. – С. 101 – 104.

235. Ханіна О. М. Проблема тестування в сучасній методиці викладання іноземної мови / О. М. Ханіна // Іноземні мови. – 2004. – № 1. – С. 21–24.

236. Хоменко Е. Г. Тестовий контроль читання на уроках англійської мови у 9 класі / Е. Г. Хоменко, З. С. Васильєва, Н.В. Горобенко // Іноземні мови. – 1998. – № 4. – С. 3–10.

237. Храмовкина О. А. Технология модульно-рейтингового контроля качества подготовки студентов по иностранному языку : На материале неязыковых вузов : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального обучения» / О. А. Храмовкина . – Белгород, 2005. – 21 с.

238. Хьелл Л. Теория личности (Основные положения, исследования и применение) / Л. Хьелл, Д. Зиглер. : пер. с англ. С. Меленевской и Д. Викторовой. – СПб : Питер Ком, 1999. – 608 с. – (Серия «Мастера психологии»).

239. Цетлин В.С. Ситуация реального общения / В.С. Цетлин // ИЯШ. – 1998. № 2. – С. 24.

240. Цетлин В. С. Трудности текстов для чтения / В. С. Цетлин // ИЯШ. – 1994. – № 3. – С. 9–13.

241. Циммерман Г. А. Обучение профессионально ориентированному чтению студентов юридической специальности : специализация «Международное право» : дисс. ...канд. пед. наук: 13.00.02 / Циммерман Галина Александровна. – СПб., 2007. – 222 с.

242. Чельшкова М. Б. Теоретико-методологические и технологические основы адаптивного тестирования в образовании : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Чельшкова Марина Борисовна. – М., 2001. – 324 с.

243. Черенкова Н.И. Самоучитель грамматики английского языка. Прагматическая грамматика. Pragmatic English Grammar: [учебное пособие] / Н.И. Черенкова. – СПб. : Питер, 2005. – 448 с.

244. Чернявская Л. А. Роль коммуникативных задач и учёт ситуаций общения при обучении чтению / Л. А. Чернявская // Иностранные языки в школе. – 1986. – №3. – С. 20–25.

245. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В. Д. Шадриков. – М. : Наука, 1982. – 185 с.

246. Шалимо И. Г. Обучение пониманию имплицитной информации при чтении специальной англоязычной литературы в неязыковом вузе : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / И. Г. Шалимо. – М., 1988. – 16 с.

247. Шарпіло Т. І. Ситуативне навчання іншомовного читання як один з основних способів його мотивації в умовах взаємодії видів мовленнєвої діяльності вузу / Т. І. Шарпіло // Методика викладання іноземних мов : Республ. наук.-метод. збірник Мін. Освіти УРСР, КПІ іноз. мов. – 1993. – В. 22. – С. 86–92.

248. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе / Шатилов С. Ф. – М. : Просвещение, 1986. – 223 с.

249. Шевченко Т. Д. Когнитивно-коммуникативная методика обучения чтению иноязычных текстов (английский язык, лингвистический вуз) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Шевченко Татьяна Дмитриевна. – Пятигорск, 2002. – 162 с.

250. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 5-е вид., стер. – К. : Знання, 2006. – 307 с.

251. Штульман Э. А. Основы эксперимента в методике обучения иностранным языкам / Штульман Э. А. – Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1971. – 144 с.

252. Шухардина В. А. Адаптивные тесты как средство индивидуализации педагогического контроля качества знаний учащихся : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Шухардина Валентина Александровна. – Ижевск, 2002. – 174 с.

253. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам : Теория и практика : [учебное пособие для преподавателей и студентов] / Щукин А. Н. – М. : Филоматис, 2004. – 416 с.
254. Яковлева М. Ю. Рейтинг-контроль как комплексная система контроля учебного процесса в вузе : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Яковлева Марина Юрьевна. – Ставрополь, 2002. – 165 с.
255. Alderson J. Ch. Assessing reading / J. Charles Alderson. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – 398 p. – (Cambridge Language Assessment Series).
256. Alderson J. Ch. Into Europe. Prepare for Modern English Exams. Reading and Use of English / J. Ch. Alderson, M. Cseresznyés. – Budapest : Teleki Laszlo foundation, 2005. – 289 p.
257. Alderson J. Ch. Language Test Construction and Evaluation / Alderson J. Ch., Clapham C., Wall D. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 310 p.
258. An Overview of ICFE Reading. – Режим доступа до документу.: <http://www.Cambridgeesol.org/teach/icfe/reading> – Заголовок з екрану.
259. Anderson N. J. Individual differences in strategy use in second language reading and testing / N. J. Anderson // The Modern Language Journal. – 1991. – Vol. 75 (4). – P. 460–472.
260. Bachman L. F. Language Testing in Practice : Designing and Developing Useful Language Tests / L. F. Bachman, A. S. Palmer. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – 377 p.
261. Bachman L. F. Fundamental Considerations in Language Testing / Lyle F. Bachman. – Oxford : Oxford University Press, 1995. – 408 p.
262. Bachman L. F. Statistical Analyses for Language Assessment / Lyle F. Bachman. – Cambridge : Cambridge University Press, 2004. – 364 p. – (Cambridge Language Assessment Series).
263. Baxter A. Evaluating your Students / Andy Baxter. – L. : Richmond Publishing, 1997. – 96 p.

264. Bolton S. Evaluation de la compétence communicative et langue étrangère / Sibylle Bolton ; traduit de l'allemand par Yves Bertrand. – P. : Hatier, Didier, 1991. – 143 p.

265. Boyle J. Educational testing. A competence-based approach / J. Boyle, S. Fisher. – Oxford, UK : Blackwell Publishing, 2007. – 226 p.

266. Brantmeier C. Effects of reader's knowledge, text type, and test type on L1 and L2 reading comprehension in Spanish / C. Brantmeier // *Modern Language Journal*. – 2005. – Vol. 89. – P. 37–53.

267. Brown J. D. Testing in language programs / James Dean Brown. – New Jersey, USA : Prentice Hall International, 1996. – 324 p.

268. Caldwell J. Sh. Reading Assessment : A Primer for Teachers and Coaches / JoAnne Schudt Caldwell. – NY, L. : The Guilford Press, 2008. – 294 p.

269. Caldwell J. Sh. Comprehension assessment : a classroom guide / JoAnne Schudt Caldwell. – NY, L. : The Guilford Press, 2008. – 230 p.

270. Canale M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing / M. Canale, M. Swain // *Applied Linguistics*. – 1980. – Vol. 1. – P. 1–47.

271. Clapham C.M. The development of IELTS : A study of the effect of Background knowledge on reading comprehension / Caroline Clapham. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 320 p. – (Studies in Language Testing).

272. Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment. Language examining and test development / [prepared under the direction of M. Milanovic (A.L.T.E.)]. – Strasbourg : Language Policy Division, 2002. – 55 p.

273. Davidson F. Testcraft. A Teacher's Guide to Writing and Using Language Test Specifications / F. Davidson, B. K. Lynch – New Haven, L. : Yale University Press, 2002. – 149 p.

274. Dictionary of language testing / [Davies A., Brown A., Elder C. et al]; series editor M. Milanovic. – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 272 p.
275. Douglas D. Assessing Language for Specific Purposes / Dan Douglas. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – 311 p.
276. Douglas D. Understanding language testing / Dan Douglas. – L., UK : Hodder Education, 2010. – 156 p.
277. Examinee abilities and task difficulty in task-based second language performance assessment / J. Norris, D. James, B. Hudson [et al] // Language Testing. – 2002. – Vol. 19 (4). – P. 395–418.
278. Fisher D. Checking for understanding : formative assessment techniques for your classroom / D. Fisher, N. Frey. – Alexandria, Virginia, USA, 2007. – 158 p.
279. Fulcher G. Language testing and assessment : an advanced resource book / G. Fulcher, F. Davidson. – London, New York : Routledge, 2007. – 403 p.
280. Fulcher G. Practical language testing / Glenn Fulcher. – London : Hodder Education, 2010. – 304 p.
281. Fulcher G. Test architecture, test retrofit / G. Fulcher, F. Davidson // Language Testing. – 2009. – Vol. 26 (1). – P. 123–144.
282. Gipps C.V. Beyond testing : towards the theory of educational assessment / Caroline V. Gipps. – L. : The Falmer Press, 1994. – 199 p.
283. Grabe W. Reading in a Second Language: Moving from theory to Practice / William Grabe. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 467 p.
284. Heaton J.B. Writing English Language Tests / John Brian Heaton. – New ed.– NY : Longman, 1990. – 192 p. – (Longman Handbooks for Language Teachers).
285. Heine L. Problem Solving in a Foreign Language / Lena Heine. – Berlin, NY : Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2010. – 217 p.
286. Hughes A. Testing for Language Teachers / Arthur Hughes. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 172 p.

287. *Implicit and Explicit Knowledge in Second Language Learning, Testing and Teaching* / [Ellis R., Loewen S., Elder C. et al]; ed. by D. Singleton. – Bristol, Buffalo, Toronto : Multilingual Matters, 2009. – 391 p.

288. In'nami Yo. A meta-analysis of test format effects on reading and listening test performance : Focus on multiple-choice and open-ended formats / Yo. In'nami, R. Koizumi // *Language Testing*. – 2009. – Vol. 26 (2). – P. 219–244.

289. *Issues in computer-adaptive testing of reading proficiency : [selected papers* / ed. by M. Chalhoub-Deville]. – Cambridge : Press Syndicate of the University of Cambridge, 1999. – 239 p. – (Studies in Language Testing).

290. Janesick V. J. *The Assessment Debate : A reference handbook* / Valerie J. Janesick. – Santa Barbara, California, Denver, Colorado, Oxford, England : ABC-CLIO, 2001. – 232 p.

291. Kobayashi M. Method effects on reading comprehension test performance / M. Kobayashi // *Language Testing*. – 2002. – Vol. 19. – P. 193–220.

292. Koda K. *Insights into Second Language Reading : A Cross-Linguistic Approach* / Keiko Koda. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 319 p.

293. Kopriva R. *Improving Testing for English Language Learners* / Rebecca J. Copriva. – New York : Routledge, 2008. – 350 p.

294. Kunnan A. J. Test taker characteristics and test performance : A structural modeling approach / A. J. Kunnan // *Studies in language testing* [series editor M. Milanovic]. – Hong Kong : Cambridge University Press, 1995. – 146 p.

295. *Learner-directed Assessment in ESL* : [ed. by G. Ekbatani, H. Pierson]. – Mahwah, New Jersey, London : Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 2000. – 171 p.

296. Lems K. *Teaching Reading to English Language Learners : Insights from linguistics* / Lems K., Miller L.D., Soro T.M. – New York, London : The Guilford Press, 2010. – 256 p.

297. Lewkowicz J. Authenticity in language testing : some outstanding questions / J. Lewkowicz // *Language Testing*. – 2000. – Vol. 17 (1). – P. 43–64.

298. Littlewood W. *Communicative Language Teaching: An Introduction* / William Littlewood. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 108 p.
299. Long M. H. *Second Language Needs Analysis* / Michael H. Long. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 382 p.
300. Lussier D. *Evaluer les apprentissages dans une approche communicative* / Denise Lussier. – Paris : Hachette F.L.E, 1992. – 127 p.
301. Madsen H.S. *Techniques in testing* / Harold S. Madsen. – New York : Oxford University Press, 1983. – 212 p. – (Teaching techniques in English as a second language).
302. McNamara T. *Language testing : The social dimension* / T. McNamara, C. Roever. – London : Blackwell, 2006. – 283 p.
303. McNamara T. *Self-assessment activities : Toward autonomy in language learning* / T. McNamara, D. Deane // *TESOL Journal*. – 1995. – Vol. 5 (1). – P. 17–21.
304. Milton J. *Measuring Second Language Vocabulary Acquisition* / James Milton. – Bristol, Buffalo, Toronto : Multilingual Matters, 2009. – 278 p.
305. Morrow K. *Communicative language testing: Revolution or evolution?* / Keith Morrow // *The communicative approach to language teaching* [Brumfit C. Johnson K.] – Oxford: Oxford University Press, 1979. – p.
306. Mothe J.-C. *L'évaluation par les tests dans la classe de français* / J.-C. Mothe. – Paris : BELC, 1975. – 144 p.
307. Nunan D. *Task-based Language Teaching* / David Nunan. – Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2004. – 222 p.
308. Perkins K. *Assessing reading* / K. Perkins // *Annual Review of Applied Linguistics*. – 1998. – Vol. 18. – P. 208–218.
309. Poehner M.E. *Dynamic Assessment. A Vygotskian Approach to Understanding and Promoting L2 Development* / M.E. Poehner. – New York, Dordrecht, Heidelberg, London : Springer Science+Business Media, 2008. – 201 p.

310. Purpura J.E. Learner Strategy use and performance on language tests : A structural equation modeling approach / James E. Purpura. – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 272 p.
311. Sheerens J. Educational Evaluation, Assessment, and Monitoring : A systematic approach / Sheerens J., Glas C., Thomas S.M. – Lisse, Abingdon, Exton (PA), Tokyo : Swets & Zeitlinger Publishers, 2003. – 413 p.
312. Shiotsu T. Components of L2 Reading : Linguistic and processing factors in the reading test performances of Japanese EFL learners / Toshihiko Shiotsu. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 232 p. – (Studies in Language Testing).
313. Teaching Reading to Adult English Learners : A Reading Instruction Staff Development Program [prepared by the Center for Applied Linguistics For the Adult ESOL Program, Office of Adult and Community Education Fairfax County Public Schools]. – June 2005. – 109 p.
314. The Aims of ICFE. – Режим доступу до документу.: [http:// www.cambridgeesol.org/teach/icfe/index.html](http://www.cambridgeesol.org/teach/icfe/index.html). – Заголовок з екрану.
315. Validation in Language Testing : [ed. by A.H. Cumming, R. Berwick]. – Clevedon Philadelphia Adelaide : Multilingual Matters LTD, 1996. – 258 p. – (Modern Languages in Practice).
316. van der Linden W.J. Elements of Adaptive Testing / W.J. van der Linden, C.A.V. Glas. – NY, USA : Springer, 2010. – 437 p.
317. Weir C.J. Language testing and validation : an evidence-based approach / Cyril J. Weir. – L. : Palgrave Macmillan, 2005. – 320 p.
318. Weir C. J. Understanding and developing language tests / Cyril J. Weir // Teacher Education and Development. – L. : Prentice Hall Europe, 1993. – 203 p.
319. Weir C.J. Communicative language testing / Cyril J. Weir. – New York : Prentice Hall, 1991. – 353 p.
320. Wiggins G.P. Assessing student performance. Exploring the purpose and limits of testing / Grant P. Wiggins. – San Francisco : Jossey-Bass Publishers, 1998. – 316 p.

Додаток А

→
Індивідуалізація ТК рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей ІК у читанні фахової літератури

Таблиця

Вид індивідуалізації ТК	Індивідуально-психологічні особливості, що враховуються	Способи та прийоми реалізації
1	2	3
Мотивуюча	Інтернальна /екстернальна орієнтація особистості	<ul style="list-style-type: none"> • зменшення /збільшення частоти здійснення ТК з боку викладача; • створення методичного забезпечення для ТСК; • залучення ТК виконання самостійної роботи студентів-екстерналів з боку викладача
	Пізнавальні інтереси	<ul style="list-style-type: none"> • урахування читацьких пізнавальних інтересів студентів при відборі текстів для створення ТЗ; • моделювання різноманітних типових для майбутньої професійної діяльності проблемних ситуацій у межах ТЗ.

Продовж. табл.

1	2	3
Регулююча	Рівень сформованості читацьких навичок й умінь	<ul style="list-style-type: none"> • залучення опосередкованої допомоги з боку викладача у вигляді виносок / підказок з поясненнями, тлумаченнями, перекладами складних фрагментів тексту; • надання зразків виконання ТЗ з розгорнутими поясненнями; • встановлення різних часових рамок читання; • варіювання типів та видів ТЗ; • орієнтація на читання з різним ступенем розуміння тексту.
Формуюча	Рівень сформованості читацьких стратегій: <ul style="list-style-type: none"> • когнітивних; • метакогнітивних; • компенсаторних; 	<ul style="list-style-type: none"> • залучення пам'яток-алгоритмів, пам'яток-інструкцій та пам'яток-порад щодо ефективної організації читацької діяльності; • застосування інструкцій до ТЗ різного ступеня розгорнутості.
	Рівень сформованості тестових стратегій: <ul style="list-style-type: none"> • підготовчих; • виконавських; • післятестових. 	<ul style="list-style-type: none"> • залучення пам'яток-інструкцій щодо виконання окремих ТЗ та частин тестів з читання; • включення вказівок щодо оптимальної послідовності та часу виконання ТЗ, наведених у тесті; • самостійне укладання студентами пам'яток-інструкцій щодо виконання як окремих ТЗ, так і частин з читання комплексних тестів.

Додаток Б

Таблиця

Лінгвостилістичні особливості АФНТ

Типові риси англomовного наукового тексту, притаманні АФНТ	Специфічні риси, властиві АФНТ
1	2
<ul style="list-style-type: none"> • послідовне розкриття теми повідомлення; • композиційна чіткість; • однозначність та безособовість викладу інформації; • наведення широкого спектру фактологічного матеріалу; • узагальненість; • економічність у застосуванні мовних засобів; • використання засобів зв'язності тексту, метатекстових вставок, особливих текстових маркерів; • наявність різноманітного типу означень; • використання однослівних заголовків та заголовків, висловлених словосполученнями; • термінологізованість (30% ЛО АФНТ виконують функцію терміна); • номінативність (75% загального 	<ul style="list-style-type: none"> • домінування дедуктивної та дедуктивно-індуктивної схеми організації абзацу; • концентричність подачі інформації, багаторазове повторення й уточнення ключових термінів (від 10 до 15 разів протягом тексту); • звернення до уявного співрозмовника; • вживання ідіоматичних виразів, використання прислів'їв та приказок; • залучення екстралінгвістичних засобів передачі інформації: просторового розташування вербального тексту, ілюстрацій, схем, графіків, символів, формул, рівнянь, таблиць тощо; • поширеність означень-фраз та означень-описів, що поєднують одиниці різних знакових систем (слова, формули, символи); • узагальненість та абстрактність

1	2
<p>складу терміносистеми «Фінанси» становлять іменники, 17% – дієслова та 8% – прикметники);</p> <ul style="list-style-type: none"> • насиченість інтернаціоналізмами та неологізмами (близько 25% фінансових термінів перекладаються рідною мовою терміном іншомовного походження, а понад 10% термінів не мають україномовних еквівалентів взагалі); • здатність ЛО до модифікації; • переважання пасивних граматичних конструкцій; • застосування активного стану дієслова у поєднанні з персоніфікацією; • звернення до складних синтаксичних зворотів: герундіальних, дієприкметникових, інфінітивних; • вживання складнопідрядних речень умови, мети, місця, часу та причини; • поширеність однорідних членів речення для перелічення певних об'єктів, явищ та фактів, що мають спільні характеристики. 	<p>фінансових понять;</p> <ul style="list-style-type: none"> • залучення термінів з інших галузей знань: математики, юриспруденції, соціології, інформатики тощо; • вживання лексики повсякденного вжитку в функції терміну; • полісемія (20% однослівних фінансових термінів є багатозначними), що виявляється: <ul style="list-style-type: none"> - у термінах однозначних для даної підмови, але багатозначних для суміжних підмов; - у термінах, які мають вузькоспеціальне та загальноужиткове значення; - у термінах багатозначних в межах підмови «Фінанси»; • поширеність однослівних термінів, що мають багатослівні україномовні еквіваленти (20% загальної кількості однослівних фінансових термінів); • переважання похідних ЛО над непохідними: 83,5% іменників, 84% дієслів та 94% прикметників підмови «Фінанси» є похідними; • домінування афіксальних похідних:

1	2
	<p>- суфіксальний спосіб словотвору іменників (50,8% похідних іменників) та прикметників (48,8% похідних прикметників);</p> <p>- префіксальний спосіб словотвору дієслів (38% похідних дієслів);</p> <ul style="list-style-type: none"> • незначна кількість термінів, утворених за конверсією (лише 7% похідних іменників та 4,7% похідних прикметників утворені за конверсією, виняток становлять 21,5% похідних дієслів, конвертованих з іменників); • суттєва частка слів-комполітів: 11,6% похідних прикметників, 12,4% похідних іменників та 15,2% похідних дієслів утворено за рахунок словоскладання термінів, термінів та слів загального вжитку; • поширеність міжваріантної та неабсолютної синонімії: 28% дієслів, 20,3% іменників та 13,3% прикметників мають від 1 до 8 синонімів; • паралельне вживання декількох графічних варіантів терміну; • розповсюдженість явища антонімії:

1	2
	<p>7% іменників мають від 1 до 3 антонімів, з них понад половину – різнокореневих;</p> <ul style="list-style-type: none"> • домінування термінів, виражених словосполученням (85% фінансових термінів є багатослівними); • переважання двохчленних словосполучень, утворених поєднанням прикметника з іменником або комбінацією іменників (68,7% загальної кількості термінологічних словосполучень підмови); • наявність трьохчленних (близько 25% загальної кількості словосполучень підмови) та 4-5-членних словосполучень; • застосування еліпсису, складноскорочень, абревіатур; • ідіоматичність та метафоричність термінологічних словосполучень; • значні розбіжності у внутрішній формі складних фінансових термінів у рідній та англійській мовах на лексичному, лексико-граматичному рівнях та на рівні

1	2
	<p>морфо-синтаксичних структур (лише 19% складних англійських фінансових термінів тотожні за внутрішньої формою своїм україномовним відповідникам);</p> <ul style="list-style-type: none"> • вживання коротких варіантів граматичних форм.

Додаток В

Джерела відбору текстового матеріалу

1. *A Plain English Guide to Financial Terms.* – Dublin: National Adult Literacy Agency, 2004. – 40 p.
2. *Apostolou N.G. Keys to Understanding the Financial News / N.G. Aposotolou, D.L. Crumbley.* – 3rd ed. – Barron's Educational Series, 2000. – 171 p.
3. *Ashley A. Oxford Handbook of Commercial Correspondence / A. Ashley.* – Oxford: Oxford University Press, 2003. – 304 p.
4. *Bailey R.E. The Economics of Financial Markets / R.E. Bailey.* – Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – 528 p.
5. *Banks E. Financial Lexicon: A Compendium of Financial Definitions, Acronyms, and Colloquialisms / Erik Banks.* – NY: Palgrave MacMillan, 2005. – 398 p.
6. *Besley S. Essentials of Managerial Finance / S. Besley, E.F. Brigham.* – Mason: Thomson Higher Education, 2008. – 834 p.
7. *Bodie Z. Essentials of Investments / Bodie Z., Kane A., Marcus A.J.* – 7th ed. – NY: McGraw Hill Irwin, 2008. – 708 p.
8. *Bodie Z. Finance / Z. Bodie, R.C. Merton.* – Upper Saddle River: Pearson prentice Hall, 2000. – 479 p.
9. *Brigham E.F. Financial Management: Theory and Practice / E.F. Brigham, M.C. Ehrhardt.* – Mason: Thomson Higher Education, 2008. – 1071 p.
10. *Business and Personal Finance. Interactive Student Edition.* – NY, Columbus, Chicago, Woodland Hills: McGraw Hill Glencoe, 2008. – 777 p.
11. *Clayton G.E. Economics. Principles and Practices. Interactive Student Edition / Gary E. Clayton.* – NY, Columbus, Chicago, Woodland Hills: McGraw Hill Glencoe, 2008. – 705 p.
12. *Corporate Finance. Theory and Practice / [Vernimmen P., Quiry P., Dallochio M. et al].* – Chichester: John Wiley & Sons, 2009. – 1036 p.

13. *Dworsky L.N.* Understanding the Mathematics of Personal Finance. An Introduction to Financial Literacy / Lawrence N. Dworsky. – Hoboken: John Wiley & Sons, 2009. – 242 p.
14. *Economics.* Today and Tomorrow: Reading Essentials and Note-Taking Guide. Student Workbook. – NY, Columbus, Chicago, Woodland Hills: McGrawHill Glencoe, 2008. – 203 p.
15. *Economics: Concepts and Choices.* – McDougal Littell, 2008. – 535 p.
16. *Economics: Principles and Practices.* Reading Essentials and Study Guide. Student Workbook. – NY, Columbus, Chicago, Peoria, Woodland Hills: McGrawHill Glencoe, 2008. – 210 p.
17. *Erhardt M.C.* Corporate Finance: A Focused Approach / M.C. Erhardt., E.F. Brigham. – Mason: South-Western Cengage Learning, 2009. – 810 p.
18. *Fabozzi F.J.* The Theory and Practice of Investment Management / F.J. Fabozzi, H.M. Markowitz. – Hoboken: John Wiley & Sons, 2002. – 894 p.
19. *Fields E.* The Essentials of Finance and Accounting for Nonfinancial Managers / Edward Fields. – NY: AMACOM, 2002. – 292 p.
20. *Finch B.* Effective Financial Management / Brian Finch. – L .: Kogan Page Limited, 2010. – 146 p.
21. *Freixas X.* Microeconomics of Banking / X. Freixas, J.Ch. Rochet. – 2nd ed. – Massachusetts Institute of Technology, 2005. – 363 p.
22. *Gitman L.J.* Principles of Managerial Finance / Lawrence J. Gitman. – 670 p.
23. *Global Economic Prospects: Crisis, Finance, and Growth 2010.* – Washington: The World Bank, 2010. – 164 p.
24. *Heffernan Sh.* Modern Banking / Shelagh Heffernan. – Chichseter: John Wiley & Sons, 2005. – 716 p.
25. *Hill R.A.* Strategic Financial Management / R.A. Hill. – Author Finance & Ventus Publishing ApS, 2008. – 109 p.
26. *International Finance and Accounting Handbook* / [ed. by F.D.S. Choi]. – Hoboken: John Wiley & Sons, 2003. – 874 p.

27. *Kettel B.* Economics for Financial Markets / Brian Kettel. – Oxford, Woburn: Butterworth-Heinemann, 2002. – 359 p.
28. *Kiplinger's Personal Finance.* – 2009. – August.
29. *Kiplinger's Personal Finance.* – 2009. – September.
30. *Langohr H.* The Rating Agencies and their credit ratings. What They Are, How They Work, And Why They Are Relevant / H. Langohr, P. Langohr. – Chichester: John Wiley & Sons, 2008. – 510 p.
31. *Lawless R.E.* The Student's Guide to Financial Literacy / Robert E. Lawless. – Santa Barbara, Denver, Oxford: Greenwood, 2010. – 220 p.
32. *Managing Investment Portfolios. Workbook. A Dynamic Process* / [Maginn J.L., Tuttle D.L., McLeavey D.W. et al]. – [3rd ed.]. – Hoboken: John Wiley & Sons, 2007. – 230 p.
33. *McClellan S.T.* Full of Bull. Do What Wall Street Does, Not What it Says, To Make Money in the Market / S. T. McClellan. – Upper Saddle River: FT Press, 2008. – 222 p.
34. *McGuckin F.* Business for Beginners: From Research and Business Plans to Money, Marketing and Law / Frances McGuckin. – Naperville: Sourcebooks, 2005. – 318 p.
35. *Morris G.D.* Finance Director's Handbook / Morris G.D., McKay S., Oates A. – Oxford, Burlington: CIMA Publishing, 2007. – 1013 p.
36. *Morris V.R.* Standard & Poor's Dictionary of Financial Terms / V.R. Morris, K.M. Morris. – NY: Lightbulb Press, 2007. – 224 p.
37. *Mulford Ch.W.* The Financial Numbers Game. Detecting Creative Accounting Practices / Ch. W. Mulford, E.E. Comiskey. – NY: John Wiley & Sons, 2002. – 395 p.
38. *O'Connor D.E.* Basic Economic Principles: A Guide for Students / D. E. O'Connor, Faille C.C. – Westport, London: Greenwood Press, 2000. – 259 p.
39. *O'Sullivan A.* Economics: Principles in Action / A. O'Sullivan, S.M. Sheffrein. – Boston, Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall, 2007. – 592 p.

40. *Peterson Drake P.* The Basics of Finance: An Introduction to Financial Markets, Business Finance, and Portfolio Management / P. Peterson Drake, F.J. Fabozzi. – Hoboken: John Wiley & Sons, 2010. – 604 p.
41. *Pinkett R.* Campus CEO. The Student Entrepreneur's Guide to Launching a Multimillion-Dollar Business / Randal Pinkett. – Kaplan Publishing, 2007. – 268 p.
42. *Pratten J.* Absolute Financial English: English for Finance and Accounting / Julie Pratten. – Peaslake: DELTA Publishing, 2009. – 136 p.
43. *Preve L.A.* Working Capital Management / L.A. Preve, V.S. Allende. – Oxford: Oxford University Press, 2010. – 160 p.
44. *Ross S.A.* Essentials of Corporate Finance / Ross S.A., Westerfield R.W., Jordan B.D. – 6th ed. – NY: McGraw-Hill Irwin, 2008. – 620 p.
45. *Roth J.D.* Your Money: The Missing Manual / J.D. Roth. – Sebastopol: O'Reilly Media, 2010. – 324 p.
46. *Sharma N.K.* Text Book of Banking and Finance / N.K. Sharma. – Jaipur: Sunrise Publishers & Distributors, 2009. – 480 p.
47. *Smart Money.* – 2009. – October.
48. *Steiner R.* Mastering Financial Calculations: A Step-by-step Guide to the Mathematics of Financial Market Instruments / Robert Steiner. – London, NY, San Francisco, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore, Hong Kong, Cape Town, Madrid, Paris, Milan, Munich, Amsterdam: FT Prentice Hall, 1998. – 396 p.
49. *The First Global Financial Crisis of the 21st Century.* Part II: June-December, 2008. – [ed. by A. Felton, C.M. Reinhart]. – London: A VoxEU.org Publication, 2009. – 374 p.
50. *The Portable MBA in Finance and Accounting* / [ed. by J.L. Livingstone, Th. Grossman]. – NY: John Wiley & Sons, 2002. – 569 p.
51. *Tyson E.* Let's Get Real About Money! Profit from the Habits of the Best Finance Mangers / Eric Tyson. – Upper Saddle River: Pearson Education, 2008. – 333 p.

52. *Van Horne J.C. Financial Management and Policy / James C. Van Horne.* – Upper Saddle River: Prentice Hall, 2002. – 814 p.
53. *Wagner K. Finance for Non-Financial Managers. 24 Lessons to Understand and Evaluate Financial Health / Katherine Wagner.* – NY: McGrawHill Glencoe, 2005. – 55 p.
54. *Weisman S. A Guide to Elder Planning: Everything You Need to Know to Protect Yourself Legally & Financially / Steve Weisman.* – Upper Saddle River: Prentice Hall, 2004. – 272 p.
55. *Welch I. A First Course in Finance / Ivo Welch.* – 2006. – 820 p.
56. *Wilmott P. Frequently Asked Questions in Quantitative Finance / Paul Wilmott.* – Chichester: John Wiley & Sons, 2009. – 608 p.
57. *Wolf M. Fixing Global Finance / Martin Wolf.* – Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2008. – 230 p.
58. *Zandi M. Financial Shock: A 360° Look at the Subprime Mortgage Implosion, and How to Avoid the Next Financial Crisis / Mark Zand.* – Upper Saddle River: Pearson Education, 2009. – 271 p.
59. www.financeglossary.com
60. www.wikipedia.org

Додаток Д

ТЗ для визначення рівня сформованості у студентів умінь
розуміти основну тему АФНТ, фрагменти якого подані на с. 74-76 дисертації

You are preparing a term paper on loan and bond market. Unfortunately, the information on your topic in Ukrainian and Russian is very few. But you were lucky to find a lot of English sources in the Internet. Look through the texts you've found and match them with the subtopics of your term paper.

Read the titles (**1-5**) below and the extracts (**A-G**) on the opposite page from the articles discussing different issues of bond and loan market. Which section (**A, B, C, D, E, F or G**) does each question (**1-5**) refer to? For each question **1-5** write one letter (**A, B, C, D, E, F or G**) on your answer sheet. You will not need to use one of these letters. There is an example (**0**) at the beginning. Time allotment: **10minutes**. Each question carries **two points**.

0. Mortgage Amortization

0. D

0. Mortgage Amortization

1. Credit Rating

2. Zero Coupon Bonds

3. Junk bonds

4. Gilts

5. Convertibles

A. These bonds are issued by the governments of the United Kingdom, South Africa, or Ireland and generally deemed to be effectively risk-free investments. The term is of British origin, and refers to the debt securities issued by the Bank of England, which had a gilded edge. Hence, they were called in such a way. ONS data

reveal that about two-thirds of the bonds of this type are held by insurance companies and pension funds. The most noticeable trends in the market of these bonds in recent years have been: 1) a decline in market yields as the currency has stabilised compared to the 1970s; 2) a decline in coupons: several bonds of this type were issued in the 1970s with coupons of around 15% per annum, but these have now matured; 3) a decline in the number of different bonds of this type in issue, as the policy of the government has been to issue large quantity of each bond of this type (around £10 to 30 billion) to maximize liquidity in global market. During 2009 large quantities of these bonds were purchased by the Bank of England under its policy of quantitative easing.

B. It's not just you and me who are checked out for our creditworthiness, but companies and countries are too. This is because they borrow money (in the form of bonds and loans) on such a large scale, that the lenders like to have some idea as to how likely, if at all, the borrower is to default. So three main agencies (Standard & Poor's, Moody's and Fitch IBCA) check out their creditworthiness. These agencies have teams of number crunchers continually analysing and sweating over company accounts and the like. In doing so they're assessing how risky it is for you and me to lend our hard-earned cash to various borrowers. They have devised scoring points to assess the riskiness of lending. The highest rating is usually triple A (AAA) to indicate minimal credit risk, and the scale goes steadily down as the risk of lending increases.

C. Like any cheap food, these are bonds that make you feel momentarily good but can have nasty side-effects afterwards. As the name implies, they are not the *creme de la creme* on offer to investors in the bond world. More like curdled *creme*. These bonds should carry a high-risk health warning. In order to compensate investors for this higher risk, the borrowers who issue them (companies that are on a shaky financial footing) pay a higher rate of interest than the more solid, safe ones. But buyer should aware: the sexier it looks the riskier it usually is. Me, I do not have the bottle to put my money in this type of investment. Other more swashbuckling

types who like to take big bets may find these attractive. More seriously, these bonds have poor credit ratings.

D. You pay back the interest on the loan and the loan capital over the life of the mortgage. In the early years, the repayment constitutes mainly interest and not much capital – at this point you own two bricks and a window. In the later years, it will comprise more capital and less interest – you now own five bricks, a door and some roof tiles! The size of the (usually monthly) payments will vary as interest rates go up and down unless of course, you have locked in the level of interest that you pay for a period, in which case the payments will stay unchanged during that time.

E. This is a type of bond that the holder can exchange into shares of common stock in the issuing company or cash of equal value, at an agreed-upon price. It is a hybrid security with debt- and equity-like features. Although it typically has a low coupon rate, the instrument carries additional value through the option of to convert the bond to stock, and thereby to participate in further growth of company's equity value. The investor receives the potential upside of conversion into equity while protecting downside with cash flow from the coupon payments. From the issuer's perspective, the key benefit of raising money by selling such bonds is a reduced cash interest payment.

F. This is the process of determining the fair price of a bond. As with any other security or capital investment, the theoretical fair value of a bond is the present value of the stream cash flows it is expected to generate. Hence, the value of a bond is determined by discounting the bond's expected cash flows to the present using the appropriate discount rate. Determining this rate in practice – i.e. 'pricing' the bond – is done with reference to other instruments. Once the price or value has been calculated, the sensitivity of the price can then be estimated; the various yields, which relate the price of the bond to its coupons, can also be determined.

G. These are bonds that do not pay any interest. So why, you ask, would anyone want to buy such a bond? Ah, say the experts, whilst you don't get any income from the bond (in the form of interest payments) during its lifetime, you do get a nice lump sum when it reaches the end of its life (also known as its maturity

date). This lump sum is the difference between the price at which the bond was issued, say \$50, and the par (face) value of \$100 that you get back when it matures. It's why the return from 'zeros' is taxed as a capital gain, not income, so the holder is only clobbered for capital gains tax (CGT) if he or she exceeds his/her CGT allowance. Some people use these as a tax-efficient way to minimize their income tax bill.

Answer Key

<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>D</i>	<i>B</i>	<i>G</i>	<i>C</i>	<i>A</i>	<i>E</i>

Додаток Е

Взаємозв'язок ПКЗ із читання англомовної фінансової літератури, засобів і прийомів надання їм проблемності та типів і видів ТЗ

Таблиця

Характер, зміст ПКЗ з читання	Спосіб надання проблемності змодельованому ПКЗ	Прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ	Тип та вид ТЗ
1	2	3	4
Інформаційно-пошукові ПКЗ (ПКЗ І)			
I.1. Переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень та практичними здобутками у галузі фінансів	1. використання текстів з мисленнєвими завданнями, безпосередньо створеними автором		<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності запропонованого значення слова / словосполучення / речення; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо ймовірного значення слова / словосполучення / речення або щодо релевантного змісту тексту висновка; • ТЗ множинного вибору у

Продовж. табл.

1	2	3	4
			<p>доповненні тексту з метою заповнення «сміслових шпарин» у ньому, його коментування тощо;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у перефразуванні слова / словосполучення / речення; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні / встановленні відповідності між ЛО, наведеними у тексті, та їхніми тлумаченнями / поясненнями / україномовними еквівалентами; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні повних та модифікованих варіантів багатоконпонентних ЛО; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації еліптичних словосполучень у повні, повних словосполучень – в модифіковані /абревіатури і навпаки тощо;

Продовж. табл.

1	2	3	4
			<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у перефразуванні за допомогою синонімів, і т. ін.
	2. проблематизація тексту	<p>а) створення ефекту дефіциту інформації шляхом вилучення окремих слів / словосполучень / речень тощо з тексту для читання</p>	<p>ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків / доповненні тексту / схеми / таблиці окремими словами / реченнями / елементами схеми / елементами таблиці тощо;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у заповненні пропусків у тексті / доповненні тексту окремими словами / реченнями / схемами / таблицями тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у тексті вербальними й невербальними елементами.
		<p>б) створення ефекту надлишковості інформації шляхом залучення зайвих слів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у тексті

Продовж. табл.

1	2	3	4
		речень, абзаців, фрагментів тексту	
	3. створення власне проблемних завдань, розв'язання яких передбачає ефективне використання вилученої з тексту інформації	в) створення ефекту суперечливості інформації шляхом зміни порядку розташування елементів тексту а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій аналізу / синтезу / абстрагування / узагальнення / порівняння / індукції / дедукції	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у перегрупованні фрагментів тексту у логічну послідовність; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні термінів з означеннями, початку речення з його завершенням, вербальної інформації з невербальною тощо <ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у наведених умовиводах / твердженнях / анотаціях до прочитаного; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні анотацій, документів тощо

Продовж. табл.

1	2	3	4
		<p>б) створення необхідності в залученні математичних / логічних операцій, операцій з трансформації інформації, поданої у вербальному кодї в невербальний і навпаки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні схем, таблиць, розрахунків тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну
<p>I.2. Відібрати зовнішні джерела інформації відповідно до мети її подальшого застосування для</p>	<p>2. проблематизація тексту</p>	<p>а) створення ефекту дефіциту інформації шляхом вилучення заголовків з текстів для читання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків в назвах текстів запропонованими заголовками; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні запропонованих заголовків з поданими фрагментами тексту / текстами;

Продовж. табл.

1	2	3	4
розв'язання професійних завдань			<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з короткою вільноконструйованою відповіддю у доповненні текстів заголовками
		б) створення ефекту надлишковості інформації шляхом змішання декількох різномовних текстів в один	<p>ТЗ перехресного вибору у групуванні фрагментів тексту за наведеними темами або ситуаціями, в межах яких читач може до них звертатися;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у групуванні фрагментів тексту за темами
		в) створення ефекту суперечливості інформації шляхом зміни логічного порядку розташування фрагментів тексту	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у перегрупуванні / впорядкуванні запропонованих фрагментів тексту в логічному порядку
	3. створення власне проблемних завдань, розв'язання	а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації (за заголовком);

Продовж. табл.

1	2	3	4
	<p>яких передбачає ефективне використання вилученої з тексту інформації</p>	<p>аналізу / синтезу / абстрагування / узагальнення / порівняння / індукції / дедукції</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання (який з наведених текстів якнайкраще відповідає на запитання); ● ТЗ множинного вибору у заповненні таблиць; ● ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні
<p>I.3. Вивчити інформацію щодо окремих аспектів фінансової діяльності потенційних партнерів / конкурентів, проаналізувати на цій основі причини</p>	<p>1. використання текстів з мисленнєвими завданнями, безпосередньо створеними автором</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності запропонованого значення слова / словосполучення / речення; ● ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо ймовірного значення слова / словосполучення / речення або щодо релевантного змісту тексту висновка; ● ТЗ множинного вибору у доповненні тексту з метою заповнення «сміслових шпарин» у ньому, його коментування тощо;

Продовж. табл.

1	2	3	4
<p>й наслідки успішної / невдалої фінансової політики, узагальнити інформацію за певними критеріями</p>			<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у перефразуванні слова / словосполучення / речення; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні ЛО, вжитих у тексті, з відповідними їм тлумаченнями / поясненнями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації еліптичних словосполучень – у повні, повних словосполучень – в аббревіатури і навпаки тощо
	<p>2. проблематизація тексту</p>	<p>а) створення ефекту дефіциту інформації шляхом вилучення окремих слів / речень із тексту для читання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків у тексті окремими словами / реченнями тощо; • ТЗ перехресного вибору у заповненні пропусків у тексті з окремими словами / реченнями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у тексті

Продовж. табл.

1	2	3	4
		б) створення ефекту надлишковості інформації шляхом залучення зайвих слів речень, абзаців, фрагментів тексту	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у тексті
		в) створення ефекту суперечливості інформації шляхом зміни порядку розташування елементів тексту	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у перегрупованні фрагментів тексту; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні термінів з означеннями, початку речення з його завершенням, вербальної інформації з невербальною тощо
	3. створення проблемних завдань, розв'язання яких передбачає використання	а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій аналізу / синтезу / абстрагування	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору у заповненні

Продовж. табл.

1	2	3	4
	вилученої з тексту інформації	/ узагальнення / порівняння / індукції / дедукції	пропусків в анотації до тексту; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні причин та наслідків фінансових подій та явищ
		б) створення необхідності в залученні математичних операцій та операцій з трансформації інформації	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні схем, таблиць, розрахунків анотацій до текстів, тощо, на основі прочитаного; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну

Продовж. табл.

1	2	3	4
Інформаційно-поведінкові ПКЗ (ПКЗ II)			
<p>П.1. Спрогнозувати кон'юнктуру фінансового ринку під час розробки фінансової стратегії за рахунок вивчення основних тенденцій розвитку фінансового ринку, їх аналіз й оцінку</p>	<p>3. створення власне проблемних завдань, розв'язання якого передбачає ефективне використання вилученої з тексту інформації</p>	<p>а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій аналізу / синтезу / абстрагування / узагальнення / порівняння / оцінки / прогнозування / індукції / дедукції</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні причин та наслідків фінансових подій та явищ; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок
		<p>б) створення необхідності в залученні математичних операцій та операцій з трансформації</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у

Продовж. табл.

1	2	3	4
		інформації	заповненні пропусків у твердженнях, розрахунках, схемах, таблицях тощо; <ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну
II.2. Спланувати фінансову діяльність компанії за основними напрямками, спираючись на результати фінансового аналізу й прогнозу	3. створення власне проблемних завдань, розв'язання яких передбачає ефективне використання вилученої з тексту інформації	а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій аналізу / синтезу / абстрагування / узагальнення / порівняння / оцінки / прогнозування / індукції / дедукції	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні / перегрупованні пунктів фінансового плану
		б) створення необхідності в залученні математичних операцій	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ перехресного вибору у трансформації

Продовж. табл.

1	2	3	4
		та операцій з трансформації інформації	вербальної інформації у невербальну; <ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у заповненні пропусків у схемі / плані / таблиці; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у плані / схемі / таблиці / розрахунках тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну
П.3. Вивчити, проаналізувати й оцінити й відібрати оптимальні напрямки та методи	3. створення власне проблемних завдань, розв'язання яких передбачає ефективне використання	а) створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій аналізу / синтезу / абстрагування	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ альтернативного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ альтернативного вибору у заповненні

Продовж. табл.

1	2	3	4
фінансового управління	вилученої з тексту інформації	/ узагальнення / порівняння / оцінки / індукції / дедукції	пропусків; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків; • ТЗ перехресного вибору у групуванні; • ТЗ перехресного вибору у заповненні пропусків; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у короткій відповіді на запитання

Продовж. табл.

1	2	3	4
		<p>б) створення необхідності в залученні математичних операцій та операцій з трансформації інформації</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у плані / схемі / таблиці / розрахунках тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну

Додаток Ж
Підбірка ТЗ І.

Група ТЗ І.1 для визначення рівня сформованості окремих операцій, що складають відповідні рецептивні лексичні та граматичні навички читання англомовної фінансової літератури

Таблиця

Під-група ТЗ	Прямий об'єкт ТК	Характер і зміст ПКЗ	Спосіб, прийом надання проблемності ПКЗ	Тип, вид ТЗ
1	2	3	4	5
	<p>1. операція сприймання / впізнавання форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтернаціональних ЛО; • неологічних ЛО; • багатоконпонентних ЛО; • модифікованих / еліптичних ЛО; • абревіатур й складноскорочень 	<p>I.1</p> <p>I.2</p> <p>I.3</p>	<p>1</p> <p>2.a</p> <p>2.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у встановленні відповідності між україномовними фінансовими термінами-інтернаціоналізмами й англомовними інтернаціональними й неологічними ЛО; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні модифікованих багатоконпонентних ЛО з їхніми повними відповідниками; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації еліптичних ЛО у повні, повних словосполучень – в

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				модифіковані /аббревіатури і навпаки тощо.
І.1.А для визначення рівня сформованості окремих операцій, що складають рецептивну лексичну навичку читання	2. операція диференціації / розрізнення значень неабсолютних синонімічних ЛО	І.1 І.3	1 2.а 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору у знаходженні /виправленні помилок / вилученні зайвого терміна з низки запропонованих; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні ЛО з їхніми визначеннями / тлумаченнями; • ТЗ перехресного вибору у групуванні синонімічних ЛО за їхніми видо-родовими ознаками; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у тексті; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схем; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у перефразуванні за допомогою синонімів
	3. операція семантизації / встановлення значення: <ul style="list-style-type: none"> • багатозначних ЛО; • інтернаціональних та 	І.1 І.3	1 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності запропонованого значення багатозначних ЛО та ЛО, схожих за формою й відмінних за значенням з відповідниками в рідній мові;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>неологічних ЛО;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ЛО, схожих за формою, але відмінних за значенням від відповідників у рідній мові; • ЛО-реалій; <p>ЛО, відмінних за формою та обсягами значень від відповідників у рідній мові</p>			<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо вірного значення багатозначних, інтернаціональних / неологічних ЛО, ЛО-реалій, ЛО, схожих за формою й відмінних за значенням від відповідників у рідній мові та ЛО, відмінних за формою й обсягами значення від відповідників у рідній мові; • ТЗ множинного вибору в міжмовному й синонімічному перефразуванні багатозначних, інтернаціональних / неологічних ЛО, ЛО-реалій, ЛО, схожих за формою й відмінних за значенням з відповідниками в рідній мові та ЛО, відмінних за формою й обсягами значення від відповідників у рідній мові; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні багатозначних, інтернаціональних / неологічних ЛО, ЛО-реалій з відповідними їм визначеннями / тлумаченнями / перефразуваннями

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
І.1.Б для визначення рівня сформованості окремих операцій, що складають рецептивну граматичну навичку читання	1. операція сприймання / впізнавання графічного образу: <ul style="list-style-type: none"> • ГС, відмінних за формою від їхніх еквівалентів у рідній мові; • ГС, складних за формою 	І.1 І.3	1	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в зіставленні україномовних еквівалентів з ГС АМ у понадфразовій єдності / тексті; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні / перегрупованні; • ТЗ множинного вибору в міжмовному перефразуванні; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок
	2. операція розпізнавання / категоризації ГС, відмінних за значенням від аналогів у рідній мові.	І.1 І.3	1	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в зіставленні ГС, відмінних за значенням від аналогів у рідній мові, з відповідними їм категоріями; • ТЗ перехресного вибору у групуванні ГЯ за категоріями
	3. операція прогнозування окремої ГС у процесі читання	І.1 І.3	2.а 2.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні фрагментів словосполучення /речення; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків
	<p>4. операція диференціації / розмежування граматичних омонімів / ГС, які мають схожі компоненти чи подібний порядок їх розташування</p>	<p>I.1 I.3</p>	<p>1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ перехресного вибору у групуванні; • ТЗ множинного вибору в перефразуванні
	<p>5. операція співвіднесення з вираженими ними значеннями:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ГЯ, відмінних за формою від відповідників у рідній мові; • омонімічних ГЯ; • багатозначних ГЯ. 	<p>I.1 I.3</p>	<p>1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності запропонованого значення омонімічних, багатозначних ГЯ та ГЯ, відмінних за формою від відповідників у рідній мові; • ТЗ множинного вибору в перефразуванні; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні ГЯ з вираженими ними значеннями

Додаток 3
Підбірка ТЗ І.

Група ТЗ І.2 для визначення рівня сформованості власне рецептивних лексичних та граматичних навичок читання англomовної фінансової літератури

Таблиця

Під-група ТЗ	Прямий об'єкт ТК	Характер і зміст ПКЗ	Спосіб, прийом надання проблемності ПКЗ	Тип, вид ТЗ
1	2	3	4	5
І.2.А для визначення рівня сформованості власне рецептивної лексичної навички читання	1. Навичка розуміння ЛО реального словника	І.1 І.3 ІІ.1 ІІ.2 ІІ.3	1 2.а 2.б 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків ЛО реального словника у тексті; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків ЛО реального словника у тексті; ТЗ перехресного вибору в зіставленні ЛО реального словника з відповідними їм визначеннями / тлумаченнями як рідною, так і англійською мовами; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у тексті;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> ○ ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у знаходженні в тексті англomовних відповідників україномовним ЛО; ● ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків ЛО реального словника
	<p>2. Навичка розуміння ЛО потенціального словника:</p> <p>а) за формальними ознаками:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● афіксами; ● знайомими компонентами слів-комполитів; ● знайомими компонентами багатоконполентної ЛО; ● знайомими ЛО, що є джерелом конверсії; 	<p>I.1</p> <p>I.3</p> <p>II.1</p> <p>II.2</p> <p>II.3</p>	<p>1</p> <p>2.a</p> <p>2.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності запропонованого значення ЛО потенціального словника; ● ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо ймовірного значення ЛО потенціального словника / доречного способу їхньої семантизації; ● ТЗ множинного вибору в перефразуванні ЛО потенціального словника, поданих у контексті та без, за допомогою наведених синонімів / пояснень / тлумачень; ● ТЗ множинного вибору в доповненні тексту відповідними тлумаченнями значень ЛО потенціального словника; ● ТЗ перехресного вибору у групуванні ЛО потенціального словника за можливими способами встановлення їхнього

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<ul style="list-style-type: none"> • знайомими співзначеннями багатозначної ЛО; б) на основі контексту: <ul style="list-style-type: none"> • у комплексі з формальними ознаками; • на основі попереднього / подальшого контексту; • на основі значних / незначних обсягів прочитаного тексту; на основі графічної / табличної / символної інформації 			<p>значення;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в доповненні тексту відповідними тлумаченнями значень ЛО потенціального словника; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні ЛО потенціального словника, поданих у контексті та без, з наведеними синонімами / поясненнями / тлумаченнями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у знаходженні / виправленні помилок
	<p>3. Навичка розуміння абсолютно незнайомого лексичного матеріалу</p>	<p>I.1 I.3 II.1</p>	<p>1 2.a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності запропонованого значення незнайомої ЛО; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	(навичка вибору контекстуально правильного значення невідомої ЛО з-поміж наведених у словнику)	II.2 II.3		ймовірного значення невідомої ЛО, поданої в окремому контексті; • ТЗ множинного вибору доповненні тексту поясненнями / тлумаченнями значення невідомої ЛО; • ТЗ перехресного вибору у зіставленні значень невідомої ЛО з відповідними їм контекстами
I.2.Б для визначення рівня сформованості власне рецептивної граматичної навички	1. Рецептивна граматична навичка: • встановлення смислових зв'язків між словами; • встановлення смислових зв'язків між реченнями /абзацами за рахунок розпізнавання дискурсивних маркерів; • прогнозування вживання ГС на основі цілісного	I.1 I.3 II.1 II.2 III.3	1 2.а 2.в 3.б	• ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків / завершенні словосполучень / речень / фрагментів тексту; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у словосполученнях / реченнях / фрагментах тексту; • ТЗ перехресного в зіставленні початку й кінця словосполучення / речення / абзацу; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні речень / фрагментів тексту зі схемами; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні фрагментів словосполучень / речень / тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	сприйняття тексту			вербально поданої інформації у схематичну / табличну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у тексті

Додаток И
Підбірка ТЗ І.

Група ТЗ І.3 для визначення рівня сформованості окремих мовленнєвих умінь, що забезпечують здійснення того чи іншого виду читання

-----Таблиця

Під-група ТЗ	Прямий об'єкт ТК	Характер і зміст ПКЗ	Спосіб, прийом надання проблемності ПКЗ	Тип, вид ТЗ
1	2	3	4	5
І.3.А для визначення рівня сформованості умінь, спрямованих на вилучення фактичної інформації з тексту	1. Уміння виділяти в тексті окремі його елементи: терміни, ключові слова, смислові віхи, основні факти / аргументи, висновки, тощо	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у знаходженні термінів / ключових слів у тексті; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні компонентів тексту з виокремленими фрагментами; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у твердженнях, схемах, таблицях
	2. Уміння встановлювати смислові зв'язки між окремими об'єктами, фактами і явищами та	I.1 I.3 II.1 II.2	1 2.a 2.в 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності твердження; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	визначати їхню послідовність	II.3		<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у тексті реченнями; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фактів та явищ; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні окремих речень / фрагментів тексту; • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації в екстралінгвістичну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схем / таблиць
	3. Уміння узагальнювати здобуті в процесі читання факти, об'єднувати їх у смислові фрагменти	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.a 3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності /неправильності твердження; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фрагментів тексту з фразами-узагальненнями / пунктами плану до тексту;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації в екстралінгвістичну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в анотації до тексту
	4. Уміння співвідносити сміслові фрагменти тексту між собою	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.в 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні фрагментів тексту; • ТЗ перехресного вибору заповненні схеми / таблиці / плану; • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації в екстралінгвістичну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схеми / таблиці тощо
	5. Уміння розуміти зв'язок між окремими реченнями та відповідними їм фрагментами тексту	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.а	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у тексті / доповненні тексту; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у тексті / доповненні тексту; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні пунктів плану / питань до тексту з відповідними фрагментами тексту

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	6. Уміння прогнозувати ймовірне завершення / продовження смислового фрагмента	І.1 І.2 І.3 ІІ.1 ІІ.2 ІІ.3	1 2.а 3.а 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні початку й кінця речення, причин і наслідків тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків / завершенні тексту, розрахунків, схем, таблиць
	7. Уміння орієнтуватися в зовнішній логіко-смісловій структурі тексту	І.1 І.2 І.3 ІІ.1 ІІ.2 ІІ.3	1 2.б 2.в 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в доповненні тексту з метою заповнення «сміслових шпарин» в ньому, його коментування, впорядкування; • ТЗ з множинного вибору у скороченні тексту; • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації в екстралінгвістичну (mind-map тексту);

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фрагментів тексту з пунктами його плану; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схем (mind-map тексту)
	8. Уміння визначати початок та кінець окремої теми	I.1 I.2 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.б 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в зіставленні фрагментів тексту / окремих текстів з їхньою тематикою; • ТЗ у множинного вибору у групуванні тексту за тематичними фрагментами; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фрагментів тексту / окремих текстів з їхньою тематикою; • ТЗ перехресного вибору в доповненні тексту окремими фразами, що розпочинають тему / завершують її
	9. Уміння розуміти ілюстративні екстралінгвістичні засоби подачі інформації (схеми	I.1 I.2 I.3 II.1	1 2.а 2.б 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в доповненні тексту фразами, що коментують екстралінгвістичні засоби подачі інформації, наведені в ньому; • ТЗ множинного вибору в заповненні схем, таблиць, розрахунків тощо на основі тексту й навпаки;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>/таблиці /графіки і т. ін.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • розуміти зв'язки між окремими елементами екстралінгвістичних засобів подачі інформації; • зіставляти подану схематично / таблично інформацію з відповідним їй фрагментом вербального тексту 	<p>П.2 П.3</p>	<p>3.6</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у заповненні схем, таблиць, розрахунків тощо; • ТЗ перехресного вибору в доповненні тексту фразами, що коментують екстралінгвістичні засоби подачі інформації, наведені в ньому; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні заголовків / фрагментів тексту з екстралінгвістичними засобами подачі інформації; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні фрагментів тексту на основі екстралінгвістичних засобів подачі інформації; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схем / таблиць / розрахунків на основі тексту й навпаки; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у схемах / таблицях / розрахунках; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації в екстралінгвістичну

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
Підгрупа ТЗ І.3.Б для визначення рівня сформованості вмінь сміслового опрацювання вилученої інформації	1. Уміння визначати тематичний підрозділ, до якого належить даний текст	І.1 І.2 І.3 ІІ.1 ІІ.2 ІІ.3	2.а 2.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в доповненні тексту заголовком; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо тематики тексту; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фрагментів тексту / текстів з наведеними заголовками; • ТЗ перехресного вибору у групуванні текстів за їхньою тематикою; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в доповненні тексту коротким заголовком
	2. Уміння встановлювати тему та головну думку тексту висловлені як експліцитно, так й імпліцитно	І.1 І.2 І.3 ІІ.1 ІІ.2 ІІ.3	1 2.а	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності тверджень; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в завершенні тверджень; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в завершенні тверджень

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	3. Уміння формулювати розкрити в тексті проблему	I.1 I.2 I.3 II.1 II.2 II.3	1	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в завершенні тверджень; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в завершенні тверджень
	4. Уміння визначати комунікативний намір автора	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в завершенні тверджень; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в завершенні тверджень
	5. уміння оцінювати точність заголовків /підзаголовків тексту	I.1 I.2 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.а 2.б 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації / в доповненні тексту заголовком / підзаголовком; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>6. Уміння виводити судження, робити висновки на основі отриманої з тексту інформації</p>	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>3.a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці суджень за текстом / сторонньої інформації на основі висновків з тексту; • ТЗ множинного вибору в оцінці суджень за текстом / сторонньої інформації на основі висновків з тексту; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у наведених судженнях; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в анотації до тексту
	<p>7. Уміння робити висновки на основі ілюстративних екстралінгвістичних засобів подачі інформації, які не представлені експліцитно в тексті</p>	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>1 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці ілюстративних екстралінгвістичних засобів; • ТЗ множинного вибору в оцінці суджень на основі ілюстративних екстралінгвістичних засобів; • ТЗ множинного вибору у трансформації невербальної інформації у вербальну;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у трансформації невербальної інформації у вербальну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у тлумаченнях ілюстративних екстралінгвістичних засобів; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації ілюстративної екстралінгвістичної інформації у вербальну
	<p>8. Уміння диференціювати факти, ідеї, думки, ставлення, судження тощо</p>	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>1 3.a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків / відповіді на запитання; • ТЗ перехресного вибору у групуванні інформації; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні основних фактів та більш детальної інформації • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>9. Уміння оцінювати викладені у тексті факти з позицій наявних предметних / експертних знань та з точки зору її важливості, актуальності, теоретичної й практичної цінності для подальшої професійної діяльності</p>	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>3.a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації з точки зору її важливості / актуальності / новизни тощо; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації з точки зору її важливості / актуальності / новизни тощо; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ перехресного вибору у групуванні за ступенем важливості / актуальності / новизни; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фрагментів тексту з наведеними професійними завданнями / професійними ситуаціями
	<p>10. Уміння інтерпретувати імпліцитно / експліцитно подану в тексті інформацію</p>	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>1 3.a 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності інтерпретації імпліцитно / експліцитно поданої у тексті інформації; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків в анотації / таблиці / розрахунках;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок в анотації до тексту / будь-якому іншому вербальному / невербальному продукті, укладеному на його основі; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в анотації / таблиці / схемі / розрахунках. • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербально поданої інформації у невербальну
	11. Уміння скорочувати / компресувати текст за рахунок вилучення несуттєвих деталей	І.1 І.3 П.1 П.2 П.3	1 3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні анотації до тексту; • ТЗ множинного вибору в заповненні плану / прогнозу тощо; • ТЗ множинного вибору у трансформації вербальної інформації у невербальну; • ТЗ перехресного вибору в заповненні анотації до тексту;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у трансформації вербальної інформації в невербальну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок в анотації до тексту / схемах / таблицях, укладених на його основі; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні анотацій до тексту / схем / таблиць, укладених на його основі
	<p>12. Уміння відбирати з тексту певні факти, аргументи, приклади відповідно до певної мети та систематизувати їх у певній логічній / хронологічній послідовності</p>	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>1 2.a 3.a 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в завершенні тверджень / заповненні таблиць / схем; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ перехресного вибору у групуванні різних типів інформації; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні фактів / аргументів / прикладів у певній послідовності; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у тексті;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	13. Уміння групувати факти за ступенем їхньої значущості та іншими показниками й критеріями	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1 3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні таблиць / схем; • ТЗ перехресного вибору у групуванні фактів за певними критеріями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схем / таблиць тощо
	14. Уміння складати план до тексту	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у пунктах плану до тексту; • ТЗ перехресного вибору в перегрупуванні / впорядкуванні пунктів плану до тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у пунктах плану до тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у плані до тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації схем у план до тексту й навпаки; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні таблиць / схем тощо

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>15. Уміння заповнювати смислову лаку на рівні абзацу</p>	<p>I.1 I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>1 2.a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в доповненні тексту додатковими поясненнями /тлумаченнями; • ТЗ перехресного вибору в заповненні тексту реченнями / абзацами / схемами /таблицями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у фрагментах тексту, що можуть використовуватися для заповнення смислової лакуни
	<p>16. Уміння прогнозувати ймовірне продовження тексту на основі прочитаного, передбачати наслідки подій та явищ, описаних у тексті</p>	<p>II.1</p>	<p>1 2.a 3.a 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації щодо ймовірного розвитку подій; • ТЗ перехресного вибору у заповненні пропусків; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні подій, описаних у тексті з їхніми ймовірними наслідками / причинами; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок у твердженнях / схемах / таблицях / розрахунках; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків у твердженнях / схемах / таблицях /розрахунках

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	17. Уміння знаходити в тексті суперечності й невідповідності	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.б 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в зіставленні суперечливих фактів, наведених у тексті; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок
	18. Уміння класифікувати, групувати й систематизувати інформацію, здобуту з декількох англомовних джерел	I.1 I.2 I.3 II.1 II.2 II.3	3.а	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору у групуванні фактів за певними критеріями; • ТЗ перехресного вибору в заповненні таблиць; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в узагальнюючих твердженнях / таблицях
	19. Уміння представляти одержану інформацію за допомогою екстралінгвістичних засобів	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у встановленні відповідності; • ТЗ перехресного вибору у встановленні відповідності; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербально поданої інформації в екстралінгвістичну; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у схемах / таблицях тощо

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>20. Уміння трактувати факти / явища на основі здобутої у процесі читання інформації</p>	<p>I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>3.a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці фактів /явищ на основі здобутої у процесі читання інформації; • ТЗ множинного вибору в оцінці інформації на основі прочитаного тексту; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у твердженнях / таблицях / схемах; • ТЗ перехресного вибору В заповненні пропусків у твердженнях / таблицях / схемах; • ТЗ перехресного вибору у групуванні фактів на основі текстової інформації; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні тверджень / таблиць / схем тощо
	<p>21. Уміння виконувати математичні обчислення та інші практичні дії на основі здобутої інформації</p>	<p>I.3 II.1 II.2 II.3</p>	<p>3.a 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності розрахунків / прийнятих рішень тощо; ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків в обчисленнях / схемах / таблицях;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків в обрахунках / схемах / таблицях; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок в обрахунках / схемах / таблицях; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в обрахунках / схемах / таблицях

Додаток К

Підбірка ТЗ II. Група ТЗ II.2 для визначення рівня сформованості макровмінь в окремих видах читання

Таблиця

Під-група ТЗ	Прямий об'єкт ТК	Характер і зміст ПКЗ	Спосіб, прийом надання проблем-ності ПКЗ	Тип, вид ТЗ
1	2	3	4	5
II.2.A для визначення рівня сформованості макровмінь у переглядовому читанні	1. Уміння прогнозувати загальну тему та ідею тексту на основі його заголовку та ілюстративних паралінгвістичних засобів подачі інформації, представлених у ньому	I.1 I.2	1 2.a 3.a	<ul style="list-style-type: none"> ТЗ альтернативного вибору в оцінці поданих заголовків текстів / ілюстративних паралінгвістичних засобів подачі інформації щодо їхньої придатності для розв'язання певного професійного завдання; ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо ймовірної теми / ідеї текстів, заголовки / ілюстративні паралінгвістичні засоби подачі інформації з яких наводяться; ТЗ перехресного вибору в зіставленні поданих заголовків текстів / ілюстративних паралінгвістичних засобів подачі інформації з ймовірною тематикою / ідеєю текстів;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в групуванні наведених заголовків текстів / ілюстративних паралінгвістичних засобів подачі інформації за ймовірною тематикою текстів; • ТЗ з короткою вільноконструйованою відповіддю у відповіді на запитання щодо ймовірної тематики / ідеї тексту, заголовки / ілюстративні паралінгвістичні засоби подачі інформації до яких наводяться
	<p>2. Уміння визначати головну думку тексту</p>	<p>I.1 I.2</p>	<p>1 2.a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці наведених текстів щодо ставлення їхніх авторів до певного питання; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо головної думки запропонованого тексту (який з наведених текстів якнайкраще відповідає на запитання); • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у короткій анотації до прочитаного тексту; • ТЗ з короткою вільноконструйованою відповіддю у відповіді на запитання щодо головної думки, наведеного тексту / заповненні пропусків в анотації до нього

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	3. Уміння встановлювати загальний зміст тексту	I.1 I.2	1	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності твердження щодо загального змісту тексту; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання щодо загального змісту тексту; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у наведених твердженнях / анотації до прочитаного тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок в анотації до наведеного тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в анотації до наведеного тексту

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
П.2.Б для визначення рівня сформованості макровмінь в ознайомлювальному читанні	1. Уміння розуміти основний зміст тексту та визначати послідовність подій у ньому	I.1 I.2 II.1 II.2 II.3	2.в 3.а 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці фактів на основі змісту наведеного тексту; • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності твердження на основі змісту наведеного тексту; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання за основним змістом тексту; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків в анотації до тексту; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків в анотації до тексту; • ТЗ перехресного вибору в перегрупуванні подій / фрагментів тексту у логічну / хронологічну послідовність; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні анотації / схеми до наведеного тексту

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	2. Уміння виокремлювати основні факти	I.1 I.2 II.1 II.2 II.3	1 3.а 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у твердженнях / анотаціях; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в скороченні тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну (схеми / таблиці)
	3. Уміння орієнтуватися у структурі тексту	I.1 I.2 II.1 II.2 II.3	1 2.в	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фрагментів тексту з відповідними їм структурними елементами тексту; • ТЗ перехресного вибору в перегрупуванні фрагментів тексту в логічну послідовність

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	4. Уміння інтерпретувати прочитане	I.1 I.2 II.1 II.2 II.3	1 3.а 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в оцінці фактів на основі змісту наведеного тексту; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні основних фактів, наведених у тексті з прикладами / ілюстраціями / поясненнями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в анотації до наведеного тексту / таблиці / схемі / обрахунках; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформацію у невербальну.

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
II.2.В для визначення рівня сформованості макровмінь у вивчаючому читанні	1. Уміння розуміти основний зміст тексту та важливі деталі	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	1 2.a 2.в 3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності /неправильності твердження; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у твердженнях / таблиці / схемі; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні основних фактів та більш детальної інформації; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків
	2. Уміння зіставляти здобуту в процесі читання інформацію з власними предметними /експертними	I.1 I.3 II.1	3.a	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації з точки зору її новизни; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	знаннями й досвідом, оцінювати інформацію з точки зору її цінності, новизни, актуальності, тощо	II.2 II.3		<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ перехресного вибору в групуванні фактів на відомі та ні; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків
	3. Уміння коментувати окремі факти з тексту	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	2.a 3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в доповненні тексту певними уточненнями / коментарями тощо; • ТЗ перехресного вибору в доповненні тексту певними уточненнями / коментарями тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у короткій відповіді на запитання; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у коментарях / анотації до наведеного тексту

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>4. Уміння використовувати вилучену з тексту інформацію для виконання певних практичних дій</p>	<p>П.1 П.2 П.3</p>	<p>3.а 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності прийнятих рішень з огляду на інформацію представлену у тексті; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ множинного вибору в заповненні аналітичних оглядів, прогнозів, планів, розрахунків на основі інформації, вилученої із тексту; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні наведених передумов з прогнозованими результатами / наслідками; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок в аналітичному огляді, прогнозі, плані, розрахунках, схемі тощо.

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків в аналітичному огляді, прогнозі, плані, розрахунках, схемі тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербальної інформації у невербальну

Додаток Л

Підбірка ТЗ III.

Група ТЗ III.1 для визначення рівня сформованості АМК у читанні фінансової фахової літератури

Таблиця

Під-група ТЗ	Прямий об'єкт ТК	Характер і зміст ПКЗ	Спосіб, прийом надання проблем-ності ПКЗ	Тип, вид ТЗ
1	2	3	4	5
III.1.A для визначення рівня сформованості макровмінь в окремих вилах читання	1. Макровміння в переглядовому читанні	I.1 I.2	2.a 2.б 3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків окремим фразами; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у тексті; • ТЗ перехресного вибору у впорядкуванні; • ТЗ перехресного вибору в групуванні фрагментів тексту за темами;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у короткій відповіді на запитання
	<p>2. Макровміння в ознайомлювальному читанні</p>	<p>I.1 I.2 II.1 II.2 II.3</p>	<p>2.a 2.б 2.в 3.a 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків / доповненні тексту; • ТЗ перехресного вибору в заповненні пропусків у тексті; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні фрагментів тексту з їхніми узагальненнями / висновками з них / відповідними їм схемами / розрахунковими таблицями тощо; • ТЗ перехресного вибору в перегрупуванні фрагментів тексту у логічну / хронологічну послідовність; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в знаходженні / виправленні помилки у тексті / твердженні / схемі / таблиці; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у тексті рубриками / підзаголовками; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні схеми / таблиці;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у короткій відповіді на запитання
	3. Макровміння у вивчаючому читанні	I.1 I.3 II.1 II.2 II.3	3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання, що вимагають аналізу інформації, представленої у тексті; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у наведених твердженнях / анотації до прочитаного тексту; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні причин та наслідків фінансових явищ; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у виправленні помилок в анотації до наведеного тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків в англійській / українській анотації до наведеного тексту, схеми, таблиці, розрахунках тощо; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації вербально поданої інформації у невербальну

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
Ш.1.Б для комплексного контролю макровмін у відповідних видах читання	1. Макровміння в переглядовому та ознайомлювальному читанні	I.1 I.2	2.a 2.б 3.a 3.б	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці інформації, наведеної у тексті /текстах за заголовком з точки зору її відповідності поставленому завданню; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання (який з наведених текстів якнайкраще відповідає на запитання); • ТЗ множинного вибору у заповненні пропусків у тексті / схемі / таблиці; • ТЗ перехресного вибору в групуванні наведених текстів у вигляді певної послідовності / за певними критеріями; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у тексті / анотації до нього / схемі / таблиці; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в знаходженні / виправленні помилок у наведених повідомленнях на основі прочитаного;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
	<p>2. Макровміння в ознайомлювальному й вивчаючому читанні</p>	<p>I.1 II.1 II.2 II.3</p>	<p>3.a 3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності твердження / прогнозу на основі змісту наведеного тексту; • ТЗ альтернативного вибору у визначенні правильності / неправильності прийнятого управлінського рішення; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання, що вимагають прогнозування ймовірного розвитку подій / прийняття управлінських рішень / аналізу й оцінки поданої у тексті інформації; • ТЗ множинного вибору в заповненні пропусків у фінансовому прогнозі / схемі / плані / таблиці; • ТЗ перехресного вибору в зіставленні ситуацій з ймовірним розвитком подій; • ТЗ перехресного вибору в перегрупованні подій / фрагментів / пунктів плану / елементів схеми тексту в логічну / хронологічну послідовність;

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні фінансового прогнозу / схеми / розрахунків на основі наведеного тексту; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків у плані / схемі / таблиці / розрахунках / фінансовому прогнозі; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у короткій відповіді на запитання
	<p>3. Макровміння в переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні</p>	I.1	<p>3.а</p> <p>3.б</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ТЗ альтернативного вибору в оцінці поданої в тексті інформації з точки зору її новизни / актуальності / практичної значущості; • ТЗ множинного вибору у відповіді на запитання за змістом прочитаного; • ТЗ множинного вибору в заповненні схеми / таблиці / анотації / фінансового документу; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у трансформації

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
				<p>вербально поданої в тексті інформації в невербальну;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у короткій відповіді на запитання; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в заповненні пропусків / завершенні; • ТЗ з вільноконструйованою відповіддю в знаходженні / виправленні помилок у наведених висновках / анотаціях / резюме.

Додаток М

Повний обсяг ТЗ, наведених як приклад у підрозділі 2.1

ТЗ 1

Інструкція. Your chief was interested in fresh articles on investment issues. The names of the articles you have already found contain some financial acronyms he fails to understand.

Match the names of the articles (**A-H**) with the topics (**1-5**) they cover. There are two extra names of the articles that you do not need to use. Write your answers in the boxes below. There is one example at the beginning (**0**).

Names of the articles	Topics
A. Is It the Wrong Time for REITs?	0. Individual Retirement Accounts
B. T-bills: Buy and hold is risky? You Bet	1. Exchange-traded funds
C. Munis: not so simple anymore!	2. Treasury bills
D. 7 ways your CDs will never be the same.	3. Real estate investment trusts
E. In tough times, the best CEOs lead by example	4. Municipal bonds
F. Preferreds: a big Gamble	
G. What should you expect from your IRA?	5. A Certificate of Deposit
H. Mix it Up with ETFs!	

Write your answer here:

0	1	2	3	4	5
G					

Score: 5 points

Time allotment: 1,5 min

Answer Key:

0	1	2	3	4	5
G	H	B	A	C	D

T3 2

Інструкція. You are a manager of personal banking department in Barclays. You had a task to prepare some new information for your educational bank website on CDs. Everything is almost ready except hyperlinks commenting on the key financial terms. So now you need to:

Match the financial terms (1-5) used in the text with their explanations (A-H). There are two extra explanations that you do not need to use. Write your answers in the boxes below. There is one example at the beginning (0).

Banking products and services for personal customers include:

Certificates of Deposit (CDs). They are time deposits: You give your money to a bank and promise not to touch it for a specific amount of time. A CD is basically a *loan* (0) that you make to your bank, which can invest the money however it wants during period you agreed to. In general, the longer you let the bank keep your money, the higher the *interest rate* (1) you get. Unlike a *savings account* (2), once you put money into a CD, the interest rate doesn't change. If you open a 12-month CD at 3.50%, say, and then interest rates drop to 1.00% (as they did in 2008–2009), you still earn 3.50% over the whole year. The catch is that CDs provide less *liquidity* (3) than other accounts. If you take your money out of a CD before its *maturity* (4), you'll be docked interest. In some cases, you may even lose part of your *principal* (5).

- A. A type of account at a bank that pays interest on money that is left in it.
- B. A type of bank account that you can take money out of at any time, and that provides you with a chequebook.
- C. An amount of profit that you get from your investment.
- D. An amount of money you invest.
- E. Date on which you may withdraw the principal and interest without penalty or roll over the money into a new CD.

F. An amount of money that somebody lends and somebody borrows.

G. Opportunity to move money in and out of the account any time without paying penalties.

H. The percentage of the balance in a deposit account that you receive as income on your investment.

Write your answer here:

0	1	2	3	4	5
<i>F</i>					

Score: 5 points

Time allotment: 5 min

Answer Key:

0	1	2	3	4	5
<i>F</i>	<i>H</i>	<i>A</i>	<i>G</i>	<i>E</i>	<i>D</i>

T3 3

Інструкція. Your friend is interested in financial English but he is not very good at it. Could you explain to him how to understand the meanings of the unknown words while reading effectively?

Read the text on recent trends in banking. Group the words (1-17) from the text into categories describing the best way (A-G) of understanding their meanings. Several words can be put at the same category. Write your answers in the boxes after the text. There is an example at the beginning (0).

Big Banks and Small

Since the 1980s, bank **mergers** (0) have been taking place at a rapid rate. By 2001, there were fewer than half as many banks in existence as there had been 20 years earlier. Larger banks mean larger profits, as banks **acquire** (1) more customers through each successive merger. This certainly **benefits** (2) the bank's shareholders, but what about consumers?

Giant (3) banks offer many benefits to their customers. They are computerized banking, conveniently located branch banks, and **far-reaching** (4) ATM networks.

Although there are fewer banks than in 1980s, there are now more bank branches. However, after mergers, many banks have increased fees for services or **tightened (5)** credit restrictions. Many customers are unhappy about the **impersonal (6)** nature of some larger banks.

A positive **outcome (7)** of the merger **mania (8)** has been **growth (9)** among small banks. The federal government has **forced (10)** many large banks to divest some of their branch banks in order to avoid having a **monopoly (11)** in any given **location (12)**. In come areas, banking companies have formed small regional networks by buying some of these banks.

In the 1990s, an average of 200 **charters (13)** were issued every year to new community banks. Small banks have **capitalized (15)** on their small size, emphasizing personalized service and their ties to the local community.

The merger mania has made some people fear the end of **competition (16)** in the banking industry. But as large banks grow ever larger, new community banks have stepped in to ensure that many people still have a choice where to **bank (17)**.

Economic principles in action

- A. Affixation: *you know the word with the same root and understand the affix meaning*
- B. Compounding: *the word consists of the words you know*
- C. Context: *the meaning is clear from the text contents*
- D. Conversion: *you know the meaning of the same word which is a noun / verb.*
- E. International words: *you have a similar word in your native language*
- F. Polysemy: *you know one of the helpful meanings of this word*

Write your answer here:

A	B	C	D	E	F
		0			

Score: 17 points

Time allotment: 6 min

Answer Key:

A	B	C	D	E	F
<i>5, 6, 9, 15</i>	<i>4, 7,</i>	<i>0, 1</i>	<i>2, 10, 17</i>	<i>3, 8, 11, 12, 13</i>	<i>16</i>

T3 4

Інструкція. You are a manager of personal investment department in Barclays. You have prepared some information for your educational investment website on the nature of bull & bear market. Something has gone wrong with its loading, everything had been mixed up. To settle the problem:

Put the sentences (**A-G**) into the correct order. Write your answers in the boxes after the text. There is an example at the beginning (**0**).

- A.** A bull market occurs when investors feel confident about the market.
- B.** A crash is different from a bear market because prices plummet in a matter of days or weeks.
- C.** As a result the value of shares keeps dropping even further.
- D.** On the other hand, a bear market occurs, when investors lose confidence and believe that share values are going to fall.
- E.** This means that they want to sell their shares before they fall in value.
- F.** This means they want to buy shares, so consequently prices soar.
- G.** To be considered a bull or bear market, the situation has to last months or years.

Write your answer here:

0	1	2	3	4	5	6
<i>A</i>						

Score: 6 points

Time allotment: 8 min

Answer Key:

0	1	2	3	4	5	6
<i>A</i>	<i>F</i>	<i>D</i>	<i>E</i>	<i>C</i>	<i>G</i>	<i>B</i>

T3 5

Інструкція. Your friend is preparing a report for his seminar in Finance and studies the principles of taxation in the USA. He can't understand some information in the article.

Select the best word or words from the text relating the pronouns (A-F) in it. Write them in the boxes given below. Use only three words for each question the most. There is an example at the beginning (0).

Principles of Taxation

One of two major principles the government uses to justify taxes is the benefits-received principle. *It* (0) states that the people who use a particular government service should support it by paying taxes in proportion to the benefit *they* (1) receive. Under *this* (2) principle, those who do not use the service do not pay for *it* (3). Toll bridges, roads, and tunnels are examples of a tax that pays for their upkeep and repair. Drivers who pay the most tolls benefit the most from *them* (4).

Taxes based on the benefits-received principle work when funds are needed to pay for a service only certain people use. However, many government services benefit everyone equally, such as the federal court system. In addition, people who are most in need of government services, such as the elderly, the ill, and the poor, are the *ones* (5) who are most likely to be unable to pay taxes. The ability-to-pay principle states that those with higher incomes pay more taxes than those with lower incomes, regardless of the number of services they use. For example, people with higher incomes pay more in personal income taxes, even though they are less likely to need help through government programs.

Economics today and tomorrow

Write your answer here:

0	1	2	3	4	5
<i>principle</i>					

Score: 5 points

Answer Key:

0	1	2	3	4	5
<i>principle</i>	<i>people</i>	<i>benefits-received</i>	<i>service</i>	<i>bridges roads tunnels</i>	<i>elderly, ill, poor</i>

T3 6

Інструкція. You are a freelance financial advisor. You have prepared some text information for your customers' website on the types of depository institutions. To be loaded into the WWW this information should be divided into small structured portions and labeled with its key words.

Read the text about different types of depository institutions. Complete the gaps (1-4) in the text with the best names for these portions of information. Use only four words for each question the most. Write your answers in the boxes after the text. There is an example at the beginning (0).

Types of Depository Institutions

(0) _____. Depository institutions are the financial institutions that accept people's deposits and grant loans. Thus, people use depository institutions for both saving money and borrowing money. Today, the main types of depository institutions are commercial banks, savings institutions (mutual savings banks and savings and loan associations), and credit unions. The FDIC reported in 1997 that there were over 22,000 depository institutions in the United States with combined assets of \$6.4 trillion.

(1) _____. They are the largest type of depository institution, and provide a wide variety of financial services to businesses and to individuals. Commercial banks, like all depository institutions, accept deposits and grant loans to their customers. They also offer checking accounts, issue credit cards, lease safe-deposit boxes, and work to meet the individual needs of customers. The FDIC protects depositors' savings in commercial banks up to \$100,000 per account.

(2) _____. They are depository institutions that specialize in granting home mortgages and consumer loans to individuals, rather than in making

business loans. They offer checking and a variety of other services to their customers. Most of their depositors hold small savings accounts. The board of directors for a mutual savings bank is concerned with how the bank can best serve the needs of depositors. Since 1989 the FDIC has managed the Savings Association Insurance Fund (SAIF), which provides deposit insurance to savings institutions including mutual savings banks.

(3) _____. They are depository institutions that serve essentially the same customers as mutual savings banks. That is, they specialize in mortgage and consumer loans to individuals. They also offer checking and other financial services. Technically, Savings and loan associations (S&Ls) sell “stock” to members, rather than accept deposits from them. But, because the money is entered in the customer’s account as a deposit there is little difference between making a deposit and buying stock in the S&L. People who buy stock in the S&L are its owners. Not surprisingly, most of the S&Ls’ loans are then made to these stockholders.

(4) _____. They are depository institutions that make consumer loans and provide financial services to their members—including “share draft accounts” (checking accounts). Like S&Ls, credit unions obtain their funds through the sale of stock. To purchase stock, a person must be a member of the group that established the credit union. Typical groups that form credit unions are labour unions and larger companies.

Basic economic principles

Write your answer here:

0	1	2	3	4
<i>Types of depository institutions</i>				

Score: 4 points

Time allotment: 12 min

Answer Key:

0	1	2	3	4
<i>Types of depository institutions</i>	<i>Commercial banks</i>	<i>Mutual Savings Banks</i>	<i>Savings and Loan Associations</i>	<i>Credit unions</i>

T3 7

Інструкція. You are preparing a report for your seminar in Finance. To be highly evaluated your presentation should contain graphic organizers for your group-mates.

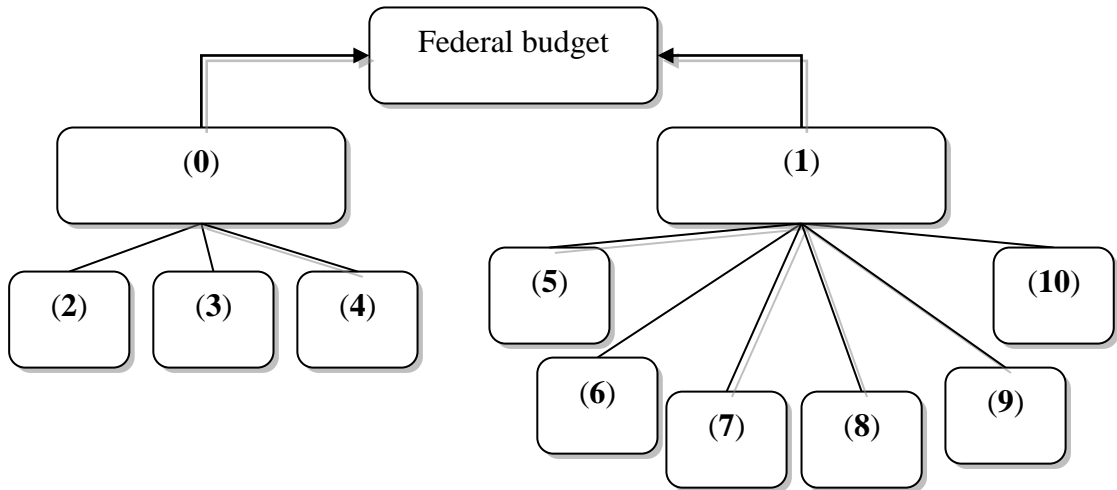
Read the text about budget-making processes in the USA and complete the gaps (**1-10**) in the graphical organizer of the federal budget after the text with the best words or word combinations. Use three words at a time the most. Write your answers in the boxes after the graphical organizer. There is an example at the beginning (**0**).

The Budget-Making Process

The federal budget is based on tax receipts and expenses. The major receipts are individual income taxes, social-insurance taxes and contributions, and corporate income taxes. The largest expenses are national defence, income security, Social Security, and Medicare, and health and net interest.

The government determines a budget for each fiscal year, from October 1 through September 30. About 18 months before October 1, executive branch agencies submit requests for funds to the Office of Management and Budget (OMB). The president and the OMB review the requests, make a budget, and send it to Congress. The House and Senate budget committees review the budget and prepare a resolution for Congress to debate. The budget should be finalized, along with two binding budget resolutions, and passed into law before September 25 of the preceding fiscal year. When the fiscal year begins on October 1, agencies apply the budget and give out funds. At the end of the fiscal year, the Government Accountability Office evaluates the fiscal-year spending.

Often the budgets do not get passed on time and agencies can keep spending based on the year before.

Write your answer here:

0	1	2, 3, 4	5, 6, 7, 8, 9, 10
<i>receipts</i>			

Score: 6 points

Time allotment: 6 min

Answer Key:

0	1	2, 3,4	5, 6, 7, 8, 9,10
<i>receipts</i>	<i>expenses</i>	<i>Individual income taxes, social –insurance taxes, corporate income taxes</i>	<i>National defence, income security, Social security, Medicare, Health, net interest</i>

T3 8

Інструкція. You’ve failed to buy the stocks you were interested in greatly. To understand the reasons for this read the text analyzing stock trading process. What steps does it contain?

Choose the best universal name for each part (1-4) of the text from **A, B, C,** or **D** below to sum up the process in general. Write your answers in the boxes below. There is an example at the beginning (0).

Trading Stocks

Most of the steps in a stock trade are invisible to the seller (Jared) and the buyer (Wanda).

- (0) • **Step 1.** Jared calls his broker in Memphis and instructs his broker to sell 100 shares of Apple “at the market”—the current market price. Wanda calls her broker in Los Angeles, and instructs her broker to buy 100 shares of Apple “at the market.”
- (1) • **Step 2.** Both brokers contact the NYSE. The brokers for Jared and Wanda contact the “trading floor” of the NYSE. The trading floor is where the trading of stocks takes place. On the trading floor, different stocks are traded at different “trading posts”—17 workstations that are fully equipped with computers and people called “specialists” who assist with the trade. Over 150 stocks are bought and sold at each of the 17 trading posts. Today, technological advances permit the orders from Jared’s broker and Wanda’s broker to travel to the trading post in two ways. One way is through the Broker Booth Support System (BBSS). Under the BBSS, a buy or sell order is received at the NYSE by a clerk—an employee of the brokerage firm. The clerk, in turn, passes the order to a “floor broker.” The floor broker then takes the order to the trading post for the trade. The second, more common way to get the order to the trading post is through the NYSE’s SuperDot system, whereby the order is sent by the clerk directly to the trading post.
- (2) • **Step 3.** The floor brokers, representing Jared and Wanda, want to make the best possible deal for their clients.
- That is, the broker representing Jared wants to sell the Apple stock at the highest possible price, while the broker representing Wanda wants to buy the Apple stock at the lowest possible price. The “specialist” assists in the negotiations, which may become lively if other brokers enter the negotiation—a normal occurrence. Negotiations are intense and quick. The brokers representing Jared and Wanda agree on a price.
- (3) • **Step 4.** Immediately after the two brokers agree on the price, the specialist informs the two brokerage firms (the firms that employ Jared’s and Wanda’s brokers) that the deal has been completed. Jared and Wanda are contacted immediately by their brokers to tell them that the trade has been concluded.

The entire process probably took a few minutes. The specialist also records the trade—the quantity and the price—to the “consolidated tape.” The Consolidated Tape System (CTS) records the transaction and instantaneously transmits it to every stock exchange in the world.

(4) •Step 5. So how does Jared, in Memphis, receive his money for the 100 shares of Apple? And how does Wanda, in Los Angeles, actually pay for them? Jared will receive his payment from his broker within three days after the trade is recorded. He may want the money in cash, or he may want the money placed in his account with the broker. In either case, the broker’s commission will already be deducted from the money Jared receives. Wanda, on the other hand, will have to pay her broker for the 100 Apple shares either out of her pocket or from an account that she may already have with the broker. The broker’s commission will be added into Wanda’s payment. The transfer of funds between the two brokerage firms is done electronically.

0.	A. Ordering your broker to buy or sell.	B. Employing a stock broker.
	C. Consulting with your stock broker.	D. Contacting your stock broker.
1.	A. Visiting the “trading floor”	B. Ordering through the BBSS
	C. Using the NYSE’s SuperDot system	D. Contacting the Stock Exchange
2.	A. Representing customer’s interests	B. Making a deal
	C. Involving other floor brokers	D. Discussing the price fluctuations
3.	A. Informing the brokerage firms	B. Contacting the customers
	C. Recording transaction	D. Keeping CTS records
4.	A. Receiving money	B. Transferring funds
	C. Deducting commission	D. Paying up

Write your answer here:

0	1	2	3	4
A				

Score: 4 points

Time allotment: 12 min

Answer Key:

0	1	2	3	4
A	D	B	C	D

Додаток Н
Структура проведення першої серії експерименту

Таблиця

Етап експерименту	Час проведення	Кількість аудиторних /самостійних годин	Кількість учасників	Основні завдання
1	2	3	4	5
Передекспериментальний зріз	7.09.- 11.09.2009р.	2/1	2 групи 48 студентів	Визначення вхідного рівня володіння рецептивними навичками читання та макровміннями у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури
Тематичний цикл 1 «The structure and functions of a bank»: • поточне тестування; • ТК позааудиторного читання.	14.09.- 09.10.2009р.	14/7	2 групи 48 студентів	Контроль процесу формування рецептивних навичок й окремих мовленнєвих умінь читання в межах окремої теми. Перевірка ефективності варіантів методики формування виконавських тестових стратегій.

Продовж. табл.

	1	2	3	4	5
Експериментальне навчання й тестування	Тематичний цикл 1 «The structure and functions of a bank»: <ul style="list-style-type: none"> • поточне тестування; • ТК позааудиторного читання. 	14.09.- 09.10.2009р.		2 групи 48 студентів	Контроль процесу формування рецептивних навичок читання й мовленнєвих умінь, що забезпечують реалізацію різних видів читання англomовної фахової літератури в межах окремої теми. Перевірка ефективності варіантів методики формування виконавських тестових стратегій.
	Проміжне тематичне тестування 1	12.10.- 13.10.2009р.	2/1	2 групи 48 студентів	Визначення досягнутого проміжного рівня сформованості рецептивних навичок читання та макровмінь у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури в межах окремої теми

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
Тематичний цикл 2 «Depositing money with a bank and the ways of borrowing it»: <ul style="list-style-type: none"> • поточне тестування; • ТК позааудиторного читання. 	16.10.- 04.12.2009р.	12/6	2 групи 48 студентів	Контроль процесу формування рецептивних навичок читання й мовленнєвих умінь, що забезпечують реалізацію відповідних видів читання англomовної фахової літератури в межах окремої теми. Перевірка ефективності варіантів методики формування виконавських тестових стратегій
Проміжне тематичне тестування 2	7.12.- 8.12.2009р.	2/1	2 групи 48 студентів	Визначення досягнутого проміжного рівня сформованості рецептивних навичок у читанні та макровмінь у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури в межах окремої теми

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
Тематичний цикл 3«Bank Investments. Types of banking institutions»: <ul style="list-style-type: none"> • поточне тестування; • ТК позааудиторного читання. 	11.12.- 22.12.2009	10/5	2 групи 48 студентів	Контроль процесу формування рецептивних навичок читання й макровмінь у переглядовому, ознайомлювальному й вивчаючому читанні англомовної фахової літератури в межах окремої теми. Перевірка ефективності варіантів методики формування виконавських тестових стратегій
Проміжне тематичне тестування 3	25.12.- 28.12.2009р.	2/1	2 групи 48 студентів	Визначення досягнутого проміжного рівня сформованості рецептивних навичок у читанні та макровмінь у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англомовної фахової літератури в межах окремої теми

Продовж. табл.

1	2	3	4	5
Післяекспериментальний зріз	28.12.- 29.12.2009р.	2/1	2 групи 48 студентів	Визначення досягнутого підсумкового рівня володіння рецептивними навичками читання та макровміннями у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури. Визначення оптимального варіанта методики формування виконавських тестових стратегій

Додаток П.1

Текст для читання до ТЗ 5

передекпериментального тесту першої серії експерименту

Commercial Banks

The English commercial banks have branches in all the major towns and a similar structure and mode of working is common to them all. The owners are the shareholders. At the outset they provide the necessary capital. They are all organized on the joint stock principle and are registered public companies.

The Chairman and Board of Directors are elected by the ordinary shareholders at the Annual General Meeting and are responsible for the efficient management of the bank. The Board is concerned with the overall policy of the bank and the major decisions which put that policy into effect.

The Board will appoint a Managing Director who is directly responsible to them and a member of the Board. They will also appoint the rest of the clerical staff who will be responsible in different capacities for the day to day running of the bank.

The essence of a bank's activities is the collection of deposits through current accounts and deposit accounts and the use of these funds to provide overdrafts, loans or other funds for investment. The current account is the one commonly held and is drawn upon by cheques and standing orders. The deposit account is more in the nature of a savings account. The pattern of investments which a bank decides upon is crucial because, on the one hand, the bank must use wisely to make a profit charging interest and, on the other, funds must be available for depositors to withdraw when they wish to do so.

At the end of each business year the Directors recommend and the Annual General Meetings decides how much of the profit should be distributed to the shareholders as dividend, and how much should be retained in the business. In preparation for the Annual General Meeting, a bank publishes its Reports and Accounts. These must be sent to every shareholder and are also available for anyone with an interest in the affairs of the bank. From the published accounts shareholders

can easily determine the total profits the bank has earned and how much is available for distribution.

English for Banking

Додаток П.2

Текст для читання до ТЗ 6

передекпериментального тесту першої серії експерименту

Pat was applying for a bank loan to start her new business, Nutrivite, a retail store selling nutritional supplements, vitamins, and herbal remedies. She described her concept to Kim, a loan officer at the bank.

Kim: How much money will you need to get started?

Pat: I estimate \$80,000 for the beginning inventory, plus \$36,000 for store signs, shelves, fixtures, counters, and cash registers, plus \$24,000 working capital to cover operating expenses for about two months. That's a total of \$140,000 for the startup.

Kim: How are you planning to finance the investment of the \$140,000?

Pat: I can put in \$100,000 from my savings, and I'd like to borrow the remaining \$40,000 from the bank.

Kim: Suppose the bank lends you \$40,000 on a one-year note, at 15% interest, secured by a lien on the inventory. Let's put together projected financial statements from the figures you gave me. Your beginning balance sheet would look like what you see on my computer screen:

Nutrivite

Projected Balance Sheet as of January 1, 2010

Assets		Liabilities and equity	
Cash	\$ 24, 000 (0)	Bank loan	_____ (4)
Inventory	\$ 80,000		
Current assets	_____ (1)	Current liabilities	40,000
Fixed assets:		Equity:	
Equipment	_____ (2)	Owner capital	_____ (5)
Total assets	_____ (3)	Liabilities and equity	\$ 140,000

The left side shows Nutrivite's investment in assets. It classifies the assets into "current" (which means turning into cash in a year or less) and "noncurrent" (not turning into cash within a year). The right side shows how the assets are to be financed: partly by the bank loan and partly by your equity as the owner.

Pat: Now I see why it's called a "balance sheet." The money invested in assets must equal the financing available — its like the two sides of a coin. Also, I see why the assets and liabilities are classified as "current" and "noncurrent" —the bank wants to see if the assets turning into cash in a year or less will provide enough cash to repay the one-year bank loan. Well, in a year there should be cash of \$104,000. That's enough cash to pay off more than twice the \$40,000 amount of the loan. I guess that guarantees approval of my loan!

Додаток Р
Структура проведення другої серії експерименту

Таблиця

Етап експерименту	Час проведення	Кількість аудиторних /самостійних годин	Кількість учасників	Основні завдання
1	2	3	4	5
Передекспериментальний зріз	1.02- 2.02.2010р.	2/1	2 групи 48 студентів	Визначення вхідного рівня володіння рецептивними навичками читання та макровміннями у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури
Тематичний цикл 1 «Services for cheque account customers. Interbank Relations»: • адаптивне	8.02.-02.03. 12-13.03. 2010 р. 15-16.03. 2010р.	16/8: 12/6	2 групи 48 студентів	Контроль процесу формування рецептивних навичок читання й мовленнєвих умінь, що забезпечують здійснення різних видів читання англomовної фахової літератури в межах окремої теми.

Продовж. табл.

1		2	3	4	5
Експериментальне навчання й тестування	поточне тестування; • адаптивний ТК позааудиторного читання; • проміжне адаптивне тематичне тестування 1.		2/1		Перевірка ефективності варіантів адаптації рівня складності тестових матеріалів.
	Тематичний цикл 2 «Foreign Exchange. Banks and the Foreign Exchange Market»: • адаптивне поточне тестування; • адаптивний ТК позааудиторного читання; • проміжне адаптивне тематичне тестування	22.03- 13.04. 19- 20.04.10р. 23- 24.04.10р.	16/8: 12/6 2/1 2/1	2 групи 48 студентів	Контроль процесу формування рецептивних навичок читання й мовленнєвих умінь, що забезпечують здійснення різних видів читання англомовної фахової літератури в межах окремої теми. Перевірка ефективності варіантів адаптації рівня складності тестових матеріалів

Продовж. табл..

1	2	3	4	5
<p>Тематичний цикл 3 «Stock Exchange. Trading Securities»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • адаптивне поточне тестування; • адаптивний ТК позааудиторного читання; • проміжне адаптивне тематичне тестування 3. 	<p>26.04-15.05.10р.</p> <p>17-18.05.10р.</p> <p>21-22.05.10р.</p>	<p>14/ 7</p> <p>10/5</p> <p>2/1</p> <p>2/1</p>	<p>2 групи</p> <p>48</p> <p>студентів</p>	<p>Контроль процесу формування рецептивних навичок читання й мовленнєвих умінь, що забезпечують здійснення різних видів читання англomовної фахової літератури в межах окремої теми.</p> <p>Перевірка ефективності варіантів адаптації рівня складності тестових матеріалів</p>
<p>Післяекспериментальний зріз</p>	<p>24.05.-28.05.2010р.</p>	<p>2/1</p>	<p>2 групи</p> <p>48</p> <p>студентів</p>	<p>Визначення досягнутого підсумкового рівня володіння рецептивними навичками читання та макровміннями у вивчаючому, ознайомлювальному й переглядовому читанні англomовної фахової літератури.</p> <p>Визначення оптимального варіанта адаптації рівня складності тестів.</p>

Додаток С

Приклад різнорівневих за складністю ТЗ для визначення рівня сформованості навички розуміння й прогнозування ЛО реального словника у процесі читання

ТЗ 1 (рівень 0)

Мета: визначити наявний рівень сформованості у студентів навички розуміння ЛО реального словника у процесі читання.

Характер, зміст ПКЗ: І.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.а (створення проблемного завдання з використання вилученої інформації; створення необхідності у залученні мисленнєвих операцій).

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у знаходженні у тексті англійських відповідників наведеним українським ЛО.

Інструкція. You are a manager of personal banking department in Ukrainian branch of ERSTES Bank. You have to study information in English on different ways of banking your customers may use. While reading:

Find the English equivalents to the following Ukrainian words /word combinations (1-10) in the text on different ways of banking. For each question 1-10 write the necessary word or word combination in the boxes below. Sometimes you may find more than one equivalent. Write both of them on your answer sheet. There is one example at the beginning (0). Each question carries 0.5 point.

0. зняття коштів з рахунку	6. персонал
1. банкомати	7. переміщений, перенесений
2. безкоштовний доступ	8. питання безпеки
3. особистий контакт	9. центри телефонного обслуговування
4. скорочення витрат	10. черга
5. електронні платежі	

Different ways of banking

The advantages of internet banking for the customer include time flexibility: you can do your banking any time you are connected to the internet. Similarly with telephone banking: if the bank's phone lines are open 24 hours a day, you can do your banking whenever you like. Cash points or ATM's are convenient for withdrawing, and sometimes depositing, cash. Electronic payment methods avoid the need to use cash. On the other hand, branches offer personal contact, and telephone and e-banking raise some security issues: are passwords and data safe?

Branches are clearly more convenient if they are well situated, open longer hours, and efficient, i.e. if they have enough staff to prevent customers having queue for along time.

People who are at work during bank opening hours are likely to prefer electronic banking. Older and retired people often have the time to go to bank branches, and prefer the personal contact they get there to the anonymous contact of electronic banking. Poorer people are unlikely to have free access to the telephone and internet. As there are customers who prefer each of the three delivery channels, banks are more or less obliged to provide all the options.

Internet and telephone banking allow reductions in the costs of retail and office space (the bank's premises), but involve extra costs in IT staff. Call centres (or Customer Service Centres) for answering telephone calls to Anglophone banks are increasingly being outsourced to foreign countries (such as India) where salaries are lower.

Banks usually find face to face contact with customers more effective for achieving sales of banking products.

ТЗ 2 (рівень 1)

Мета: визначити наявний рівень сформованості у студентів навички розуміння ЛО реального словника у процесі читання.

Характер, зміст ПКЗ: І.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянути та ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.а (створення проблемного завдання з використання вилученої інформації; створення необхідності у залученні мисленнєвих операцій).

Тип, вид ТЗ: ТЗ з перехресного вибору в зіставленні ЛО реального й потенціального словника з їхніми поясненнями / тлумаченнями.

Інструкція. For your LC seminar in Finance you should know the meaning of some financial terms. The text on possible ways of banking may help you.

Read it and match the terms (1-10) in column A with their explanations (A-M) in column B. Write the necessary letter (A-M) in the boxes on your answer sheet. There are two extra explanations that you do not need to use. There is one example at the beginning (0). Each question carries 0.75 point.

Column A	Column B
0. withdrawing	A a machine in or outside a bank from which you can get money from your bank account using a special plastic card
1. e-banking	B personal communication
2. telephone banking	C the opportunity or right to use sth e.g. Internet without paying money for this service
3. ATM	D banking services provided on the internet 24 hours a day
4. branch	E the workers employed in a bank for running computer software and networks
5. free access	F an office in which a large number of people work using telephone for running customers accounts and loan applications
6. customer	G the money that a person earns from work
7. costs	H the total amount of money that needs to be spent by a bank for operating
8. IT staff	I a person or organization that uses bank services
9. call centre	J a local office belonging to a large bank
10. face to face contact	K taking money out of a bank account
	L banking services provided on the phone
	M the business activity of banks provided for customers

ТЗ 3 (рівень 2)

Мета: визначити наявний рівень сформованості у студентів навички розуміння й прогнозування ЛО реального словника у процесі читання.

Характер, зміст ПКЗ: I.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянутий ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.a (створення проблемного завдання з використання вилученої інформації; створення необхідності у залученні мисленнєвих операцій).

Тип, вид ТЗ: ТЗ з перехресного вибору у заповненні пропусків в анотації до тексту.

Інструкція. You are going to take part in the international Web-seminar on prospective and traditional ways of banking. You have already found appropriate information in the text “Different ways of banking” and written its summary as well. When you wanted to send your opinion to the public something has gone wrong, some words were replaced from it by computer.

Read the text about possible ways of banking again and fill in the gaps (1-10) in the text below using words (A-M) from the box. Write the necessary letter (A-M) in the boxes on your answer sheet. There are two extra letters that you do not need to use. There is one example at the beginning (0). Write your answer on the answer sheet. Each question carries 1 point.

A. branch banking	H. banking products
B. security issues	I. personal contact
C. retail and office costs	J. free access
D. ATM	K. spending
E. delivery channels	L. time flexibility
F. phone banking	M. staff
G. call centre	

Modern banks provide three possible _____ (0) of their services to customers: _____ (1), phone banking and e-banking. _____ (2) is the main advantage of both internet banking and _____ (3). It makes them popular with busy people who work during bank opening hours. Besides _____ (4) is one of the most convenient ways of 24 hour a day use of bank

current account, which allows both withdrawing and depositing money. The disadvantages of using e- and phone banking are closely connected with _____ (5). At the same time branches provide _____ (6) so popular with older people and pensioners. It demands very efficient _____ (7) to avoid customers' queues. Phone and e-banking help to reduce _____ (8). But efficient IT staff also makes some extra _____ (9). Anyway, branch banking is still a leader in selling _____ (10).

ТЗ 4 (рівень 3)

Мета: визначити наявний рівень сформованості у студентів навички розуміння й прогнозування ЛО реального словника у процесі читання.

Характер, зміст ПКЗ: І.1 (інформаційно-пошукове ПКЗ; переглянутий ознайомитися з новими напрямками теоретичних досліджень у галузі фінансів).

Спосіб, прийом надання проблемності змодельованому ПКЗ: 3.a (створення проблемного завдання з використання вилученої інформації; створення необхідності в залученні мисленнєвих операцій).

Тип, вид ТЗ: ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у заповненні пропусків в анотації до тексту.

Інструкція. You are going to take part in the international Web-seminar on prospective and traditional ways of banking. You have already found appropriate information in the text "Different ways of banking" and written its summary as well. When you wanted to send your opinion to the public something has gone wrong, some words were deleted from it by mistake.

Read the text about possible ways of banking again and fill in the gaps (1-10) in the summary given below. Write the necessary word or word combination in the boxes on your answer sheet. Use four words at a time the most. Write your answer on the answer sheet. There is one example at the beginning (0). Each question carries 1, 25 point.

Додаток Т.1

Оцінювання результатів

виконання студентами адаптивних частин з читання

тематичного тесту та тесту для контролю позааудиторного читання

Таблиця

Кількість балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за 5-бальною шкалою	Підгрупа, до якої розподіляється студент
Частина з читання високого рівня складності (підгрупа 3) 45 балів			
42–45	A	5 (відмінно)	підгрупа 3
33,5–41,5	B	4+ (добре)	підгрупа 3
22,5–33	C	4 (добре)	підгрупа 2
0–22	D	3+ (задовільно)	підгрупа 2
Частина з читання середнього рівня складності (підгрупа 2) 34,5 балів			
34,5 + 15	B	4+ (добре)	підгрупа 3
32,5–34,5	C	4 (добре)	підгрупа 2
25–32	D	3+ (задовільно)	підгрупа 2
17,5–24,5	E	3 (задовільно)	підгрупа 1
0–17	FX	2 (незадовільно з правом перескладання)	підгрупа 1
Частина з читання низького рівня складності (підгрупа 1) 24 бали			
24+11,5	C	4 (добре)	підгрупа 2
22,5–24	E	3 (задовільно)	підгрупа 1
12,5–22	FX	2 (незадовільно з правом перескладання)	підгрупа 1
0–12	F	2 без права перескладання	підгрупа 1

Додаток Т.2

Оцінювання результатів виконання студентами неадаптивних частин з читання модульного та підсумкового тестів

Таблиця

Кількість балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за 5-бальною шкалою	Кількість балів за 100-бальною шкалою
Частина з читання модульного тесту – 45 балів			
42,5–45	A	5 (відмінно)	2,5
38,5–42	B	4+ (добре)	2,0
34–38	C	4 (добре)	1,5
29,5–33,5	D	3+ (задовільно)	1,0
23–29	E	3 (задовільно)	0,5
0–22,5	FX	2 (незадовільно з правом перескладання)	0
Частина з читання підсумкового тесту – 10 балів			
9,2–10	A	5 (відмінно)	10
8,2–9	B	4+ (добре)	9
7,2–8	C	4 (добре)	8
6,2–7	D	3+ (задовільно)	7
5,2–6	E	3 (задовільно)	6
0–5	FX	2 (незадовільно з правом перескладання)	5

Додаток У.
Динаміка перерозподілу студентів на підгрупи
за рівнем володіння англомовним читанням фахової літератури

Таблиця

Розподіл Індекс групи	Вхідний			ТК ПЗЧ ¹ 1			Тем. ² ТК 1			ТК ПЗЧ 2			Тем. ТК 2			ТК ПЗЧ 3			Тем. ТК 3			Вихідний		
	Кількість студентів у підгрупах			Кількість студентів у підгрупах			Кількість студентів у підгрупах			Кількість студентів у підгрупах			Кількість студентів у підгрупах			Кількість студентів у підгрупах			Кількість студентів у підгрупах			Кількість студентів у підгрупах		
	1 ³	2 ⁴	3 ⁵	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ЕГ-1	12	8	4	12	8	4	10	6	8	14	7	3	11	8	5	9	9	6	8	8	8	7	10	7
ЕГ-2	13	6	5	13	6	5	13	6	5	10	7	7	6	9	9	6	4	14	5	4	15	5	3	16

Примітка: ТК ПЗЧ¹ – Тестовий контроль позааудиторного читання;

Тем. ТК² – Тематичний тестовий контроль;

1³ – низький рівень підготовки (коефіцієнт навченості від 0,46 до 0,70);

2⁴ – середній рівень підготовки (коефіцієнт навченості від 0,71 до 0,83);

3⁵ – високий рівень підготовки (коефіцієнт навченості від 0,84 до 1,00).

Додаток Ф.

Кореляція коефіцієнтів навченості за про пілотованими частинами тестів й нетестовими оцінками студентів

Результати виконання пілотних частин з читання тематичних тестів студентами обох експериментальних груп протягом експерименту

Показник	Тем. ТК1	Тем. ТК2	Тем.ТК3	Тем.ТК4	Тем. ТК5	Тем.ТК6
Р	1348,0	1545,5	1655,5	1141,0	1288,0	1485,0
N	2160,0	2160,0	2160,0	1551,0	1624,5	1761,0
K _н	0,624	0,716	0,766	0,736	0,793	0,843

Примітка: Тем. ТК – тематичний тестовий контроль.

Результати нетестового оцінювання володіння студентами англомовним читанням фахової літератури протягом тематичних циклів

Показник	Тем. ц. 1	Тем. ц. 2	Тем. ц. 3	Тем. ц. 4	Тем. ц. 5	Тем. ц.6
Р	303	312	296	427	463	409
N	480	432	384	576	576	480
K _н	0,631	0,722	0,771	0,741	0,803	0,852

Примітка: Тем. ц. – тематичний цикл.

Результати виконання пілотних частин з читання модульних й підсумкового тестів студентами протягом експерименту

Показник	Мод. ТК 1	Мод. ТК 2	Підсумк. ТК
Р	1727,5	1768,0	1266,0
N	2160,0	2160,0	1536,0
K _н	0,800	0,819	0,824

Примітка: Мод. ТК – модульний тестовий контроль;

Підсумк. ТК – підсумковий ТК.

Результати нетестового оцінювання володіння студентами англомовним читанням фахової літератури протягом тематичних циклів

Показник	Модуль 1	Модуль 2	Навчальний рік
P	911,0	1299,0	2210,0
N	1296,0	1632,0	2928,0
K _n	0,703	0,796	0,755

Додаток Х.1
Тематичний тест 1
Content Module Test of Reading 1
The Structure and Functions of a Bank
Question Paper

INSTRUCTIONS TO STUDENTS

There are **6** test tasks and **45** questions in them in this paper.

Read the instructions carefully.

Answer all questions.

Questions **1–30** carry **0,5** point.

Questions **31–45** carry **2** points.

42,5–45,0 points correspond to A.

38,5 – 42,0 points correspond to B.

34,0 – 38,0 points correspond to C.

29,5 – 33,5 points correspond to D.

23,0 – 29,0 points correspond to E.

0 – 22, 5 points correspond to FX.

You may use draft answer sheet for test tasks **5-6**.

You may not write on the question paper.

Write all your answers on the separate answer sheet.

At the end of testing, hand in both the question paper and the answer sheet.

Do not hand in draft answer sheet for test tasks **5-6**.

Good luck!

Part 1 (Use of English)

Test Task 1 (questions 1-10)

You are a financial manager of Arkada Bank. You have found in the Internet some information on the U.S. bank which had succeeded due to the “pay for performance” plan you would like to introduce in your bank. You have already copied the article from the site but something has gone wrong and some words have been replaced from it. Unfortunately, the hyperlink to the site has been also deleted.

Fill in each gap (1-10) with the words from the box (A-M). Do not use any letter more than once. There are two extra letters which you do not need to use. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example (0) at the beginning. Each question carries 0,5 point.

Example: 0 A

A. performance	B. interest rates	C. expenses	D. savings
E. dividends	F. assets	G. mortgages	H. acquisitions
I. fees	J. accounts	K. tellers	L. earnings
M. customers			

Creating Shareholder Value and WaMu

Once a small Northwest thrift, Washington Mutual (WaMu) is now the nation's largest savings institution and the seventh largest U.S. bank. Its financial ___ (0) has been as exceptional as its rapid growth. Under the financial leadership of CFO William Longbrake, its ___ (1) grew 10-fold (to \$220 billion) in a recent 5-year period, earnings rose an average of 18.6 percent per year, and the stock price nearly tripled. How has WaMu's management team increased shareholder value so much? Four major ___ (2) played an important role in adding branch networks. Greater penetration in existing markets has also been a driver. Another differentiating factor is the "pay for performance" plan that Longbrake introduced. The compensation plan encourages all employees, from managers to ___ (3), to crosssell products and to give customers the highest level of service possible. As a result, the number of ___ (4) and their profits have soared, helped along by a clever advertising campaign that emphasizes WaMu's personal service.

But it's not enough to grow revenues if ___ (5) aren't under control. At the same time as its revenues grew, the bank's operating efficiency improved significantly, the best among WaMu's major competitors. Longbrake and his financial managers continually look for ways to boost revenues and improve ___ (6). A successful campaign to increase noninterest income from depositor and other retail banking ___ (7), which are not subject to interest-rate movements, lessened the effect on earnings of changes in ___ (8). Another strategy was to sell off all but the most profitable single-family ___ (9) in the bank's loan portfolio. In spite of interest-rate fluctuations in 2000, WaMu earned \$1.9 billion – its most profitable year ever. The bank continued to post record results in 2001, as interest rates fell, by increasing mortgage origination and refinancing activities. As a result, the firm even increased shareholders' ___ (10) at a time when many companies were cutting them. Clearly, Longbrake and his managers' actions were effective in creating value for WaMu's shareholders.

Test Task 2 (questions 11-20)

Your groupmate has written a short report on ATMs to be presented at your LC Finance seminar. He is still not very good at grammar, especially at Participle I and II. So he asked you to check his report up. And, really, in most lines there are mistakes.

Write the unnecessary word in the space provided after each line (11-20) on your answer sheet. Some lines are correct. Indicate these lines with a tick (✓). The task begins with two examples (0). Each question carries 0,5 point.

Automated Teller Machine

Between school, sports practice, and a parttime job, you might find it ✓ 0
 difficult to get to the bank while it is being open to deposit your paycheck being0
 and to withdraw is spending money. The ATM solves that problem. ATMs   11
 are the more oldest and most familiar of the developments in electronic   12
 banking. They began to be used widely in the 1970s and are now located   13
 not just at banks but also at retail stores, workplaces, airports, and
 entertainment venues, such as movie theatres and sports stadiums.

ATMs are basically data terminals have linked to a central computer that is in   14
 turn linked to individual banks' computers. The bank provides you with a plastic
 ATM card with a magnetic strip on the back that containing your account   15
 information. You insert your card into the ATM, enter your personal
 identification number (PIN), and follow the having given on the screen   16
 instructions. You may check your account balance, make deposits,
 withdraw cash, transfer money between accounts, and make loan payments
 through the ATM.

All ATM networks are connected so that consumers can use their   17
 ATM cards at any machine, no matter what bank owns it. Some banks

charge fees for ATM use, especially to consumers do not having an
account at the bank that owns the particular ATM. ATMs allow people to
bank even when the bank is closed and to avoid waiting in line for simple
transactions. Many drive-through ATMs allow customers to bank from
their cars. ATMs save banks money because it is much less expensive to
process ATM transactions than the transactions are involving a teller. They
also allow banks to provide services at more locations without constructing
complete bank branch offices. ATM Boom Between 1998 and 2003, the
number of ATMs in the United States nearly doubled, from 187,00 to
371,000. By 2007, there were over 1.5 million ATMs worldwide.

__18

__19

__20

Test Task 3 (questions 21-30)

You are a board member of a big public commercial bank “Nation’s Health”. You have to explain to the new elected members of the board their functions. Mostly they are doctors and not very good at finance and banking. You have already arranged some useful information for this. But your computer was attacked by the new lingua virus. Just have a look what has happened to your prepared information!

Choose the best word to fill each gap from **A, B, C** or **D** below. For each question (21-30) write one letter (**A, B, C** or **D**) in the boxes on your answer sheet. There is an example (0) at the beginning. Each question carries **0,5** point.

Example: 0 A

Why Have a Board of Directors?

Every corporation is required by law to have a board of directors. The board’s legal function is to govern the corporation’s affairs. However, in a small corporation in which the chief ___(0) officer (CEO) is also the controlling shareholder, the CEO actually governs and the board acts primarily as an ___ (21). When a corporation grows to a size where it needs outside capital, it may go public by selling shares of stock, and the board then represents the interests of these shareholders. The shareholders, who are the owners of the corporation, have a say in the way their company is run. They expect to receive regular, reliable reports on the company’s operations. If the company is ___ (22), they probably expect to receive dividends. If the company has problems, the owners need to know about these problems so that they can take any necessary remedial action. A corporation may have many shareholders; American Telephone & Telegraph Corporation has 2.6 million. Individual shareholders ___ (23) can’t govern the company directly; moreover, most of them are engaged in their own pursuits and will not give much, if any, time to ___ (24). They elect people to act for them. This is the board of directors.

The typical board has about 11 members. Some boards, especially those in banks, are much larger. Large boards must ___(25) much of their work to an executive committee for overall matters and to several committees for specific topics.

Most board members typically are “outside directors”; that is, they are not ___ (26) of the corporation. At one time, most board members were “inside directors,” and this is still the case in a few boards. The trend toward outside directors results from the shareholders’ ___ (27) that the board should have a significant degree of independence from the company’s management. The board is responsible for selecting, appraising, and compensating management. If the board and management are the same people, the board can hardly perform its governance role in an objective manner.

Many outside board members are CEOs or senior officers of other corporations (but not competitors). Other ___ (28) are lawyers, bankers, physicians (on health-care boards), scientists and engineers (on high-tech boards), retired government officials, and academics. A few people are professional board members; that is, their principal occupation is serving on boards. The number of female and minority board members has increased substantially in recent years. The CEO and perhaps one or two senior members of management typically are members of the board.

Board members are compensated. Generally, they receive an annual retainer plus a fee for meetings attended. In addition, many companies offer some form of stock compensation and ___ (29) benefits. According to a Conference Board survey, the median basic annual compensation in manufacturing companies for 1999 (not including stock components) was \$35,000. When the value of the stock component was added, compensation ___ (30) \$46,000.

Board members are elected at the annual meeting of shareholders. The shareholders almost always elect the slate proposed by the incumbent board; thus, as a practical matter, the board is self-perpetuating. The process of selecting candidates for filling board vacancies is an important board function. Many have staggered terms; that is, one-third of the board members are elected each year for a three-year term. This practice is intended to make it more difficult for corporate raiders to obtain control of the company.

0	A executive	B execute	C executor	D executory
21	A advise	B advisable	C advisee	D adviser
22	A profit	B profitable	C profitability	D profiteer
23	A obvious	B obviousness	C obviously	D unobvious
24	A governor	B govern	C governance	D government
25	A delegate	B delegacy	C delegable	D delegability
26	A employers	B employees	C employs	D employables
27	A recognition	B recognized	C recognizer	D recognizee
28	A outsidious	B outsides	C outside	D outsiders
29	A retire	B retired	C retirement	D retiring
30	A total	B totalled	C totally	D totals

Part 2 (Reading)**Test Task 4 (questions 31-35)**

You are a personal finance manager consulting clients on different banking and financial matters online. Look through the advertisements in fresh issue of Smart Money The Wall Street Journal Magazine and choose the ones in which your customers may be interested in.

Match bank advertisements (**A-H**) with the customers' notes (**31-35**). Do not use any letter more than once. There are two extra letters that you do not need to use. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is one example (**0**) at the beginning. Each question carries **2** points.

Example: 0 **A**

0. Peter O'Neil, 33, an engineer:

"I opened my first bank account the day I started college. I had two options: a bank that offered free checking and a bank that was handing out Frisbees. I chose the Frisbee, as did many of my classmates. The bank knew college kids couldn't resist free toys. My new checking account came with a \$5 monthly service charge. I didn't think much about it; after all, my parents had always paid a monthly service charge. No big deal, right?"

I paid that "no big deal" for more than 15 years, even after the bank upped the charge to \$8 a month. I asked them to waive it a couple of times, but they wouldn't. I'd paid my first bank about \$1,500 for the "privilege" of banking with them. And all because I wanted a "free" Frisbee. Now I am looking for a bank with free checking and wide ATM network around the country."

31. Susan Finn, 16, a high school student:

“Next year I am finishing Oak Alley High School. Now I work two hours a day at a bank after school. My financial situation is not very good. I put a certain amount of my paycheck in savings; and save the rest in CDs, which pay higher interest. I do not spend much and hope to collect some money for Chicago Business School. As I want to become a personal banker in the future. It’s impossible to get a grant at this Business School. And I have not enough money to pay for my studies there as the fees are too high ...”

32. Jillian Aldrewson, 21, a college student:

“When I graduated high school and went to a local college in Atlanta, I received an offer for a credit card and, of course, applied for it. I was excited greatly when I made my first charge for a new outfit. After purchasing more clothes on credit, I reached my card limit. So I applied for two more credit cards, each with an annual interest rate of 21 percent. Then I began to charge groceries and furniture because it was easier than paying cash. I continued to use credit but did not notice my balances until they grew to \$9,500. Then I realized it would take years to pay them off and knew I needed to learn more about handling credit card and find better arranged schemes of credit card use.”

33. Charles and Susan James, 34, 30, a carpenter and a shop-assistant:

“We have been renting an apartment and saving money to buy property in Chicago. Finally, we have enough for a down payment. We are excited about moving to the Windy City. However, we have different ideas about what type of housing to get. Susan likes the idea of buying a house that needs to be fixed up. By purchasing an older house that requires repairs and improvements, we could afford a larger property for less money. Susan thinks we can renovate a house on our own. However, I do not like the idea of having to do yard work, much less major home improvements. I think it is a better idea to buy a townhouse and let property managers handle the maintenance and upkeep. Anyway, we need a reliable mortgage plan to assist us in both buying a home and renovating it.”

34. *Nellie Magdaleno, 29, a florist:*

“I have been working as a part-time florist. I opened a checking account for my regular expenses as well as a savings account to earn interest. However, I earn only pennies for each dollar I save. So I have been researching CDs. I have found different types of CDs that will earn me more interest than an ordinary savings account. I want to find a bank offering rather high rates of interest on CDs and backed by FDIC. I am excited about finding a way to make my money work for me. At the same time in up-to-date financial situation I am not sure if I can deposit my money for a long time without opportunity to withdraw when I need it.”

35. *Michaela Garnett, 23, a veterinary and a pet's shop owner:*

“I began pet-sitting in high school. I had good instincts for dealing with animals, so my father suggested me get a part-time job at a pet store while going to college. Main Street Pet Emporium needed extra help and hired me to work three days a week. However, when I was graduating vet college, the owner was about to retire and sell the store. So I approached my bank, and with my father's help, made a deal to buy the store. I knew that customers loved the cats and dogs offered, but they also wanted exotic fish and parrots. With these new pets, the store's profits would increase. But this time my bank refused granting a loan to my small business.”

A.

**IT'S YOUR MONEY.
YOU SHOULDN'T
HAVE TO PAY
TO USE IT.**

**Better banking begins now
| 800-661-8722 | usaanbanking.com**

Last year, banks earned \$38 billion in fees' alone. USAA Bank believes free checking means free ATMs anywhere nationwide, free debit rewards, free USAA Web BillPay® and no minimum balance. We could save you up to \$600.

Purchase of a bank product does not establish eligibility for or membership in USAA property and casualty insurance companies. Availability restrictions apply. \$38 billion in industry deposit fees incurred for 2008. Source: CNN.com. *USAA does not charge a fee for the first 10 ATM withdrawals and refunds up to \$15 in other banks' ATM usage fees each month. †Figure based on potential savings with USAA checking compared to average fee information on 2008 Bankrate.com checking study. USAA Federal Savings Bank. Member FDIC. © 2009 USAA. 92212-0509

B.

home does not like part 7b. Home thinks part 7b looks a lot like part 3a. Home likes easy to understand instructions. So there are no headaches. That's why we created our Clarity Commitment™ — a simple, one-page loan summary written in plain language. So whether you're buying a new home, or refinancing your current one, there are no surprises or confusion. Starting now, home has a new address. Bank of America Home Loans.

Bank of America Home Loans
Bank of Opportunity

To get started, call 1.888.500.3080, visit any one of our thousands of locations or click on bankofamerica.com/homeloans

The Clarity Commitment is provided as a convenience, does not serve as a substitute for a borrower's actual loan experience, and is not a commitment to lend. Borrowers should become fully informed by reviewing all of the loan and disclosure documentation provided.
Bank of America, N.A., Member FDIC. Equal Housing Lender. Credit and financial services subject to approval. Terms and conditions apply. This is not a commitment to lend. Programs, rates, terms and conditions are subject to change without notice. © 2009 Bank of America. Bank of America, N.A. Member FDIC.

C.

upgrade: automatic

additional hotel night: included

course access: our treat

ticket access: on us

your own perfect world: priceless

Your World MasterCard® comes with rewards, offers and perks that matter to you. Whether it's tee time reservations at premier golf courses or preferred seats at the big game, you decide what's in your perfect world. Offers may vary. Go to priceless.com/world and register for more details. Offers are illustrative. Actual offers may vary. Terms and conditions apply. Go to priceless.com/world and register for more details. ©2009 MasterCard

WORLD MASTERCARD

D.

Member FDIC

Introducing the Raise Your Rate CD

If rates go up, yours can too.

With a 2-Year Raise Your Rate CD from Ally Bank, you get an interest rate that's among the most competitive in the country. And if you notice rates go up, you have the opportunity of a one-time rate increase. Because we want to make sure you don't miss the chance for your money to make more money. It's just the right thing to do. Give us a try and let us show you how banking should be.

ally SM

877-247-ALLY | allybank.com

Straightforward.

E.

Less debt upon graduation

Pay off your loan faster

Build your credit history

GET AHEAD OF TOMORROW, TODAY.

With Sallie Mae's Smart Option Student Loan® students can save money

With Sallie Mae's Option Student Loan students can save money by making required interest payments while still in school and through a shorter payment term after graduation. Not only can this save you hundreds of or even thousands of dollars, but it helps you build credit for the future. And that is how Sallie Mae helps you get ahead of tomorrow, today.

Learn how the Smart Student Option Loan can help you save money at SallieMae.com/Smart Student

F.

DO U HAVE YOUR BLUEPRINT?

Full Pay Avoid paying interest by separating out everyday items and paying them in full each month.

Split Set aside larger purchases and divide them into smaller payments. See your progress on every statement.

BLUEPRINT
A set of new free features only for Chase customers.

PAID PAID PAID PAID
JAN FEB MAR APR

Go to chase.com/blueprint
CHASE WHAT MATTERS

Available on Slate™ from Chase, Ink™ from Chase, Chase Freedom™, Chase Platinum & Chase Sapphire.™
© JPMorgan Chase & Co.

G.

YES, we're here for small businesses.
YES, we're here for big businesses.
YES, we're lending to both.

At Regions, we've always put our customers first. And in tough economic times, that's not going to change. We know that businesses need resources to stay strong and explore new opportunities. And we're determined to help businesses grow — both large and small alike. To put it simply, Regions remains a safe harbor for your deposits — and we are lending.

LET'S TALK ABOUT YOUR LENDING NEEDS TODAY. STOP BY A BRANCH TO SPEAK TO A REGIONS BANKER.

Regions works for business.

- Regions is currently ranked #3 on the list of Top Small Business Lenders in the U.S. by the Small Business Administration.
- Every day, Regions bankers are meeting with businesses to conduct the free Regions CashCOR analysis — designed to help you optimize your business' cash flow.
- Over 1.3 million business owners across 16 states turn to Regions for their business deposit and lending needs.

regions.com/business

H.

You can rest assured with a Discover Bank penalty-free CD!

Don't take chances with your money — protect it at Discover Bank.

Open a 12-month CD before the end of the year and withdraw your principal and credited interest **without penalty** if you lose your job! Our rates *consistently* beat the national average, even without a long-term commitment should you need immediate funds. And no matter when you call — any day, anytime — we're ready to help.

Prepare for uncertain times with a Discover Bank 12-month penalty-free CD. It's smarter savings... with an exit strategy.

Apply
Today

DiscoverBank.com/CDoffer
1-888-201-8544

Mention Offer Code D120177

GET \$25*
when you open an account.

It pays to
DISCOVER

*No penalty will be charged for early withdrawal in the event of involuntary unemployment. Proof of unemployment status required. Offer may be withdrawn at any time without notice. Go to DiscoverBank.com/CDoffer for complete details.

*The \$25 offer is valid through 12/31/2009. The annual percentage yield for the 12-Month CD is 2.00% as of 8/11/09. If customer does not satisfy the conditions for the early withdrawal penalty waiver, a penalty may be charged for early withdrawal. Fees could reduce earnings on the account. To receive the cash offer, the offer code listed above must be used when applying. A minimum deposit of \$2,500 in new funds must be received within 30 days of submitting an application and must remain on the account for 90 days to remain eligible for the cash offer. The offer will be applied to your Discover Bank 12-Month CD account 90 days after new funds have been received. Should involuntary unemployment occur prior to the 90-day funding period, and the CD is broken without penalty, the account will no longer remain eligible for the cash offer. Offer may be withdrawn at any time and without notice. Cash offer is considered interest income and will be reported on IRS form 1099-INT.

Member
FDIC

Smart Money The Wall Street Journal Magazine

Test Task 5 (questions 36-40)

You are a personal finance manager in a big consulting firm. Your firm is planning to deliver a seminar for its customers on banking services. Your task is to present the initial information on different types of banks. You have already found rather useful article for your presentation but it is necessary to illustrate it with Powerpoint slides. You have decided to make up the following chart for one of them.

Read the text Types of Banks quickly and fill in the gaps (36-40) in the chart below with the best word or word combination. Use two words at a time the most. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example (0) at the beginning. Each question carries 2 points.

Example: 0 **Traditional Banks**

Types of Banks

Consider two things when choosing a financial institution: the bank itself and the accounts it offers. Banks are tools for building positive cash flow, and bank accounts can help guide you toward your financial goals (some are better suited for the job than others). This section covers the different types of banks out there.

People use the word “bank” to mean lots of different things, including commercial banks, retail banks, and investment banks (which are a different kind of bank entirely). When deciding where to open basic accounts like checking and savings, you only need to worry about three broad categories of banks: traditional banks, credit unions, and online banks.

When most people think of a bank, they imagine a huge company with hundreds (or thousands) of branches spread across the country. Because these large banks have locations everywhere, having an account with one is convenient. And big banks generally offer a wider variety of products and services than smaller banks: they’re one-stop shopping centres for your financial needs. Big banks have their place, but you have other options. Lots of small, local banks have only a handful of

branches (sometimes only one branch). These institutions don't offer the same convenience as the big boys, but they often make up for it in lower costs and better service. Small banks have other benefits, too. Many are active in their communities, and some are built on religious or political philosophies that appeal to certain customers. Community development banks, for example, are designed to serve residents and spur economic development in low- to moderate-income areas.

For more on community development banks, visit www.communityinvest.org, which lets you search for organizations that share your values.

If you travel a lot and need access to branches across the country, a big bank may be right for you. On the other hand, if you stick close to home and there's a local bank with great service and values similar to yours, it may be your best bet. But be sure to check out your other options, explained next.

Unlike banks, credit unions are not-for-profit institutions. Because of that, they usually have better interest rates and lower fees than traditional banks. According to the National Credit Union Association (NCUA)—which is probably a bit biased — credit unions offer better rates on nearly every product, from credit cards to car loans to mortgages to savings accounts.

Don't assume that a small bank or credit union will give you a less-polished experience than a bigger organization. When I switched to a local, four-branch credit union, I found it had better online features than the huge national bank I'd been using for years!

Another difference is that credit unions are member owned. In other words, if you have an account there, you're one of the owners. Members elect the board of directors, which sets interest rates and makes other important decisions.

Also, credit unions are more selective than banks — you can't just join any of them. Each credit union limits membership to a specific region, job, or association. For example, some are only for teachers and their families, and others limit membership to people living in specific counties. So make sure you can actually join your local credit union before getting your heart set on opening an account there. Use the Credit Union Locator (<http://tinyurl.com/CU-locator>) to find one near you.

Your money is safe in a credit union. It's insured by the NCUA in much the same way the FDIC insures bank deposits.

Credit unions typically have strong ties to the communities they serve. They also tend to cooperate with each other instead of compete. In fact, many provide "shared branching," which means that if you bank at a credit union in Delaware, you may be able to make deposits, withdrawals, and loan payments at an unrelated credit union in Montana. It's as if they're all members of one gigantic banking network. (For more on shared branching, check out www.cuservicecenter.com.)

If there's a credit union in your area that you qualify to join, it's definitely worth considering. Just be sure to check out the types of accounts and interest rates it offers.

Online banks offer the same sorts of products and services as traditional banks. The big difference is that online banks don't have storefronts, so you can't walk in and talk to a teller. That means you have to make all your transactions online, by phone, or via snail mail. But for many people, these drawbacks aren't drawbacks at all — they're advantages.

In its July 2009 issue, the Consumer Reports Money Adviser stated, "Online banking, despite a rocky start, is becoming the rule rather than the exception." The newsletter cites research by Forrester Associates that predicts that 76% of American households with Internet access will bank online by 2011.

If you're considering an online bank, keep two things in mind: First, though many traditional banks (like Bank of America and Wells Fargo) have a growing online presence, they generally offer lower interest rates and have higher fees than online-only banks like ING Direct and HSBC Direct. And second, the biggest thing that holds people back from banking online is security concerns. But Consumer Reports Money Adviser claims that online banking may actually be safer than traditional banking because there's less of a paper trail and your transactions are digitally encrypted. Here are some online banks to consider:

- **Ally Bank:** www.ally.com or 1-877-247-2559
- **Capital One:** www.capitalone.com or 1-866-871-7932

- **Citibank:** *www.capitalone.com* or 1-800-374-9700
- **EverBank:** *www.everbank.com* or 1-888-882-3837
- **HSBC Direct:** *www.hsbcdirect.com* or 1-888-404-4050
- **ING Direct:** *www.ingdirect.com* or 1-800-ING-DIRECT

For a more complete list, check out MoneyRates (www.money-rates.com) or BankRate (www.bankrate.com). At Get Rich Slowly, I've compiled a list of online banks that offer high interest rates and good security: <http://tinyurl.com/GRSbanks>.

It's easy to try an online bank — you're not stuck with the first bank you choose. Sign up for an account at one, give it a spin for a few weeks, and if it doesn't meet your needs, then move on to something else. Take the time to find a bank that works for you.

Types of Banks

	<u>Traditional Banks (0)</u>		_____ (37)	Online Banks
	Big / National	Small / Local		
Advantages	<ul style="list-style-type: none"> • wide branch network; • wider variety of products and services; • growing online presence. 	<ul style="list-style-type: none"> • lower costs; • _____(36); • community active. 	<ul style="list-style-type: none"> • better interest rates; • lower fees; • good online features; • insured by the NCUA deposits; • _____(38). 	<ul style="list-style-type: none"> • phone, via snail mail or online transactions; • higher interest rates; • lower fees; • _____(39).
Suitable for customers	travelling a lot	mainly staying at home	of some population groups	with _____ (40)

Test Task 6 (questions 41-45)

You are a financial advisor of the President of a poor African country the Republic of Cabo Verde. Your task is to assist in the development of their commercial banking system. Study the information on fractional reserve banking and illustrate it with the necessary calculations using the given input data to present them to the President and his team.

Fill in the gaps (**41-45**) in Consolidated Balance Sheets of Commercial Banks with relevant figures. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example (**0**) at the beginning. Each question carries **2** points.

Example: 0 **450,000**

Commercial Banks and the Creation of Money

To see how the existence of commercial banks affects the money supply, we will use the example of fictional country, the Republic of Gorgonzola. Initially, we assume, Gorgonzola has no commercial banking system. To make trading easier and to eliminate the need for barter, the government directs the central bank of Gorgonzola to put into circulation a million identical paper notes, called guilders. The central bank prints the guilders and distributes them to the populace. At this point the Gorgonzolan money supply is a million guilders.

However, the citizens of Gorgonzola are unhappy with a money supply made up entirely of paper guilders, since the notes may be lost or stolen. In response to the demand for safekeeping of money, some Gorgonzolan entrepreneurs set up a system of commercial banks. At first, these banks are only storage vaults where people can deposit their guilders. When people need to make a payment they can either physically their guilders or, more conveniently, write a check on their account. Checks give the banks permission to transfer guilders from the account of the person paying by check to the account of the person to whom the check is made out. With a system of payments based on checks the paper guilders need never leave the banking system, although they flow from one bank to another as a depositor of one bank

makes a payment to a depositor in another bank. Deposits do not pay interest in this economy; indeed, the banks can make a profit only by charging depositors fees in exchange for safeguarding their cash.

Let's suppose for now that people prefer bank deposits to cash and so deposit all of their guilders with the commercial banks. With all guilders in the vaults of banks, the balance sheet of all Gorgonzola's commercial banks taken together is as shown in Table 1.

TABLE 1

Consolidated Balance Sheet of Gorgonzolan Commercial Banks (Initial)

	Assets		Liabilities
Currency	1,000,000 guilders	Deposits	1,000,000 guilders

The assets of the commercial banking system in Gorgonzola are the paper guilders sitting in the vaults of all the individual banks. The banking system's liabilities are the deposits of the banks' customers, since checking account balances represent money owed by the banks to the depositors.

Cash or similar assets held by banks are called bank reserves. In this example, bank reserves, for all the banks taken together, equal 1,000,000 guilders – the currency listed on the asset side of the consolidated balance sheet. Banks hold reserves to meet depositors' demands for cash withdrawals or to pay checks drawn on their depositors' accounts. In this example, the bank reserves of 1,000,000 guilders equal 100 per cent of banks' deposits, which are also 1,000,000 guilders. A situation in which bank reserves equal 100 per cent of bank deposits is called 100 percent reserving banking.

Bank reserves are held by banks in their vaults, rather than circulated among the public, and thus are not counted as part of the money supply. However, bank deposit balances, which can be used in making transactions, are counted as money. So, after the introduction of "safekeeper" banks in Gorgonzola, the money supply, equal to the value of bank deposits, is, 1,000,000 guilders, which is the same as it was prior to the introduction of banks.

After a while, to continue the story, the commercial bankers of Gorgonzola begin to realize that keeping 1,000,000 percent reserves against deposits is not necessary. True, a few guilders flow in and out of the typical bank as depositors receive payments or write checks, but for the most part the stacks of paper guilders just sit there in vaults, untouched and unused. It occurs to the bankers that they can meet the random inflow and outflow of guilders to their banks with reserves that are less than 100 percent of their deposits. After some observation, the bankers conclude that keeping reserves equal to only 10 percent of deposits is enough to meet random ebb and flow of withdrawals and payments from their individual banks. The remaining 90 percent of deposits, the bankers realize, can be lent out to borrowers to earn interest.

So the bankers decide to keep reserves equal to 100,000 guilders, or 10 percent of their deposits. The other 900,000 guilders they lend out at interest to Gorgonzolan cheese producers who want to use the money to make improvements to their farms. After the loans are made, the balance sheet of all Gorgonzola's commercial banks taken together has changed, as shown in Table 2.

TABLE 2
Consolidated Balance Sheet of Gorgonzolan Commercial Banks after
One Round of Loans

	Assets		Liabilities
Currency (=reserves)	100,000 guilders	Deposits	1,000,000 guilders
Loans to farmers	900,000 guilders		

After the loans are made, the banks' reserves of 100,000 guilders no longer equal 100 percent of the banks' deposits of 1,000,000 guilders. Instead, the reserve-deposit ratio, which is bank reserves divided by deposits, is now equal to $100,000/1,000,000$ or 10 percent. A banking system in which banks hold fewer reserves than deposits so that the reserve-deposit ratio is less than 100 percent is called a fractional-reserve banking system.

Notice that 900,000 guilders have flowed out of the banking system (as loans to farmers) and are now in the hands of the public. But we have assumed that private citizens prefer bank deposits to cash for making transactions. So ultimately people will redeposit the 900,000 guilders in the banking system. After these deposits are made, the consolidated balance sheet of the commercial banks is as in Table 3.

TABLE 3

Consolidated Balance Sheet of Gorgonzolan Commercial Banks after Guilders Are Redeposited

Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	1,000,000 guilders	Deposits	1,900,000 guilders
Loans to farmers	900,000 guilders		

Notice that bank deposits, and hence the economy's money supply, now equal 1,900,000 guilders. In effect, the existence of the commercial banking system has permitted the creation of new money. These deposits, which are liabilities of the banks, are balanced by assets of 1,000,000 in reserves and 900,000 guilders in loans owed to the bank.

The story does not end here. On examining their balance sheets, the bankers are surprised to see that they once again have "too many" reserves. With deposits of 1,900,000 guilders and a 10 percent reserve-deposit ratio, they need only 190,000 guilders in reserves. But they have 1,000,000 guilders in reserves – 810,000 too many. Since lending out their excess guilders is always more profitable than leaving them in the vault, the bankers proceed to make another 810,000 guilders in loans. Eventually these loaned-out guilders are redeposited in the banking system, after which the consolidated balance sheet of the banks is as shown in Table 4.

Now the money supply has increased to 2,170,000 guilders equal to the value of bank deposits. Despite the expansion of loans and deposits, however, the bankers find that their reserves of 1,000,000 guilders still exceed the desired level of 10 percent of deposits, which are 2,170,000 guilders. And so yet another round of lending will take place.

TABLE 4
Consolidated Balance Sheet of Gorgonzolan Commercial Banks after
Two Rounds of Loans and Redeposits

Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	1,000,000 guilders	Deposits	2,710,000 guilders
Loans to farmers	1,710,000 guilders		

The process of expansion of loans and deposits will only end when reserves equal 10 percent of bank deposits, because as long as reserves exceed 10 percent of deposits the banks will find it profitable to lend out the extra reserves. Since reserves at the end of every round equal 1,000,000 guilders, for the reserve-deposit ratio to equal 10 percent total deposits must equal 10,000,000 guilders. Further, since the balance sheet must balance, with assets equal to liabilities, we know as well that at the end of the process loans to cheese producers must equal 9,000,000 guilders. If loans equal 9,000,000 guilders, then bank assets, the sum of loans and reserves (1,000,000 guilders) will equal 10,000,000 guilders, which is the same as bank liabilities (bank deposits). The final consolidated balance sheet is as shown in Table 5.

TABLE 5
Final Consolidated Balance Sheet of Gorgonzolan Commercial Banks

Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	1,000,000 guilders	Deposits	10,000,000 guilders
Loans to farmers	9,000,000 guilders		

The money supply, which is equal to total deposits, is 10,000,000 guilders at end of the process. We see that the existence of a fractional-reserve banking system has multiplied the money supply by a factor of 10, relative to the economy with no banks or the economy with 100 percent reserve banking. Put another way, with a 10 percent reserve-deposit ratio, each guilder deposited in the banking system can “support” 10 guilders worth of deposits.

Input Data:

1. Commercial Banks: Banco Comercial do Atlantico, Caixa Economica de Cabo Verde, Banco Caboverdeano de Negocios.
2. Money supply – 3,000,000 CVE.
3. Reserve-deposit ratio – 15 percent.
4. Leading industry – sea fishing.

Consolidated Balance Sheet of Caboverdean Commercial Banks

100 Percent Reserve Banking			
Assets		Liabilities	
Currency	3,000,000 CVE	Deposits	3,000,000 CVE
After One Round of Loans			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	_____ (0) CVE	Deposits	3,000,000 CVE
Loans to fishermen	_____ (41) CVE		
After Two Rounds of Loans and Redeposits			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	3,000,000 CVE	Deposits	_____ (43) CVE
Loans to fishermen	_____ (42) CVE		
Final Round of Loans and Redeposits			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	3,000,000 CVE	Deposits	_____ (45) CVE
Loans to fishermen	_____ (44) CVE		

Sample

Content Module Test of Reading I. *The Structure and Functions of a Bank*

Answer Sheet

Name _____

Group _____

Test Task 1

<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
<i>A</i>										

Points

5	
---	--

Test Task 2

<i>0</i>	<i>0</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>
√	<i>being</i>										

Points

5	
---	--

Test Task 3

<i>0</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>
<i>A</i>										

Points

5	
---	--

Test Task 4

<i>0</i>	<i>31</i>	<i>32</i>	<i>33</i>	<i>34</i>	<i>35</i>
<i>A</i>					

Points

10	
----	--

Test Task 5

<i>0</i>	<i>36</i>	<i>37</i>	<i>38</i>	<i>39</i>	<i>40</i>
<i>Traditional Banks</i>					

Points

10	
----	--

Test Task 6

<i>0</i>	<i>41</i>	<i>42</i>	<i>43</i>	<i>44</i>	<i>45</i>
<i>450,000</i>					

Points

10	
----	--

Total

45	
----	--

Draft Answer Sheet

Test Task 5

Types of Banks

		<u>Traditional Banks (0)</u>		_____ (37)	Online Banks
		Big / National	Small / Local		
Advantages	<ul style="list-style-type: none"> • wide branch network; • wider variety of products and services; • growing online presence. 	<ul style="list-style-type: none"> • lower costs; • _____ _____ (36); • community active. 	<ul style="list-style-type: none"> • better interest rates; • lower fees; • good online features; • insured the NCUA deposits; • _____ _____ (38). 	<ul style="list-style-type: none"> • phone, via snail mail or online transactions; • higher interest rates; • lower fees; • _____ _____ (39). 	
Suitable for customers	travelling a lot	mainly staying at home	of some population groups	with	_____
				_____	(40)

Test Task 6

Consolidated Balance Sheet of Caboverdean Commercial Banks

100 Percent Reserve Banking			
Assets		Liabilities	
Currency	3,000,000 CVE	Deposits	3,000,000 CVE
After One Round of Loans			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	<u>450,000</u> ⁽⁰⁾ CVE	Deposits	3,000,000 CVE
Loans to fishermen	_____ ⁽⁴¹⁾ CVE		
After CVE Are Redeposited			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	_____	Deposits	_____
Loans to fishermen	_____		
After Two Rounds of Loans			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	_____	Deposits	_____
Loans to fishermen	_____		
After Two Rounds of Loans and Redeposits			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	3,000,000 CVE	Deposits	_____ ⁽⁴³⁾ CVE
Loans to fishermen	_____ ⁽⁴²⁾ CVE		
Final Round of Loans and Redeposits			
Assets		Liabilities	
Currency (=reserves)	3,000,000 CVE	Deposits	_____ ⁽⁴⁵⁾ CVE
Loans to fishermen	_____ ⁽⁴⁴⁾ CVE		

Content Module Test of Reading 1.
The Structure and Functions of a Bank

Answer Key

Test Task 1

<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
<i>A</i>	<i>F</i>	<i>H</i>	<i>K</i>	<i>M</i>	<i>C</i>	<i>L</i>	<i>I</i>	<i>B</i>	<i>G</i>	<i>E</i>

Test Task 2

<i>0</i>	<i>0</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>
√	<i>being</i>	<i>is</i>	<i>more</i>	√	<i>have</i>	<i>that</i>	<i>having</i>	√	<i>do</i>	√	<i>are</i>

Test Task 3

<i>0</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>
<i>A</i>	<i>D</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>C</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>A</i>	<i>D</i>	<i>C</i>	<i>B</i>

Test Task 4

<i>0</i>	<i>31</i>	<i>32</i>	<i>33</i>	<i>34</i>	<i>35</i>
<i>A</i>	<i>E</i>	<i>F</i>	<i>B</i>	<i>H</i>	<i>G</i>

Test Task 5

<i>0</i>	<i>36</i>	<i>37</i>	<i>38</i>	<i>39</i>	<i>40</i>
<i>Traditional Banks</i>	<i>Better services</i>	<i>Credit Unions</i>	<i>Shared branching</i>	<i>High / good security</i>	<i>Internet access /available</i>

Test Task 6

<i>0</i>	<i>41</i>	<i>42</i>	<i>43</i>	<i>44</i>	<i>45</i>
<i>450,000</i>	<i>2,550,000</i>	<i>4,717,500</i>	<i>7,717,500</i>	<i>42,000,000</i>	<i>45,000,000</i>

Додаток Х.2
Модульний тест
Module Test of Reading 1
Question Paper

INSTRUCTIONS TO STUDENTS

There are **6** test tasks and **45** questions in them in this paper.

Read the instructions carefully.

Answer all questions.

Questions **1–30** carry **0,5** point.

Questions **31–45** carry **2** points.

42,5–45,0 points correspond to **A**.

38,5 – 42,0 points correspond to **B**.

34,0 – 38,0 points correspond to **C**.

29,5 – 33,5 points correspond to **D**.

23,0 – 29,0 points correspond to **E**.

0 – 22,5 points correspond to **FX**.

You may use draft answer sheet for test tasks **5-6**.

You may not write on the question paper.

Write all your answers on the separate answer sheet.

At the end of testing, hand in both the question paper and the answer sheet.

Do not hand in draft answer sheet for test tasks **5-6**.

Good luck!

Part 1 (Use of English)**Test Task 1 (questions 1-10)**

You are a second year student majoring in Finance. You will be lucky to participate in an English-speaking seminar on the USA Financial Intermediaries at your university if you pass the given vocabulary test with flying colours.

Fill in each gap (1-10) with the words from the box (A-M). Do not use any letter more than once. There are two extra letters which you do not need to use. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example at the beginning (0). Each question carries 0,5 point.

Example: 0 **F**

A. earn	B. pay	C. charge	D. insurance
E. credit unions	F. deposits	G. savings	H. installments
I. Certificates of Deposit	J. estimate	K. assets	L. collateral
M. shares			

Financial Intermediaries

Financial intermediaries bring savers and investors together. Commercial banks, S&Ls, and credit unions take in ___ (0) from savers and provide loans to individuals and businesses. Many offer other financial ___ (1) as well. Other common financial intermediaries include finance companies, which make small loans; pension funds, which invest money for groups of workers; and life ___ (2) companies, which invest funds collected from policyholders. A mutual fund is a pool of money managed by an investment company that gathers money from individual investors and purchases a range of financial assets. Investors own ___ (3) of the entire fund based on the amount of their investment. These institutions gather their money in different ways and provide many different financial assets to a variety of investors.

Banking financial intermediaries include commercial banks, S&Ls, and ___ (4). All of these institutions provide checking and ___ (5) accounts. Depositors ___ (6) interest on their savings deposits and some checking deposits. Most also offer ___ (7) and money market deposit accounts that pay slightly higher rates of interest. The federal government insures deposits, including CDs and money market accounts, up to \$100,000 per depositor in any given bank. These institutions lend a portion of their deposits to borrowers. Banks ___ (8) borrowers a higher rate of interest than they pay to savers and hope to earn a profit. The loans are financial assets to the bank. If a borrower does not pay back the loan on time, the bank may repossess the ___ (9), such as a home or a car. Deregulation has allowed banks to offer other financial assets, such as money market mutual funds, stocks, bonds, and insurance. The federal government does not insure funds invested in these financial assets.

Nonbank financial intermediaries include finance companies, mutual funds, pension funds, and life insurance companies. Finance companies make loans to households and small businesses. Generally, the loans are under \$2,000 and are paid back in monthly ___ (10), including interest, over a few years. A mutual fund pools money from many personal investors. In return, each investor receives shares in a

fund that is made up of a large number and variety of stocks, bonds, or other financial assets. Mutual funds make it easier and more affordable for individual investors to own a wide variety of financial assets. Once investors purchase shares of a fund, they allow its managers to make investment decisions.

Pension funds allow employees to save money for retirement and sometimes include contributions from employers.

Test Task 2 (questions 11-20)

You try yourself as a freelance financial reporter of International Students' Kiplinger Online. Your first task was to review the financial performance of General Electric in 2009. Check the text of your article properly before sending it to the editorial board. Pay special attention to grammar issues.

Write the unnecessary word (only one!) in the space provided after each line (11-20) on your answer sheet. Some lines are correct. Indicate these lines with a tick (✓). The task begins with two examples (0). Each question carries 0,5 point.

Business Leaders

Our magazine conducts annual surveys of business leaders to identify the most-admired U.S. companies. Since the surveys began, General Electric has consistently ranked either at or close to the top of the list. Although GE's stock has fallen sharply in recent times, like that of most other companies, it was still in eighth place in the March 2009 survey. GE is the most diversified company in the world. It originally manufactured electric generating equipment and light bulbs. Then it branched into appliances and industrial equipment such as jet engines and locomotives, then into infrastructure, various industrial services, movies, TV, and loans to individuals and businesses. People tend to have think of GE as an industrial company, but by far its most largest unit is GE Capital, its finance unit. This reliance on GE Capital, is combined with uncertainty about potential losses on its huge loan portfolio, was primarily responsible for GE's poor stock price performance in 2008-2009. A key factor in GE's long-run success has been its financial discipline: the company is reported to have set a uniform 'hurdle rate' for potential new investments and then accepted projects if and only if their expected returns exceed that hurdle

✓ 0

have 0

__11

__12

__13

rate. Historically, the same hurdle rate was used for all projects –
 apparently the company did not systematically vary the rate to reflect
 individual projects’ by perceived risks. Project managers were charged __14
 with achieving of the rate of return they had forecasted, and careers rose or __15
 fell depending on whether or not they ‘made their numbers’. With 20-20
 hindsight, we can see that there was a flaw in GE’s logic. The economy
 enjoyed a strong upward trend from 1945 to 2007, so defaults on
 mortgages, corporate debt, credit cards, and other debt instruments were
 relatively low. Moreover, until 2009 GE was one of only six nonfinancial __16
 companies with a AAA bond rating, which enabled it to get borrow at
 extremely low rates and then re-lend the money at much higher rates. In
 that environment, it was easy for GE Capital to forecast returns that __17
 exceeded the corporate hurdle rate, and that led to the unit’s rapid growth.
 GE’s other units had fewer projects that exceeded the corporate hurdle
 rate; hence, GE Capital’s share of total revenues, profits, and especially
 debt increased rapidly. Recently, though, as the economy sank into a __18
 recession and the housing market collapsed, investors became be worried
 about all lenders’ loans. They started are dumping financial stocks – __19
 including GE’s, which led to its huge stock price decline. If GE’s
 management had looked more closely at the potential effects of GE
 Capital’s had increased use of debt to finance the purchase of risky __20
 mortgages and other debt, and if it had used risk-adjusted hurdle rates
 rather than a uniform rate, then some of its pain might have been avoided.

Test Task 3 (questions 21-30)

You are preparing for a round-table discussion on the influence of recent world economic crisis on financial institutions. You have found some necessary information on the economic English-speaking site. Creators of this site invented their own way of information protection. To read it you need to solve their puzzle.

Choose the best word to fill each gap from **A, B, C** or **D** below. For each question (21-30) write one letter (**A, B, C** or **D**) in the boxes on your answer sheet. There is an example at the beginning (0). Each question carries **0,5** point.

Example: 0 **A**

Regulation of Financial Institutions

With the notable exception of investment banks, hedge funds, and private equity funds, financial institutions have been heavily regulated to ensure their ___ (0) and thus to protect investors and depositors. Historically, many of these regulations – which have included a ___ (21) on nationwide branch banking, restrictions on the types of assets the institution could buy, ceilings on the interest rates they could pay, and limitations on the types of services they could provide – tended to impede the free flow of capital and thus hurt the efficiency of our capital markets. Recognizing this fact, ___ (22) took several steps from the 1970s to the 1990s to ___ (23) financial services companies. For example, the barriers that restricted banks from expanding nationwide were eliminated. Likewise, regulations that once forced a strict separation of commercial and investment banking were relaxed. The result of the ongoing regulatory changes has been a blurring of the distinctions between the different types of institutions. Indeed, the trend in the United States was toward huge financial corporations, which own banks, S&Ls, investment banking houses, insurance companies, pension plan operations, and mutual funds and which have branches across the country and around the world. For example, Citigroup ___ (24)

one of the world's largest commercial banks (Citibank), a huge insurance company (Travelers), and a major investment bank (Smith Barney), along with numerous other subsidiaries that operate throughout the world. This structure was similar to that of major institutions in Europe, Japan, and elsewhere around the globe. Among the world's largest world banking companies, only one (Citigroup) is based in the United States. While U.S. banks have grown ____ (25) as a result of recent mergers, they are still relatively small by global standards. However, the global economic crisis is causing regulators and financial institutions to rethink the ____ (26) of conglomerate financial services corporations. For example, in late 2008 Merrill Lynch sold itself to Bank of America to avoid bankruptcy. That was supposed to ____ (27) BofA, but Merrill brought with it billions of 'toxic' loans, and now BofA is in ____ (28) of bankruptcy. Then, in early 2009 Citigroup was reorganizing itself in preparation for spinning off several lines of business into separate companies, again with the bankruptcy gun pointed straight to its head. Thus, the two largest U.S. banks are in danger of failure and their continued ____ (29) is due primarily to support from the U.S. government. Congress and the new Obama administration are currently (mid-2009) considering new regulations on a variety of financial institutions, and more bank failures are a certainty. As the crisis ____ (30), it will be interesting to see how regulations and the structure of financial institutions evolve to reshape our financial infrastructure, both in the U.S. and around the globe.

- 0** A safety   B safe   C save   D saver
- 21** A prohibit   B prohibitive   C prohibition   D prohibitor
- 22** A policyholders   B policymakers   C policyproviders   D policydesigners
- 23** A irregulate   B regulate   C unregulate   D deregulate
- 24** A combiner   B combined   C combination   D combinational
- 25** A dramatically   B drama   C dramatizing   D dramatic
- 26** A wisecrack   B wise   C wisdom   D wiseacre
- 27** A stronger   B strength   C strengthen   D strengthening
- 28** A endanger   B danger   C dangerous   D dangerously
- 29** A survive   B survivability   C survivable   D survival
- 30** A unfolds   B infolds   C enfolds   D downfolds

Part 2 (Reading)

Test Task 4 (questions 31-35)

You recently graduated and have just reported to work as an investment advisor at the financial firm of Kobzar and Co. Your first task is to arrange information on the financial Web-sites where your customers can look for some necessary information. Since a wide range of valuable financial information is available on the Web nowadays. With just a couple of clicks, a person can easily find the key financial statements for most publicly traded companies and not only.

Match financial site reviews (A-H) with customers' needs and interests (31-35). Do not use any letter more than once. There are two extra letters that you do not need to use. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is one example (0) at the beginning. Each question carries 2 points.

Example: 0 **F**

0. Peter: *'To fulfil my fresh investment idea I need greatly to follow the quote changes of Hang Seng Index (\$HSI-HKG) in Asian Stock Exchanges.'*

31. Ann: *"I am not ready yet to invest on my own at the international security market. But how could I check if my financial forecasts about Edgewater Technology shares rise were wrong?"*

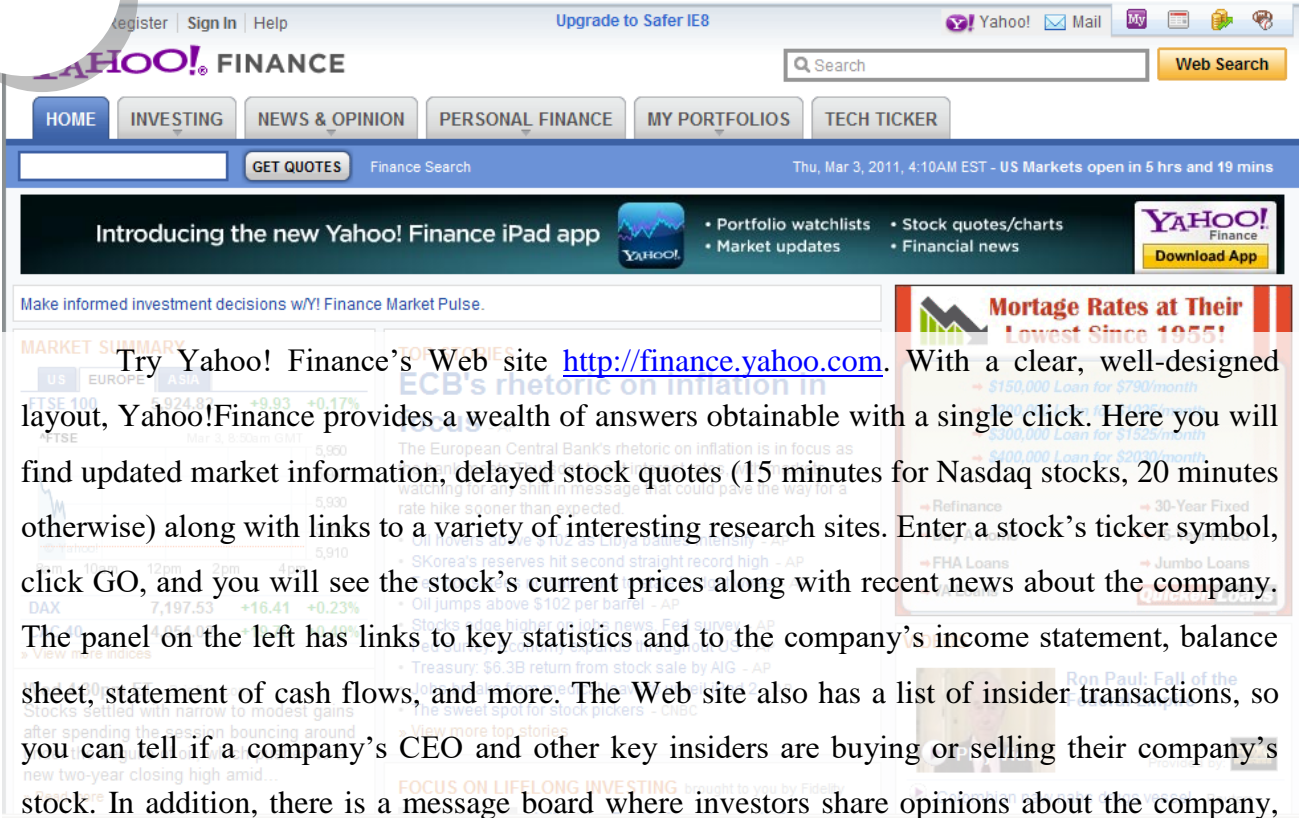
32. Kate: *"What is better to choose 401(k)s, Roths, IRAs or may be anything else in my case?"*

33. Stephen: *"I am interested greatly in different investment issues and would like to share my opinions with other online investors from all over the world!"*

34. Alex: *"I heavily need reliable professional information on the day's transactions in munis of the Hudson Yards Infrastructure Corp. Revenue Series A 5% maturing in 2/15/2047, callable at 100 on 2/15/200."*

35. Mary: *"I would like to estimate my own credit rating and predict if it is possible to be granted a car loan in my situation."*

A

register | Sign In | Help Upgrade to Safer IE8 Yahoo! Mail My

YAHOO! FINANCE Search Web Search

HOME INVESTING NEWS & OPINION PERSONAL FINANCE MY PORTFOLIOS TECH TICKER

GET QUOTES Finance Search Thu, Mar 3, 2011, 4:10AM EST - US Markets open in 5 hrs and 19 mins

Introducing the new Yahoo! Finance iPad app

- Portfolio watchlists
- Stock quotes/charts
- Market updates
- Financial news

Download App

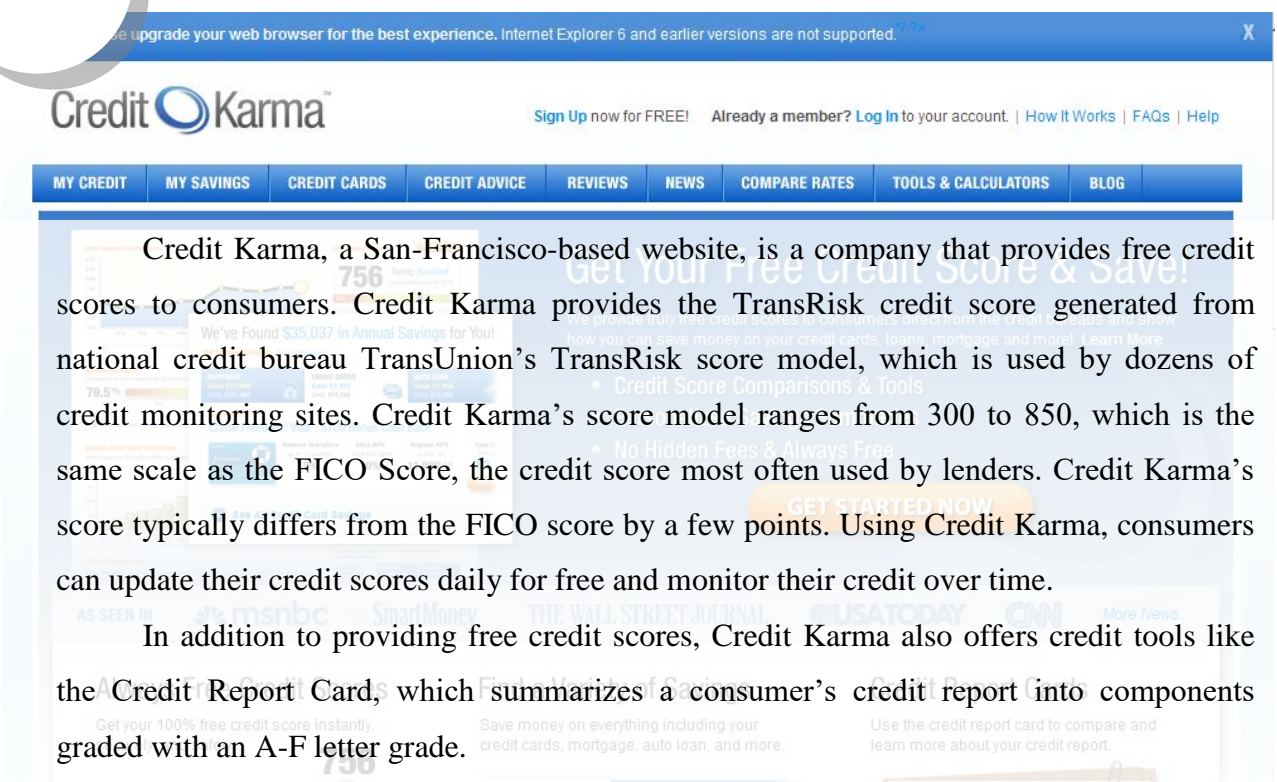
Make informed investment decisions w/! Finance Market Pulse.

MARKET SUMMARY

Try Yahoo! Finance's Web site <http://finance.yahoo.com>. With a clear, well-designed layout, Yahoo! Finance provides a wealth of answers obtainable with a single click. Here you will find updated market information, delayed stock quotes (15 minutes for Nasdaq stocks, 20 minutes otherwise) along with links to a variety of interesting research sites. Enter a stock's ticker symbol, click GO, and you will see the stock's current prices along with recent news about the company. The panel on the left has links to key statistics and to the company's income statement, balance sheet, statement of cash flows, and more. The Web site also has a list of insider transactions, so you can tell if a company's CEO and other key insiders are buying or selling their company's stock. In addition, there is a message board where investors share opinions about the company, and there is a link to the company's filings with the SEC. Note, that in most cases, a more complete list of the SEC filings can be found at <http://www.sec.gov>.

New feeds and services are being added regularly.

B

upgrade your web browser for the best experience. Internet Explorer 6 and earlier versions are not supported.

Credit Karma Sign Up now for FREE! Already a member? Log In to your account. | How It Works | FAQs | Help

MY CREDIT MY SAVINGS CREDIT CARDS CREDIT ADVICE REVIEWS NEWS COMPARE RATES TOOLS & CALCULATORS BLOG

Get your Free Credit Score & Save!

756

We've Found \$35,037 in Annual Savings for You!

Credit Karma, a San-Francisco-based website, is a company that provides free credit scores to consumers. Credit Karma provides the TransRisk credit score generated from national credit bureau TransUnion's TransRisk score model, which is used by dozens of credit monitoring sites. Credit Karma's score model ranges from 300 to 850, which is the same scale as the FICO Score, the credit score most often used by lenders. Credit Karma's score typically differs from the FICO score by a few points. Using Credit Karma, consumers can update their credit scores daily for free and monitor their credit over time. In addition to providing free credit scores, Credit Karma also offers credit tools like the Credit Report Card, which summarizes a consumer's credit report into components graded with an A-F letter grade.

C

Excellent source of Municipal Bond Information Online! The Web site www.investinginbonds.com, is an excellent source of information about the municipal bond market that is independent of any single financial firm. This Web site is maintained by a trade group for the financial industry, the Securities and Financial Markets Association (SIFMA). This Web site contains an overview of the U.S. bond market, allowing you to see at a glance what interest rates different types of bonds are paying. There is also bond market commentary and news, particularly on the municipal bond section of the Web site. But the most interesting feature is the report of daily municipal trades.

If you enter the section of the Web site devoted to municipal bonds, you can examine the transactions that have occurred in any particular state or even any particular bond on the current day or historically. This can give you an idea of how much you should be paying for a municipal bond, much like knowing the dealer's invoice price when negotiating to buy a car. (The difference is that wholesale car prices do not usually fluctuate much from one day to the next, whereas bond prices might).

D

FutureSource.com is a website that provides financial data for futures, energy and foreign exchange traders with free futures commodity quotes, charts and news covering major markets and more than 40 exchanges, including CBOE, CME, the SIMEX and the IntercontinentalExchange (which provides ICE futures data), along with other information on the futures markets in an online format.

Market coverage includes futures, options and foreign exchange data from global markets and free decision support systems and services, along with one-click access to related data fields, technical opinions and other commentary.

Site visitors have access to workplaces that enable them to save charts, quote tables and news articles. The saved content in the workplaces can be moved around the website interface and sized to meet the user's preference. Among the information the site offers are more than 50 fields of futures market data, interactive charts with expanded technical studies and data range fields, currency data and conversion tools.

E

RagingBull.com is a website that offers online investors financial message boards with discussions and commentary that focus on stocks, mutual funds, global issues, business and political topics in addition to charts, news and free, real-time stock quotes. On the RagingBull site, users can post messages and read messages by others, create and manage their own public or private boards in member forums, search posts for relevant discussions, scan sector and industry categories to locate company message boards, as well as stay updated on the day's news stories.

The site's in-house message board technology features an "Ignore" command to filter out unwanted postings and a personalized "My Raging Bull" home page, which tracks users' preferred boards and members. One section of RagingBull.com, "BullsEye", is a weekly online magazine with education for the active traders on trading strategies and nuances in the markets.

F

Quote.com is a website that delivers financial content and trading tools to activate traders and individual investors. It provides free access to delayed worldwide quotes, charts and financial news covering major markets and more than 50 exchanges, including NYSE, NASDAQ, the London Stock Exchange and the Tokyo Stock Exchange. The site features a large compilation of free global market data, trading tools and financial news, as well as mutual fund information, a portfolio manager with email alerts and a personal finance section.

Quote.com provides home pages visible to international users in 18 countries, including Australia, Canada, China, France, Germany, Hong Kong, India, Singapore and the United Kingdom. These country-specific financial portals give active investors access to each country's major domestic markets and deliver region-specific financial news.

Site visitors can also choose from daily and intraday advanced charting with capabilities that include multiple studies, such as moving averages, Bollinger bands, Fibonacci and more, as well as interactive charts with customized features, including a time slider.

CBS money watch .COM

Search

Meet MoneyWatch | Log In

Home Long View Your Career Saving & Spending Investing Retirement Money Library CBS News

Follow us on Facebook

Find a Quote	Get	DOW	12066.80	S&P 500	1308.44	NASDAQ	2748.07	EAFE	61.01	OPEC OIL	108.27	10YR YLD	3.47
		↑ +8.78	+0.07%	↑ +2.11	+0.16%	↑ +10.66	+0.39%	↑ +0.32	+0.53%	↓ -0.23	-0.21%	↑ +0.01	+0.27%

CBS MoneyWatch.com, a property of CBS Interactive, is a personal website that provides advice on retirement, investing, savings, career and real estate. Launched in April 2009, the site is an extension of BNET – CBS Interactive’s Top 10 business media site.

CBS MoneyWatch.com has content in five main sections:

- **Long View** – Putting every day’s economic and market developments in the context of your long-term financial plans. Stories focus on economic policy, recession and recovery, and job markets.
- **Your Career** – Focuses on career development, business schools, salary comparisons, staying healthy, life and disability insurance, and growing human capital.
- **Saving and Spending** – Deals with buying and selling real estate, paying for college, cutting taxes, and creating financial family strategies around the ways consumers spend and save money.
- **Investing** – Provides advice on long-term portfolio strategy, diversification, and minimizing investment costs.
- **Retirement** – Material focus: different retirement plans, pensions, annuities, reverse mortgages, and estate plans.
- **Money Library** – Research information for investors and financial planners: Millions of current and past SEC filings, and archives of financial advice from hundred of publications

In addition to original feature stories and unique daily commentary, the site also offers original videos and daily business and financial news from broadcast powerhouse CBS News.

Top Videos

Investopedia is one of the Internet's largest sites devoted entirely to investing education. The site was started by Cory Janssen and Cory Wagner in June 1999 at the height of the Internet stock boom as an unbiased source to learn about investing.

The website had its beginning as a financial dictionary, separating itself from other dictionaries by offering the "Investopedia Says" feature – a plain English interpretation of hard to understand terms and concepts. The site now averages over 2.5 million page views a month and is home to over 1,500 articles, 8,000 dictionary entries, and 750 pages of tutorials on nearly every aspect of finance and investing.

Along with educational content, Investopedia also offers interactive tools such as stock market simulator, which allow individuals to set up a brokerage account with imaginary money and trade publicly traded stocks and options on the NYSE, NASDAQ, and other stock exchanges.

Test Task 5 (questions 36-40)

You have just started working as a personal investment advisor at a big brokerage firm of Balik and Kiefer Inc. One of the firm's clients is Lisa Puerto, a professional tennis player who has just come to your country from Chile. She would like to invest her funds here in order to earn some income. Your task is to explain to your customer in details all the possible ways of investment, their risk and returns. You have decided to prepare an illustrating chart for your meeting.

Read the text *The Big Four: Typical Investments* quickly and fill in the gaps (36-40) in the chart below with the best word or word combination. Use two words at a time the most. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example (0) at the beginning. Each question carries 2 points.

Example: 0 **REITs**

The Big Four: Typical Investments

Although the financial world is as rife with exotic investments as a cafe is with fancy coffees, most people do just fine choosing from four basic types of investments. To make sure you're getting the combination of returns and risk you've decided on, you need to understand the four investment types.

A share of stock is just that — a share of ownership in a business, whether it's your own, a friend's, or a publicly traded corporation's, like Google. (You may see these investments referred to as stocks, common stocks, equities, or shares.) The business's performance has a lot to do with whether its share price goes up or down. You make money when the share price goes up (the increase in value is called a capital gain) — although the money doesn't land in your hot little hands until you actually sell your share. You can also earn money on stock through dividends, a payment of part of the company's profits to shareholders, which you'll learn about shortly.

If a company's products or services are on everyone's must-have list, sales and earnings usually rise. Investors want a piece of the action, so they bid more for shares, which sends the share price higher. For example, when Google went public, one share of its stock sold for about \$108. In February 2009, the share price was around \$540, about five times the original price.

Owning stock has the potential to deliver attractive returns, as Google's stock shows. Between 1926 and 2009, stocks returned about 11% a year on average (assuming dividends were reinvested in stock).

However, higher stock returns come with higher risk. In any 1 year, the overall return for stocks could be just about anything. The highest 1-year increase — of 54% — occurred in 1933. The largest 1-year drop, 43.3%, was 2 years earlier, in 1931. This potential for wild gyrations is the reason you invest in stocks for long-term, not short-term, goals.

On the other hand, Enron, an electric and natural gas utility company, shows the worst case when investing in stocks. The company saw its stock go from \$90 per share to \$0 when the company went bankrupt. Although Enron is an extreme example, if investors suspect trouble (like products becoming obsolete, increased competition, decreasing earnings, losses, and so on), they bid less for shares, lowering the stock price. If a company goes bankrupt, it pays off its debts and other liabilities first. If there's any money left over, it goes to shareholders.

A bond is like a loan you make to a company or to the government. In return for the use of your money, the issuer pays you interest on a regular schedule. Then, when the bond matures (usually between 1 and 30 years), the issuer gives you your original investment back.

Many investors buy bonds for the interest they pay. For example, retirees often use bond income to cover part of their living expenses. The interest rate a bond pays doesn't change once the bond is issued. Even if the company that issues the bond does spectacularly well, you still earn the original interest rate. For example, a \$1,000 bond with a 6% interest rate pays \$60 in interest each year until the bond matures. That's one attraction of buying and holding a bond: Your return may be lower than

what you'd earn from investing in stock, but you know what your return will be all along.

Although most investors stick with bonds purely as income investments, you can make money with bonds in another way. Although a bond's interest rate doesn't change, its price can. For example, if market interest rates go up, the bond price goes down. But if interest rates go down, the bond price goes up. If you sell a bond before it matures for more than you paid for it, you earn a capital gain, just as you do when you sell a share of stock for more than you paid. The reason bond prices change in response to market interest rates is competition, plain and simple. If you buy a \$1,000 bond that pays 4% interest, you get \$40 a year in interest. If a new bond comes out that pays 5% interest, why would anyone want to pay full price for your bond? To make your bond competitive, you have to drop its price so the new owner earns 5% interest. In this example, you'd have to sell your \$1,000 bond for \$800.

Bonds are much less risky than stocks if you hold them until they mature, because you get back their face value regardless of the state of the market. In fact, bonds aren't as risky as stocks even if the issuer gets into trouble. Bondholders get repaid before stock shareholders if a company goes out of business.

If you don't have a lot of money to invest, it's tough to build a diversified portfolio of individual stocks and bonds. There's also the issue of time spent figuring out which stocks and bonds to buy and keeping an eye on them to make sure they perform the way you expect. Finally, you may simply worry that you don't know enough to get everything right. The solution for many people is funds. When you buy shares in a fund, the fund company tosses your cash in the same pot with the money from other people and then uses that money to buy a bunch of stocks, bonds, other types of investments, or some combination of different types of investments.

Funds have become the odds-on favourite with lots of investors for several reasons:

- Diversification.
- Ease of use.
- Market focus.

Index funds are so named because they mimic a market index (a collection of investments that represents a market segment; the S&P 500, for example, is an index of the stocks of the country's biggest companies, while the Barclays Aggregate Bond Index is a broad bond market index). They're the easiest and most cost-effective way to invest in funds. Although index funds still have fund managers, the funds practically run themselves, because they invest in whatever the index is made up of. If the S&P 500 drops a company from its list, an S&P 500 index fund does, too. Because of the way they invest, index funds don't have to pay fund managers big salaries, and they don't have to buy and sell holdings often. For both those reasons, index fund expenses are some of the lowest you'll find (on average, about 0.25% per year).

In contrast to index funds, actively managed funds mean someone's actively making investment decisions about what to buy, sell, or hold onto. Actively managed funds try all sorts of strategies to earn above-market average returns.

However, over the long term, most actively managed funds end up nose to nose with the market average. That matching performance, combined with higher fund expenses for actively managed funds, is the reason index funds usually make more sense, as you'll see shortly.

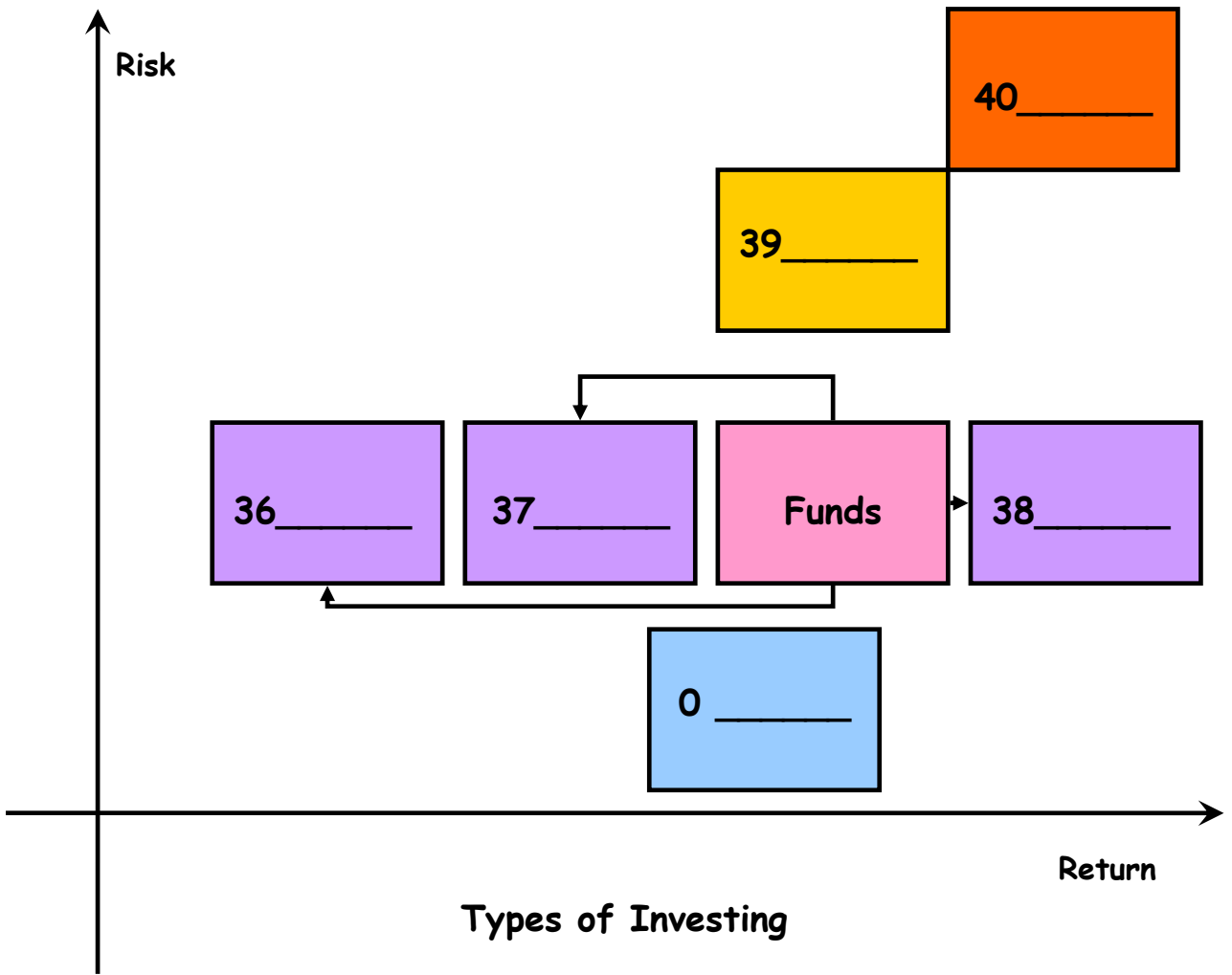
A relative newcomer to the investment scene is the exchange-traded fund (ETF). An ETF can be an index fund or an actively managed fund. It pools investors' money like a mutual fund does, but you can buy or sell shares in an ETF anytime you want, just as you can with a stock. It's no surprise that you have to pay someone else to do mutual fund investment work, like researching investments and making buy and sell decisions. Unlike with stocks and bonds, where you pay commission only when you buy or sell, mutual funds charge ongoing fees and expenses. Just like inflation, mutual fund expenses might not sound like much, but those expenses directly affect your investment returns. Whether the fees are out of this world, like 2% per year for some actively managed funds, or the frugal 0.2% some index funds charge, those expenses reduce the return you receive. For example, say you have \$10,000 in a mutual fund and the fund returns 6% in 1 year (\$600). However, the

fund has a 1% expense ratio (the annual cost for managing and running the fund). You pay \$100 per year in expenses, so your fund investment nets only \$500, or 5%, that year. Because actively managed funds charge higher expense ratios, they have to deliver higher returns just to stay even with the market average. And because they typically don't manage to do that over time, most actively managed funds can't keep up with their index fund counterparts.

If you want to diversify your portfolio beyond stocks and bonds, real estate is another option. Because most people can't afford to invest in individual properties, real estate investment trusts (REITs) are the answer. These companies invest in the real estate market, so you can buy shares in a REIT on a stock exchange and immediately own a slice of hundreds of properties. Some REITs invest in real estate mortgages, which means they lend money to companies to buy real estate.

REIT mutual funds or REIT ETFs purchase several individual REITs, which gives you even more diversification. By law, REITs pay out 90% of their income to shareholders, so their dividends (5%, 6%, or more per year) are attractive to income investors. However, REIT dividends are taxed as ordinary income, which is a higher tax rate than what you pay on stock dividends, so REITs are best held in a non-taxed account.

A REIT's share price can increase, too, if its earnings or the value of its properties increases. Of course, what goes up can also come down, which was true of many REITs during the recent real estate market debacle. Putting all your eggs in one basket is never a good idea.

Test Task 6 (questions 41-45)

You have just been hired as a financial planner to provide advice on how to invest wisely and effectively. Your chief is interested greatly in different financial innovations. Your task is to find the way to increase shareholder wealth with the help of EVA and use it analysing the given investment option.

Read the text Calculating EVA. Fill in the gaps (41-45) in the calculation table with relevant figures according to the input data. Write your answers in the boxes on your answer sheet. There is an example (0) at the beginning. Each question carries 2 points.

Example: 0 **0.1072**

Kordell Company recently reported \$ 200,000 in operating income. The company's total operating capital is \$1,000,000, which includes \$400,000 of common equity and \$600,000 of long-term tax-deductible debt. This debt has 12 per cent interest rate. Shareholders require a 16 per cent return on their investment. The company is in the 40 per cent tax bracket.

Evaluating Kordell Company's Financial Performance

Corporate tax rate	0.4
Long-term debt interest rate	0.12
Required return	0.16
After-tax cost of debt	_____ (0)
EBIT	_____ (41)
Interest expense	72,000
Expected dividends	64,000
Taxes	_____ (42)
Net income	76,800
ROE	_____ % (43)
EVA	_____ (44)
Additional return provided	_____ (45)

CALCULATING EVA

Economic Value Added (EVA) focuses on managerial effectiveness in a given year. EVA is an estimate of a business's true economic profit for the year, and it differs sharply from accounting profit. EVA represents the residual income that remains after the cost of all capital, including equity capital, has been deducted, whereas accounting profit is determined without imposing a charge for equity capital. EVA provides a good measure of the extent to which the firm has added to shareholder value. Therefore, if managers focus on EVA, this will help to ensure that they operate in a manner that is consistent with maximizing shareholder wealth.

According to *Fortune* magazine, "EVA" is today's hottest financial idea. Developed and popularized by the consulting firm Stern Stewart & Co., EVA helps managers ensure that a given business unit is adding to stockholder value, while investors can use it to spot stocks that are likely to increase in value. Right now, relatively few managers and investors are using EVA, so those who do use it have a competitive advantage. However, *Fortune* thinks this situation won't last long, as more managers and investors are catching the EVA fever every day.

What exactly is EVA? EVA is a way to measure an operation's true profitability. The cost of debt capital (interest expense) is deducted when calculating net income, but no cost is deducted to account for the cost of common equity. Therefore, in an economic sense, net income overstates "true" income. EVA overcomes this flaw in conventional accounting.

EVA is found by taking the after-tax operating profit and subtracting the annual cost of *all* the capital a firm uses. Such highly successful giants as Coca-Cola, AT&T, Quaker Oats, Briggs & Stratton, and CSX have jumped on the EVA bandwagon and attribute much of their success to its use. According to AT&T financial executive William H. Kurtz, EVA played a major role in AT&T's decision to acquire McCaw Cellular. In addition, AT&T made EVA the primary measure of its business unit managers' performance.

Surprisingly, many corporate executives have no idea how much capital they are using or what that capital costs. The cost of debt capital is easy to determine because it shows up in financial statements as interest expense; however, the cost of equity capital, which is actually much larger than the cost of debt capital, does not appear in financial statements. As a result, managers often regard equity as free capital, even though it actually has a high cost. So, until a management team determines its cost of capital, it cannot know whether it is covering all costs and thereby adding value to the firm.

Although EVA is perhaps the most widely discussed concept in finance today, it is not completely new; the need to earn more than the cost of capital is actually one of the oldest ideas in business. However, the idea is often lost because of a misguided focus on conventional accounting.

One of EVA's greatest virtues is its direct link to stock prices. AT&T found an almost perfect correlation between its EVA and its stock price. Moreover, security analysts have found that stock prices track EVA far more closely than other factors such as earnings per share, operating margin, or return on equity. This correlation occurs because EVA is what investors really care about, namely, the net cash return on their capital. Therefore, more and more security analysts are calculating companies' EVAs and using them to help identify good buys in the stock market.

To better understand the idea behind EVA and how it is connected to ROE, let's look at Keller Electronics. Keller has \$100,000 in investor-supplied operating capital, which, in turn, consists of \$50,000 of long-term debt and \$50,000 of common equity. The company has no preferred stock or notes payable.

The long-term debt has a 10 percent interest rate. However, since the company is in the 40 percent tax bracket and interest expense is tax deductible, the after-tax cost of debt is only 6 percent. On the basis of their assessment of the company's risk, shareholders require a 14 percent return. This 14 percent return is what shareholders could expect to earn if they were to take their money elsewhere and invest in stocks that have the same risk as Keller. Keller's overall cost of capital is a weighted average of the cost of debt and equity, and it is 10 percent, found as $0.50(6\%) +$

$0.50(14\%) = 10\%$. The total dollar cost of capital per year is $0.10(\$100,000) = \$10,000$.

Now let's look at Keller's income statement. Its operating income, EBIT, is \$20,000, and its interest expense is $0.10(\$50,000) = \$5,000$. Therefore, its taxable income is $\$20,000 - \$5,000 = \$15,000$. Taxes equal 40 percent of taxable income, or $0.4(\$15,000) = \$6,000$, so the firm's net income is \$9,000, and its return on equity, ROE, is $\$9,000/\$50,000 = 18\%$.

Now what is Keller's EVA? Recall that the basic formula for EVA is:

$$\text{EVA} = \text{EBIT} (1 - \text{Corporate tax rate}) - (\text{Total investor-supplied operating capital})(\text{After-tax percentage cost of capital}) = \$20,000 (1 - 0.40) - (\$100,000)(0.10) = \$2,000.$$

This \$2,000 EVA indicates that Keller provided its shareholders with \$2,000 more than they could have earned elsewhere by investing in other stocks with the same risk as Keller's stock. To see where this \$2,000 comes from, let's trace what happens to the money:

- The firm generates \$20,000 in operating income.
- \$6,000 goes to the government to pay taxes, leaving \$14,000.
- \$5,000 goes to the bondholders in the form of interest payments, thus leaving \$9,000.

- \$7,000 is what Keller's shareholders expected to earn: $0.14(\$50,000) = \$7,000$. Note that this \$7,000 payment is not a requirement to stay in business—companies can stay in business as long as they pay their bills and their taxes. However, this \$7,000 is what shareholders *expected to earn*, and it is the amount the firm *must earn* if it is to avoid reducing shareholder wealth.

- What's left over, the \$2,000, is EVA. In this case, Keller's management created wealth because it provided shareholders with a return greater than what they presumably would have earned on alternative investments with the same risk as Keller's stock.

- In practice, it is often necessary to make several adjustments in order to arrive at a “better” measure of EVA. The adjustments deal with leased assets, depreciation, and other accounting details.

Shareholders may not immediately receive the \$9,000 that Keller made for them this year (the \$7,000 that shareholders expected plus the \$2,000 of EVA). Keller can either pay its earnings out as dividends or keep them in the firm as retained earnings. In either event, the \$9,000 is shareholders’ money.

We said that EVA is different from the traditional accounting measure of profit in that EVA explicitly considers not just the interest cost of debt but also the cost of equity. Indeed, using the simple example above, we could also express EVA as net income minus the dollar cost of equity:

$$\text{EVA} = \text{Net income} - [(\text{Equity capital})(\text{Cost of equity capital})] = \$9,000 - [(\$50,000)(0.14)] = \$2,000.$$

Note that this is the same number we calculated before when we used the other formula for calculating EVA. Note also that the expression above could be rewritten as follows:

$$\text{EVA} = (\text{Equity capital})[\text{Net income/Equity capital} - \text{Cost of equity capital}], \text{ or simply as:}$$

$$\text{EVA} = (\text{Equity capital})(\text{ROE} - \text{Cost of equity capital}).$$

This last expression implies that EVA depends on three factors: rate of return, as reflected in ROE; risk, which affects the cost of equity; and size, which is measured by the amount of equity capital employed. Recall that earlier in this chapter we said that shareholder value depends on risk, return, and the amount of capital invested. This final equation illustrates this point.

Sample

Module Test of Reading 1

Answer Sheet

Name _____

Group _____

Test Task 1

<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
<i>F</i>										

Points

5	
---	--

Test Task 2

<i>0</i>	<i>0</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>
√	<i>have</i>										

Points

5	
---	--

Test Task 3

<i>0</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>
<i>A</i>										

Points

5	
---	--

Test Task 4

<i>0</i>	<i>31</i>	<i>32</i>	<i>33</i>	<i>34</i>	<i>35</i>
<i>F</i>					

Points

10	
----	--

Test Task 5

<i>0</i>	<i>36</i>	<i>37</i>	<i>38</i>	<i>39</i>	<i>40</i>
<i>REITs</i>					

Points

10	
----	--

Test Task 6

<i>0</i>	<i>41</i>	<i>42</i>	<i>43</i>	<i>44</i>	<i>45</i>
<i>0.1072</i>					

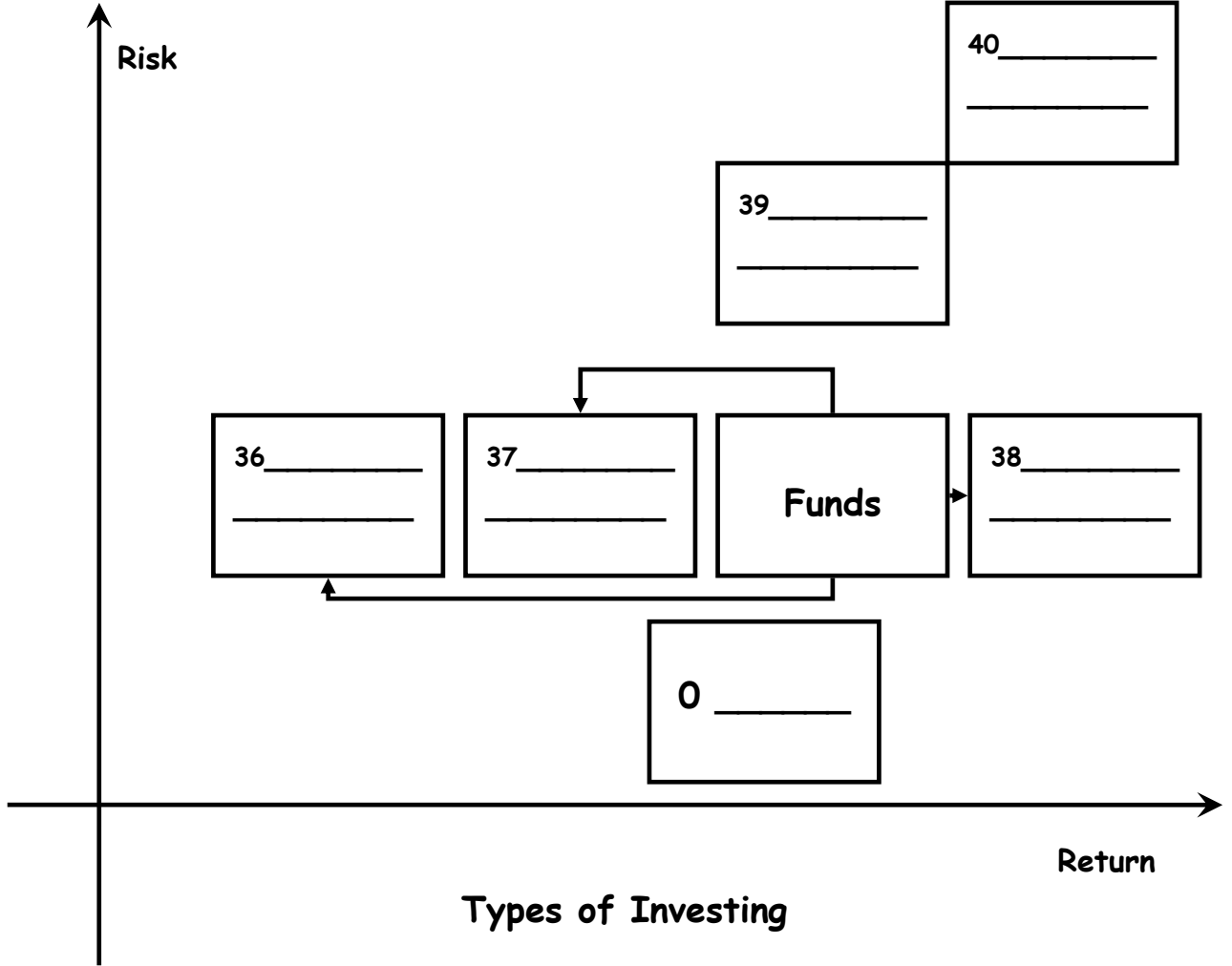
Points

10	
----	--

Total	45	
-------	----	--

Draft Answer Sheet

Test Task 5

Types of Investing

Test Task 6

Evaluating Kordell Company's Financial Performance

Corporate tax rate	0.4
Long-term debt interest rate	0.12
Required return	0.16
After-tax cost of debt	_____ (0)
EBIT	_____ (41)
Interest expense	72,000
Expected dividends	64,000
Taxes	_____ (42)
Net income	76,800
ROE	_____ % (43)
EVA	_____ (44)

Additional return provided	_____ (45)
----------------------------	------------

Module Test of Reading 1.

Answer Key

Test Task 1

<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
<i>F</i>	<i>K</i>	<i>D</i>	<i>M</i>	<i>E</i>	<i>G</i>	<i>A</i>	<i>I</i>	<i>C</i>	<i>L</i>	<i>H</i>

Test Task 2

<i>0</i>	<i>0</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>
√	<i>have</i>	<i>most</i>	<i>is</i>	√	<i>by</i>	<i>of</i>	<i>get</i>	√	<i>be</i>	<i>are</i>	<i>had</i>

Test Task 3

<i>0</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>
<i>A</i>	<i>C</i>	<i>B</i>	<i>D</i>	<i>B</i>	<i>A</i>	<i>C</i>	<i>C</i>	<i>B</i>	<i>D</i>	<i>A</i>

Test Task 4

<i>0</i>	<i>31</i>	<i>32</i>	<i>33</i>	<i>34</i>	<i>35</i>
<i>F</i>	<i>H</i>	<i>G</i>	<i>E</i>	<i>C</i>	<i>B</i>

Test Task 5

<i>0</i>	<i>36</i>	<i>37</i>	<i>38</i>	<i>39</i>	<i>40</i>
<i>REITs</i>	<i>Actively managed</i>	<i>Exchange-traded</i>	<i>Index</i>	<i>Bonds</i>	<i>Stocks /equities/ shares</i>

Test Task 6

<i>0</i>	<i>41</i>	<i>42</i>	<i>43</i>	<i>44</i>	<i>45</i>
<i>0.1072</i>	<i>200,000</i>	<i>51,200</i>	<i>19,2</i>	<i>12,800</i>	<i>12,800</i>